

T.C.
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE RENK ADLARI
(YAPI – KÖKEN)

Yüksek Lisans Tezi

Tuğçe TANRIKUT

EKİM - 2014

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE RENK ADLARI
(YAPI – KÖKEN)

TUĞÇE TANRIKUT
TARAFINDAN

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EKİM - 2014

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederim.

Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN

Danışman

Jüri Üyeleri

Asıl Üyeler

Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TDE Bölümü)

Prof. Dr. Muammer NURLU (Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi)

Yrd. Doç. Dr. Hülya GÖKÇE (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TDE Bölümü)

Yedek Üye

Yrd. Doç. Dr. Akartürk Karahan (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TDE Bölümü)

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı : TUĞÇE TANRIKUT

İmza :

ÖZET

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE RENK ADLARI

Tanrıkut, Tuğçe

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN

Ekim, 2014, 358 sayfa

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ve Anadolu ağızlarındaki renk adlarının etimolojik, morfolojik yapıları ile adlandırma yolları incelenmiştir. Tezin hazırlanmasına öncelikle ilgili kaynaklardan renk adları taraması yapılmakla başlanmıştır. Dilimizin söz varlığında önemli bir yere sahip olan renk adlarının tespiti için otuz altı tane roman, hikâye, şiir kitabından oluşan eser, Türkçe Sözlük, altı ciltlik Derleme Sözlüğü, sekiz ciltlik Tarama Sözlüğü, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Dualar ve Beddualar Sözlüğü ve on üç tane boya markası katalogu olmak üzere altmış yedi kaynak taranarak 1247 tane renk adı tespit edilmiştir.

Renk adlarının yapı, köken ve adlandırma yolları ile ilgili olan bu ayrıntılı çalışmanın giriş bölümünde renkler ile ilgili mevcut bilgiler çalışmaları, inceleme bölümünde renk adlarının yapısı, kökenleri ve adlandırma yolları, renk adları sözlüğü, atasözleri ve deyimlerde renk adları, bölge ağızlarındaki atasözleri ve deyimlerdeki renk adları, kalıp sözler olan dualar ve beddualardaki renk adları, son bölümde ise değerlendirme ve sonuç bölümü ile kaynakça yer almaktadır. Tezimizin sözlük

bölümünde kaynaklardan taranan renk adları madde başı olarak alt alta sıralanmıştır. Belirtilen renk adı ile ilgili tanım, örnek cümleler, alındığı kaynak, renk adının geçtiği atasözleri, deyimler, bölge ağızlarında kullanılan atasözleri ve deyimler ile ağızlarda kullanılan renk adları, dualar, beddualar sözlüğündeki renk adları sözcüğün etimolojisiyle birlikte gösterilmektedir. Ancak Anadolu ağızlarında kullanılan bazı renk adlarının etimolojik yapısı tespit edilemediği için bunlarla ilgili köken bilgisi verilememiştir.

Sonuç olarak insanoğlu var olduğu günden bugüne kadar renklerle her zaman iç içe olmuştur. Sevgisini, başarısını, hırsını, hüznünü, mutluluğunu, sevincini renklerle ifade etmiştir ve bu ifadeler yazı diline ve konuşma dile yansımıştır. Böylece yüzyıllardır varlığını koruyan renk adları kültürün vazgeçilmezi olan dil içinde en önemli basamaklardan birisine yerleşmiştir ve zamanla farklı kavramların etkisiyle geniş bir yelpazeye sahip olmuştur. Kültürün taşıyıcısı olan dilimizin renklerinden birisi de renk adlarıdır. Bu doğrultuda renk adlarını kapsayan dil ile ilgili ayrıntılı çalışma olmaması fikrinden hareketle bu tez ortaya çıkmıştır. "Türkiye Türkçesinde Renk Adları (Yapı – Köken) " adlı tezimizin renk adları sözlüğü oluşturulması yönünde bir adım olacağını ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara da kaynaklık edeceğini düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Yapı Bakımından Renkler, Köken Bakımından Renkler, Anlam Bakımından Renkler, Atasözleri, Deyimler, Dualar ve Beddualarda Renkler, Renk Adları Sözlüğü.

ABSTRACT

THE COLOUR NAMES IN TURKEY TURKISH

Tanrıkut, Tuğçe

MA, Turkish Language and Literature Department

Supervisor: Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN

October 2014, 358 pages

In this study, Turkey Turkish writing of the names of the colours in the Anatolia mouth and the tongue etymological, morphological structures and naming paths are explored. Primarily to the preparation of the thesis of the resources involved are made on a colour name survey has been started. In the presence of an important promise incarnations of colour names for the identification of thirty-six novels, stories, poems from the book of Esther, Turkish Dictionary, a six-volume dictionary of the Assembly, eight-volume Scanning Dictionary, dictionary of Idioms, Proverbs and idioms in Dictionary of proverbs in their mouths, and the region, prayers and curses only have power when dictionary, and thirteen sixty-seven sources including paint brand catalog scanned 1247 one colour name have been identified.

The origin and structure of the colour names, their naming paths are associated with this detailed study of the introduction of studies on information available about the colours, the colour names, structure, origins of the review section and naming paths, dictionary of colour names, colour names in proverbs and idioms, proverbs and

expressions in the mouth region of colour names, pattern words are prayers and curses colour names, the final chapter in the evaluation and conclusion part with the terms index and bibliography included. Our thesis dictionary section sources scanned colour names are listed per article-bottom phasing. The specified colour name associated with the definition, example sentences, given the source, colour name proverbs, idioms, proverbs and phrases used in the mouth area are used in the mouth with colour names, colour names in the dictionary by the prayers, the etymology of the word is illustrated with. However, some of the colour names used in the Anatolia mouth etymological structure cannot be identified, could not be related to origination information.

As a result, human beings exist from day to day so far has been always intertwined with the colours. Spurned, success, ambition, sadness, happiness, joy has stated with the colours and these statements reflected the language and speech writing language. Thus preserves the existence of colour names for centuries culture in one of the most important steps the indispensable language and gradually settled into a wide range of different concepts have been the influence. One of our language, which is a carrier of culture colour names. In this respect the colour name further is the lack of working languages covering starting from the idea of this thesis emerged. "The Colour Names In Turkey Turkish (Morphology – Etymology) " in terms of the creation of our thesis colour names would be a step in the lexicon, and after going to the work to be done and we think the also resource.

Key Words: Structure in terms of Colours, Backgrounds in terms of Colours, Meaning in terms of Colours, Proverbs, Idioms, Prayers and Curses Colours, Colour Names Dictionary.

Aileme...

TEŞEKKÜR

Tez alıőmamızın yürütölmesinde benden hiçbir zaman yardımını esirgemeyen, her zaman değerli fikirleriyle bana yol gösteren ve tecrübesiyle, güler yüzüyle çalıőmama ışık tutan değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN'a, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Faköltesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün değerli öğretim üyelerine ve her zaman yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Tuğçe TANRIKUT

İÇİNDEKİLER

İNTİHALSAYFASI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İTHAF.....	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
YÖNTEM.....	xv
TARANAN ESERLER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
SİMGELER.....	xxii
GİRİŞ.....	1
1.RENK KAVRAMI.....	1
2.FİZİKSEL BAĞLAMDA RENK KAVRAMI.....	2
3.DİL VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA RENK KAVRAMI.....	2
4.PSİKOLOJİK BAĞLAMDA RENK KAVRAMI.....	11
5.DEĞERLENDİRME.....	14
İNCELEME.....	15
1.TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARININ YAPI	
BAKIMINDAN İNCELEMESİ.....	15
1.1. BASİT YAPILI RENK ADLARI.....	15
1.2. TÜREMİŞ YAPILI RENK ADLARI.....	31
1.3. BİRLEŞİK YAPILI RENK ADLARI.....	43
1.3. 1. İSİM TAMLAMASI BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI.....	43
1.3. 1. 1. Belirtisiz İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan Renk Adları.....	44
1.3. 1. 2.Zincirleme İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan RenkAdlar.....	59
1.3.2.SIFAT TAMLAMASI BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI.....	59

1.3. 3. SIFAT- FİİL GRUBU BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI	67
1.3. 3. 1. -An Sıfat- Fiil Eki İle Kurulan Renk Adları	68
1. 3. 3. 2. -mAz Sıfat- Fiil Eki İle Kurulan Renk Adlar	68
1.3. 3. 3. -Ar Sıfat- Fiil Eki İle Kurulan Renk Adları.....	68
1.3. 4. TEKRAR GRUBU BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI.....	68
1.3. 4. 1. Aynı Sözcüğün Tekrarıyla Kurulan Renk Adları	69
1.3. 4. 2. Biri Anlamlı Diğeri Tek Başına Anlamlı Olmayan Sözcüklerle Kurulan Renk Adları.....	69
1.3. 4. 3. Zıt Anlamlı Sözcüklerle Kurulan Renk Adları	69
1.4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARINDAN TÜREYEN EYLEMLER.....	69
1.5. DEĞERLENDİRME	72
2.TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARININ KÖKEN	73
BAKIMINDAN İNCELEMESİ	73
2.1.TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI.....	73
2.2.FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	94
2.3.ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	99
2.4.FRANSIZCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	104
2.5.İTALYANCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	108
2.6.YUNANCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	109
2.7.ALMANCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	110
2.8.İNGİLİZCE RENK ADLARI.....	110
2.9.ERMENİCE KÖKENLİ RENK ADLARI	111
2.10.RUMCA KÖKENLİ RENK ADLARI	111
2.11.SIRPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI	111
2.12.LATİNCE KÖKENLİ RENK ADLARI.....	111
2.13.FARŞÇA + ARAPÇA RENK ADLARI	112
2.14.ARAPÇA + FARŞÇA KÖKENLİ SÖZCÜKLER.....	114
2.15.TÜRKÇE + FARŞÇA RENK ADLARI	115
2.16.FARŞÇA + TÜRKÇE RENK ADLARI	119
2.17.TÜRKÇE + ARAPÇA RENK ADLARI	120

2.18.ARAPÇA + TÜRKÇE RENK ADLARI	123
2.19.TÜRKÇE + FRANSIZCA RENK ADLARI	125
2.20.ARAPÇA + FRANSIZCA RENK ADLARI	127
2.21.FRANSIZCA + TÜRKÇE RENK ADLARI	127
2.22.TÜRKÇE + YUNANCA RENK ADLARI	128
2.23.YUNANCA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI.....	129
2.24.YUNANCA + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	129
2.25.ARAPÇA + YUNANCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	130
2.26.YUNANCA + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	130
2.27.LATİNCE + TÜRKÇE KÖKENLİ RENKA ADLARI	130
2.28.LATİNCE + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	131
2.29.LATİNCE + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	131
2.30.TÜRKÇE + LATİNCE KÖKENLİ RENK ADLARI.....	131
2.31.FRANSIZCA + ARAPÇA RENK ADLARI	131
2.32.FRANSIZCA + FARŞÇA RENK ADLARI	132
2.33.TÜRKÇE + ERMENİCE RENK ADLARI.....	133
2.34.FARŞÇA + YUNANCA RENK ADLARI	133
2.35.TÜRKÇE + İTALYANCA KÖKENLİ RENK ADLARI	133
2.36.İTALYANCA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI	134
2.37.İTALYANCA + FRANSIZCA KÖKENLİ RENK ADLARI	134
2.38.İTALYANCA + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	134
2.39.İTALYANCA + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI	135
2.40.FARŞÇA + İTALYANCA KÖKENLİ RENK ADLARI	135
2.41.TÜRKÇE + BULGARCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	135
2.42.BULGARCA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI.....	135
2.43.İNGİLİZCE + FRANSIZCA KÖKENLİ RENK ADLARI.....	135
2.44.TÜRKÇE + ARAPÇA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI	136
2.45.FRANSIZCA + ARAPÇA + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI	136
2.46.YUNANCA + ARAPÇA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI.....	136
2.47.TÜRKÇE + TÜRKÇE + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI	136
2.48.TÜRKÇE + FRANSIZCA + FARŞÇA RENK ADLARI.....	137

2.49.FARŞÇA + TÜRKÇE + FARŞÇA RENK ADLARI.....	137
2.50.FARŞÇA + ARAPÇA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI	137
2.51.TÜRKÇE + TÜRKÇE +FARŞÇA RENK ADLARI.....	138
2.52.TÜRKÇE + ARAPÇA + FARŞÇA RENK ADLARI.....	138
2.53.KÖKENİ İLE İLGİLİ BİLGİ BULUNAMAYAN RENK ADLARI	139
2.54.DEĞERLENDİRME	142
3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARININ ADLANDIRMA	
YOLLARI BAKIMINDAN İNCELEMESİ.....	144
3.1.ÖZEL ADLARLA KURULAN RENK ADLARI	144
3.2.BİTKİ VE BİTKİYE AİT UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	147
3.3.HAYVAN VE HAYVANA AİT UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	160
3.4.TABİATA AİT UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	164
3.5.CANLILARIN FİZİKİ YAPISIYLA İLGİLİ OLARAK KURULAN RENK ADLARI.....	171
3.6.DUYULARLA İLGİLİ OLAN ADLARDAN KURULAN RENK ADLARI....	173
3.7.METAL, ELEMENT, TAŞ VE MADEN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	174
3.8.BİR YAPININ İNŞAATINDA KULLANILAN MALZEMELERİN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	177
3.9.KOZMETİK ÜRÜNLERİNİN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI....	178
3.10.YİYECEK ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	179
3.11.İÇECEK ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	184
3.12.GİYSİ ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	186
3.13.UNVANLARLA YA DA YÖNETİMLE İLGİLİ ADLARLA KURULAN RENK ADLARI.....	186
3.14.KIRTASIYE MALZEMELERİNİN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	187
3.15.DİNİ UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	187
3.16.MEKÂN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	188
3.17.PATLAYICI MADDE ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	188

3.18.ARAÇ ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	188
3.19.YAKICI - YANICI MADDE ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	189
3.20.EŞYA ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	189
3.21.EŞYA ÜZERİNE YAPILAN KATMAN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	190
3.22.MESLEK ADLARIYLA YAPILAN RENK ADLARI.....	190
3.23.SANATLA YA DA UYGARLIKLARLA İLGİLİ UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	191
3.24.TOPLULUK ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI.....	191
3.25.SOYUT KAVRAM ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	192
3.26.EDEBÎ TÜR ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI	192
3.27.ÇEŞİTLİ KAVRAMLARDAN ETKİLENMEKSİZİN VAR OLAN RENK ADLARI.....	192
3.28.RENK ADLARININ TONLAMASINA GÖRE ALDIĞI ADLARI	199
3.29.RENK ADI VEYA RENK ADLARININ ÇEŞİTLENDİRİLMESİ İÇİN.....	203
KULLANILAN SÖZCÜKLER.....	203
3.30.DEĞERLENDİRME	206
4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ ATASÖZLERİ, DEYİMLER,	207
DUALAR VE BEDDUALARDA BULUNAN RENK ADLARI.....	207
4.1.ATASÖZLERİ	207
4.2.DEYİMLER	216
4.3.KALIP SÖZLER	227
4.3.1.DUALAR	227
4.3.2.BEDDUALAR	228
4.4.DEĞERLENDİRME	233
5. TÜRKİYE TÜRKÇESİ RENK ADLARI SÖZLÜĞÜ	234
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	351
KAYNAKÇA.....	355

YÖNTEM

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ve Anadolu ağızlarındaki renk adlarının etimolojik, morfolojik yapıları ile adlandırma yolları incelenmiştir. Çalışmaya öncelikle ilgili kaynaklardan renk adları taraması yapılarak başlanmıştır. Dilimizde geniş bir alana sahip olan renk adlarının tespiti için otuz altı tane roman, hikâye, şiir kitabından oluşan eser, Türkçe Sözlük, altı ciltlik Derleme Sözlüğü, sekiz ciltlik Tarama Sözlüğü, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Dualar ve Beddualar Sözlüğü ve on üç tane boya markası katalogu olmak üzere altmış yedi kaynak taranarak 1247 tane renk adı tespit edilmiştir.

Çalışmanın giriş kısmında, konu ile ilgili mevcut bilgiler, fiziksel, psikolojik, dilsel ve kültürel bağlamda renk kavramı açıklanmaktadır.

Çalışmanın inceleme kısmında tespit edilen renk adları yapı, köken ve adlandırma yolları bakımından alt başlıklar halinde sıralanmıştır. Çalışmanın yapı ile ilgili kısmında renk adları basit, türemiş ve birleşik yapıları olmak üzere ele alınmıştır. Birleşik yapıları adlar kendi içinde isim, sıfat tamlaması, sıfat – fiil grubu ve renk adlarından türeyen eylemler olmak üzere sınıflandırılmıştır. Çalışmanın köken ile ilgili kısmında renk adları Türkçe; Farsça; Arapça; Fransızca; İtalyanca; Yunanca; Almanca; İngilizce; Ermenice; Rumca; Sırpça; Latince; Farsça ve Arapça; Arapça ve Farsça; Türkçe ve Farsça; Farsça ve Türkçe; Türkçe ve Arapça; Arapça ve Türkçe; Türkçe, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Fransızca ve Farsça; Farsça, Türkçe ve Farsça; Farsça, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Türkçe ve Farsça; Türkçe ve Fransızca; Arapça ve Fransızca; Fransızca ve Türkçe; Türkçe, Arapça ve Farsça; Türkçe ve Yunanca; Yunanca ve Türkçe; Yunanca ve Arapça; Arapça ve Yunanca; Yunanca ve Farsça; Yunanca, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Türkçe ve Arapça; Latince ve Türkçe; Latince ve Arapça; Latince ve Farsça; Türkçe ve Latince; Fransızca ve Arapça; Fransızca ve Farsça; Fransızca, Arapça ve Farsça; İngilizce ve Fransızca; Türkçe ve Ermenice; Farsça ve Yunanca; Türkçe ve İtalyanca; İtalyanca ve Türkçe; İtalyanca ve Fransızca; İtalyanca ve Arapça; İtalyanca ve Farsça; Farsça ve İtalyanca; Türkçe ve Bulgarca;

Bulgarca ve Türkçe; kökeni ile ilgili bilgi bulunamayan renk adları olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın adlandırma yolları ile ilgili kısmında renk adları özel adlarla, bitki ve bitkiye ait unsur adları, hayvan ve hayvana ait unsur adları, tabiata ait unsurların adları, canlıların fiziksel yapısıyla ilgili unsurların adları, duyularla ilgili unsurların adları, metal, element, taş, maden adları, bir yapının inşaatında kullanılan malzemelerin adları, kozmetik ürünlerinin adları, yiyecek adları, içecek adları, giysi adları, unvanlarla ve yönetimle ilgili adlar, kırtasiye malzemelerinin adları, dini unsurların adları, mekan adları, patlayıcı madde adları, araç adları, yakıcı ve yanıcı madde adları, eşya adları, eşya üzerine yapılan katman adları, meslek adları, sanatla ve uygarlıkla ilgili unsurların adları, topluluk adları, soyut kavram adları, edebî tür adları yolu ile oluşan renk adları ve renklerin tonlamasına göre aldığı adlar, çeşitli kavramlardan etkilenmeksizin var olan renk adları, renk adı veya renk adlarının çeşitlendirilmesi için kullanılan sözcükler olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın diğer kısmını renk adları sözlüğü oluşturmaktadır. Kaynaklardan taranan bütün renk adları alfabetik olarak madde başlarında yer almaktadır. İlgili renk adının kökeni, sözlüklerdeki tanımları, örnekleri, yazı dili ve ağızlardaki deyim ve atasözü örnekleri, kalıp sözlerdeki örnekleri, kataloglardaki örnekler ve bahsedilen renk adıyla ilgili bulunan tüm bilgiler alınan kaynağın sayfa numarasıyla birlikte gösterilmiştir.

Çalışmanın diğer kısmını genel değerlendirme ve sonuç bölümü ile kaynakça oluşturmaktadır.

"Türkiye Türkçesinde Renk Adları (Yapı – Köken)" adlı çalışma ile konu ile ilgili mevcut bilgileri bir araya getirmek, renk adlarını 1908-2013 yılları arasında yayımlanmış edebî eserlerden, Derleme Sözlüğü'nden, Tarama Sözlüğü'nden, Türkçe Sözlük'ten, atasözleri, deyimler, dualar, beddualar sözlüklerinden ve boya kataloglardan tespit etmek, renk adlarının kökeni, yapısı ve adlandırma yolları ile ilgili ayrıntılı bir çalışma yapmak ve bunlarla renk adları sözlüğü oluşturmak hedeflenmiştir. Renk adlarına farklı bir açıdan bakılması istenmiştir.

TARANAN ESERLER LİSTESİ VE ESERLERİN KISALTMALARI

1. **ABB:** *Aganta Burina Burinata*, Halikarnas Balıkcısı, Bilgi Yayınevi, Dördüncü Baskı, İstanbul, Ocak 1986.
2. **ADS - AT:** *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, Ahmet Tülek, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.
3. **ADS-1:** *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü -Atasözleri Sözlüğü-*, Ömer Asım Aksoy, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1988.
4. **ADS-2:** *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü -Deyimler Sözlüğü-*, Ömer Asım Aksoy, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1988.
5. **AER:** *Abdullah Efendi'nin Rüyaları*, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Halit Kitabevi, İstanbul, 1943.
6. **AH:** *A'mâk-ı Hayâl*, Şenbenderzâde Filibeli Ahmet Efendi, Akçağ Yayınları, Beşinci Baskı, Ankara, 2008.
7. **BAAD:** *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler I- II*, Ömer Asım Aksoy [ve başk.], Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.
8. **BB:** *Betek Boya* (www.evimizdekorasyon.com)(www.dekorsahane.com)
9. **BDD:** *Başıma Dağlar Düştü*, Osman Çeviksoy, Kültür Bakanlığı Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 1991.
10. **BiB:** *Bianca Boya* (www.biancaboya.com)
11. **BÖ-1:** *Bütün Öyküleri (Değirmen, Kağrı, Ses)*, Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları, Sekizinci Baskı, İstanbul, 2003.

12. **BÖ-2:** *Bütün Öyküleri (Yer Dünya, Sırça Köşk, Esirler)*, Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları, Altıncı Baskı, İstanbul, 2002.
13. **BSA:** *Bir Sonbahar Akşamı (Seçme Öyküler)*, Sait Faik Abasıyanık, Dördüncü Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.
14. **C:** *Cemile*, Cengiz Aytmatov, Elips Kitap, Dördüncü Baskı, Ankara, Kasım, 2005.
15. **CB:** *Casati Boya* (www.casati.com.tr)
16. **ÇB:** *Çbs Boya* (www.birinsaat.com)
17. **DB:** *Dyo Boya* (www.dyo.com)
18. **DBS:** *Türk Dilince Dualar Beddualar Sözlüğü*, Halil Ersoylu, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2012.
19. **DG:** *Dalkavuklar Gecesi- Z Vitamini*, Hüseyin Nihal Atsız, Ötüken Neşriyat, Altıncı Basım, İstanbul, Nisan 2012.
20. **DS -1:** *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Üçüncü Baskı, Ankara, 2009.
21. **DS -2:** *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Üçüncü Baskı, Ankara, 2009.
22. **DS -3:** *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Üçüncü Baskı, Ankara, 2009.
23. **DS -4:** *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Üçüncü Baskı, Ankara, 2009.
24. **DS -5:** *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Üçüncü Baskı, Ankara, 2009.
25. **DS -6:** *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Üçüncü Baskı, Ankara, 2009.
26. **DüB:** *Düfa Boya* (www.dufa.comtr)
27. **EB:** *Efruz Bey*, Ömer Seyfettin, Rafet Zaimler Kitap Yayınevi, İstanbul, 1963.
28. **FB:** *Filli Boya* (www.filliboya.com.tr) (www.dekorasyonbilgisi.com)

- 29. GA:** *Gülen Ada*, Halikarnas Balıkçısı, Yeditepe Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 1971.
- 30. GH:** *Gönül Hanım*, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Elips Kitap, Birinci Baskı, Ankara, Nisan 2005.
- 31. İB:** *İshakol Boya* (www.dekorsarayı.com)
- 32. İBY:** *İstanbul'un Bir Yüzü*, Refik Halid Karay, İnkılâp Kitabevi, Dördüncü Baskı, İstanbul.
- 33. İS:** *İstanbulullular*, Buket Uzuner, Everest Yayınları, Birinci Basım, İstanbul, Şubat, 2007.
- 34. İSB:** *Isonem Boya* (www.isonem.com)
- 35. JT:** *Jön Türk*, Ahmet Mithat Efendi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.
- 36. K:** *Kapı*, Mustafa Necati Sepetçioğlu, İrfan Yayımcılık, Otuz Birinci Baskı, İstanbul, 2012.
- 37. KA:** *Küçük Ağa*, Tarık Buğra, İletişim Yayınları, On Dokuzuncu Baskı, İstanbul, 2011.
- 38. KB:** *Kalecolor Boya* (www.kalekim.com)
- 39. KHK:** *Bütün Şiirleri -Kendi Gök Kubbemiz-*, Yahya Kemal Beyatlı, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul, 2009.
- 40. KK:** *Kiralık Konak*, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, İletişim Yayınları, Otuz Dokuzuncu Baskı, İstanbul, 2007.
- 41. KY:** *Korkunç Yıllar*, Cengiz Dağcı, Ötüken Neşriyat, Altıncı Basım, İstanbul, 1991.
- 42. L:** *Lâ*, Nazan Bekiroğlu, Timaş Yayınları, On Birinci Baskı, İstanbul, 2010.
- 43. M:** *Miras*, Memduh Şevket Esendal, Bilgi Yayınevi, Birinci Basım, Ankara, Ağustos,1988.

44. MB: *Mahur Beste*, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yapı Kredi Yayınları, Altıncı Baskı, İstanbul, Nisan 2001.

45.MB: *Marshall Boya* (www.cepemantolamayalitim.com)

(www.netbilgiver.com)

46. MK: *Mahalle Kahvesi*, Sait Faik Abasıyanık, Varlık Yayınları, İstanbul, 1950.

47. MSE: *Mor Salkımlı Ev*, Halide Edip Adıvar, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1967.

48. O: *Osmancık*, Tarık Buğra, Ötüken Neşriyat, On Altıncı Basım, İstanbul, 2004.

49. PB: *Polisan Boya* (www.polisan.com.tr) (www.notdenizi.com)

50. S: *Safahat*, Mehmed Âkif Ersoy, Akçağ Yayınları, Dördüncü Baskı, Ankara, 2007.

51. SK: *Son Kuşlar*, Sait Faik Abasıyanık, Yapı Kredi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, Aralık, 2002.

52. Ş: *Şipsevdi*, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Atlas Kitabevi, İstanbul, 1965.

53. ŞS: *Şah ve Sultan*, İskender Pala, Kapı Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul, 2010.

54. TRS-1: *Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.

55. TRS-2: *Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.

56. TRS-3: *Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.

57. TRS-4: *Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.

58. TRS-5: *Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.

59. TRS-6: *Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Dördüncü Baskı, Ankara, 2009.

60. TS: *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, On Birinci Baskı, Ankara 2011.

61. ÜB: *Ünlü Boya* (www.unluboya.com)

62. Üİ: *Üç İstanbul*, Mithat Cemal Kuntay, Oğlak Klasikleri, On Dördüncü Baskı, İstanbul, 2012.

63. Y: *Yalnızız*, Peyami Safa, Milli Eğitim Basımevi, Birinci Baskı, İstanbul, 1971.

64. YD: *Yaprak Dökümü*, Reşat Nuri Güntekin, Milli Eğitim Basımevi, Birinci Baskı, İstanbul, 1971.

65. YK: *Yağmur Kaçağı (Bütün Şiirleri)*, Atilla İlhan, Bilgi Yayınevi, Dokuzuncu Baskı, 1998.

66. YÖ: *Yeditepe Öyküleri*, Abidin Dino, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Birinci Basım, İstanbul, 2002.

67. YYM: *Yetmiş Yaşım Merhaba*, Aziz Nesin, Nesin Yayınevi, Dokuzuncu Basım, İstanbul, Temmuz, 2008.

SİMGELER

\bar{a}	Uzun <i>a</i>
\acute{a}	Yunan alfabesinde kullanılan bir ses
\acute{e}	Yunan alfabesinde kullanılan bir ses
\grave{e}	Fransız alfabesinde bir ses
\acute{g}	Kalın <i>g</i>
h	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
\hbar	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
\acute{i}	Uzun <i>i</i>
\acute{k}	Kalın <i>k</i>
η	Nazal <i>n</i>
\bar{o}	Uzun <i>o</i>
\acute{o}	Yunan alfabesinde kullanılan bir ses
ş	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
$\underline{\text{s}}$	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
ţ	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
\bar{u}	Uzun <i>u</i>
\acute{z}	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
$\underline{\text{z}}$	Arapça kelimelerde kullanılan bir ses

- ˆ Arapça kelimelerde kullanılan bir ses
- * Tarihi kaynaklarla belgelenmemiş ama öyle olduğu varsayılan biçim

GİRİŞ

1.RENK KAVRAMI

İnsan zihnine açılan bir pencere olan dil, dış dünyanın içselleştirilip anlamlandırılmasını ve her kavrama dilsel ögelerle karşılık bulunmasını sağlayan bir sistemdir. Bu sistem uzlaşımsal olarak kabul edilen dil yapılarının, toplumun geleneklerini, inançlarını, duygularını, düşüncelerini, yaşayışlarını yani yaşamdaki tüm maddi ve manevi ögeleri barındıran ve gelecek kuşaklara aktaran en önemli unsurdur. Dil, baştan başa bir kültür hazinesidir (Kaplan, 2012: 12) ve toplumu ulus yapan bağları en güçlüsüdür. Milleti meydana getiren unsurların başında olan dil, kültürün oluşması ve yaşamasında da büyük görev üstlenmektedir. Kültür, bir milletin hayat tarzıdır. Dilin, insan toplulukları arasında ortak duygu ve düşünce bağları oluşturduğu bilinmektedir. Dilin en önemli işlevlerinden birisi de nesiller arasındaki bağlantıyı sağlamasıdır. Oluşan bu bağlar (geçmiş- şimdi- gelecek) dil sayesinde birleştirilir. (Yaman, 2011: 95). Bir toplumun yapısı ile ilgili araştırmalar yapılırken toplumun kültürünün yaşadığı dil malzemesi incelenmektedir. Bu noktada kültürü dilsel olarak yaşatan temel ögelerden birisi de renk adlarıdır.

Farsça reng olan renk kelimesi, cisimlerden yansıyan çeşitli frekanslardaki ışınların göz ve sinirler aracılığı ile alınmış algıların beyin tarafından anlamlandırılması sonucunda oluşmuş fizyolojik bir olgudur. (Küçük, 2010: 420). Renk kullanımı milletlerin hayata bakışını, tabiat algılayışını göstermesi bakımından önem (Karademir, 2007: 192) göstermektedir. Tarih boyunca toplumların renklere yükledikleri anlamlar doğrultusunda pek çok renk adı türetilmiştir. Dilde görsel betimleyici olarak işlev gören renk adları (Yaman, Bacanlı, 2011:30) her toplumda Türkçede olduğu kadar zengin değildir. Türkçe en eski metinlerden bugüne gelmiş geniş ve canlı bir renk yelpazesine sahiptir. Kültür ve medeniyet doğrultusunda ekonomik şartların, siyasetin, dinin, inançların, milletler arası ilişkilerin, ticaretin, coğrafyanın etkisiyle renk adları şekillenmekte ve kültürel taşıyıcı olarak yüzyıllardır varlığını sürdürmektedir.

Farsça kökenli olan renk kelimesi yerine dilimizde aşkar, bejiz, don (ton), tevir, tüs, yeng sözcükleri kullanılmaktadır.

Renk adları ile ilgili bilgilerin çeşitli kaynaklardaki görünümüne bakalım:

2.FİZİKSEL BAĞLAMDA RENK KAVRAMI

Türkçe Sözlük'te renk, isimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyumu olarak tanımlanmıştır. (Türkçe Sözlük, 2011: 1973)

Ted Andrews, *Renklerin İyileştirici* adlı eserinde şunları söylemektedir: “*Işık renkleri ve biçimi meydana getirir ve güneşin oluşturduğu farklı dalga boylarında elektromanyetik enerjidir. Bu ışık dalgaları nesnelere yansıtıp gözüme ulaştığında ışık duyusunu yaratırlar. Gördüğümüz her şey yansıyan ışık tarafından oluşturulur. Düşük frekanslı ışık dalgaları beyinde kırmızı olarak kayıtlıdır. Mor ise yüksek frekanslı ışık dalgalarının bir sonucudur.*(Andrews, 2012: 10) *Nesneye ulaşan ışınlar, her nesnenin moleküler yapısına ve rengine bağlı olarak farklı hızlarda ve şiddette karışır, emilir ve yansıtılır. Koyu renkli görünen nesnelere daha çok ışın emer ve böylece gözle daha az ışık yansıtılır. Bu emilim daha derin veya koyu renk algısı yaratır. Daha açık renkli nesnelere daha çok ışık yansıtılır, daha büyük bir ihtişam ve kuvvet algısı oluşturur. Işık, diğer dalga boylarına ayrıştığında farklı renkleri görmeye başlarız. Bu tıpkı bir prizmayı güneş ışığına doğru tutmak gibidir. Bu prizma karşı yüzeyinde bir gökkuşağı sunar. Gökkuşağının yedi rengi, tüm ışık spektrumunun sadece küçük bir bölümüdür. Her rengin bir sürü tonu ve türevidir.*” (Andrews, 2012: 12)

3.DİL VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA RENK KAVRAMI

Annemarie Von Gabain, *Renklerin Sembolik Anlamları* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Çinliler en azından Han zamanından beri (İ. Ö. 206 – İ.S. 221) genel evreni de yeryüzü dünyası gibi dört bölüme ayırmışlardır, bu bölümler doğu, batı, güney ve kuzeye yönelmişlerdi ve tabii aynı zamanda günün ve yılın dört zamanıyla yani sabah, akşam, öğle, gece yarısı ve ilkbahar, güz, yaz, kışla ilgiliydiler. Bu dört bölümün her birine bir renk, bir hayvan, bir unsur vb. de tespit edilmişti. Çinlilerin sıralamasına göre doğu, batı, güney, kuzeyin karşılıkları: mavi/yeşil, ak, kırmızı, kara; ejderha, pars, kuş, kertenkele; tahta, maden, ateş, su idi. Buna sonradan sarı/yıldız rengi ve toprak unsurları orta kavramının ifadesi için eklenmişlerdir. Bu sistem Wu-lun “beş dolaşanlar” diye adlandırılmıştır. Aynı kozmolojik*

görüşler Türk ve Moğol halkları tarafından da bilinmekte ve kullanılmakta idi.”(Gabain, 1968:107)

“Bazen Türk masalında eşit olarak birbirlerinin karşısına konulmuş iki şahsiyet ‘ak’ ve ‘kara’ diye adlandırılır, ak han, kara han gibi burada bir değer yargısı değil, yalnız bir eşit düzenleme vardır. Bu ikisinden biri diğerinden daha iyi, daha güçlü ya da daha büyük değildir. Gerçek renklerin niteliğini göstermeyen bu ‘ak’ ile ‘kara’ yalnız ‘o’ ve ‘öteki’ anlamı veriyorlar ve bununla adı geçen ikisinin birbirine bir ilgileri oluyor. Doğu Anadolu ve Güneybatı Azerbaycan’da yaşamış olan Ak – ve Kara – Koyunlular herhalde diğer Türk halkları gibi koyun güdücüleridir. Birbirlerine benzerlikleri özellikle kendilerini adlandırmalarındadır. Türk olarak kendilerini çevrelerindeki İranlı, Ermeni ve Gürcülerden, fakat aynı zamanda politikalarını batıya yöneltmiş olan Osmanlı Türklerinden bilinçli bir şekilde ayırt ediyorlardı ve benzer isimdeki Türk halkı ile akrabalıklarından da bilinçliydi. O. Pritsak Rus tarihi belgelerinde Kara Kalmuklar yanında Ak Kalmukların da bulunuşuna ve bu ikincilerin gerçekte Türkler (Teleütler) olmasına bakarak Kara’nın bazen “gerçek” anlamını verdiğini kabul etmektedir. Diğer bir çok münferit kullanışlı renk ifadelerinde olduğu gibi aslında Türkçede ak süyek, ak kemik (yani asiller), kara buduna göre toplum düzeyinde daha yüksek olduğu halde, Kara Kırgız ifadesinde de ‘gerçek Kırgız’ anlamına gelmesi açıklanamamaktadır.”(Gabain, 1968: 108)

“Dünyanın dört bölüme ayrılması ve renklere göre düzenleme fikri yalnız Çin, Türk Moğol görüş dairesinde kalmış değildir.

Hindistan’da doğu = ak, güney = sarı, batı = kara, kuzey = kırmızı idi. Eski Ahit’te doğu = kırmızı, güney = ak, batı = ala, kuzey = kara. Amerika için de – Kuzey Meksika Kızılderililerinde): doğu = kara, güney = ak, batı = sarı/kırmızı, kuzey = mavi/yeşil ve Mayalarda: doğu = kırmızı, güney = sarı, batı = kara, kuzey = ak olarak gösterilmektedir.”(Gabain, 1968: 109)

Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*’nde renk şu şekilde tanımlanmaktadır: *“Renk gösteren kelime. Al, yeşil, sarı, kara, kırmızı, mavi vb.”* (Korkmaz, 2007a: 179). Yine Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi* adlı eserinde renk adları ile ilgili olarak şunları belirtmektedir: *“Renk bildiren sözler aslında birer addır. Türkçe, başlıca*

renkleri gösteren kelimeler yanında, küçük renk ayrılıklarını belli eden çeşitli kelimelere de sahip olduğundan, renk adları açısından oldukça zengindir. Türkiye Türkçesinde, beyaz, siyah, mavi, pembe, al, yeşil, mor, eflâun gibi ana renklerdeki derece farklarını belli etmek üzere açık ve koyu sıfatları kullanılır; açık mavi, koyu kırmızı, açık sarı, koyu sarı, açık yeşil, koyu yeşil gibi. Ancak, renkler arasındaki ince farkları belirtmek ve renk kavramını zenginleştirmek için, çok kez benzetme yoluna başvurarak somut nesnelere renklerinden de yararlanılmıştır: gök mavisi, deniz mavisi, çivit mavisi (çivit rengi), ayva sarısı, limon sarısı, saman sarısı, kayısı sarısı, kirli sarı, çimen yeşili, limon küfü, fıstık yeşili, petrol yeşili, dede yeşili, nar çiçeği kırmızısı, şarap kırmızısı, fes rengi, hardal rengi, bal rengi, kavuniçi, kahve rengi, kurşuni, patlıcan moru, vişne çürüğü, gül kurusu vb. Renk adları bir adın önüne gelip de onu nitelendirdiği zaman sıfat görevi yüklenmiş olduğundan, sıfat sınıfında yer alır: ak saç, beyaz lüle, yeşil boya, kül renkli bulutlar, siyah çanta, kırmızı kalem gibi. Ancak, yalın olarak kullanıldığında veya ad çekimi, iyelik ve çokluk ekleri aldığı anda, ad olma özelliğini korumuştur.”(Korkmaz, 2007b: 245)

Doğan Aksan, *Türkçenin Sözcüğü* adlı eserinde şunları söylemektedir: “Bir dilin sözcüğü denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının bütünü anlıyoruz. Sözcüğü, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar –ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir. Yeryüzündeki renkler aynı olduğu halde bunların adlandırılışı ve kapsamı dilden dile değişir; sayılar dünyanın her yerinde aynı değeri taşıdığı halde adlandırma yolları başka başkadır. Her dili konuşan toplum, çevresini, çevresindeki olayları, gerçekleri kendince algılamakta ve anadilinde oluşmuş kavramlarla anlatmakta, kısaca, dünyayı kendi dilinin penceresinden görmektedir. Kuşaktan kuşağa aktarılan dil, o toplumun bireylerini, düşünce biçimi açısından da koşullandırmaktadır.”(Aksan, 2006: 8).”Türkçede kavramlaştırma, adlandırma sırasında doğaya dayanma, soyut kavramları somutlaştırarak dile getirmektir. Türkçede renklerin adlandırılması da doğrudan doğruya doğadaki nesnelere dayanmaktadır. Türkçe yalnız kök (gök, mavi), yaşıl (yeşil), kızıl, sarıg (sarı) gibi ayrı köklerden oluşmuş ana renkleri içermemekte, ayrıntıya inerek çok değişik renk tonlarını da canlı biçimde

adlandırabilmektedir. Burada camgöbeği, gülkurusu, pişmiş ayva, yavruağzı, narçiçeği, vişneçürüğü, ördekgagası gibi, rengi çok iyi canlandıran tonlar da vardır. “(Aksan, 2006: 58). “Türkçede renk adlarında dikkati çeken ilk yön, ak, kara, gök, al, kırmızı gibi Türkçe kökenli göstergelerin yanında yabancı etkiyle beyaz (Arapça), siyah (Farsça), mavi (Arapça), kırmızı (Arapça) gibilerinin de yerleşmiş olmasıdır. Hint- Avrupa dillerinin ana renk adlarında çok dar bir sözvarlığına sahip olduğu görülmekte, kimi dilcileri Hint- Avrupa kavimlerinin atalarının renkkörü olup olmadıkları konusunda kuşkuya düşüren bir adlandırma özelliği bulunmaktadır.”(Aksan, 2006: 149).

Ertuğrul Yaman ve Eyüp Bacanlı, *Türk Dili El Kitabı'nın* Dil ve Kültür, Dil ve Kültür Bağlamında Renk adlı bölümde şunları belirtmektedir: “Bazı sözcükler kavramsal olarak evrensel nitelik taşırlar. İlk bakışta renk kavramının evrensel olduğu sanılabilir. Ancak, bazı duygu sözcükleri ve tanımadıkları varlıkları karşılayan sözcükler her toplumda görülmez. Renk sözcükleri, dillerde görsel betimleyici olarak işlev görür. Renk kavramı, çağdaş pek çok toplum için çok önemlidir, oysa bu kavrama hiç sahip olmayan yerli toplumların varlığı da bilinmektedir. Renklerin sembolik anlamları içerisinde, yönlerle ilişkilendirilerek kullanılması da söz konusudur. Türklerde mavi doğunun, ak batının, kırmızı güneyin ve kara kuzeyin sembolü olarak kullanılır. Buradan hareketle de ülkemizin kuzeyindeki denize niçin Karadeniz, batısındaki denize de Akdeniz adını verdiğimiz kolaylıkla anlaşılabilir. Özellikle ikinci örnekte, bu adlandırmayı ortaya koyan dil bilincinde Ege ve Akdeniz'i bir tek deniz olarak gören bir yaklaşım olduğunu, nitekim Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk'ün “Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz, ileri!” sözünün ardından Türk ordularının batıdaki Yunan güçlerini hedef aldığını göz ardı etmemek gerekir. Ayrıca Eski Türklerin, dini törenlerde ve dua ederken doğuya yöneldikleri, ölüm ile açılan kapının yönü olarak doğunun ön plana çıktığı bilgilerinden hareketle de, bu dönemlerde ve daha sonraları, doğunun sembolik rengi olan maviye bu yönde dini semboller yüklediklerini ve hatta yas törenlerinde kara ve ak'ın yanına mavi'yi de tercih ettiklerini görürüz. Yine, Türkçede ak ve kara sözcükleri somut renk anlamından ziyade mecazlar yoluyla soyut veya sembolik anlamlar kazanmışlardır: Akdeniz, alnı ak, aksakallı, aklamak, Karadeniz, kara sevda, kara cahil, kara liste, kara para, kara çalmak, karalar bağlamak gibi... Yapısalcı dilbilimcilerin öne sürdüğü gibi bilişsel gelişim sürdüğü müddetçe sadece renkler değil, ama tecrübe edilen her duygu ve soyut olguya, karşılaşılan her varlığa dair

zihinde beliren kavramlar için az kullanılan sözcükler dilin merkezine yerleşecek, hiç olmayan sözcükler ise dile girmeye başlayacaktır.” (Yaman, Bacanlı, 2011: 32)

Özgür Aydın ve Gülse Akdoğan, *Renklerin Adlandırılması ve Dil- Gerçek Sorunu* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Türkçe renk adları bakımından diğer dillere oranla çok büyük çeşitlilikler göstermektedir. Renkler daha çok doğadaki varlıklardan yararlanılarak anlatılmaktadır. Bu, renk adlarının diğer dillere göre daha geniş olanaklarda türetilmesini sağlar. Diğer dillerde, tek bir kavramla ya da açıklık, koyuluk, parlaklık, matlık nitelendirmeleriyle anlatılan renkler, Türkçede benzetme yoluyla anlatılırlar. Örneğin, mavinin çeşitli tonlarını doğadaki varlıklardan ve benzetmelerden yararlanarak adlandırabiliriz: Acı mavi, boncuk mavi, buz mavisi, cam mavisi, camgöbeği, çivit mavisi, deniz mavisi, Ecevit mavisi, gece mavisi, gök mavisi, havacı mavisi, kirli mavi, pastel mavi, petrol mavisi, saks mavisi, uçuk mavi... Türkçenin bu özelliğiyle birçok dile göre daha varıl olduğu söylenebilir. Renklerden bu güçlü anlatım, çoğu zaman tasarım uyandırıcı benzetmelere başvurarak sağlanır: Camgöbeği, devetüyü, fildişi, fındıkkabuğu, gülkurusu, kavuniçi, keklik ayağı, limonküfü, narçiçeği, ördekbaşı, ördekgagası, pişmiş ayva, soğan kabuğu, sütlü kahve, tavşankanı, vapurdumanı, vişneçürüğü, yavruağzı... ”(Aydın, Akdoğan, 1995: 50)*

Nesrin Bayraktar, *Renk Adlarının Türkçede Özel Ad Yapımında Kullanımı* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Finnegan ve Besnier, Chomsky'nin Erensel Dil Bilgisi çerçevesinde dillerdeki renk adlarına bakıldığında dillerin yedi gruba ayrıldığını belirtmektedir. İlk tipte siyah ve beyaz; ikinci tipte birinci tipe ek olarak kırmızı; üçüncü tipte ikinci tipe ek olarak ya sarı ya da yeşil- mavi; dördüncü tipte, siyah, beyaz, kırmızı sarı ve yeşil- mavi; beşinci tipte dördüncü tipe ek olarak yeşil ve mavinin artık ayrı renkler olduğunu, yedi ve üzeri kavramı olan altıncı tipteyse tüm sayılan renklerin üzerine kahverenginin eklendiğini; yedinci tipte de sayılan renklerin üzerine mor, pembe, turuncu ve gri renklerin dahil olduğunu belirtmektedir. Bu tiptemede, dillerin gelişimi renklerin çoğalmasıyla paralellik göstermektedir. Başka bir deyişle diller geliştikçe renkler ayrışmaya ve çoğalmaya başlamaktadır. Köktürklerden bu yana renklerin pek çoğunun takip edildiği düşünüldüğünde Türkçenin, kara , ak, al, sarı ve kök renklerini barındıran Köktürkçe döneminde- hiç değilse- dördüncü tipte olduğu anlaşılmaktadır. Karahanlı Türkçesine ait eserlerdeki renklere bakıldığında renk çeşitliliğinin altıncı hatta yedinci tipe ulaştığı görülmektedir. Bu bir yandan*

Türkçenin kadimliği, öte yandan da tarih boyunca izlediği gelişim çizgisini göstermektedir. Türkçede renk adlarının özel bir yeri vardır. Renkler pek çok dilden farklı olarak, kendi alt tonlarına ayrılırken doğal yaşamdan faydalanarak en temel özellikleri olan soyutluğu kaybederek somutlaşırlar. Türkçede renk adlarının dikkat çekici bir özelliği de sözcük türetmede sıklıkla kullanılmalarıdır. Hayvan, bitki, eşya, hastalık, yemek, oyun gibi günlük yaşamda sıklıkla rastlanan birleşik adların yapımında renklerden yoğun bir şekilde faydalanılır.”(Bayraktar, 2013: 729)

Arzu Erdoğan Öztürk, *Özbek Türkçesinde Renk Adları* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “ *Türkçe, renk adları konusunda çok zengin bir dildir. Türkiye Türkçesinde Eski Türkçeden beri kullanılan ak, kızıl, kara, ala, gök, yeşil, sarı gibi renk adlarının yanı sıra göçler, farklı kültürlerle kaynaşma, din değişimi gibi nedenlerin etkisiyle beyaz, siyah, mavi, gri, kırmızı, eflatun, oranj, bej vb. renk adları da kullanılmaktadır. Ayrıca renkler arasındaki ince ayrımları gösterebilmek için de somut nesnelere renkleri kullanılarak benzetmeler yapılmakta böylece çimen yeşili, kiremit kırmızısı, bal rengi, gül kurusu vb. gibi yeni renk adları türetilmektedir.” (Öztürk Erdoğan, 2004: 2374)*

Ali Daşman, *Zamanı Tanımlamada Kırgızcada ve Türkçede Kullanılan Renklerin Fonksiyonu* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Türk ve Türk halklarının tarihi açısından renklerin büyük bir önemi vardır. Renkler bilinen en eski yazılı kaynaklarımız Orhon Yazıtlarında, Divanu Lügatit Türk’te, Kutadgu Bilig’de ve destanlarda geniş ölçüde yer almaktadır. Yazılı kaynaklarda renkler yer adı, dağ adı, halk adı ve hayvan adlarını tanımlamada kullanılmıştır. Renkler zamanı tanımlamada birleşik söz, kalıp söz, tamlama biçimi ve fül olarak görülür.” (Daşman, 2013: 1100)*

Nazlı Balabekova, *Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesindeki Renk Adları Üzerine* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Her milletin kendi düşüncesi, yaşayış tarzı ve geleneğine göre renkleri anlayışı da farklı olur. Belli bir rengi kabul etme milletin kültürü ve geleneğiyle ilgilidir. Türk halkları renk adlarına zengindir. Kazaklar sadece hayvan rengine ad vermede o kadar cömert olsa bile, günlük hayatta kullanılan renk adları çok azdır. Türkçede ise bir rengin bile birçok anlamı vardır. Ama Türkçedeki renk adlarının çoğu yabancı dillerden girmiştir.” (Balabekova, 2004: 360)*

Hamza Zülfikar, *Renkleri Adlandırma ve Tanımlama* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Renklerin adlandırılması, her zaman ilgimizi çeker. Bunların yapıları, üzerinde durulması gereken bir konudur. Renk kelimesi Türkçe olmasa bile dilimiz renk adını içeren renk adları bakımından oldukça zengindir. Önceleri Arapça kökenli nispet ekiyle gümüşi, çividi, filizî, fıstıki gibi yapılan adlandırmalar, Cumhuriyet Dönemi’nde gümüş rengi, çivit rengi, filiz rengi, fıstık rengi diye adlandırılmış. Ancak kuzguni, neftî, hâkî, nohudi gibi kelimeler bugün de varlığını sürdürmektedir. Diyebilirim ki kuzguni, nefti, haki, nohudi gibi kelimelerin kullanımı, gereği gibi tanımlanmadığı ve anlamı yaygınlaştırılmadığı için azalmıştır. Ak, kızıl, sarı, kara gibi temel renkler dışında öteki renk adları daha çok benzetme yoluyla adlandırılmıştır. Yapılarındaki çeşitliliğe gelince kurşuni, erguvani, gümüşi, çividî, zeytuni, zümrüdi gibi nispet ekli kelimeler bir grup oluşturmaktadır. Bunların kurşun rengi, erguvan rengi, gümüş rengi, çivit rengi, zeytin rengi, zümrüt rengi biçimindeki yapıları Türkçe kullanma ve renkleri daha iyi tanımlama amacıyla birer tamlama biçiminde yeniden adlandırılmıştır. Dil Devrimi boyunca renk kelimesini kullanmama eğilimine bağlı olarak fıstıki, filizî, gümüşi, altuni gibi eski şekiller birer belirtisiz ad tamlaması biçimine gümüş grisi, altuni sarısı, fıstık yeşili, filiz yeşili diye yeniden daha da Türkçeleştirilmiş, anlatıma açıklık kazandırılmıştır. Bu gelişmenin dışında Farsça kökenli renk kelimesini kullanmama düşüncesinden hareketle devetüyyü, civciv sarısı, limon küfü gibi biçimler yaygınlaşmış. Bir kısım renk adlarının ise eski yapıları korunmuştur. İşlenen örnekler arasında birer belirtisiz ad tamlaması yapısında camgöbeği, gülkurusu, kavuniçi, vişneçürüğü, yavruağzı gibi renk adları ise ilgi çekici buluşlar olup ayrı bir grup oluşturmaktadır. Renk kelimesinin kullanılmadığı bu tür örneklerde ikinci kelime gerçek anlamından uzaklaştığı için bitişik yazılır. Birkaç örnek üzerinden değerlendirmeye çalıştığımız renk adları Türkçenin yapıcı en işlek kelimeler sınıfına girer. Çeşitleri ve anlamları başka dillerle karşılaştırılmayacak kadar zengindir.” (Zülfikar, 2014: 61)*

Nevzat Gözaydın, *Türkçenin Renk Zenginliği* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “*Türkçenin sadeliğinde de önemli bir rol oynayan renk adlarının, ana renk adlarının dışında insanlarımız tarafından yepyeni bir biçimde oluşturulması, genellikle doğaya bakılmasıyla ve oradan örnek alınmasıyla ortaya çıkmıştır. Dünyanın doğa zenginlikleri bakımından en renkli, en bereketli, en güzel topraklarında yaşayan Türkler,*

çevredeki bitkilere, hayvanlara ve gökyüzüne bakarak yeni yeni renk adları oluşturmuşlardır. Yüzlerce yıl halk arasında hiç değişmeden aktarıla aktarıla bugüne gelmiştir.”(Gözaydın, 2003, 539)

Beşir Ayvazoğlu, *Çiçek ve Renk Adlarına Dair* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “Türkçe renk adları gitgide unutuluyor. Son zamanlarda yavruağzı, hâki, tirşe, ebruli gibi renk adlarını kullanan birine rastladınız mı? Prof. Dr. Beynun Akyavaş bir yazısında şikâyet ediyordu: Kırmızının bir tonuna siklâmen, yeşilin bir çeşidine petrol, sarının portakal rengine çalanına da oranj diyoruz. Erbabı, onların yakut, firuze ve leylak rengi olduğunu anlıyor. Siklâmen de, petrol de, oranj da, rubi turkuaz, lila da Fransızca öz Türkçe değil.” (Ayvazoğlu, 2001: 62)

Muagmar Saruul-Erdene, *Moğolcada Yer Adları ve Renk Simgeciliği* adlı makalesinde renklerin Eski Moğol ve Türk kültüründe merkez ve dört ana yönü belirtmek için kullanıldığından bahseder ve şunları söyler: “Koyu renklerin büyük, derin, yüksek ve kararlı dengeye sahip yerlerde; benzer bir mantıkla açık renkler ise küçük, sığ, alçak ve kararsız dengenin veya daha kolay değişebilirlik özelliği gösteren yer adlarında gözleniyor.” (Saruul-Erdene, 2004: 63)

Zeki Kaymaz, *Türkiye Türkçesi ve Ağızlarında Renk Bildiren Kelimelerin Kullanılışı ve Sistematiği* adlı makalesinde Köktürk metinlerinden ağızlara kadar titiz bir renk adları çalışması yapmıştır.

Seyfi Karabaş, *Dede Korkut'ta Renkler* adlı eserinde şunları söylemektedir: “ Renkler insanların onlara yüklediği duygusal yükleri taşırlar. İnsanların yaptığı tüm şeylerde bu duygu yükü şu ya da bu oranda vardır; kullanılan bir madde doğal rengiyle bile kullanılsa, o maddeden yapılan şeyin kullanım yeri nedeniyle bir renk duyarlılığı göze çarpar. Doğal bir şeyin başka niteliklerine değinmek yerine rengine değinilmesinde de duygu yükü olan bir kullanım söz konusu olabilir. Örneğin, kınalı keklik ya da boz ayı dediğimiz zaman, mavi giysileri erkek bebeklere kırmızı giysileri ise kız bebeklere yakıştırdığımız zaman, ekinsel bir kullanım söz konusudur. Buna renklerin ekinsel kullanımının doğal renk örneklerine yaygınlaştırılması diyebiliriz. Bu yaygınlaştırmalar da göz önünde tutulursa, renklerin duygusal kullanımının çok yaygın olduğu ortaya çıkar. ”(Karabaş, 1996: 7)

Reşat Genç, *Türk İnanışları ile Milli Geleneklerde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil* adlı eserinde şunları söylemektedir: “Yeryüzünde insanoğlunun yaşamaya başladığı günden beri birtakım tabiat olayları nasıl insanların dikkatini çekmiş ise tıpkı onun gibi tabiattaki çeşitli renkler, çiçekler ve başka renkli şeyler de dikkat çekmiştir. Giderek insanlardaki zevk unsuru renklere olan ilgiyi çoğaltırken bir taraftan da bazı anlamlar kazanmış ve birtakım renkler bir taraftan sembol değerler kazanırken diğer taraftan da manevi ve milli değerler kazanmıştır. Dolayısıyla, bütün diğer milletlerde olduğu gibi, Türk milletinin de, en eski zamanlardan başlayarak tarihi seyir içinde renklere çeşitli sembol anlamlar ile millî ve manevî değerler kazandırdığı görülmektedir. Türkler Müslüman olduktan sonra da, İslamiyet öncesinde uzun yıllar kendi hayatlarında manevî ve millî motifler olarak rol oynamış olan bazı renklerin, Müslümanlar tarafından da kullanılmış olması sebebiyle, giderek bu renkleri dini motif olarak da algılamaya başlamışlar, bu yüzden; o renklerin İslamiyet öncesinde millî hayatlarında oynadıkları rolü yer yer unutarak, sadece İslamî dönemin renkleri gibi algılamışlardır.” (Genç, 2009: 7)

Cevad Heyet *Türklerin Tarihinde Renklerin Yeri* adlı makalesinde şunları söylemektedir: “Türk tarihinde renklerin çok önemli bir yeri vardır. Türkler renkleri ifade eden söz ve kavramları, yalnız lügati - aslî manada değil, belki aynı zamanda mücerret mefhumlar gibi mecazî manada da kullanmışlardır. Ve bunları ilahî, dinî, millî, coğrafi ve duygusal manalar yüklemişlerdir. Türkler zevk, düşünce ve inanışlarına göre bazı renkleri sevip, onları uğurlu saymışlardır. Hatta bazen bir renge ilahî bir boya da vermişler ve onu Tanrı'nın rengi kabul etmişlerdir. (Gök rengi gibi). Bazen de bir rengi uğursuzluk timsali gibi görmüşler ve ona karşı kuşku ve nefret beslemişlerdir; mesela kara ve sarı renkleri gibi. Bazı renkler aynı zamanda bir semti veya büyüklük ve azameti temsil etmiş ve böyle bir duygu ve düşünce ile dağları da renklerle adlandırmışlardır; mesela Akdeniz, Karadeniz, Karadağ, Karabağ gibi.” (Heyet, 1996: 55)

Yaşar Kalafat, *Türk Halk İnançlarında Renkler* adlı eserinde, renk adlarının inançlarla bağlantısından bahsetmektedir ve şunları söylemektedir: “Renklerin, toplumların kültür hayatında bilhassa inanç bağlantıları itibariyle yerleri çok önemlidir. Örneğin, Türk Kültürlü halklarda ak, çok kere karanın zıt anlamını içerir. Karaya olumsuz şeytani güçleri simgeleme görevi verilmiş iken ak adeta rahmanı güçlerin anlatımında kullanılır. Al, Al Karısı gibi bazı

kara iyelerin özel adlarında yer alabilirken, daha ziyade gücü, güveni, cesareti anlatır.”(Kalafat, 2012:65) “Renkler estetiğin de bir unsurudur. Türk halk tefekküründe renk sadece ışığın veya güneş ışığının bir süzülmesi, yansımaları olayı değildir. Güneşin doğuş batış istikametine bağlı olarak yönler gün doğan gün batan gibi isimler alıyorlar kuzey ve güney yönleri de buna göre adlandırılıyordu. Kuzey bu tefekkürde kara idi. Kara soğuktu. Batı ise al, kızıl, kırmızı idi ve sıcaklığı temsil ediyordu. Ak Deniz ve Kara Deniz bu anlayıştan hareketle adlandırılmışlardı. Bu durum Ak İdil ve Kara İdil, Ak Çay ve Kara Çay için de geçerli idi. Benzeri çok sayıda örnek bulmak mümkündür. Türk költürlü halklarda renk költürü birçok halkı kısıktırarak kadar zengindir. Belki renklerin isimlendiriliş ve bu zenginliğin aydına yansımaları şimdilik aşaması yeterince yaşanmamıştır ama Türk költür coğrafyasındaki renk cümbüşü bu halkın yalın gözle görölmeyen hayatında, bir inanç, bir tefekkür, bir estetik yaratmıştır.” (Kalafat, 2012: 69)

Hüseyin Rayman, *Nevruz ve Türk Költüründe Renkler* adlı makalesinde şunları söylemektedir. “Yüzyıllardan beri ulusların yaşam ve költürü gelenek ve göreneklerinde renkleri, değişik anlam, imaj ve görev yüklenmişlerdir. Afrika’da yaşayan zeniler için kara renk, iyi renk, ak renk ise, kötü ruhu simgeler. Kara renk, Avrupalı için kötülük, yas anlatır. Çin ve Japonlar için de kara ve ak renkleri, yas ve kötülüğün habercisidir. Yeşil renk, Avrupalı için kıskançlığı, umudu anlatırken, Asyalı için sevinç ve mutluluk kaynağıdır. Sarı renk, Avrupalı için korkaklığı, kıskançlığı, alçaklığı sembolize ederken Asyalı için, temiz ve pak sözcükleriyle anlamdaş olarak kullanılır.” (Rayman, 2002: 11)

4.PSİKOLOJİK BAĞLAMDA RENK KAVRAMI

Renklerin psikolojimiz üzerinde etkili olduğu, duygu ve düşüncelerimizi etkilediği bilinmektedir. Eğitim, siyaset, ekonomi vb. pek çok alanda renklerin etkilerinde yararlanılmaktadır.

Canlı, parlak renklerin coşku ve heyecan, mat renklerin durağan ve ağırbaşlı bir duygu izlenimi verdiği ve duyguların yönetiminde etkili olduğu bilinmektedir. İnsanlar çoğunlukla farkında olmasalar dahi içinde buldukları ruhsal durumu, iç dünyalarını renk tercihleriyle ya da kullandıkları renk ifadeleriyle yansıtmaktadırlar. Örneğin, renkli bir giysi giyince ‘cıvıl

cıvıl görünmek', kötümser düşününce 'karamsar olmak', neşeli bir insan için 'renkli bir kişilik' gibi ifadeler yaygın olarak kullanılmaktadır. Renkler, sarı, kırmızı, turuncu gibi sıcak renkler ve mavi, yeşil, mor gibi soluk renkler olarak ikiye ayrılmaktadır. Sıcak renklerin insanı harekete geçirdiği, enerji verdiği dinamizmi artırdığı, soluk renklerin ise insanda, sakinlik, güven, rahatlık, uyuşukluk gibi duyguları oluşturduğu görülmektedir. (Özer, 2012: 271).

Yapılan çalışmalarda araştırmacılar renklerin sinir sisteminin emosyonel uyarılmadan sorumlu bölümlerini direkt olarak etkilediğini söylüyor. Gözlerimiz bir renge odaklandığında beynimizden, bizi fiziksel ve duygusal seviyede etkileyen çeşitli kimyasallar salgılıyor. Örneğin, pembenin rahatlatıcı ve sakinleştirici bir etkisi olduğu için hapisanelerde ve psikiyatrik hastanelerde, şiddet uygulayan suçluları ya da hastaları sakinleştirmek için bazı hücreler ya da bazı odalar pembeye boyanmaktadır. Mor ve tonlarının ise sakinlik ve dinginlik verdiği için yatak odalarında kullanılması gerekmektedir. Böylece rahat bir uyku geçmemiz sağlanacaktır. Kırmızı ve turuncu iştah artırıcı renklerdir. Mavi, iştahı bastırıp nabızı düşürmektedir. (aktuelpsikoloji.com)

Bazı renklerin psikoloji üzerindeki etkilerine kısaca değinelim:

Mavi: Yalnızlığı, üzüntüyü, depresyonu, bilgeliği, güveni ve sadakati simgeler. Sinir hastalıkları kliniklerinde kesinlikle mavi renkten özellikle koyu maviden kaçınılmalıdır. Psikologların hasta görüşmelerinde mavi renkli giysiler asla giymemelidirler. İş görüşmelerine mavi giyerek gitmek kararlılığı ve bağlılığı ifade eder. İş görüşmelerine giden kişilerin kostümlerinde mavi rengi tercih etmeleri işe kabul edilmelerini sağlayabilir. Dolayısıyla mavi en popüler renklerden biri olmasına rağmen yiyeceklerle ilgili konularda mavi kullandığında dikkatli olmak gerekir. Çünkü mavi doğal bir iştah kapatıcıdır ve bazı durumlarda itici etki yaratabildiğinden kilo almak isteyenlerin mavi renkten uzak durmaları gerekir. Mavi ve açık mavi boyanmış ortamlar, verimliliği ve performansı artırır. Araştırmalar gösteriyor ki, öğrenciler mavi odalarda daha yüksek notlar almakta ve halterciler daha ağır yükleri kaldırabilmektedir. Ayrıca insanlar mavi renkle yazılmış yazıları daha fazla akılda tutabilmektedirler. Bu sebeplerden dolayı çalışma odalarını mavi renge boyatmak lazımdır.

Kırmızı: Sıcak, ateş, kan, şehvet, aşk, samimiyet, güç, heyecan ve agresiflik gibi kavramları simgeler. Kan basıncını ve solunumu hızlandırabilir. İnsanları çabuk karar almaya

ve beklentileri arttırmaya teşvik edici bir etkisi vardır. Kırmızı, dikkat çekici bir renktir. Kırmızı renkteki kelimeler ve objeler insanların dikkatini hemen çeker. Dekorasyon ve dizayn yaparken kırmızı cisimlerin mükemmel olması önemlidir. Çünkü insanlar bu objeleri hemen fark edecektir. Kırmızı, duygusal yoğunluğu arttıran ve coşturan bir renktir. Kırmızı kıyafetler insana özgür enerjik bir hareket moduna sokabilir. Trafik ışıklarında 'dur' sinyali olarak kullanılmasının nedeni de budur. Ameliyathanelerde bulaşan kan rengini belli etmeyeceği için mantıken kırmızı giysi kullanılması gerekirken teskin edici mavi ve yeşil renkler tercih edilir.

Sarı: Parlak limon sarısı gözü en çok yoran renktir. Aynı zamanda sarı renk metabolizmayı hızlandırır. Odayı parlak sarıya boyarsanız bebeklerin ağlamasına ve erişkinlerin sinirlenmelerine yol açarsınız. Ayrıca sarı sayfalı not defteri ve bilgisayar ekranında sarı renkli arka fon pek iyi bir fikir değildir. Beyninizi ve gözlerinizi yorar. Sarı, az miktarlarda kullanıldığında parlaklık ve sıcaklık hissi verir. Şakacılığı aydınlığı samimiyeti ve hayata karşı rahat bir tutumu simgeler. Tıpkı güneşli bir gün gibi davet edicidir. Sarı, güneş ışığı gibidir, kendinizi iyi hissetmek için orda olmasını istersiniz ama gözünüzün içine girmesini istemezsiniz. Soluk sarı söz konusu olduğunda, çürümeyi, hastalığı, kıskançlığı ve hilekârlığı simgeler. Dolayısıyla sarı söz konusu olduğunda seçilen tonlar oldukça önemlidir.

Yeşil: Pek çok kavramla ilişkili olarak karşımıza çıkar, bunların içinde en güçlüsü ve evrensel olanı doğadır. Buna bağlı olarak ayrıca yaşamı, gençliği, yenilenmeyi, ümitleri ve dinçliği simgeler. Bazı kültürlerde orta yaşlardaki gelinler, doğurganlığı simgelemesi için yeşil giyer. Yeşil, gözler için en rahat renktir ve görme gücünü artırır. Sakinleştiricidir ve sinir sistemi üzerinde doğal bir etki yapar. Televizyona çıkmadan önce insanların yeşil renkli odalara alınmaları onların heyecanlarını yatıştırabilir. Yeşil aynı zamanda hastanelerde de popüler bir renktir. Çünkü hastaların rahatlamasını sağlar.

Siyah: Tartışmalı bir renktir. Bir taraftan karanlık güçler, suç ve kötülük ile düşünülürken diğer taraftan sadakat, sebat, dayanıklılık, ihtiyat, bilgelik ve güvenilirlik ile ilişkilendirilir. Bir tarafta yönetim ve güç anlamına gelirken diğer taraftan acı, keder ve yas anlamına gelir. Siyah, pek çok insan için kıyafet rengidir.

Beyaz: Saflığı, temizliği ve masumiyeti simgeler. Pek çok kültürde gelinler beyaz giyer. Ayrıca temizliği simgeler. Bu yüzden doktorlar, hemşireler ve laboratuvar teknisyenleri steril olmak için beyaz giyerler. Beyaz, ışığı yansıtır ve ortamı serin tutar.

Mor: Asaletin rengidir. Lüks hayat, zenginlik ve zarafeti simgeler. Aynı zamanda romantizmin, duygusallığın ve tutkunun rengidir.

Kahverengi: Toprağın ve ahşabın rengidir. Sağlam ve güvenilir bir his verir. Kahverengi doğal, rahat ve açık bir atmosfer yaratmayı sağlar. Durağanlık, güçlülük, olgunluk ve güvenilirlik mesajları iletir.

Pembe: Romantik ve narin bir renktir. Aynı zamanda sakinleştirici bir etkisi vardır. Araştırmalar gösteriyor ki, pembe insanları sakinleştirmekte ve kalpleri yumuşatmaktadır. (aktuelpsikoloji.com)

5.DEĞERLENDİRME

Dilimizin sözcük varlığında geniş bir yere ve öneme sahip olan renk adları, geçmişten günümüze kadar yer adlarında, yön adlarında, kişi adlarında, dini unsurda vb. pek çok alanda kullanılmıştır. Ayrıca ekonomi, siyaset, pazarlama, sağlık gibi pek alanda da renklerin psikolojik ve fiziksel özelliklerinden yararlanılmaktadır. Türkçede var olan renk adlarına her geçen gün yenisi eklenmektedir. Yeni eklemeler somut nesnelere benzetme yoluyla yapılmaktadır. Ara renkler böylece adlandırılıp sözcük varlığı zenginleşmektedir.

Yukarıdaki bölümde görüldüğü mevcut kaynaklardaki bilgiler çoğunlukla renklerin kültürel yapısıyla ve etkileriyle ilgilidir. Renklerin psikolojik, sosyolojik önemi ile ilgili araştırmalar da her geçen gün artmaktadır.

İNCELEME

Zengin sözcük varlığı toplumsal yaşamın genişliğini göstermektedir. Dilimizde renk adlarının fazla oluşu toplumun renklere verdiği önemi göstermektedir. Bu doğrultuda renklerin toplum ve kültür açısından ele alan çalışma sayısı fazladır fakat renk adlarını dilsel boyutuyla ele alan ayrıntılı çalışma sayısı oldukça azdır. Renk adlarının sözcük varlığımızdaki görünümünün yapı, köken, adlandırma yolları bakımından incelendiği, atasözleri, deyim ve kalıp sözlerdeki görünümünün ele alınıp tüm bunları bir sözlükte toplayan bir tez çalışması veya bağımsız bir kitap bizim tespitlerimize göre bulunmamaktadır. Var olan çalışmalar makale şeklinde olup belli renkler üzerindedir ya da renkleri sadece bir yönden incelemektedir.

Çalışmamızın inceleme kısmında renk adlarını sırasıyla yapı, köken ve adlandırma yolları bakımından ele alacağız. Sonraki kısımda deyim, atasözleri, ağızlardaki deyim ve atasözleri, dua ve beddualardaki renk adlarını inceleyeceğiz. Bu bilgiler ışığında oluşturulan renk adları sözlüğünü inceleme bölümünün sonuna ekleyeceğiz.

1.TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARININ YAPI BAKIMINDAN İNCELEMESİ

Şekil bilgisi, bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili öteki konuları inceleyen gramer dalıdır. (Korkmaz, 2007a: 203). Bu bölümde tespit edilen renk adları yapılarına göre incelenecektir.

1.1. BASİT YAPILI RENK ADLARI

Türetilmiş veya birleşik olmayan ve yapısı daha küçük parçalara ayrılamayan kök durumundaki kelimelere basit kelime denir. At, el, üç, beş, yok, bu, şu, o, at-, yak-, üz- vb.

(Korkmaz, 2007a: 37). Bu biçimde olan 359 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Abanoz (Yunanca ébenos)

Abant (Özel ad)

Abeş (?)

Ablak (Arapça ablaḳ)

Abraş [**abaş**, **apraş**] (Arapça abraş)

Ağ (Türkçe ak)

Ah (Türkçe ak)

Ak (Türkçe ak)

Akaju (Fransızca acajou)

Akasya (Fransızca acacia)

Akide (Arapça ´aḳīda)

Akik (´aḳīḳ)

Akvaryum (Fransızca aquarium)

Akya (Yunanca litsa/ létsa)

Al (Türkçe *āl)

Alize (Fransızca alizé)

Alüminyum (Fransızca aluminium)

Alüvyon (Fransızca alluvion)

Amber (Arapça ´anbar)

Amfora (Yunanca amphoreús)

Amazon (Özel ad)

Ankut (Türkçe angut)

Antik (Fransızca antique)

Aquarell (Almanca aquarell)
Armut (Farsça amrūd)
Aşı (Türkçe aşı)
Ateşin (Farsça ātaşin)
Atlantik (Özel ad)
Atlas (Özel ad)
Avokado (İngilizce avocado)
Avanos (Özel ad)
Bade (Farsça bāde)
Badem (Farsça bādām/ bāyām)
Bahar (Farsça bahār)
Baharım (Farsça bahār + ım)
Bakır (Türkçe bakır)
Bal (Türkçe bal)
Bambu (Fransızca bambou)
Barok (Fransızca barroco)
Bayaz [biyaz] (Arapça beyāz)
Begonya (Latince begonia)
Bej (Fransızca beige)
Belek (Türkçe belek)
Ben (Türkçe ben)
Benöyüş (Farsça banafşa)
Bergamot (Fransızca bergamote)
Bestel (?)

Bestra (?)

Beş (?)

Beyaz (Arapça beyāz)

Bitter (Almanca bitter)

Bor (Fransızca bore)

Bordo (Fransızca bordeaux)

Borre (?)

Buçka (?)

Boz (Türkçe boz)

Briket (Fransızca briquette)

Brokoli (İngilizce broccoli)

Bronz (Fransızca bronze)

Buğu (Türkçe bũ)

Bulut (Türkçe bulut)

Buse (Farsça bũsa)

Celep (Arapça callāb)

Ceviz (Arapça cawz)

Cevt (?)

Cıran (?)

Ciltin (?)

Cimbirt (?)

Cinbil (?)

Coga (?)

Culku (?)

Culla (?)
Çağla (Farsça çağala)
Çakır (Türkçe çakır)
Çam (Türkçe çam)
Çandır (?)
Çayan (Türkçe çayan)
Çekere (?)
Çikolata (İtalyanca cioccolata)
Çil (Türkçe çil)
Çimen (Türkçe çümgen)
Çimepe (?)
Çini (Farsça çīnī)
Çöl (Türkçe çülig)
Çur [çuro, çür] (?)
Defne (Yunanca dafni)
Derya (Farsça daryā)
Diken (Türkçe tiken, tikken)
Dor (Türkçe torıĝ/ toruĝ)
Dore (Fransızca doré)
Doru (Türkçe torıĝ/ toruĝ)
Duman (Türkçe tuman)
Duru (Türkçe *toruĝ)
Ebru (Farsça abrī)
Eflatun (Arapça eflāṭūn)

Ege (Özel ad)
Ekru (İngilizce Ecru)
Ela (Türkçe al + a , ala sözcüğünün bir çeşitidir.)
Elebek (?)
Elmas (Arapça elmās)
Emir (Arapça amr)
Erbi (?)
Fas (?)
Esmer (Arapça esmer)
Fesleğen (Yunanca vasilikón)
Fındık (Arapça bunduğ / funduğ)
Fırtına (İtalyanca fortuna)
Filiz (Yunanca filisa)
Firfiri (Arapça firfîri)
Firuze (Arapça firûza/ fayrûzac)
Frambuaz (Fransızca framboise)
Fulya (Sırpça polla)
Funda (Rumca phounta)
Füme (Fransızca fumé)
Galibarda (Özel ad)
Gardenya (Fransızca gardénia)
Geneş (?)
Genevir (Yunanca kanavúri)
Gevik (?)

Gırbız (Arapça kırmızı)
Gırmızı [gırmızı, gırmuzu] (Arapça kırmızı)
Gızıl (Türkçe kızıl)
Gonür (Türkçe konurdan(koşur esmer, açık kestane)
Goşur [goşur] (Türkçe koşurdan(konur esmer, açık kestane)
Göğer (Türkçe göver)
Gök (Türkçe kök)
Gönür (Türkçe konurdan(koşur esmer, açık kestane)
Göreme (Özel ad)
Göy [göv] (Türkçe kök)
Granit (Fransızca granit)
Gri (Fransızca gris)
Gula (Türkçe kula)
Gümüş (Türkçe kümüş)
Güvercin (Türkçe kögürçgün)
Güz (Türkçe küz)
Harran (Özel ad)
Hasat (Arapça haşad)
Havai (Arapça hevā' i)
Havana (Özel ad)
Hayal (Arapça hayāl)
Hazan (Farsça hazān)
Herba (İngilizce herba)
Hercai (Farsça harcāyī)

Heşin (Türkçe yaşıldan ses değişmeleriyle)

Hidiv (Farsça ħidīv)

Hiriyh (?)

Hitit (Özel ad)

Hoçuk (?)

Holuz (?)

Hünnap (Arapça ´unnāb)

Ihlamur (Yunanca flamúri)

Ilgın (Türkçe yılgın)

İğde (Türkçe yigde)

İmbat (İtalyanca imbatto)

İnci (Türkçe yençü)

İris (Fransızca iris)

İspi (?)

Kâfur (Arapça kâfūr)

Kahve (Arapça qahve)

Kakao (Fransızca cacao)

Kalaba (?)

Kalker (Fransızca calcaire)

Kamelya (Fransızca camélie)

Kanyak (Fransızca cognac)

Kanyon (Fransızca canyon)

Kar (Türkçe qar)

Kara (Türkçe qara)

Karamel (Fransızca caramel)
Kaspar (?)
Kavut (Türkçe kavut)
Kaya (Türkçe kaya)
Kayısı (Farsça qaysī)
Keher (?)
Kehribar (Farsça kahrubā)
Kekik (Türkçe kekilik)
Kelemi (?)
Kemer (Farsça kemer)
Kestane (Yunanca kástana)
Keten Arapça kattān)
Kıcu (?)
Kır (Türkçe kıır)
Kırmızı (Arapça kırmızı)
Kil (Farsça gil)
Kilit (Farsça kelid)
Kilyos (Özel ad)
Kiraz (Yunanca kerási)
Kiremit (Yunanca keramidi)
Kirik (?)
Klementin (Fransızca clementina)
Kodalak (?)
Kor (Türkçe *kōz)

Koyun (?)
Kömür (Türkçe kömür)
Köpük (Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)
Krem (Fransızca crème)
Krem (Fransızca crème)
Kristal (Fransızca cristal)
Krizantem (Fransızca chrysanthéme)
Kuğu (Türkçe kûğu)
Kum (Türkçe *kūm) (BiB, PB)
Kumral (Türkçe kongur)
Kumru (Arapça kumrī)
Kuvars (Almanca quarz)
Kutup (Özel ad)
Kündükü (?)
Lacivert (Farsça lāciverd)
Ladin (Arapça lādan)
Lal (Arapça la'l)
Lavanta (İtalyanca lavanda)
Lilyum (Latince lilia)
Limonata (İtalyanca limonada) (MB)
Lokum (Arapça hulkum)
Malta (Özel ad)
Manav (Rumca manavis)
Manavgat (Özel ad)

Mango (İngilizce mango)
Manova (?)
Mantar (Yunanca manşteri)
Marina (İtalyanca marina)
Maron (Fransızca marron)
Maskal (?)
Maun (Fransızca mahoni)
Mavi (Arapça mā'ī)
Maz (?)
Melisa (Yunanca melissa)
Melita (Özel ad)
Mencer (?)
Menefser (?)
Menekşe (Farsça banafşa)
Mengiş (?)
Mentol (Fransızca menthol)
Mercan (Arapça mercān)
Meşe (Farsça bişe)
Mışık (?)
Mimoza (Fransızca mimosa)
Mine (Farsça minā)
Monus (?)
Mor (Farsça mūr)
Muson (Fransızca mousson)

Müllük (?)

Mürdüm (Farsça mardum)

Narıncı (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle)

Narınç (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle)

Navrike (?) Pembe.

Nektar (Fransızca nectar)

Nemrut (Özel ad)

Nergis (Farsça nergis)

Niagara (Özel ad)

Nil (Özel ad)

Oflaz (?)

Okalıptüs (Fransızca eucalyptus)

Okyanus (Arapça ukyānūs)

Olympos (Özel ad)

Opal (Fransızca opale)

Orkide (Fransızca orchidée)

Ortanca (Türkçe ortanca)

Ömür (Arapça ´umr)

Pal (?)

Palmiye (Fransızca palmier)

Pamuk (Farsça pabuķ)

Papatya (Rumca papadia)

Papirus (Fransızca papyrus)

Pasifik (Özel ad)

Parşömen (Fransızca parchemin)

Patara (Özel ad)

Pati (?)

Patlıcanı (Arapça bādincānı)

Patul (?)

Pedrik (?)

Pembe (Farsça penbe)

Petek (Ermenice p'et'ak)

Pezik (?)

Porselen (Fransızca porcelaine)

Portakal (Fransızca portugal)

Pudra (Fransızca poudre)

Rezene (Farsça rāziyāne)

Roka (Yunanca róka)

Romantik (Fransızca romantique)

Rose (İngilizce rose)

Rüya (Arapça ru'yā)

Safir (Fransızca saphir)

Safran (Arapça za'ferān)

Sağas (?)

Sahra (Özel ad)

Salep (Arapça saḥleb)

Saray (Farsça sarāy)

Sarı (Türkçe sarıg)

Saz (Türkçe *sāz)
Sedef (Arapça şadef)
Sekil (Türkçe sükül)
Senfoni (Fransızca symphonique)
Seramik (Fransızca céramique)
Serap (Farsça serāb)
Siena (Özel ad)
Siklamen (Fransızca cyclamen)
Simit (Arapça semīd)
Sinil (Türkçe sügöl)
Sis (Türkçe sış)
Siyah (Farsça siyāh)
Somon (Fransızca saumon)
Söğüt (Türkçe söğüt)
Sufle (Fransızca soufflé)
Sumak (Arapça summāk)
Sumasaker (?)
Sur (?)
Susam (Arapça sīsām)
Sümela (Özel ad)
Süphan (Özel ad)
Şampanya (Fransızca champagne)
Şarabi (Arapça şerābı)
Şayak (Rumca sasagiaki)

Şebboy (Farsça şebbūy)
Şebnem (Farsça şebnem)
Şebüş (?)
Şelale (Arapça şelāşe)
Şerbet (Arapça şarba)
Taba (Fransızca tabac)
Taflan (Arapça diflā´)
Tarçın ((Farsça dārçin)
Targıl (?)
Tarsı (?)
Terakota (İtalyanca terra cotta)
Tetir (?)
Tibet (Özel ad)
Tiramisu (İtalyanca tiramisu)
Toprak (Türkçe toprak)
Toru (Türkçe toriğ/ toruğ)
Traverten (Fransızca travertin)
Tropik (Fransızca tropique)
Tuğla (Latince tegula)
Tuna (Özel ad)
Tundra (Fransızca toundra)
Turkuaz (Fransızca tuquoise)
Turunç (Farsça turunc)
Uğut (?)

Ultamarin (İngilizce ultamarine)
Ürgüp (Özel ad)
Vaha (Arapça vāḥa)
Vanilya (İtalyanca vaniglia)
Verde (İtalyanca verde)
Violet (İngilizce violet)
Vizon (Fransızca vizon)
Yağal (?)
Yağız (Türkçe yağız)
Yakamoz (Yunanca diakamós)
Yakut (Arapça yāḳūt)
Yalın (Türkçe yalang, yaling)
Yasemen (Farsça yāsemen)
Yayla (Türkçe yaylağ)
Yeşim (Farsça yeşm)
Yeşit (Türkçe yaşıldan ses değişimiyle)
Yıldız (Türkçe yıldız, ılıtız)
Yosun (Türkçe yosun)
Yulaf (Arapça alef)
Zak zak (Türkçe sag)
Zambak (Arapça zanbağ)
Zebellā (Arapça zebellā)
Zemheri (Arapça zemherir)
Zen (Farsça zen)

Zencefil (Arapça zencebil)

Zer [**zerd, zerdoy**] (Farsça zer)

Zerrin (Farsça zerrin)

Zeytin (Arapça zeytün)

Zifir (Arapça zefir)

Zifirî (Arapça zefiri)

Zift (Arapça zift)

Zümrüdi (Arapça zumurrudi)

1.2. TÜREMİŞ YAPILI RENK ADLARI

Ad ve fiil soylu kelime köklerinden yapım ekleriyle genişletilerek bağlandığı kelimeyle ilgili yeni anlamlar kazanmış kelimelere türemiş kelime denir. Yazlık, kutlu, konuk, yaygı, iyice, güzün vb. (Korkmaz, 2007a: 218). Bu biçimde olan 285 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Abı (Farsça ab + Türkçe +ı)

Açığrak (Türkçe*açuk+ rak)

Ağabbak [**ağabbag, ağabbah, ağabbecik, ağablak, ağapbah, ağappağ, ağappağ, ağappak, Ağca, ağça**] (Türkçe ak + abbak)

Ağamsı [**ağca, ağımsı**] (Türkçe ak + amsı)

Ağarmak (Türkçe ak + Ar-)

Ağca [**ağça, ağabbak, ağamsı**] (Türkçe ak + ca)

Ağca (**ağcam**) (Türkçe ak + ca)

Ağcarak (Türkçe ak + ca + rak)

Ağcıl (Türkçe ak + cıl)

Ağça (Türkçe + ça)

Ağlık (aklık) (Türkçe ak + lık)
Ahca (Türkçe ak + ca)
Ahcil (Ak + cIl)
Akabbak (Türkçe ak + abbak)
Akarmak (Türkçe ak + ar-)
Akbacık (Türkçe + bacık)
Akca (Türkçe + ca)
Akcil [akçıl] (Türkçe ak + cıl)
Akcıllı [ağcıl] (Türkçe ak + cıl + lı)
Akcılrak (Türkçe ak+ cıl + rak)
Akça (Türkçe ak + ça)
Akguğ (Türkçe + guğ)
Akçıl (Türkçe ak + çıl)
Ahıtmalı (Türkçe ak+ıt-ma+lı)
Aklı (Türkçe + lı)
Aklık (Türkçe ak+ lık)
Akmaltak (Türkçe ak + maltak)
Akman (Türkçe ak + man)
Ala (Türkçe al + a)
Alaca (Türkçe ala + ca)
Alacalamak (Türkçe ala + ca + la-)
Alacalı (Türkçe al + a + ca +lı)
Alajik (Türkçe al + a + jik)
Alalmak (Türkçe al + al-)

Alaşav (Türkçe al + a + şav)
Alaz alaz (Türkçe yalazdan al + az))
Allamak (Türkçe al + la-)
Almes (Türkçe al + mes)
Altuni (Türkçe altun + Arapça -i)
Alvala (Türkçe al + vala)
Anahtarlı (Yunanca anakhtora +lı)
Angudi (Türkçe angut + Arapaça -i)
Apak (Pekiştirme eki + Türkçe ak)
Appak (abbak, apbak) (Pekiştirme eki + Farsça pāk)
Armudi (Farsça amrūd + Arapça -i)
Ayça (Türkçe ay+ ça)
Aydın (Türkçe ay+dın)
Aynalı (Farsça āyine + lı)
Bademi (Farsça bādām/ bāyām + Arapça -i)
Bakırmsı (Türkçe bakır + ımsı)
Ballı (Türkçe bal +lı)
Barak (Türkçe *bar (kötü) + ak)
Barudi (Farça bārūd + Arapça -i)
Başak (Türkçe*baş +ak)
Beleklü (Türkçe belek +lü)
Bembeyaz (Pekiştirme eki + Arapça beyāz)
Bergamodi (Fransızca bergamote + Arapça -i)
Beyazlamak (Arapça beyāz +la-)

Boran (Türkçe bor + agan)
Bordomsu (Fransızca bordeaux + ImsI)
Bordomtrak ((Fransızca bordeaux + trak)
Boymul (Türkçe *bōyun + mul)
Bozaç (Türkçe boz + Aç)
Bozarak (Türkçe boz+ ArAk)
Bozarantı [bozarıntı] (Türkçe boz+ Ar + Antı)
Bozarmak (Türkçe boz+ Ar-)
Bozartı (Türkçe boz+ Ar+ tı)
Bozcıl (Türkçe boz+ cII)
Boziya (Türkçe boz+ Iya)
Bozlak (Türkçe boz+ lAk)
Boz muhâlif (Türkçe boz + Arapça muhâlif)
Bozumtuk [bozumtul, bozumuk, bozurak] (Türkçe boz + Im + tuk)
Böcekkabuğu (Türkçe böğ+ çAk + Türkçe kap+ uk)
Böğrül (Türkçe böğür +ül)
Börtük (Türkçe bört + Ik)
Bronzlaşmak (Fransızca bronze + lAş-)
Buludi (Türkçe bulit + Arapça -i)
Burçak (Türkçe bŭ+ r+ ça-k)
Burma (Türkçe bur- ma)
Buz (Türkçe *bŭ- z)
Buzmak (Türkçe *bŭ- z + mAk)
Çakıcı (Türkçe çak- 1 +c1)

Ce [çiğ̈e] (Türkçe *çī (yaş) + ğ+ A)

Cevizi (Arapça cawz + Arapça -i)

Cicikli (Türkçe cici + k + II)

Çağıl (Türkçe *çağ+ ıl)

Çakıl (Türkçe *çak + II)

Çakın (Türkçe *çak- ın)

Çakırlı (Türkçe çakır +lı)

Çakman (Türkçe yansıma ses, mavi ile yeşil arası renk verme çak + man)

Çal [cal] (Türkçe *çāl)

Çapar (Türkçe çal-par)

Çapraz (Farsça çep + rāst)

Çiğirdik (Türkçe çī + Ir+ Dık)

Çisenti (Türkçe çise- nti)

Çividî (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça -î)

Çömlek (Türkçe *çon + lak)

Damla (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ)

Davla (Farsça tâb (ısı, sıcaklık, parlaklıktan) + IA)

Demirî (Türkçe temür + Arapça -î)

Doğa (Türkçe doğ- a)

Dumduru (Pekiştirme eki + Türkçe *toruğ)

Eflatuni (Arapça eflāṭūnî)

Eflatunsu (Arapça eflāṭūn+ sU)

Eflatunumsu (Arapça eflāṭūn+ ImsI)

Ekin (Türkçe ek- in)

Erguvani (Farsça argavān+ Arapça -i)
Esmerce (Arapça esmer +ce)
Esmerimsi (Arapça esmer + imsi)
Esmerleşmek (Arapça esmer + leş-)
Esmerlik (Arapça esmer+ ilk)
Fındıki (Arapça bunduk / funduk+ Arapça -i)
Fıstıki (Arapça fustuği)
Filizî (Yunaca filisa+ Arapça -i)
Gapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara)
Gırcılı (Türkçe kır + cı+ lı)
Gırlaşmak (Türkçe kır + la+ ş -)
Gızılığıt (Türkçe kız- ıl + ğıt)
Gizem (Türkçe kız + am)
Göğel (Türkçe göğ + al)
Gögem (Türkçe göğ + em)
Gögermek (Türkçe *kö:k + er-)
Gögez (Türkçe kö: k + ez)
Gögnü (Türkçe kök + nü)
Göğrek (Türkçe kök + rak)
Gögümsü (Türkçe kök +ümsü)
Gökçe (Türkçe kök + çe)
Gökçül, (gökcül, gökçil) (Türkçe kök + çül)
Gök eylemek (Türkçe kök + Türkçe *ed + le-)
Göklük (Türkçe kök + ilk)

Gökmen (I) [gögüş, göz, gökçe, gökçen, gök gözlü, gökölü, göküş] (Türkçe kök + men)

Gökşin (Türkçe kök + şin)

Gölge (kö- l + ĩg+ e)

Gövezi [gögözi, göglü, gönezi, gövem, gövez, güvez, güvezi] (Türkçe kök + ez + i)

Grimsi (Fransızca gris + ImsI)

Grimtrak (Fransızca gris + tırak)

Gülgani (Farsça gul + gani)

Gülgezi (Farsça gul + Türkçe kez- +Ig)

Gülgün (Farsça gul + gün)

Gülgüli (Farsça gul + gul + Arapça -i)

Gülistan (Farsça gul + Istan)

Gümüşi (Türkçe kümüş + Arapça- i)

Gümüşlemek (Türkçe kümüş + IA-)

Güneş (Türkçe kün + eş)

Güvela (Türkçe göv + el + a)

Güveri (Türkçe güver- i)

Güvez (Türkçe kök +ez)

Güvezi (Türkçe kök +ez +i)

Hâkî (Farsça ĩāk + Arapça – i)

Heybeli (Arapça ´aybe + li)

İlgım (Türkçe *ıl-gı-m)

Isırgan (Türkçe *ısır-+ ĩan)

Kahverengimsi (Arapça ĩahve + Farsça reng + ImsI)

Kapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara)

Karalmak (Türkçe kara + r-)

Karamsı (Türkçe kara + ImsI)

Karamtık (Türkçe kara + mtlk)

Karamtıkkızıl (Türkçe kara + mtlk + Türkçe kızıl)

Karamtıl (Türkçe kara + mtıl)

Kararak (Türkçe kara + rAk)

Kararmak (Türkçe kara + r-)

Karasağı, (karasağı (Türkçe kara+ sağı)

Kenetli (Türkçe kenet + li)

Kınalı (Arapça ħinnā + II)

Kıpkırmızı (Pekiştirme eki + Arapça kırmızı)

Kıpkızıl (Pekiştirme eki + Türkçe kız- ıl)

Kircıman ((Türkçe kı̄r + cI + man)

Kırçıl [kırçav, kırçıl, kırço, kırğıl] (Türkçe kı̄r + çıl)

Kırçillaşmak (Türkçe kı̄r + çıl + laş-)

Kırkıl (Türkçe kır + kıl)

Kırkılırak (Türkçe kır + kıl + kıl +ırak)

Kırlaşmak (Türkçe kır + laş-)

Kırmızılaşmak (Arapça kırmızı + laş-)

Kırmızımsı (Arapça kırmızı + Imsı)

Kırmızımtırak (Arapça kırmızı + Imtırak)

Kızarmak (Türkçe kız- ar-)

Kızıl (Türkçe kız- ıl)

Kızgıl (Türkçe kız-gıl (iç ses türemesi ile kızgıl)

Kızgu (Türkçe kızıldan iç ses türemesi, son ses düşmesi ve yuvarlaklaşma ile oluşan biçim kız +gu)

Kızılca (Türkçe kız- ıl + ca)

Kızılçık (Türkçe kız- ıl +cık)

Kızılımsı (Türkçe kız- ıl+ İmsı)

Kızılımtırak (Türkçe kız- ıl+ İmtırak)

Kızillaşmak (Türkçe kız- ıl + laş-)

Kızılık (Türkçe kız- ıl + İlk)

Kızılsağı, (kızılsağı) (Türkçe kız- ıl +sağı)

Kızılsı (Türkçe kız- ıl +sı)

Kızıkı (Türkçe kız + kı)

Kilitli (Farsça kelid + li)

Kimyoni (Arapça kemmūnı)

Köstekli (Türkçe köstek + li)

Kumsal (Türkçe kum + sal)

Kumul (Türkçe kum +ul)

Kunduz (Türkçe kun- + t- uz)

Kurşuni (Türkçe go-ş+ın+ Arapça İ)

Kutla (Türkçe kut+ la)

Kuyruğul (Türkçe kudruk + ğul)

Kuzey (Türkçe kūz + ay)

Kuzguni (Türkçe kuz+ gun + Arapça -İ)

Kükrez (Türkçe kükre-z)

Küle (Türkçe *kü- l + e)
Külen (Türkçe *kü- l + en)
Külensal [küleysi] (Türkçe *kü- l + en+ sal)
Laciverdî (Farsça lāciverd + Arapça -î)
Laciverdinsi (Farsça lāciverd + İmsı)
Leylaki (Arapça leylāk+ Arapça -î)
Limoni (Yunanca leimon+ Arapça -î)
Masmavi (Pekiştirme eki + Arapça mā'î)
Mavele (Arapça mā'î+ Türkçe āla)
Mavileşmek (Arapça mā'î + leş-)
Mavileyin (Arapça mā'î +layın)
Mavilim (Arapça mā'î+ II +m)
Mavimsi (Arapça mā'î+ msı)
Mavimtırak (Arapça mā'î + tırak)
Maviş (Arapça mā'î +ş)
Mavu (Arapça mā'iden ses değişmesiyle)
Mavuş (Arapça mā'î+ ş)
Morarmak (Farsça mūr + Ar-)
Morçuk (Farsça mūr +çuk)
Morgelen (Farsça mūr + Türkçe kel-)
Morumsu (Farsça mūr + İmsI)
Morsağı (Farsça mūr + sağı)
Mosmor (Pekiştirme eki + Farsça mūr)
Neftî (Farsça neft + Arapça -î)

Neffîleşmek (Farsça neft + Arapça -î + leş-)

Neftimsi (Farsça neft + Arapça -î + msı)

Nohudi (Farsça nohūd + Arapça -î)

Palak (Türkçe bala+ k)

Pembeleşmek (Farsça penbe + leş-)

Pembelim (Farsça penbe + lim)

Pembemsi (Farsça penbe + msı)

Pembemtırak (Farsça penbe + tırak)

Postallı (Farsça postgāll + lı)

Samanı (Türkçe saman + ı)

Samani (Türkçe saman + Arapça -î)

Sapsarı (Pekiştirme eki + Türkçe sarıg)

Sararmak (Türkçe sarıg + ar-)

Sargut (Türkçe sarıg +t)

Sarıger (Türkçe sarıg + ger)

Sarım (Türkçe sarıg + m)

Sarımtı (Türkçe sarıg + mtı)

Sarımsı (Türkçe sarıg + msı)

Sarımtırak (Türkçe sarıg +tırak)

Sarmaşık (Türkçe sar-ım+a-ş-ık)

Sekili (Türkçe sükül + i)

Sığınak (Türkçe sığ-ın-ak)

Simsiyah (Pekiştirme eki + Farsça siyāh)

Sincabi (Farsça sincāb + Arapça -î)

Sitil (Türkçe su + tul)
Siyahımsı (Farsça siyāh + ımsı)
Siyahımtırak (Farsça siyāh+ ımtırak)
Siyahlaşmak (Farsça siyāh+ laş-)
Sultani (Arapça sultāni)
Şalgami (Farsça şelgam + Arapça -i)
Şeftali (Farsça şeft + ālū)
Tahinî (Arapça tahīni)
Tarçini (Farsça dārçin +Arapça -i)
Tepel (Türkçe *tepe+l)
Tomurcuk (Türkçe *to-m+ur+cuk)
Tozlurak (Türkçe toz+ lu + rak)
Turuncu (Farsça turunc + Arapça -i)
Turunculaşmak (Farsça turunc + Arapça -i+ laş-)
Turuncumsu (Farsça turunc + Arapça -i + İmsı)
Turuncumtırak (Farsça turunc + Arapça -i + m+ tırak)
Tütün (Türkçe *tü+ün)
Uğralı (Türkçe ügra + lı)
Yağmur (Türkçe yağ-mur)
Yanaklı (Türkçe yanggak +lı)
Yaşıl (Türkçe yaş +ıl)
Yaşılğan (Türkçe yaş + ıl+ gan)
Yaşmaklı (Türkçe yaş +mak+ lı)
Yanal, yanal [yanıl-] (Türkçe yan- al)

Yaşıl (Türkçe yaş + ıl)
Yemyeşil (Pekiştirme eki + Türkçe yaşıl)
Yeşil (Türkçe yaş + ıl)
Yeşilimsi (Türkçe yaş + ıl + ımsı)
Yeşilimsirek (Türkçe yaş + ıl + sirek)
Yeşilimtırak (Türkçe yaş + ıl + im + tırak)
Yeşillenmek (Türkçe yaş + ıl + len-)
Yişil (Türkçe yaş + ıldan ses değişimiyle)
Yonca (Türkçe yorunçka, yornçka) (KB) (PB)
Zerdali (Farsça zer + ālū)
Zeri, zerî (Farsça zer + Arapça -i)
Zeytuni (Arapça zeytūnî)
Zilgara (Pekiştirme eki + Türkçe kara)

1.3. BİRLEŞİK YAPILI RENK ADLARI

Yeni bir kavramı karşılamak için iki veya daha çok kelimenin Türkçenin söz kalıplarına uygun belirli yollarla bir araya getirilmesi ile kurulmuş söz birliğine birleşik kelime denir. Bunların benzetme yolu ile ilk anlamlarını kaybetmiş olanları ile birleştirme sırasında ses düşmesine uğrayanları ve iki fiil birleşimine dayananları bitişik, diğerleri genellikle ayrı yazılır. Açık göz, başıbozuk, dedikodu, gecekodu, kaptıkaçtı, katırtırnağı, Akdeniz, Kızılırmak, Uludağ, cumartesi, kaynana, sütlaç, bakım evi, yemekhane, kara yolu vb. (Korkmaz, 2007a: 47). Bu biçimde olan 559 renk adı aşağıda sınıflandırılmıştır.

1.3. 1. İSİM TAMLAMASI BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI

İyelik bağlantısı ile birbirine bağlanmış iki veya daha çok addan oluşan tamlamalara

isim tamlaması denir. (Korkmaz, 2007a: 10)

1.3. 1. 1. Belirtisiz İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan Renk Adları

Tamlayanın eksiz ilgi durumu çekiminde olduğu, tamlananın iyelik (-1, -sı, -ları) eki aldığı söz öbeğine belirsiz (belirtisiz) ad tamlaması denir. Bu iki ad arasındaki ilişkiyi, tamlanan ögenin aldığı iyelik eki sağlar. İşlevi geriye doğru olan bu ek, öbeğin oluşması için gereken ögedir. İyelik çekiminin ilgi durumu çekimi gibi sahiplik ve ilişki bildiriyor olması, Türkçeye bu imkânı sunmaktadır. Ev kapısı, okul yolu, kapı kolu, limon sarısı, dağ keçisi, ayak takımı, biber dolması, akrep yuvası, gönül penceresi, aşk acısı... Bu ve aşağıdaki örnekler, bu tür ad tamlamalarının genel adlandırmalar için daha çok kullanıldığını ve belirsiz ad tamlamalarındaki ilişkilendirme, iyelik ekiyle sağlandığı için, belirsiz ad tamlamaları ile ifade edilen ilişkilendirmenin iyeliğe, sahipliğe dayalı bir ilişkilendirme olduğunu göstermektedir. Pirinç pilavı, biber dolması, resim çerçevesi, sabah esintisi, okul temsilcisi...(Karaağaç, 2012: 487)). Bu biçimde olan 355 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Ağaç kabuğu (Türkçe ğaç + Türkçe *kâp + uk)

Ağaç yeşili (Türkçe ğaç + Türkçe yaşıl)

Ahududu (Farsça āhū + Arapça/ Farsça tūt)

Akdeniz mavisi (Özel ad)

Alev rengi (Türkçe yalab-yalaptan alev + Farsça reng)

Alüminyum gri (Fransızca aluminium + Fransızca gris)

Altın rengi (Türkçe altun +Farsça reng)

Altın renkli (Türkçe altun + Farsça reng)

Altın sarısı (Türkçe altun + Türkçe sarıg + ı)

Antep fıstığı (Özel ad)

Aslanagzı (Türkçe arslan + Türkçe ağız)

Ateş kırmızısı (Farsça ātaş) + Arapça kırmızı)

Ay çiçeği (Türkçe ay+ Türkçe çiçek, çeçek)
Ayçekirdeği (Türkçe ay + Türkçe şekirtük)
Ayder yeşili (Özel ad)
Ayışığı (Türkçe ay + Türkçe ışık)
Ayva pembesi (Farsça ābiyā + Farsça penbe)
Badem ezmesi (Farsça bādām/ bāyām + Türkçe)
Badem şerbeti (Farsça bādām/ bāyām + Arapça şarba)
Bağbozumu (Türkçe ba- tan bağ + Türkçe buz-)
Bahama beyazı (Özel ad)
Bahar rüzgarı (Farsça bahār + Farsça rūzgār)
Bahar yeşili (Farsça bahār + Türkçe yeşil)
Bakır çalığı (Türkçe bakır+ Türkçe çal- ık)
Bakır kızılı (Türkçe bakır + Türkçe)
Bakır rengi (Türkçe bakır + Farsça reng)
Baklaçiçeği (Arapça bākilā + Türkçe çiçek, çeçek)
Bal buğu (Türkçe bal+ Türkçe bũ)
Bal köpüğu (Türkçe bal + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)
Bal peteği (Türkçe bal + Ermenice petak)
Bal rengi (Türkçe bal+ Farsça reng)
Bal sarısı (Türkçe bal+ Türkçe sarığ)
Balcı beji (Türkçe bal+ Fransızca beige)
Bambu yaprağı (Fransızca bambou + Türkçe yapırđak)
Barok beji (Fransızca barroco + Fransızca beige)
Barok pembesi (Fransızca barroco + Farsça penbe)

Barut rengi (Farsça bārūd + Farsça reng)

Bayrak kırmızısı (Türkçe bayrak + Arapça kırmızı)

Bebek pembesi (Türkçe *be +be+k+ Farsça penbe)

Beton grisi (Fransızca beton + Fransızca gris)

Bekmez kefi (Türkçe bekmes ~pekmes+ Farsça kaf)

Belce beji (Özel ad)

Beylerbeyi (Özel ad)

Bodrum mavisi (Özel ad)

Boncuk mavisi (Türkçe monçuk ~ munçuk + Arapça mā'i)

Buğday rengi (Türkçe buğday + Farsça reng)

Burun kanı (Türkçe bur- un + Türkçe kân)

Buz beyazı (Türkçe *bū- z+ Arapça beyāz)

Buz dansı (Türkçe *bū- z) + Fransızca danse)

Buz grisi (Türkçe *bū- z + Fransızca gris)

Buz mavisi (Türkçe *bū- z + Arapça mā'i)

Buzul grisi (Türkçe buz + ul + Fransızca gris)

Buzul yeşili (Türkçe buz + ul + Türkçe yeşil)

Camgöbeği (Farsça cām + Türkçe köbek)

Ceviz kabuğu (Arapça cawz + Türkçe kap + uk)

Civciv sarısı (Türkçe yansıma sözcük ci (v) ci (v) ~ cu cu + Türkçe sarıg)

Çağla yeşili (Farsça çağala + Türkçe yeşil)

Çakıl taşı (Türkçe *çak + ıl + Türkçe tâş)

Çam kokusu (Türkçe çam + Türkçe kok- u)

Çam yeşili (Türkçe çam + Türkçe yeşil)

Çamur rengi (Türkçe çam- mur + Farsça reng)

Çay filizi (Türkçe *say+ Yunanca filisa)

Çay yeşili (Türkçe *say+ Türkçe yeşil)

Çerepizta kırmızısı (Özel ad)

Çiğ damlası (Türkçe çī + Türkçe tamıglağ)

Çimen yeşili (Türkçe çümgen + Türkçe yeşil)

Çimento grisi (İtalyanca cemento + Fransızca gris)

Çingene pembesi (Türkçe çıgan, çığāydan + Farsça penbe)

Çivit mavisi (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça mā'i)

Çivit rengi (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Farsça reng)

Çöl beji (Türkçe çülig + Fransızca beige)

Çöl beyazı (Türkçe çülig + Arapça beyāz)

Çöl kahvesi (Türkçe çülig + Arapça kahve)

Çöl kumu (Türkçe çülig + Türkçe kum)

Dağ grisi (Türkçe tağ + Fransızca gris)

Dağ kristali (Türkçe tağ + Fransızca cristal)

Damla sakızı (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, sakır)

Defne yaprağı (Yunanca dafni + Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak)

Demir kırısı (Türkçe temür + Türkçe kır)

Demir rengi (Türkçe temür + Farsça reng)

Deniz kabuğu (Türkçe teñiz + Türkçe *kāp + uk)

Deniz kumu (Türkçe teñiz + Türkçe kum)

Deniz mavisi (Türkçe teñiz + Arapça mā'i)

Devetüyü (Türkçe devey, tewey, teve, tewe, téwi, tiwi + Türkçe tü ~ tük ~ tüü ~ tüy)

Dolu tanesi (Türkçe tolu + Farsça dâne)

Duman grisi (Türkçe tuman + Fransızca gris)

Duman rengi (Türkçe tuman + Farsça reng)

Ege beji (Özel ad)

Elma kırmızısı (Türkçe alma~ almıla + Arapça kırmızı)

Elma yeşili (Türkçe alma~ almıla + Türkçe yeşil)

Elma şekeri (Türkçe alma~ almıla + Farsça şakar)

Erguvan rengi (Farsça argavān + Farsça reng)

Etirengi (Türkçe et + i + Farsça reng)

Fes rengi (Fas ülkesinden fes + Farsça reng)

Fındık rengi (Arapça bunduk / funduk + Farsça reng)

Fındikkabuğu (Arapça bunduk / funduk + Türkçe *kâp + uk)

Fırtına mavisi (İtalyanca fortuna + Arapça mā'i)

Fıstık rengi (Arapça fustuk + Farsça reng)

Fıstık yeşili (Arapça fustuk + Türkçe yeşil)

Fildişi (Arapça fil + Türkçe tiş)

Fildişi sahili (Özel ad)

Filiz rengi (Yunanca filisa + Farsça reng)

Fırtına grisi (İtalyanca fortuna + Fransızca gris)

Fuşya çiçeği (Latince fuchsia + Türkçe çiçek, çeçek)

Gece mavisi (Türkçe kiçe + Arapça mā'i)

Geceyarısı (Türkçe kiçe + Türkçe yar- Ig)

Geyik kanı (Türkçe keyik + Türkçe kân)

Gök mavisi (Türkçe kök + Arapça mā'i)

Gökyüzü mavisi (Türkçe kök + Türkçe *yüz + Arapça mā'i)
Gökyüzü (Türkçe kök + Türkçe *yüz)
Gövez rengi (Türkçe kök + ez)
Granit yeşili (Fransızca granit + Türkçe yaşıl)
Gulgülü (Farsça gul + Farsça gul + ü) Açık kırmızı. (DS-III, s.2191)
Gurup rengi (Arapça gurūb + Farsça reng)
Gül ağacı (Farsça gul + Türkçe ığaç)
Gül beyazı (Farsça gul + Arapça beyāz)
Gül kurusu (Farsça gul + Türkçe kırkağ, kuruk)
Gül rengi (Farsça gul + Farsça reng)
Gül tozu (Farsça gul + Türkçe toz)
Gülpembesi (Farsça gul + Farsça penbe)
Gümüş grisi (Türkçe kümüş + Fransızca gris)
Gün batımı (Türkçe kün + Türkçe bat- + Im)
Güneş sarısı (Türkçe kün + eş + Türkçe sarıg)
Güvercinboynu (Türkçe kögürçün + Türkçe *böyun)
Güvercingöşü (Türkçe kögürçün + Türkçe köküz)
Güz gülü (Türkçe küz + Farsça gul + ü)
Hanimeli (Türkçe *kang+ Um +Türkçe elig)
Hanımteni (Türkçe *kang+ Um + Farsça tan)
Harç rengi (Arapça harc + Farsça reng)
Hardal rengi (Arapça hardal + Farsça reng)
Hardal sarısı (Arapça hardal + Türkçe sarıg)
Hasat sarısı (Arapça haşad + Türkçe sarıg)

Havai mavisi (Arapça hevā' i + Arapça mā'i)
Hayal pembesi (Arapça hayāl + Farsça penbe)
Hayit yeşili (Latince vitex agnus castus + Türkçe yeşil)
Hint cevizi (Özel ad)
Hint mercanı (Özel ad)
Hint okyanusu (Özel ad)
Hint sarısı (Özel ad)
Hitit bakırı (Özel ad)
Horozibiği (Farsça hurōs +Türkçe ibibik)
Hurmadarı (Farsça hurmā + Türkçe torıĝ/ toruĝ)
Ihlamur çiçeği (Yunanca flamúri + Türkçe çiçek, çeçek)
İğde ağacı (Türkçe yigde + Türkçe ıgaç)
İnci beyazı (Türkçe yençü + Arapça beyāz)
İstanbul beji (Özel ad)
İstanbul pembesi (Özel ad)
İstanbul yeşili (Özel ad)
İzmir beji (Özel ad)
İztuzu (Türkçe *i:z + Türkçe tüz)
Kahverengi (Arapça kahve + Farsça reng)
Kamp ateşi (Fransızca camp + Farsça ātaş)
Kan kırmızı (Türkçe kân + Arapça kırmızı)
Karaib kahvesi (Özel ad)
Kar beyazı (Türkçe *kār + Arapça beyāz)
Kar pembesi (Türkçe *kār + Farsça penbe)

Kartepesi (Türkçe *kār + Türkçe töbü ~ töpü~ töpö)
Kar topu (Türkçe *kār + Türkçe top)
Katran karası (Arapça katrān/ kıtrān + Türkçe kara)
Kavak yeli (Türkçe kabak + Türkçe yil)
Kavun sarısı (Türkçe kağun + Türkçe sarıg)
Kavuniçi (Türkçe kağun + Türkçe iç)
Kaya tuzu (Türkçe kaya + Türkçe tūz)
Kayısı çiçeği (Farsça qaysī + Türkçe çiçek, çeçek)
Kazayağı (Türkçe *kāz + Türkçe *adak)
Kazboku (Türkçe *kāz + Türkçe *bök)
Kekik yağı (Türkçe kekilik + Türkçe yağ)
Kemik beyazı (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Arapça beyāz)
Kemik rengi (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Farsça reng)
Kese kağıdı (Türkçe kese + Farsça kāğaz)
Kestane dorusu (Yunanca kástana + Türkçe torıg/ toruğ)
Kış güneşi (Türkçe kış + Türkçe kün + eş)
Kızılık şerbeti (Türkçe kız- ıl + cık + Arapça şarba)
Kızılsavu [kızıl sarı] (Türkçe kız- ıl +savu (sarı))
Kil taşı ((Farsça gil + Türkçe tāş)
Kil yeşili (Farsça gil +Türkçe yaşıl)
Kimyon rengi (Arapça kemmūn + Farsça reng)
Kiraz çiçeği (Yunanca kerási +Türkçe çiçek, çeçek)
Kireç beyazı (Farsça gireç + Arapça beyāz)
Kireç taşı (Farsça gireç + Türkçe tāş)

Kiremit kırmızısı (Yunanca keramidi + Arapça kırmızı)

Kiremit rengi (Yunanca keramidi + Farsça reng)

Köylü pembesi (Farsça kūy + II + Farsça penbe)

Krem rengi (Fransızca crème + Farsça reng)

Kristal mavisi (Fransızca cristal + Arapça mā'i)

Krom sarısı (Fransızca chrome + Türkçe sarıg)

Kubuş boyası (?)

Kum beji (Türkçe *kūm + Fransızca beige)

Kum fırtınası (Türkçe *kūm + İtalyanca fortuna)

Kum grisi (Türkçe *kūm + Fransızca gris)

Kum taşı (Türkçe *kūm + Türkçe tās)

Kum yeşili (Türkçe *kūm + Türkçe yeşil)

Kumru tüyü (Arapça kumrī + Türkçe tü ~ tük ~tüü ~tüy)

Kumruğöğsü (Arapça kumrī + Türkçe kögüz ~ kögüs)

Kumsal beji (Türkçe kum + sal + Fransızca beige)

Kumtaşı (Türkçe *kūm + Türkçe tās)

Kurşun grisi (Türkçe go-ş+ın + Fransızca gris)

Kurşun rengi (Türkçe go-ş+ın +Farsça reng)

Kuşburnu (Türkçe kuş + burun)

Küf yeşili (Türkçe küf + Türkçe yeşil)

Kül bulutu (Türkçe *kü- l + Türkçe *bū+ lı-t)

Kül grisi (Türkçe *kü- l +Fransızca gris)

Kül mavisi (Türkçe *kü- l + Arapça mā'i)

Kül rengi (Türkçe *kü- l + Farsça reng)

Külüştelteli [gülştelteli] (Farsça gul + Farsça şaftālū)

Küpnavisi (Türkçe küp + Arapça mā'î)

Lavanta beyazı (İtalyanca lavanda + Arapça beyāz)

Lavanta esintisi (İtalyanca lavanda + Türkçe es-)

Lavanta navisi (İtalyanca lavanda + Arapça mā'î)

Levarike pembesi (İtalyanca lavanda, İngilizce lavenderdan ses değişimi ve ses düşmesiyle + Farsça penbe)

Leylak beyazı (Arapça leylāk+ Arapça beyāz)

Leylak çiçeği (Arapça leylāk+ Türkçe çiçek, çeçek)

Leylak rengi (Arapça leylāk+ Farsça reng)

Lila rengi (Fransızca lilas/lilac + Farsça reng)

Lilyum pembe (Latince lilia + Farsça penbe)

Limon ağacı (Yunanca leimon +Türkçe ĩğaç)

Limon çiçeği (Yunanca leimon+ Türkçe çiçek, çeçek)

Limon küfü (Yunanca leimon+ Türkçe küf)

Limon rengi (Yunanca leimon+ Farsça reng)

Limon sarısı (Yunanca leimon+ Türkçe sarığ)

Lüle taşı (Farsça lüle + Türkçe tās)

Maden navisi (Arapça ma'din + Arapça mā'î)

Makine yeşili (İtalyanca macchina + Türkçe yeşil)

Masal pembesi (Arapça meşel + Farsça penbe)

Meclis navisi (Arapça meclis + Arapça mā'î)

Melek kanadı (Arapça malak + Türkçe kanat)

Menekşe moru (Farsça banafşa + Farsça mūr)

Menekşe rengi (Farsça banafşa + Farsça reng)
Menekşe şerbeti (Farsça banafşa + Arapça şarba)
Mentol buğusu (Fransızca menthol + Türkçe bũ)
Mercan yeşili (Arapça mercān + Türkçe yaşıl)
Mimoza sarısı (Fransızca mimosa + Türkçe sarıg)
Mostar sarısı (Özel ad)
Mum ışığı (Farsça mũm + Türkçe ışık)
Mumya sarısı (Farsça mũmiyā + Türkçe sarıg)
Muz kabuğu (Arapça mũa + Türkçe *kāp + uk)
Mürdüm şerbeti (Farsça mardum + Arapça şarba)
Nil kıyısı (Özel ad)
Nil yeşili (Özel ad)
Nohut rengi (Farsça nohũd + Farsça reng)
Oksit kahverengi (Fransızca oxyde + Arapça kähve + Farsça reng)
Oksit sarısı (Fransızca oxyde + Türkçe sarıg)
Okyanus mavi (Arapça ukyānũs + Arapça mā'i)
Oltu taşı (Özel ad)
Orman yeşili (Türkçe or + man + Türkçe yaşıl)
Osmanlı kırmızısı (Özel ad)
Oya çiçeği (Türkçe *õy-a + Türkçe çiçek, çeçek)
Ördek başı (Türkçe ödirek ~ ödreğ + Türkçe baş)
Ördekgagası (Türkçe ödirek ~ ödreğ + *kak-a)
Pamuk şekeri (Farsça pabuğ + Farsça şeker)
Paris grisi (Özel ad)

Paris pembesi (Özel ad)

Parlament mavisi (Fransızca parlement + Arapça mā'i)

Pasifik mavisi (Özel ad)

Pasifik okyanusu (Özel ad)

Pas rengi (Türkçe *bas + Farsça reng)

Pastel yeşili (Fransızca pastel + Türkçe yaşıl)

Pekmez kefi (Türkçe *bek+ mez + Türkçe *kef ~ kew ~ küf ~köw)

Pekmezköpüğü (Türkçe *bek+ mez + Türkçe Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)

Peribacası (Farsça perî + Farsça bâce)

Petrol mavisi (Fransızca pétrole + Arapça mā'i)

Petrol yeşili (Fransızca pétrole + Türkçe yaşıl)

Pirnal rengi (Yunanca pırnal + Farsça reng)

Portakal çiçeği (Fransızca portugal + Türkçe çiçek, çeçek)

Portakal kırmızısı (Fransızca portugal + Arapça kırmızı)

Portakal rengi (Fransızca portugal + Farsça reng)

Prenses pembesi (Fransızca princesse + Farsça penbe)

Pudra kahvesi (Fransızca poudre + Arapça kahve)

Roma grisi (Özel ad)

Roma sarısı (Özel ad)

Safir mavisi (Fransızca saphir + Arapça mā'i)

Safra yeşili (İtalyanca saburra + Türkçe yaşıl)

Sahra beji (Özel ad)

Sahra sarısı (Özel ad)

Saltanat kırmızısı (Arapça saltanat + Arapça kırmızı)

Sam yeli (Arapça sām + Türkçe yil)
Saman rengi (Türkçe saman + Farsça reng)
Saman sarısı (Türkçe saman + Türkçe sarıg)
Saman yıldızı (Türkçe saman + Türkçe yıldız, yıldı)
Samanyolu (Türkçe saman + Türkçe yol)
Saray pembesi (Farsça sarāy + Farsça penbe)
Saz rengi (Türkçe *sāz + Farsça reng)
Sıçan kırı (Türkçe sıçgan ~ sıçkan)
Sınav sarısı (Türkçe sına- av + Türkçe sarıg)
Side mavisi (Özel ad)
Sincap rengi (Farsça sincāb + Farsça reng)
Sis beyazı (Türkçe sış + Arapça beyāz)
Sis bulutu (Türkçe sış + Türkçe bulıt)
Sonbahar sarısı (Türkçe song + Farsça bahār)
Söğüt yeşili (Türkçe söğüt + Türkçe yaşıl)
Su yeşili (Türkçe suw> suv> suğ> su + Farsça yaşıl)
Sümbül demeti (Farsça sunbul + Yunanca demati)
Süt beyazı (Türkçe süt + Arapça beyāz)
Süt mavisi (Türkçe süt + Arapça mā'i)
Süt rengi (Türkçe süt + Farsça reng)
Şafak pembesi (Arapça şefak + Farsça penbe)
Şam fıstığı (Özel ad)
Şampanya köpüğü (Fransızca champagne + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)
Şarap kırmızısı (Arapça şerāb + Arapça kırmızı)

Şarap rengi (Arapça şerāb + Farsça reng)

Şeftali aroma (Farsça şeft + ālū + İtalyanca aroma)

Şeftali beyazı (Farsça şeft + ālū + Arapça beyāz)

Şeker pembesi (Farsça şeker + Farsça penbe)

Şekerrengi (Farsça şeker + Farsça reng)

Şeytan kırmızısı (Arapça şeytān + Arapça kırmızı)

Tahin rengi (Arapça tahīn + Farsça reng)

Takım yıldızı (Türkçe tak- ım + Türkçe yıldız, yıldı)

Tarçın rengi (Farsça dārçīn + Farsça reng)

Tavşankanı (Türkçe tavşan, tabışğan, tabışkan +Türkçe kān)

Tavus yeşili (Arapça tāvus + Türkçe yaşıl)

Telekom yeşili (Özel ad)

Ten rengi (Farsça ten + Farsça reng)

Tokyo incisi (Özel ad)

Tomurcuk yeşili (Türkçe *to-m+ur+cuk + Türkçe yaşıl)

Topkapı (Özel ad)

Toprak rengi (Türkçe toprak + Farsça reng)

Toz gri (Türkçe toz + Fransızca gris)

Toz rengi (Türkçe toz + Farsça reng)

Traktör kırmızısı (Fransızca tracteur + Arapça kırmızı)

Trianon grisi (Özel ad)

Tuğla kırmızısı (Latince tegula + Arapça kırmızı)

Turkuaz coşkusu (Fransızca tuquoise + Türkçe *cōş- ku)

Turkuaz yeşili (Fransızca tuquoise + Türkçe yaşıl)

Turnagözü (Türkçe turna + Türkçe köz)

Turnakırı (Türkçe turna + (Türkçe kır)

Turp filizi (Türkçe turna + Yunanca filisa)

Turunç çiçeği (Farsça turunc + Türkçe çiçek, çeçek)

Tuz beyazı (Türkçe tuz + Arapça beyāz)

Tütün rengi (Türkçe *tü+ün +Farsça reng)

Ufuk mavisi (Arapça ufq + Arapça mā'i)

Uludağ çamı (Özel ad) (BiB, CB)

Ürgüp beyazı (Özel ad) (DB)

Üzüm yeşili (Türkçe üzüm/ üsüm + Türkçe yaşıl)

Vanilya çiçeği (İtalyanca vaniglia + Türkçe çiçek, çeçek)

Vapurdumamı (Fransızca vapeur + Türkçe tuman)

Venedik sarısı (Özel ad)

Vişneçürüğü (Bulgarca vişna +Türkçe çüri-k)

Yaban gülü (Farsça yābān + Farsça gul)

Yağmur ormanı (Türkçe yağ-mur + Türkçe orman)

Yağ yeşili (Türkçe yağ + Türkçe yaş + ıl)

Yalı pembesi (Yunanca yíali +Farsça penbe)

Yaprak yeşili (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak + Türkçe yaşıl)

Yaprakkurusu (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak + Türkçe kırkağ, kuruğ)

Yavruağı (Türkçe yavru+ ağ(ı)z+ı)

Yayla yeşili (Türkçe yaylağ + Türkçe yaşıl)

Yaz güneşi (Türkçe yaz +Türkçe kün + eş)

Yaz rüzgarı (Türkçe yaz + Farsça rüzgār)

Yeşim taşı (Farsça yeşm + Türkçe tâş)
Yosun yeşili (Türkçe yosun + Türkçe yaşıl)
Yumurta sarısı (Türkçe yumurka + Türkçe sarıg)
Zarf sarısı (Arapça zarf + Türkçe sarıg)
Zehir yeşili (Farsça zehr + Türkçe yaşıl)
Zeytin karası (Arapça zeytün + Türkçe kara)
Zeytin rengi (Arapça zeytün + Farsça reng)
Zeytin yeşili (Arapça zeytün + Türkçe yaşıl)
Zümrüt rengi (Arapça zumurrud + Farsça reng)
Zümrüt yeşili (Arapça zumurrud + Türkçe yaşıl)

1.3. 1. 2.Zincirleme İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan RenkAdlar

Tamlayanı, tamlananı veya her ikisi de ad tamlaması biçiminde olan iç içe girmiş tamlama türüne; bir ad tamlamasının ikinci bir tamlaması kurmasına zincirleme ad tamlaması denir. (Korkmaz, 2007a: 253). Bu biçimde olan 4 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Cam kırığı rengi (Farsça cām + Türkçe kır- + Farsça reng)
Çam balı rengi (Türkçe çam+ Türkçe bal + Farsça reng)
Harman tozu rengi (Farsça hirman + Türkçe toz + Farsça reng)
Narçiçeği rengi (Farsça nār, enār + Türkçe çiçek, çeçek + Farsça reng)

1.3.2.SIFAT TAMLAMASI BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI

Somut, soyut adları ve kavramları çeşitli yönleriyle nitelenmek veya belirtmek maksadıyla ve ona bağlı sıfatın tamlama dizilişinde oluşturduğu söz grubuna sıfat tamlaması denir. Bu dizilişte sıfat tamlayan, sıfat tarafından nitelenen veya belirtilen ad tamlanan görevindedir. (Korkmaz, 2007a: 190) Bu biçimde olan 185 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Acı yeşil (Türkçe acıg + Türkçe yaş + ıl)

Acıbadem (Türkçe acıg + Farsça bādām/ bāyām)

Açık başak (Türkçe acıg+ Türkçe *baş+ ak)

Açık ceviz (Türkçe acıg + Arapça cawz)

Açık ela (Türkçe acıg + Türkçe al + a, ala sözcüğünün bir çeşitidir.)

Açık fıstık (Türkçe acıg + Arapça fustuk)

Açık fildişi (Türkçe acıg+ Arapça fil + Türkçe *tiş)

Açık gri (Türkçe acıg + Fransızca gris)

Açık kahve (Türkçe acıg + Arapça kahve)

Açık kahverengi (Türkçe acıg+ Arapça kahve+ Farsça reng)

Açık kaya (Türkçe acıg+ Türkçe kaya)

Açık kayısı (Türkçe acıg + Farsça qaysi)

Açık kestane (Türkçe acıg+ Yunanca kástananon)

Açık kırmızı (Türkçe acıg + Arapça kırmızı)

Açık kiremit (Türkçe acıg+ Yunanca keramídi)

Açık krem (Türkçe acıg+ crème)

Açık leylak (Türkçe acıg + Arapça leylāk)

Açık mavi (Türkçe acıg+ Arapça mā'i)

Açık meşe (Türkçe acıg+ Farsça bīşa)

Açık mine (Türkçe acıg+ Farsça minā)

Açık pembe (Türkçe acıg + Farsça penbe)

Açık saman rengi (Türkçe acıg + Türkçe + Farsça)

Açık sarı (Türkçe acıg+ Türkçe sarıg)

Açık somon (Türkçe acıg + Fransızca saumon)

Açık şampanya (Türkçe acıg+ Fransızca champagne)

Açık yeşil (Türkçe acıg+ Türkçe yaşıl)

Açık mavi (Türkçe acıg+ Arapça mā'i)

Ak alaca (Türkçe + Türkçe ala + ca)

Ak arap (Türkçe ak+ Arapça'arab)

Akdeniz (Özel ad)

Akkur (Türkçe ak + kur)

Alaçatı (Özel ad)

Alaçakır (Türkçe al + a + Türkçe çakır)

Alahaşhaş (Türkçe al + a+ Arapça haşhāş)

Albulak (Türkçe al + Türkçe bula- k)

Alpak (Türkçe al + Farsça pāk)

Altın kum (Türkçe altun + Türkçe kūm)

Amberli kahve (Arapça ´anbar + li + Arapça kahve)

Antik bej (Fransızca antique + Fransızca beige)

Antik ceviz (Fransızca antique + Arapça cawz)

Antik meşe (Fransızca antique +Farsça bīşa)

Antik yeşil (Fransızca antique + Türkçe)

Asil lila (Arapça aşıl + Fransızca lilas/ lilac)

Balçiçek (Türkçe bal+ Türkçe çiçek, çeçek)

Bej pembe (Fransızca beige + Farsça penbe)

Bozkır (Türkçe boz+ Türkçe kır)

Bulanık ak (Türkçe bulganuk+ Türkçe ak)

Çakıllı kum (Türkçe *çak + İl + lı + Türkçe kum)

Çekici lila (Türkçe çek-ici + Fransızca lilas/lilac)

Damla sakızlı kahve (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, sakır + Arapça kahve)

Derin mavi (Türkçe terin + Arapça maî)

Dingin mavi (Türkçe tın- + ğın+ Arapça mā'i)

Dingin yeşil (Türkçe tın- t+ ğın +Türkçe yeşil)

Doğal bej (Türkçe doğ- a +l + Fransızca beige)

Dolunay (Türkçe tol- u+n+ ay)

Duru beyaz (Türkçe *toruğ + Arapça beyāz)

Duru mavi (Türkçe *toruğ + Arapça mā'i)

Enerjik yeşil (Fransızca énergie + k + Türkçe yeşil)

Fıstıklı lokum (Arapça fustuķi + Arapça hulkum)

Gizemli bej (Türkçe kiz + II + Fransızca beige)

Gök kır (Türkçe kök + Türkçe kır)

Gök muhalif (Türkçe kök + Arapça muhālif)

Güllü lokum (Farsça gul + II + Arapça hulkum)

Islak kum (Türkçe *su(w)+la-k + Türkçe kum)

İlk yaz (Türkçe il + k + Türkçe yaz)

İncekum (Türkçe yinçge, yinçke + Türkçe kum)

İpek mat (?Türkçe yıp + Fransızca mat)

İsli kır (Türkçe *īs~iş + II+ Türkçe kır)

İslikula (Türkçe *īs~iş + II+ (Türkçe kula)

Kakuleli kahve (Arapça kākulla + II + Arapça kahve)

Karaala (Türkçe kara + Türkçe āla)

Karadut (Türkçe kara + Farsça tūt)

Karagök (Türkçe kara + Türkçe kök)
Kara kır (Türkçe kara + Türkçe kır)
Kara kıyma (Türkçe kara + Türkçe kıyma)
Kara konur (Türkçe kara + Türkçe koşur)
Kara sarı (Türkçe kara + Türkçe sarıg)
Kara yağız (Türkçe kara + yağız)
Karizmatik krem (Fransızca charismatique + Fransızca crème)
Kaymaklı lokum (Türkçe kaymak+ Arapça hulkum)
Kelkör (Farsça kel + Farsça kūr)
Kırık beyaz (Türkçe kır- ık + Arapça beyāz)
Kıyma göz (Türkçe kıyma+ Türkçe *köz)
Kızıl kahve (Türkçe kız-ıl + Arapça kahve)
Kızkırt (?)
Kirli ak (Türkçe *kīr + Türkçe ak)
Kirli beyaz (Türkçe *kīr + Arapça beyāz)
Kirli krem rengi (Türkçe *kīr + Fransızca crème + Farsça reng)
Kirli sarı (Türkçe *kīr + Türkçe sarıg)
Kirli yeşil (Türkçe *kīr + Türkçe yaşıl)
Klasik lila (Fransızca classique + Fransızca lilas/ lilac)
Klasik maun (Fransızca classique + Fransızca mahoni)
Koyu bej (Türkçe koyu + Fransızca beige)
Koyu fildişi (Türkçe koyu + Arapça fil + Türkçe *tiş)
Koyu filizi (Türkçe koyu + Yunanca filisa)
Koyu gri (Türkçe koyu + Fransızca gris)

Koyu kahve (Türkçe koyu + Arapça kahve)
Koyu kahverengi (Türkçe koyu + Arapça kahve + Farsça renk)
Koyu kır (Türkçe koyu + Türkçe kır)
Koyu kırmızı (Türkçe koyu + Arapça kırmızı)
Koyu kızıl (Türkçe koyu + Türkçe kız-ıl)
Koyu kil (Türkçe koyu + Farsça gil)
Koyu kiremit (Türkçe koyu + Yunanistan keramos)
Koyu krem (Türkçe koyu + Fransızca crème)
Koyu lacivert (Türkçe koyu + Farsça lâcivard)
Koyu lila (Türkçe koyu + Fransızca lilas/ lilac)
Koyu mavi (Türkçe koyu +Arapça mā'î)
Koyu meşe (Türkçe koyu +Farsça bîşa)
Koyu pembe (Türkçe koyu +Farsça penbe)
Koyu sarı (Türkçe koyu + Türkçe sarıg)
Koyu siyah (Türkçe koyu + Farsça siyah)
Koyu somon (Türkçe koyu + Fransızca saumon)
Koyu şampanya (Türkçe koyu +Fransızca champagne)
Koyu tuğla (Türkçe koyu + Latince tegula)
Koyu vişne (Türkçe koyu + Bulgarca vişna)
Koyu yeşil (Türkçe koyu + Türkçe yaşıl)
Köpük şeker (Türkçe köbik ~ köbük~ köpük+ Farsça şeker)
Kuzguni siyah (Türkçe kuz+ gun + Arapça -î + Farsça siyah)
Küçüksu (Özel ad)
Küldoru (Türkçe *kü- l + Türkçe torıg/ toruğ)

Limoni yeşil (Yunanca leimon+ Arapça -i + Türkçe yeşil)
Limonlu lokum (Yunanca leimon + II + Arapça hulkum)
Marjinal gri (Fransızca marginal + Fransızca gris)
Masum beyaz (Arapça ma'sūm + Arapça beyāz)
Mat yeşil (Fransızca mat + Türkçe yeşil)
Metalik renk (Fransızca métallique + Farsça renk)
Miskli kahve (Arapça misk + lı + Arapça kahve)
Mistik somon (Fransızca mystique + Fransızca saumon)
Mavi gri (Arapça mā'i + Fransızca gris)
Naneli limon (Arapça na'na' + Yunanca leimon)
Naneli akide (Arapça na'na' + Arapça akide)
Narin pembe (Farsça nārīn + Farsça penbe)
Nefti yeşil (Farsça neft + Arapça -i + Türkçe yeşil)
Orta gri (Fransızca opale + Fransızca gris)
Öveykır (Türkçe üveyik + Türkçe kır)
Parlak alüminyum (Türkçe *par+ la-k + Fransızca aluminium)
Pastel somon (Fransızca pastel + Fransızca saumon)
Pastel aşı (Fransızca pastel + Türkçe aşı)
Pastel pembe (Fransızca pastel + Farsça penbe)
Pembe inci (Farsça penbe + Türkçe yençü)
Pembe şeker (Farsça penbe + Farsça şeker)
Pembegül (Farsça penbe + Farsça gul)
Portakallı akide (Fransızca portugal + Arapça akīda)
Romantik lila (Fransızca romantique + Fransızca lilas/ lilac)

Royal lila (İngilizce royal + Fransızca lilas/lilac)

Salkım söğüt (Türkçe sal- k1+ m + Türkçe sök- üt)

Sarıgül (Türkçe sarıg + Farsça gul)

Sarı meşe (Türkçe sarıg + Farsça bişe)

Sarımsı kahverengi (Türkçe sarıg + ımsı + Arapça kahve + Farsça reng)

Sarı muhâlif (Türkçe sarıg + Arapça muhâlif)

Sarkanat (Türkçe sarıg + Türkçe kanat)

Sedef renkli (Arapça şadef + Farsça reng + II)

Senfonik mavi (Fransızca symphonique + Ik + Arapça mâ'î)

Senfonik pembe (Fransızca symphonique + Farsça penbe)

Serin lila (Türkçe sayrun + Fransızca lilas/ lilac)

Soluk sarı (Türkçe solu- k + Türkçe sarıg)

Soluk yeşil (Türkçe solu- k + Türkçe yeşil)

Susamlı akide (Arapça sîsâm + II + Arapça 'akîda)

Sütlü kahve (Türkçe süt + Arapça kahve)

Şapraksakal (Türkçe çap + ra-k + Türkçe sakal)

Şirin pembe (Farsça şîrîn + Farsça penbe)

Tarçınlı akide (Farsça dârçîn + Arapça 'akîda)

Tatlı şampanya (Türkçe tat~ tad + Fransızca champagne)

Toz pembe (Türkçe toz + Farsça penbe)

Tropik mavi (Fransızca tropique + Arapça mâ'î)

Tunç renkli (Türkçe tuç + Farsça reng)

Uçuk renk (Türkçe uç+(g) uk + Farsça reng)

Uçuk sarı (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe sarıg)

- Uçuk yeşil** (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe yaşıl)
- Ultra mavi** (Fransızca ultra + Arapça mā'i)
- Yağlı kara** (Türkçe yağ + Türkçe kara)
- Yalın beyaz** (Türkçe yalang, yalıng +Arapça beyāz)
- Yamkal** (Türkçe yā-n-ık + Türkçe *āl)
- Yanık tuğla** (Türkçe yā-n-ık + Latince tegula)
- Yeni bahar** (Türkçe yangı + Farsça bahār)
- Yeni bayrak kırmızı** (Türkçe yangı + Türkçe bayrak ~batrak + Arapça kırmızı)
- Yeni fildişi** (Türkçe yangı + Arapça fil + Türkçe *tiş)
- Yeni kesekağıdı** (Türkçe yangı + (Türkçe kese + Farsça kāğaz)
- Yeni lacivert** (Türkçe yangı + Farsça lācivard)
- Yeni lila** (Türkçe yangı +Fransızca lilas/ lilac)
- Yeni somon** (Türkçe yangı + Fransızca saumon)
- Yeşil bej** (Türkçe yaşıl + Fransızca beige)
- Yeşil çay** (Türkçe yaşıl + Türkçe *say)
- Yeşilirmak** (Özel ad)
- Zarif lila** (Arapça zarf + Fransızca lilas/ lilac)

1.3. 3. SIFAT- FİİL GRUBU BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI

Sayı ve şahsa bağlı fiil çekimine girmeyen, fakat aldığı eklerle fiilin zamana bağlı olarak taşıdığı kavramı sıfatlaştırdığından kendisinde sıfat ve fiil niteliklerini birleştiren fiil şekline sıfat – fiil denir. Sıfat gibi kullanılan fiil şekilleri ile oluşturulan ve cümle içinde ad, sıfat, özne, nesne, zarf gibi görevler yüklenebilen kelime grubuna sıfat – fiil grubu denir. (Korkmaz, 2007a: 189) Bu biçimde olan 8 renk adı aşağıda listelenmiştir.

1.3.3.1. -An Sıfat- Fiil Eki İle Kurulan Renk Adları

-An sıfat- fiil eki ile kurulmuş olan renk adlarını aşağıda listelenmiştir. Bu şekilde oluşan 6 renk adı tespit edilmiştir.

Beyazgelen (Arapça beyāz + Türkçe kel-)

Günebakan (Türkçe kün + e+ bak- +an)

Kardelen (Türkçe *kār + Türkçe del-)

Sarıgelen (Türkçe sarıg + Türkçe kel-)

Yerebakan (Türkçe yer + Türkçe bak-)

Yeşilgelen (Türkçe yeşil + Türkçe kel-)

1.3.3.2. -mAz Sıfat- Fiil Eki İle Kurulan Renk Adlar

-mAz sıfat- fiil eki ile kurulmuş olan renk adlarını aşağıda listelenmiştir. Bu şekilde oluşan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Gecegirmez (Türkçe kiçe + Türkçe *ki:r-)

1.3.3.3. -Ar Sıfat- Fiil Eki İle Kurulan Renk Adları

-Ar sıfat- fiil eki ile kurulmuş olan renk adlarını aşağıda listelenmiştir. Bu şekilde oluşan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Alabakar (Türkçe al + a + bak-)

1.3.4. TEKRAR GRUBU BİÇİMİNDE KURULAN RENK ADLARI

Bir nesneyi, bir oluş ve kılışı karşılamak üzere; aynı, yakın ya da zıt anlamlı ve eşit görevli iki kelimenin grubuna tekrar grubu denir. Gürül gürül, ışıl ışıl, mışıl mışıl, tatlı tatlı...(Korkmaz, 2007a: 212) B biçimde olan 7 renk adı aşağıda listelenmiştir.

1.3. 4. 1. Aynı Sözcüğün Tekrarıyla Kurulan Renk Adları

Aynı sözcüğün tekrarıyla kurulmuş olan renk adı aşağıda gösterilmiştir. Bu şekilde oluşan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Firfiri (Arapça firfiri)

1.3. 4. 2. Biri Anlamli Diğeri Tek Başına Anlamli Olmayan Sözcüklerle Kurulan Renk Adları

Biri anlamli diğeri tek başına anlamli olmayan sözcüklerle kurulan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu şekilde oluşan 5 renk adı tespit edilmiştir.

Ala bele (Türkçe al + a + bele)

Alabula (Türkçe al+ a +bula)

Alacalı bulacalı (Türkçe ala + ca + lı Türkçe bula + ca +lı)

Cıclı bıclı [cicili bücülü] (Türkçe cici + li + bici + li)

Gırca mırca (Türkçe kır + ca+ mırca)

1.3. 4. 3. Zıt Anlamli Sözcüklerle Kurulan Renk Adları

Zıt anlamli sözcüklerle kurulan renk adı aşağıda gösterilmiştir. Bu şekilde oluşan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Aklı karalı (Türkçe lı+ Türkçe lı)

1.4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARINDAN TÜREYEN EYLEMLER

Dilimizde renk adlarından türeyen eylemler bulunmaktadır. Bu biçimde olan 28 eylem aşağıda listelenmiştir.

Ağarmak (Türkçe ak + Ar-) **1.** Beyazlaşmak: "*Sakalı ağardı fakat gönli kocamandı.*"-

N. Nâzım. **2.** Aydınlanmak: "*Selim çıkını aldı, güneşte ağaran patika yolunu tuttu.*" - Halikarnas Balıkcısı. **3.** Rengi solmak. (TS, s.39)

Akarmak (Türkçe ak + Ar-) Ağarmak. (TRS-I, s.68)

Alacalamak (Türkçe ala + ca + IA-) Renk renk, benek benek boyamak. (TS, s.81)

Alalmak (Türkçe al + al-) Renkten renge girmek, alı al, moru mor olmak, bozulmak, alacalanmak. (TRS-I, s.86)

Allamak (Türkçe al + IA-) Kırmızı duruma getirmek.(TS, s. 101)

Beyazlamak (Arapça beyâz +la-) (C, s.58)

Bozarmak (Türkçe boz+ Ar-) **1.** Boz renge girmek: "*Eski, bozarmış çarşaf yatağın ortasında toplanmıştı.*" -A. Kutlu. **2.** Renk değiştirmek, rengi atmak: "*Şimdi kızarıyor, şimdi bozarıyor, renk renk hareleniyordu.*" -Halikarnas Balıkcısı. (TS, s.392)

Kırlaşmak, ağarmak, sararmak.(TRS-I, s.658)

Bronzlaşmak (Fransızca bronze + IAş-) Güneşte yanarak bronz rengini almak. TS, s.401)

Esmerleşmek (Arapça esmer + leş-) **1.** Esmer duruma gelmek: "*Yorgun, yıpranmış, esmerleşmiş gibiydi yüzü, tıraş olmamıştı.*" -Y. Atılğan. **2.** Siyaha yakın bir koyu renk almak. (TS, s.819)

Gırlaşmak (Türkçe kır + IA+ ş -) Ağarmak, beyazlaşmak. (DS-III, s.2059)

Göğermek (Türkçe *kö:k + er-) Morarmak, yeşermek, mavileşmek, bitki yapraklanmak. (TRS-III, s. 1727)

Gök eylemek (Türkçe kök + Türkçe *ed + le-) Göğertmek, morartmak. (TRS-III, s.1738)

Gümüşlemek (Türkçe kumüş + IA-) **1.** Gümüşle kaplamak veya süslemek. **2.** Gümüşün rengini andıran bir renk vermek: "*Ay ışığının, yüksek servileri ince ince gümüşlediği bir şato korusundaymışlar.*" -A. İlhan. (TS, s.1002)

Karalmak (Türkçe kara + r-) Kararmak.(TRS- IV, s.2266)

Kararmak (Türkçe kara + r-) Rengi karaya dönmek, siyahlaşmak. (TS, s.1322)

Kırçillaşmak (Türkçe kır + çıl + laş-) Kırçıl duruma gelmek: "*Kasketinden taşmış siyah saçları yakına gelince çok kırçillaştı.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.1414)

Kırlaşmak (Türkçe kır + laş-) Rengi kır olmak: "*Bir ay boyunca, kırılan saçlarına tarak sürmedi.*" -L. Tekin. (TS, s.1419)

Kırmızılaşmak (Arapça kırmızı + laş-) Kırmızı bir renk almak, kızarmak. (TS, s.1420)

Kızarmak (Türkçe kız- ar-) Kırmızı veya ona yakın bir renk almak: "*Nihat, yüzü kızarmış, alçak sesle söylendi.*" - P. Safa. (TS, s.1435)

Kızillaşmak (Türkçe kız- ıl + laş-) Kızıl duruma gelmek. (TS, s.1437)

Mavileşmek (Arapça mā'î + leş-) (MK, s.11)

Morarmak (Farsça mūr + Ar-) **1.** Mor bir renk almak. **2.** Herhangi bir sıkıntı, darbe veya hastalıkla vücudun bir yeri mor renk almak: "*Parça parça morarmış yüzüyle ateş püskürüyordu.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.1696)

Neffileşmek (Farsça nef + Arapça -î + leş-) Neftî olmak, rengi neftîye dönmek. (TS, s.1762)

Pembeleşmek (Farsça penbe + leş-) Pembe bir renk almak: "*Bu sözleri söylerken elimi tutan elinin titrediğini ve yüzünün rengini değiştirerek pembeleştiğini hissediyordum.*" -E. İ. Benice. (TS, s.1909)

Sararmak (Türkçe sarı + ar-) **1.** Sarı olmak, rengi sarıya dönmek: "*Sigaradan sararmış dişleriyle dolgun dudaklarını kemiriyor.*" -A. Ümit. (TS, s.2033)

Turunculaşmak (Farsça turunc + Arapça -î+ laş-) Turuncu bir renge girmek: "*Ufuk turunculaştı.*" (TS, s.2389)

Yeşillenmek (Türkçe yaş + ıl + len-) Yeşil duruma gelmek, yeşil olmak, yeşermek: "*Hayat sanki yeniden doğar, ağaçlar yeşillenir.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.2583)

1.5. DEĞERLENDİRME

Renk adlarının basit, türemiş, birleşik olarak incelendiği bu bölüme bakıldığında birleşik yapıya sahip olan adların sayıca fazla olduğu görülmektedir. Birleşik renk adlarının da alt başlıklarına bakıldığında en fazla renk adının belirtisiz isim tamlaması bölümünde yer aldığı görülmektedir. Renk adları yapı bakımından incelenirken adların köken bilgileri de yanlarında verilmiştir. Ayrıca renk adlarından türeyen eylemler, kaynaklardan tespit edildiği oranda gösterilmiştir.

2.TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARININ KÖKEN BAKIMINDAN İNCELEMESİ

Bir dilin söz köklerini, köklerin türevleriyle olan ilişkisini, sözlerin nedensiz ve saymaca göstergeler olarak kullanıldıkları temel anlamları ile nedenli ve öğretilmeli göstergeler olarak kullanıldıkları yan anlamlarının ilişkisini inceleyen dil bilgisi koluna köken bilgisi denir. Köken bilgisi, sözlerin, ses, biçim, yapı ve anlam tarihleri üzerine yapılan dil çalışmasıdır. İnsanların atalarından kendilerine kalmış miras olan kullandıkları sözlerin kökenlerine ilgi duymaları, son derece doğaldır ve köken bilgisi, en eski dil çalışması alanlarından biridir. Her dilin söz varlığında, bugün kökeni tam olarak anlaşılmayan sözler vardır. Bu birimlerin söz yapım yöntemleri çağdaş dildeki kurallarla uyumsuz; çünkü tarihsel değişimler, sözün birincil biçimini ve anlamını değiştirir, yani sözün birincil biçimi ile temel anlamı arasındaki bağlantı kaybolur. (Karaağaç, 2012: 755). Bu bölümde renk adları, nispet i'si dışındaki ekler dikkate alınmaksızın adlar üzerinden köken bakımından sınıflandırılacaktır.

2.1.TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 383 renk adı tespit edilmiştir.

Acı yeşil (Türkçe acığ + Türkçe yaş+ ıl) **1.** Çarpıcı, göz alıcı yeşil: " *Sıcak iklimlerde bu mevsim tek renktedir, sadece acı yeşildir.*" -R.H.Karay. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.12)

Koyu yeşil, yaprak yeşili. (DS-I, s.54)

Açığrak (Türkçe*açuk+ rAk) Açıkça renkli. (DS-I, s.58)

Açık başak (Türkçe acığ+ Türkçe *baş +ak) (İsB, PB, BB, ÜB)

Açık kaya (Türkçe acığ+ Türkçe kaya) (ÜB)

Açık sarı (Türkçe acığ + Türkçe sarığ) **1.** Sarının bir veya birkaç ton açığı. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.19) , (DüB, KB, PB)

Açık yeşil (Türkçe acığ+ Türkçe yeşil) **1.** Yeşilin bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.19)

Ağ (Türkçe) Ak, beyaz. (DS-I, s.77), (DS-VI, s.4408)

Ak, berrak. (TRS-I, s.23)

Ağabbak [ağabbag, ağabbah, ağabbecik, ağablak, ağapbah, ağappağ, ağappağ, ağappak, Ağca, ağça] (Türkçe ak +abbak) Bembeyaz, çok beyaz. (DS-I, s.79)

Ağaç kabuğu (Türkçe ğaç + Türkçe *kâp + uk) (DB)

Ağaç yeşili (Türkçe ğaç + Türkçe yaş + ıl) ...incelmiş ağaç yeşili...(K, s.323)

Ağamsı [ağca, ağımsı] (Türkçe ak + amsı) Beyazımsı, beyaza yakın. (DS-I, s.81)

Ağca [ağça, ağabbak, ağamsı] (Türkçe ak + CA) Siyahlı beyazlı, alaca. (DS-I, s.86)

1. Beyaz, beyazca. (TRS-I, s.29)

Ağcarak (Türkçe ak + ca + rAk) Aka, beyaza çalar, az beyaz. (TRS-I, s.29)

Ağcıl (Türkçe ak + cıl) Beyazlı, beyazı çok. (DS-I, s.86)

Ağça (Türkçe + ca) **1.** → **ağabbak 2.** → **ağca** (DS-I, s.86)

ağlık (aklık) (Türkçe ak + llk) Aklık, beyazlık. (TRS-I, s.48)

Ah (Türkçe ak) Beyaz, ak. (DS-I, s.121)

Ahca (Türkçe ak + cA)**1.** Beyaz. **2.** Oldukça beyaz, akça.(DS-I, s.127)

Ahcil (Ak + cIl) Rengini atmış, soluk. (DS-I, s.127)

Ahıtmalı (Türkçe ak+ıt-ma+lı) Alnından burnuna doğru beyaz leke olan hayvan.(DS-I, s.131)

Ak (Türkçe ak) **1.** Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s. 58)

Akabbak (Türkçe ak + abbak)[ahabbağ, ahabpak, ahampak, ahapça, akabacık, akabbacık, akabbağ, akambicik, akapağ, akapak, akapça, akappak, akbacak, akbacık, akbak, akcacık, akçacık, akobbah, akpacık, akpak, akpakça] Bembeyaz, çok beyaz, tertemiz. (DS-I,

s.136)

Ak alaca (Türkçe ak + Türkçe ala + ca) Beyazla karışık renkli. (TRS-I, s.67)

Akbacık (Türkçe + bacık) Çok ak. (DS-VI, s.4412)

Akca (Türkçe + ca) Akımsı. (DS-VI, s.4412)

Beyazca, beyaza yakın. (DS-I, s.144)

Akcıl [akçıl] (Türkçe ak + cıl) Beyaza yakın, beyazı çok, rengini atmış, solmuş (kumaş vs. hakkında).(DS-I, s.144)

Akcıllı [ağcıl] (Türkçe ak + Cıl +II) Akı çok, akçıl. (DS-VI, s.4413)

Akcılрак (Türkçe ak+ CılrAk) Akçılımsı. (TRS-I, s.69)

Akça (Türkçe ak + CA) **1.**→ **akca 2.** Beyaz ve boz renkli ökül.(DS-I, s.145)

Akçıl (Türkçe ak + CII) **1.** Rengi atmış, ağarmış: "Buruşuk, akçıl donlu bir bedevi." - R. H. Karay. **2.** İçinde ak renk bulunan: "İçlerinden birisi akçıl kirpiklerini kırıştırdı, bir ölüm boyasıyla boyanmışa benzeyen dudaklarını kıpırdattı."-N. Hikmet. (TS, s.61)

Beyazlanmak.(TRS-I, s.70)

Akğuğ (Türkçe + guğ) Ak, apak. (DS-VI, s.4413)

Akkur (Türkçe + kur) Tertemiz, bembeyaz. (DS-I, s.156)

Aklı karalı (Türkçe II+ Türkçe II) Akı ve karası olan: "İki turnam gelir akli karalı/ Birin avcı vurmuş biri yaralı"-Halk Türküsü. (TS, s.70)

Aklı (Türkçe + II) Beyazı bulunan, beyaz renkli: "Arabacı, içkinin söndürdüğü fersiz, kabarık, akli gözlerini kızın yüzüne yanaştırarak fısıldadı."-P. Safa. (TS, s.70)

Aklık (Türkçe + IIk) **1.** Ak olma durumu: "Ocaktan aklığını yitirmiş bir bezle döndü, yeni gelenin masasını sildi."- R. Ilgaz. **2.** Kadınların makyaj için yüzlerine sürdükleri beyaz bir sıvı, düzgün. (TS, s.70)

Akmaltak (Türkçe + maltak) Boz renkli, beyaza yakın. (DS-I, s.159)

Akman (Türkçe + man) **1.** Temiz, beyaz, güzel. **2.** Alın beyazlı sığır. (DS-I, s.159)

Al (Türkçe *āl) **1.** Kanın rengi, kızıl, kırmızı. **2. sf.** Bu renkte olan: *Al bayrak. Al çuha.*
3. Dorunun açığı, kızıla çalan at donu. **4. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.79)

Ala (I) (Türkçe, ela sözcüğünün bir çeşitidir.) Elâ (TRS-I, s.80)

(II)(Türkçe āla) Alaca, karışık renk.

1.Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı. **2.**Kahverengi ile kırmızı arası bir renk.
3.Açık kahverengi, elâ. (DS-I, s.166-167)

Al karışık, allı. (DS-VI, s.4414)

1. Karışık renkli, çok renkli, alaca: *Ala kilim eskimiş.* **2. a.** Alabalık. **3. hlk.** Açık kestane renginde olan, ela (göz). (TS, s.80)

Alacalı bulacalı (Türkçe ala + ca + lı Türkçe bula + ca + lı) **1.**Karışık ve çiğ renkli, alaca bulaca: "Oğlanlar, alacalı bulacalı, kareli gömlekler giymişlerdi." -H. Taner. **2.** Boyaları birbirine karışmış. (TS, s. 81)

Alacalı (Türkçe al + a+ ca + lı) "*Türk kadınları alacalı bir ipek kumaş gibi köşeye birikmişlerdi.*"-Ö. Seyfettin.(TS, s. 81)

Alaçakır (Türkçe al + a +Türkçe çakır) Yeşile yakın bir renk. (DS-I, s.180)

Alajik (Türkçe al + a + jik) Çok renkli.(DS-I, s.189)

Alaşav (Türkçe al + şav) Çeşitli renkler.(DS-I, s.200)

Alaz alaz (Türkçe yalazdan) Alaca bulaca.(TRS-I, s.89)

Albulak (Türkçe al + Türkçe bulamaktan bulak) Kıp kırmızı. (DS-VI, s.4417)

Almes (Türkçe al + mes) Pembe. (DS-I, s.228)

Altın kum (Türkçe altın + Türkçe küm) (KB)

Altın sarı (Türkçe altın + Türkçe sarı) **Altın sarısı** (Türkçe altın + Türkçe sarı + ı)
Altının rengi, altını,altın rengi: "Dört tane kocaman, bakır sigara tablam var, onlar uçuk altın sarısına birkaç damla kızılık düşürüyorlardı."-E. Işınso. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.107)
(CB)

Alvala (Türkçe al + vala) **2.** Bembeyaz. **3.** Kırmızı. (DS-I, s.234)

Ankut (Türkçe angut) Kırmızıya yakın koyu sarı renk. (DS-I, s.274)

Apak (Pekiştirme eki + Türkçe) **1.** Bembeyaz. **2.** *zf.* Çok ak bir biçimde: "*Sonunda uykuya dalınca, ay ışığı uyuyan denizcilerin mutlu yüzlerini apak aydınlattı.*"-Halikarnas Balıkcısı. (TS, s. 136)

Aslanagzı (Türkçe arslan + Türkçe ağız) (BB)

Aşı (Türkçe aşı) Hayvan sürülen alımsı boya. (DS- VI, s.4428)

Ay çiçeği (Türkçe ay+ Türkçe çiçek, çeçek) (CB)

Ayça (Türkçe ay+ ca) (DB)

Ayçekirdeği (Türkçe ay + Türkçe şekirtük) (MB, BiB, DüB, İB, MB)

Aydın (Türkçe ay + dın) Alın beyaz sığır. (DS-I, s.412)

Ayışığı (Türkçe ay + Türkçe ışık) (BiB, İB, KB, MB)

Bağbozumu (Türkçe ba- tan bağ + Türkçe buz-) (PB)

Bakır çalığı (Türkçe bakır + Türkçe çal- İK) **1.** Yeşile çalan mavi renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.238)

Bakır kızılı (Türkçe bakır + Türkçe kızıl)...bakır kızılı ve ve koskocaman gün olur allı pullu bulutların...(O, s.29)

Bakır (Türkçe bakır) (MB)

Bakırimsı (Türkçe bakır + ımsı) Bakırısı: "*Gittikçe kırmızıya çalan bir güneş, her şeyin üzerine, tepeden turnağa bakırimsı bir yıldız döküyor.*"-A. İlhan. (TS, s.238)

Bal (Türkçe bal) (PB)

Bal buğu (Türkçe bal+ Türkçe bû) (FB, İB)

Balçiçek (Türkçe bal+ Türkçe çiçek, çeçek) (İB, MB)

Bal köpüğü (Türkçe bal + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) **1.** Açık sarı renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.246), (DB, ÜB, KB)

Ballı (Türkçe bal +lı) Koyu pembe renk.(DS-I, s.509)

- Barak** (Türkçe *bar (kötü) + ak) Karışık, karışık renkli. (DS-I, s.524)
- Başak** (Türkçe *baş +ak) (BiB, BB, CB, DüB, FB, ÜB)
- Bayrak kırmızı** (Türkçe bayrak + Arapça kırmızı) (BiB, DB, DüB, FB, KB, İB, PB)
- Bal sarısı** (Türkçe bal+ Türkçe sarı) (FB)
- Belek** (Türkçe belek) Alacalı, karışık renkli.(DS-I, s.609)
- Beleklü** (Türkçe belek +lü) (At) Vücudunun bir çok yerlerinde beyaz lekeler bulunan at.(DS-I ,s.610)
- Ben** (Türkçe ben) Saçta, sakalda beliren beyazlık.(DS-I, s.625)
- Boymul** (Türkçe *böyun + mul) Boynu siyah koyun.(DS-I, s.746)
- Boran** (Türkçe bor + agan (DB)
- Boz** (Türkçe boz) **1.** Açık toprak rengi. **2.** Kül rengi, gri. **3.** sf. Bu renklerde olan. **4.** sf. Açılmamış, sürülmemiş (toprak). (TS,s. 391)
- Bozaç** (Türkçe boz + Aç) Boz renkte, boz renkli.(TRS-I, s.658)
- Bozarak** (Türkçe boz+ ArAk) Açık renk, aka çalan. (DS-VI, s.4465)
- Bozarantı [bozarıntı]** (Türkçe boz+ Ar + Antı) hafif boz renklilik. (DS-I, s.749)
- Bozartı** (Türkçe boz+ Ar+ tı) Boz görünüş, bozluk. (DS-VI, s.4465)
- Bozcıl** (Türkçe boz+ cıl) Boz renkli, bozumtrak.(TRS-I, s.659)
- Boziya** (Türkçe boz+ Iya) Boz renkli.(DS-VI, s.4465)
- Bozkır** (Türkçe boz+ Türkçe kır) (KB)
- Bozlak** (Türkçe boz+ lAk) Bozumsu renkte. (DS-I, s.751)
- Böcekkabuğu** (Türkçe böğ+ çAk + Türkçe kap+ uk) **1.** Mor ile yeşil arasında ve metal parlaklığında olan renk. **2.** sf. Bu renkte olan: *Böcekkabuğu deri*. (TS, s.395)
- Böğrül** (Türkçe böğür) Yan tarafı beyaz olan sığır.(DS-I, s.765)
- Börtük** (Türkçe bört + Ik) Açık, soluk (renk için). (DS-VI, s.4466)
- Buğu** (Türkçe bü) (PB)

Bulanık ak (Türkçe bulganuk+ Türkçe ak) ...bulanık aklarıyla oturdukları zaman dehşetli...(BSA, s.58)

Bulut (Türkçe bulut) (PB)

Burçak (Türkçe bũ+ r+ ça-k) (BB)

Burma (Türkçe bur- ma) (BiB)

Burun kanı (Türkçe bur- un + Türkçe kãn) Tatlı kırmızı. (DS-I, s.803)

Buz (Türkçe *bũ- z)(PB)

Buzmak (Türkçe *bũ- z + mA) Koyu mavi. (DS-I, s.811)

Buzul yeşili (Türkçe buz + ul + Türkçe yaş + ıl) (MB)

Ce [çiğ] (Türkçe *çĩ (yaş) + ğ+ A) Sarı. (DS-II, s.871)

Cıclı bıclı [cicili bücülü] (Türkçe cici + li + bici + li) Allı morlu. (DS-II, s.895))

Cicikli (Türkçe cici + k + II) Karışık renkli. (DS-II, s.959)

Civciv sarısı (Türkçe yansıma sözcük ci (v) ci (v) ~ cu cu + Türkçe sarı)) **1.** Çok açık sarı. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.470)

Çağıl (Türkçe *çağ+ ıl) (DB)

Çakıcı (Türkçe *çak- ı +cı) Koyu esmer.(DS-II, s.1042)

Çakıl (Türkçe *çak + II) (DüB, FB)

Çakıllı kum (Türkçe *çak + II + Türkçe kum)(FB)

Çakıl taşı (Türkçe *çak + II + Türkçe tãş) (MB)

Çakın (Türkçe *çak- ın) Mavi gözlü. (DS-II, s.1043)

Çakır (Türkçe çakır) **1.** Açık, mavi, hareli ela (göz): "*Soluk esmer renkli, çakır gözlü, ağır tavırlı, az konuşur bir delikanlıydı.*" -M. Ş. Esenal. (TS, s.483)

Çakırlı (Türkçe çakır +lı) İçinde renkli taneler bulunan mısır koçanı.(DS-II, s.1044)

Çakman (Türkçe yansıma ses, mavi ile yeşil arası renk verme + man) Süt mavisi.(DS-II, s.1046)

Çal [cal] (Türkçe *çāl) Ala renk. (DS-II, s.1047)

Çam kokusu (Türkçe çam + Türkçe kok- u) (MB)

Çam yeşili (Türkçe çam + Türkçe yaş + ıl) **1.** Yeşilin çam yapraklarına benzer bir tonu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s. 492), (KB)

Çam (Türkçe çam) (BiB, DüB)

Çapar (Türkçe çal-par) **1.**Sarışın mavi gözlü veya yeşil gözlü, çilli insan. **2.** Kula renkli hayvan. **3.**Benekli, alacalı hayvan. **4.**Beyazı çok kır renkli hayvan. **5.**Boz ve siyah karışımı renkli köpek. (DS-II, s.1073)

Çayan (Türkçe çayan) Mavi gözlü.(DS-II, s.1096)

Çay yeşili (Türkçe *say+ Türkçe yaş + ıl) (CB)

Çiğ damlası (Türkçe çī + Türkçe tamığlağ) (FB, İsB, MB)

Çiğirdik (Türkçe çī + Ir+ Dık) Pembe renk. (DS-II, s.1209)

Çil (Türkçe çil) Yeşile çalar mavi renk. (DS-II, s.1213)

Çimen yeşili (Türkçe çümgen + Türkçe yaş +ıl) (PB)

Çimen (Türkçe çümgen) (FB)

Çisenti (Türkçe çise- nti) (DB)

Çöl kumu (Türkçe çülig + Türkçe kum) (BB, FB)

Çöl (Türkçe çülig) (DüB, PB)

Çömlek (Türkçe çönek) (DB)

Damla sakızı (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, sakır) (MB)

Damla (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ) (BiB,FB)

Demir kır (Türkçe temür + Türkçe kır)**1.** Siyah, beyaz karışık griye yakın renkte at donu. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.621)

Deniz kabuğu (Türkçe teniz + Türkçe *kāp + uk) (MB, PB, ÇB)

Deniz kumu (Türkçe teniz + Türkçe kum) (ÇB)

Devetüyü (Türkçe devey, tewey, teve, tewe, téwi, tiwi + Türkçe tü ~ tük ~ tüü ~ tüy) **1.** Deve tüyü rengi, açık kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Sırtına yeni aldığı devetüyü uzun ropdöşambırını geçirdi.*" -Y. K. Karaosmanoğlu. (TS, s.646), (BiB)

Diken (Türkçe tiken, tikken) Sarı. (DS-VI, s.4488)

Dingin mavi (Türkçe tın- + ğın+ Arapça mā'î) (MB)

Dingin yeşil (Türkçe tın- t+ ğın +Türkçe yaş +ıl) (PB)

Doğa (Türkçe doğ- a) (BiB)

Dolunay (Türkçe tol- u+n+ ay)(KB)

Dor (Türkçe torıĝ/ toruĝ) Doru (at rengi).(DS-II, s.1563)

Doru (Türkçe torıĝ/ toruĝ) **1.** Gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan, yağız (at). **2.** Kızıl (at donu). TS, s.706)

Duman (Türkçe tuman) Duman rengi, gri.(DS-II, s.1602) (DB, FB)

Dumduru (Pekiştirme eki + Türkçe *toruĝ) **1.**Çok temiz.**2.** Çok beyaz.(DS-II, s.1603)

Duru (Türkçe *toruĝ) (PB)

Ekin (Türkçe ek- in) (BB, CB, MB)

Elma yeşili (Türkçe alma~ almıla + Türkçe yaş +ıl) Gökyüzü elma yeşili bir renk almıştı.(KA, s.293), (BiB, CB)

Gapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara) Kapkara, siyah. (DS-III, s.1916)

Gecegirmez (Türkçe kiçe + Türkçe *ki:r-) Sarı (renk). (DS-III, s.1958)

Geceyarısı (Türkçe kiçe + Türkçe yar- Ig) (MB)

Geyik kanı (Türkçe keyik + Türkçe kân) Pembe renkli boya. (DS-III, s.2015)

Gırca mırca (Türkçe kır + Ca+ mırca (ikileme)) Alaca bulaca (renk için).(DS-III, s.2054)

Gırcılı (Türkçe kır + CI+ II) Siyah beyaz karışık, renkli, kırçılı.(DS-III, s.2054)

Gızıl (Türkçe kızıl) Kızıl renk. (DS-III, s.2070)

Gızılıgt (Türkçe kıızıl + gıt) Kızıla yakın renk. (DS-III, s.2070)

Gizem (Türkçe kız + Am) (CB)

Gonür (Türkçe konurdan(koñur esmer, açık kestane) Gri renk. (DS-III, s.2102)

Goñur [goğur] (Türkçe koñurdan(konur esmer, açık kestane) **1.** Kıızıl kahverengi. **2.** Koyu kahverengi. **3.** Siyah – beyaz renk. **4.** Boz renk. **5.** Kestane rengi. **6.** Sarı renk. **7.** Koyu kırmızı. (DS-III, s.2102)

Göğel (Türkçe göğ + Al) Yeşil. (DS-III, s.2128)

Göğem (Türkçe göğ + em) **1.** Yeşile çalan mor renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.956)

Göger (Türkçe göver) Koyu pembe. (DS-III, s.2128)

Gögez (Türkçe kö: k + ez) Koyu mor (renk).(DS-III, s.2131)Lâciverde yakın mavi. (TRS-III, s.1728)

Gögnü (Türkçe kök + nI) Çürük rengi. (DS-III, s.2132)

Gögrek (Türkçe kök + rAk) Mavimsi.(TRS-III, s. 1728)

Gögümsü (Türkçe kök + ImsI) Rengi gök rengini andıran, gök rengine benzeyen. (TS, s. 956)

Gök, (gökce) (Türkçe kök) **1.** Mavi.(TRS-III, s. 1730) **2.** Yeşil. (TRS-III, s.1730)

Gök kır (Türkçe kök + Türkçe kır) **1.** Gri, kurşuni renkli at donu. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.958)

Gökçe (Türkçe kök + çe) **1.** Gök rengi, mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.958), (DB)

Gökçül, (gökcül, gökçil) (Türkçe kök + çül) Mavimsi, gök rengine çalar. (TRS-III, s. 1737) **1.** Maviye çalan renk.**2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.958)

Mora yakın mavi, mavimsi.(DS-III, s.2136)

Gök kır (Türkçe kök + Türkçe kır) **1.** Gri, kurşuni renkli at donu. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.958)

(Türkçe kök + Türkçe kır) Gök renge yakın kır renk. (TRS-III, s. 1738)

Göklük (Türkçe kök + lk) Morluk, mavilik. (TRS-III, s. 1739)

Gökmen (I) [gögüş, göz, gökçe, gökçen, gök gözlü, gökülü, göküş] (Türkçe kök + men) **1.** Mavi gözlü (kimse). **2.** Sarışın (kimse). (DS-III, s.2138)

Mavi gözlü (kimse). (TS, s.958)

Gökşin (Türkçe kök + şin) **1.** Maviye yakın renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.958)

Gökyüzü (Türkçe kök + Türkçe *yüz) (BiB, İB)

Gölge (kö- l + ĩg+ e) (KB)

Gönür (Türkçe konurdan(koşur esmer, açık kestane) Kırmızıya yakın koyu sarı renk. (DS-III, s.2156)

Gövez rengi (Türkçe kök + ez) Sarımtırak, kirli kahverengi. (DS-III, s.2170)

Gövezi [gögezi, göglü, gönezi, gövem, gövez, güvez, güvezi] (Türkçe kök + ez + i) **1.** Koyu kırmızı, vişne çürüğü renk. **2.** Gök mavisi. (DS-III, s.2170)

Göy [göv] (Türkçe kök) Taze, yeşil (sebzeler için). (DS-III, s.2171)

Gula (Türkçe kula) Krem rengi, açık sarı. (DS-III, s.2191)

Gümüş (Türkçe kümüş) (PB, CB, DüB, KB)

Gün batımı (Türkçe kün + Türkçe bat- + Im) (BiB, CB, BB)

Günebakan (Türkçe kün + e+ bak- +an) (BiB, ÇB, DB, ÜB)

Güneş sarısı (Türkçe kün + eş + Türkçe sarıg) (CB)

Güneş (Türkçe kün + eş) (BiB, DüB, FB, İsb, PB, ÜB, PB)

Güvela (Türkçe göv + el + a) **1.** Açık yeşil, maviye çalan göz rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Karabuğday rengindeki esmer simasının üzerinde bir çift duru bakışlı güvela gözleri vardı.*" -E. E. Talu. (TS, s.1012)

Güvercin (Türkçe kögürçgün) (BB)

Güvercinboynu (Türkçe kögürçgün + Türkçe *böyun) **1.** Yeşil, mavi ve pembe arasında dalgalanır gibi görünen renk. **2. sf** Bu renkte olan. (TS, s.1013)

Güvercingöğsü (Türkçe kögürçgün + Türkçe köküz) **1.** Yeşil ile mavi arasında böcekkabuğuna benzer dalgalı ve değişken renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1014)

Güveri (Türkçe güver- i) Yeşil.(DS-III, s.2241)

Güvez (Türkçe kök +ez) **1.** Mora çalan kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bıyıkları tıraşlı bir uşak sağ tarafta üstü koyu güvez çuha ile kaplanmış bir kapı açtı.*" -A. H. Müftüoğlu. (TS, s.1014)

Yeşil ile mor arası bir renk. (DS-III, s.2241)

Güvezi (Türkçe kök +ez +i) Yeşilimsi, morumsu. (TRS-III, s. 1885)

Güz (Türkçe küz) (DB)

Hanmeli (Türkçe *kang+ Um +Türkçe elig) (BiB, KB)

Heşin (Türkçe yaşıldan ses değişmeleriyle) **1.** Yeşil. **2.** Mavi. (DS-III, s.2349)

Ilgım (Türkçe *ıl-gı-m)(DB)

Ilgın (Türkçe yılgın) (BiB)

Isırgan (Türkçe *ısır-+ ğan) (FB)

Islak kum (Türkçe *su(w)+la-k + Türkçe kum) (MB)

İğde ağacı (Türkçe yigde + Türkçe ıgaç) (BB)

İğde (Türkçe yigde) (CB)

İlk yaz (Türkçe il + k + Türkçe yaz) (ÇB)

İncekum (Türkçe yinçge, yinçke + Türkçe kum) (DB)

İnci (Türkçe yençü) (DüB, PB)

İsli kır (Türkçe *İs~iş + II+ Türkçe kır) Demir kırından biraz daha koyu renk. (DS-IV, s.2558)

İslikula (Türkçe *İs~iş + II+ (Türkçe kula) Gri, kır. (DS-VI, s.4527)

İztuzu (Türkçe *i:z + Türkçe tüz) (DB)

Kapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara) (GZ, s.79)

Kar (Türkçe qar) (BB, BiB, MB, PB)

Kara (Türkçe kara) **1.** En koyu renk, siyah, **ak, beyaz** karşıtı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Kara gözlüm efkârlanma gül gayri / İbibikler öter ötmez ordayım*" -B. S. Erdoğan. (TS, s.1313)

Karaala (Türkçe kara + Türkçe āla) Koyu gri renk. (DS-IV, s.2638)

Karagök (Türkçe kara + Türkçe kök) Üzerinde siyah benekleri olan beyaz at, bakla kırı.(DS-IV, s.2644)

Kara kır (Türkçe kara + Türkçe kır) Siyaha yakın kır renk.(TRS- IV, s.2264)

Kara kıyma (Türkçe kara + Türkçe kıyma) Açık siyah, siyah tahrirli.(TRS- IV, s.2264)

Kara konur (Türkçe kara + Türkçe koñur) Siyah ile yanık al karışığı renk.(TRS- IV, s.2264)

Karamsı (Türkçe kara + ImsI) Rengi karayı andıran, karaya benzeyen, kara gibi. (TS, s.1320)

Karamtık (Türkçe kara + mtlk) Karamsı, karaya çalar. (TRS- IV, s.2267)

Karamtıkızıl (Türkçe kara + mtlk + Türkçe kızıl) Siyahla kırmızı arası bir renk. (DS-IV, s.2652)

Karamtıl (Türkçe kara + mtil) Karamsı, karaya çalar.(TRS- IV, s.2268)

Kararak (Türkçe kara + rAk) Karamsı, karaca.(TRS- IV, s.2278)

Karasağı, (karasağı (Türkçe kara+ sağı) Karaya mail, karaya çalar, karamsı, karayağız.(TRS- IV, s.2278)

Kara sarı (Türkçe kara + Türkçe sarı) **1.** Siyaha çalan sarı: "*Yüzünde kara sarı bir renk arada bir değişiyordu.*" -Y. Kemal. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1323)

Kara yağız (Türkçe kara + yağız) Esmer (erkek): "*Hiç kimse bu kara yağız garip yiğide bitiş çıkmadı.*" -K. Tahir. (TS, s.1323)

Kardelen (Türkçe *kār + Türkçe del-) (KB)

Kartepe (Türkçe *kār + Türkçe töbü ~ töpü~ töpö) (DB)

Kar topu (Türkçe *kār + Türkçe top) (FB)

Kavak yeli (Türkçe kabak + Türkçe yıl) (BB)

Kavun sarı (Türkçe kağun + Türkçe sarıg) (FB)

Kavuniçi (Türkçe kağun + Türkçe iç) **1.** Pembeye çalan sarı renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Beyaz ipek pantolan, kavuniçi ipek gömlek giyinmiş; saçları saman sarısı, teni pembe.*" -A. Ağaoğlu. (TS, s.1359)

Kavut (Türkçe kavut) (Keçi) Kızıl keçi.(DS-IV, s.2696)

Kaya tuzu (Türkçe kaya + Türkçe tüz) (Türkçe (BB)

Kaya (Türkçe kaya) (FB, ÜB)

Kazayağı (Türkçe *kāz + Türkçe *adak) **1.** Açık turuncu renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.1372)

Kazboku (Türkçe *kāz + Türkçe *bök) **1.** Kirli sarı renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.1372)

Kekik yağı (Türkçe kekilik + Türkçe yağ) (MB)

Kekik (Türkçe kekilik) (DüB KB)

Kenetli (Türkçe kenet + li) Dudakları beyaz hayvan.(DS-IV, s.2744)

Kıpkızıl (Pekiştirme eki + Türkçe kız- ıl) Her yanı kızıl, çok kızıl: "*Kıpkızıl bir boya çektin odanın her yerine.*" -M. A. Ersoy. (TS, s.1412)

Kır (Türkçe k̄ir) **1.** Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk: "*Gözlerinden, kırları artan sakalına bir iki damla yaş düştü.*" -F. R. Atay. **2.** *sf.* Bu renkte olan: *Kır sakal. Kır at.* (TS, s.1412)

Kırcıman ((Türkçe k̄ir + cI + man) Kır saçlı. (DS-IV, s.2817)

Kırçıl. (DS-IV, s.2820)

Kırçıl [kırçav, kırçıl, kırço, kırğıl] (Türkçe k̄ir + çıl) Kır saçlı insan ya da kır tüylü

hayvan. (DS-IV, s.2819)

Kırkıl (Türkçe kır + kıl) Aklı karalı, kır renkte olan. (DS-IV, s.2830)

Kırkılırak (Türkçe kır + kıl + kıl +ırak) Akı çok olan kırçıl.(TRS- IV, s.2510)

Kış güneşi (Türkçe kış + Türkçe kün + eş) (FB, KB)

Kıyma göz (Türkçe kıyma+ Türkçe *köz) Elâ göz.(TRS- IV, s.2531)

Kızıl (Türkçe kız- ıl) Parlak kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Sular sarardı... Yüziin perde perde solmakta / Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta*" -A. Haşim. (TS, s.1436)

Kızıl (Türkçe kızıl (iç ses türemesi ile)) Kırmızımtrak.

Kızgu (Türkçe kızıldan iç ses türemesi, son ses düşmesi ve yuvarlaklaşma ile oluşan biçim) Pembe, kızıl.(TRS- IV, s.2538)

Kızılca (Türkçe kız- ıl + ca) **1.** Kızıla çalan, az kızıl. **2.** Aşırı derecede, kızıl. (TS, s.1436)

Allık, kızılılık.(TRS- IV, s.2539)

Kızılçık (Türkçe kız- ıl +cık) (BiB)

Kızılımsı (Türkçe kız- ıl+ İmsı) Rengi kızılı andıran, kızıla benzeyen, kızıl gibi, kızılısı, kızılımtrak. (TS, s.1436)

Kızılımtırak (Türkçe kız- ıl+ İmtırak) Kızılımsı. (TS, s.1436)

Kızılılık (Türkçe kız- ıl + İlk) **1.** Kızıl olma durumu: "*Bir sabah kızılılığında / Yola çıkarım Uzunköprü'den*" - O. V. Kanık. **2.** Kızıl renkte yer. (TS, s.1437)

Kızılsağı, (kızılsağı) (Türkçe kız- ıl +sağı) Kızılımsı. (TRS- IV, s.2542)

Kızılsavu [kızıl sarı] (Türkçe kız- ıl +savu) Kızıla çalan renk, kızılımsı. (DS-IV, s.2868)

Kızılsı (Türkçe kız- ıl +sı) Kızılımsı. (TS, s.1437)

Kızılımsı, kızıla çalar.(TRS- IV, s.2543)

Kızkırt (?) Kızılımtırak, beyazla karışık kızıl renk. (DS-IV, s.2869)

Kızılcık (Türkçe kız + kı) Çok kızıl.(TRS- IV, s.2545)

Kirli ak (Türkçe *kır + Türkçe ak) (YMM, s.48)

Kirli sarı (Türkçe *kır + Türkçe sarı) **1.** Koyu ve donuk sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1448)

Kirli yeşil (Türkçe *kır + Türkçe yaş + ıl) (BSA, s.118)

Kor (Türkçe *kōz) Kırmızı renkli: "*Gül tenli, kor dudaklı, kömür sürmeli / Şeytan diyorki sarmalı, yüz kere öpmeli*" -Y. K. Beyatlı. (TS, s.1481)

Koyu kır (Türkçe koyu + Türkçe kır) **1.** Kırışmanın ilk devresinde meydana gelen koyu renkli at donu. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.1492)

Koyu kızıl (Türkçe koyu + Türkçe kız-ıl) (C, s.7)

Koyu sarı (Türkçe koyu + Türkçe sarı) **1.** Sarının bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1493)

Koyu yeşil (Türkçe koyu + Türkçe yaş + ıl) **1.** Karaya yakın yeşil, yeşilin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1493)

Kömür (Türkçe kömür) Siyah renkli: *Kömür gözlü.* (TS, s.1498)

Köpük (Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) (DB, PB)

Köstekli (Türkçe köstek + li) İki ayağı beyaz olan at.(DS-IV, s.2977)

Kuğu (Türkçe kûğu) (PB)

Kum taşı (Türkçe *küm + Türkçe taş) (KB)

Kum yeşili (Türkçe *küm + Türkçe yaş + ıl) Kum yeşili gözlerinde...(L, s.267)

Kum (Türkçe *küm) (BiB, PB)

Kumral (Türkçe kongur) **1.** Koyu sarı veya açık kestane rengi. **2. sf.** Bu renkte olan (kimse veya şey): "*Ekrandaki Loretta, ince yapılı, uzun bacaklı, kumral, yeşil gözlüydü.*" -E. Şafak. (TS, s.1525)

Kumru tüyü (Arapça kumrī + Türkçe tü ~ tük ~tüü ~tüy) Kurşunî renk. (DS-IV, s.3001)

- Kumsal** (Türkçe kum + sal) (CB, DB, DüB, ÜB)
- Kumtaş** (Türkçe *küm + Türkçe taş) BB, FB, İsb, PB)
- Kumul** (Türkçe kum +ul) (CB)
- Kunduz** (Türkçe kun- + t- uz) Siyah. (DS-IV, s.3002)
- Kuşburnu** (Türkçe kuş + burun) (BB, FB)
- Kutla** (Türkçe kut+ la) Kır at.(DS-IV, s.3018)
- Kuyruğul** (Türkçe kudruk + ğul) Kuyruğunun ucu ak olan hayvan.(DS-IV, s.3021)
- Kuzey** (Türkçe küz + ay) (DB)
- Küf yeşili** (Türkçe küf + Türkçe yaş + ıl) **1.** Açık yeşil renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1555)
- Kükrez** (Türkçe kükre-z) Esmer ve tıknaz (kimse) (DS-IV, s.3027)
- Kül bulutu** (Türkçe *kü- l +Türkçe *bū+ lı-t) (MB)
- Küldoru** (Türkçe *kü- l + Türkçe torığ/ toruğ) Külrengi. (DS-IV, s.3028)
- Küle** (Türkçe *kü- l + e) Çok beyaz. (DS-IV, s.3029)
- Külen** (Türkçe *kü- l + en) Boz renk (eşek vb. hayvanlarda). (DS-IV, s.3030)
- Külensal [küleysi]** (Türkçe *kü- l + en+ sal) Kül rengi. (DS-IV, s.3031)
- Orman yeşili** (Türkçe or + man + Türkçe yaş +ıl) **1.** Koyu yeşil renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Yazıhanenin orman yeşili muşambası üzerine yağın ışık altında parıldayan kalemlere baktım.*" -H. R. Gürpınar. (TS, s.1813), (BiB)
- Ortanca** (Türkçe ortanca) (MB)
- Oya çiçeği** (Türkçe *ōy-a + Türkçe çiçek, çeçek) (DB)
- Ördük baş** (Türkçe ödirek ~ ödreğ + Türkçe baş) **1.** Yeşille lacivert arası renk: "*Ela değil, yeşil! Ördükbaşı gibi.*" -P. Safa. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1857)
- Ördükğası** (Türkçe ödirek ~ ödreğ + *kak-a) **1.** Açık turuncu renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1857)

Öveykır Kır renk. (Türkçe üveyik + Türkçe kır) (DS-V, s.3365)

Pekmez kefi (Türkçe *bek+ mez + Türkçe *kef ~ kew ~ küf ~köw) Açık doru, kula (at donu için).(DS-VI, s.4643)

Kula ile doru arasında bir at donu.(DS-V, s.3424)

Palak (Türkçe bala+ k) Temiz, beyaz tenli (kız için).(DS-V, s.3384)

Pekmezköpüğü (Türkçe *bek+ mez + Türkçe Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) **1.** Açık kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1907)

Salkım söğüt (Türkçe sal- kı+ m + Türkçe sök- üt) (BB)

Saman sarısı (Türkçe saman + Türkçe sarı) **1.** Saman rengi: "*Beyaz ipek pantolon, kavuniçi ipek gömlek giyinmiş; saçları saman sarısı, teni pembe.*" -A. Ağaoğlu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2023)

Saman yıldızı (Türkçe saman + Türkçe yıldız, yıldı) Altın yıldızın benzeri. (DS-V, s.3533)

Samanı (Türkçe saman + ı) Sarı renk. (DS-V, s.3532)

Samanyolu (Türkçe saman + Türkçe yol) (BiB)

Sapsarı (Pekiştirme eki + Türkçe sarı) Her yanı sarı, çok sarı: "*Mevki hırsından zangır zangır titreyen, sapsarı bir yüzle gezen adam.*" -N. F. Kısakürek.(TS, s.2032)

Sargut (Türkçe sarıg +t) Açık saman rengi.(DS-V, s.3546)

Sarı (Türkçe sarıg) **1.** Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ortalık sarı bir toz bulutu içinde.*" -A. Ağaoğlu.(TS, s.2035), (DB, KB, PB, ÜB)

Sarıgelen (Türkçe sarıg + Türkçe kel-) Sarımsı. (DS-V, s.3547)

Sarıger (Türkçe sarıg + ger) Kulakları ve bacakları arı keçi.(DS- V, s.3547)

Sarım (Türkçe sarıg + m) Sarımtırak, sarımsı. (DS-VI, s.4674)

Sarımsı (Türkçe sarıg + msı) **1.** Rengi sarıyı andıran, sarıya benzeyen, sarımtırak: "*Sarımsı, pürüzsüz, meyve tazeliğinde teni meydana çıktı.*" -C. Uçuk. (TS, s.2037)

Sarımtı (Türkçe sarıg + mtı) Sarımsı, sarıya çalar.(TRS-V, s.3315)

Sarımtırak (Türkçe sarıg +tırak) Sarımsı: "*Sarımtırak kirpiklerinin arasından bana bakan gözleri çivit mavisiydi.*" -Z. O. Saba. (TS, s.2037)

Sarkanat (Türkçe sarıg + Türkçe kıanat) Sarımsı. (DS-V, s.3549)

Sarmaşık (Türkçe sar-ım+a-ş-ık) (FB)

Saz (Türkçe *sāz) Sarı.(TRS-V, s.3360)

Sekil (Türkçe sükül) At, eşekve sığırların ayaklarındaki ak leke.(DS-V, s.3572)

Sekili (Türkçe sükül + i) Ayaklarında ak leke bulunan hayvan.(DS-V, s.3572)

Sıçan kırı (Türkçe sıçgan ~ sıçkan) **1.** Sıçanın tüyünün rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2087)

Sığmak (Türkçe sıg-ın-ak) Boz. (DS-V, s.3605)

Sınav sarısı (Türkçe sına- av + Türkçe sarıg) (DB)

Sinil (Türkçe sügül) Atın ayaklarındaki aklık.(DS-V, s.3643)

Sitil (Türkçe su + tul) Kara, kirli, isli.(DS-V, s.3649)

Sis (Türkçe sış) (BiB, CB, ÇB, KB)

Sis bulutu (Türkçe sış + Türkçe bulıt) (FB)

Soluk sarı (Türkçe solu- k + Türkçe sarıg)Soluk sarı ışıklı pencerelerden...(BDD, s.94)

Soluk yeşil (Türkçe solu- k + Türkçe yaş + ıl)...soluk yeşili, şimdi hayal...(K, s.33)

Söğüt (Türkçe söğüt) (ÇB, ÜB)

Söğüt yeşili (Türkçe söğüt + Türkçe yaş + ıl) (MB)

Şapraksakal (Türkçe çap + ra-k + Türkçe sakal) Akıtmalı (at için).(DS- V, s.3747)

Takım yıldızı (Türkçe tak- ım + Türkçe yıldız, yıldıız) (ÇB)

Tavşankamı (Türkçe tavşan, tabışgan, tabışkan +Türkçe kân) (**1.** Parlak ve koyu kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2289)

Tepel (Türkçe *tepe+l) Alnında ak leke olan (inek, öküz vb. hayvanlar) (DS- V,

s.3884)

Tomurcuk (Türkçe *to-m+ur+cuk) (BiB, DB)

Tomurcuk yeşili (Türkçe *to-m+ur+cuk + Türkçe yaş+ ıl) (ÜB)

Toprak (Türkçe toprak) (DüB, MB)

Toru (Türkçe torıĝ/ toruĝ) Koyu kırmızı, doru.(DS-V, s.3972)

Tozlurak (Türkçe toz+ lu + rak) Toz renginde, bozca.(TRS-V, s.3842)

Turnagözü (Türkçe turna + Türkçe köz) **1.** Berrak ve parlak sarı. **2. sf.** Bu renkte olan.
(TS, s.2388)

Turnakırı (Türkçe turna + (Türkçe k̄ır) **1.** Kırmızımtırak gri. **2. sf.** Bu renkte olan.
(TS, s.2388)

Tütün (Türkçe *tũ+ün) (BB, Bib, DüB, FB)

Uçuk sarı (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe sarıĝ) (FB)

Uçuk yeşil (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe yaş + ıl) (ÜB)

Uğralı (Türkçe ügra + ılı) Burnunun çevresinde beyaz serpinti bulunan (bebek).(DS-VI, s.4029)

Üzüm yeşili (Türkçe üzüm/ üsüm + Türkçe yaş + ıl) (DB)

Yağız (Türkçe yağız) Esmer: "*Yağız ve kuvvetli, analarının ardı sıra dokuzar onar gürbüz çocuk koşar.*" -Halikarnas Balıkcısı.

Esmer, kara renkli. (DS-VI, s.4122)

Kara. (DS-VI, s.4810)

Yağlı kara (Türkçe yağ + Türkçe kara) Parlak, koyu esmer. (DS-VI, s.4125)

Yağmur (Türkçe yağ-mur) (KB)

Yağmur ormanı (Türkçe yağ-mur + Türkçe orman) (MB)

Yağ yeşili (Türkçe yağ + Türkçe yaş + ıl) (FB)

Yaşıl (Türkçe yaş + ıl) Yeşil.(TRS- VI, s.4379)

Yaşılğan (Türkçe yaş + ıl+ gan) Yemyeşil.(TRS- VI, s.4381)

Yalın (Türkçe yalang, yalın) (DB)

Yanaklı (Türkçe yanggak +lı) Pembeleşmiş, bir yanı kızarmış (meyve için) (DS-VI, s.4161)

Yanıkak (Türkçe yā-n-ık + Türkçe *āl) Kahverengi, doruya yakın al. (DS-VI, s.4169)

Yağal, yanal [yanıl-] (Türkçe yan- al) Kırmızı, pembe, pembeleşmiş. (DS-VI, s.4161)

Yaprakkurusu (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak + Türkçe kırğak, kırug) **1.** Kuru yaprak rengi. **2. sf.** Bu rebkte olan. (TS, s.2530)

Yaprak yeşili (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak + Türkçe yaş + ıl) ...yaprak yeşilinin şavkıdığı...(K, s.325)

Yaşıl (Türkçe yaş + ıl) Yeşil. (DS-VI, s.4199)

Yaşmaklı (Türkçe yaş +mak+ lı) Başlı, boynu ak koyun.(DS-VI, s.4200)

Yavruağzı (Türkçe yavru+ Türkçe ağ(ı)z+ı) **1.** Kavuniçi ile pembe arası bir renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2553), (PB, BB, BiB)

Yayla (Türkçe yaylağ) (BiB)

Yayla yeşili (Türkçe yaylağ + Türkçe yaş + ıl) (DB)

Yaz güneşi (Türkçe yaz +(Türkçe kün + eş) (MB)

Yemyeşil (Pekiştirme eki + Türkçe yaş + ıl) (S, s.417)

Yeşil (Türkçe yaş + ıl) **1.** Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk: "*Memleket isterim / Gök mavi, dal yeşil / Tarla sarı olsun / Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun*" -C. S. Tarancı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Tek başına dolaştığın derin, yeşil ormanlarda / Yaprakları kurutacak sonbaharı düşündün mü?*" -E. B. Koryürek. (TS, s.2582), (CB, DB, DüB, PB)

Yerebakan (Türkçe yer + Türkçe bak-) (ÇB)

Yeşil çay (Türkçe yaş + ıl + Türkçe *say) (BB)

Yeşilgelen (Türkçe yaş + ıl + Türkçe kel-) Yeşilimsi. (DS-VI, s.4257)

Yeşilimsi (Türkçe yaş + ıl + ımsı) Rengi yeşili andıran, yeşile benzeyen, yeşilimtrak. (TS, s.2583)

Yeşilimsirek (Türkçe yaş + ıl + sirek) Yeşilimtrak. (DS-VI, s.4257)

Yeşilimtrak (Türkçe yaş + ıl + im + ttrak) Yeşilimsi: "*Madenî kol düğmeleri bunları yeşilimtrak bir leke ile kirletirdi.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.2583)

Yeşit (Türkçe yaşıldan ses değişimiyle) Yeşil, parlak yeşil. (DS-VI, s.4259)

Yıldız (Türkçe yıldız, yıldı) (BB, ÇB, FB)

Yişil (Türkçe yaşıldan ses değişimiyle) Yeşil. (DS-VI, s.4282)

Yonca (Türkçe yorunçka, yornçka) (KB)

Yosun yeşili (Türkçe yosun + Türkçe yaş + ıl) (PB)

Yosun (Türkçe yosun) (BiB, DüB)

Yumurta sarısı (Türkçe yumurka + Türkçe sarı) **1.** Yumurtanın ortasında bulunan sarı bölüm. **2.** Bu bölümün rengi. **3.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2615)

Zak zak (Türkçe sag) Tiril tiril, temiz pak, bembeyaz.(DS-VI, s.4347)

Zilgara (Pekiştirme eki + Türkçe kara) Kapkara. (DS-VI, s.4840)

2.2.FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Farşça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 92 renk adı tespit edilmiştir.

Abı (Farşça ab + ı) Mavi. (DS-I, s.18)

Ahududu (Farşça āhū + Farşça tūt) (BiB, KB)

Armut (Farşça amrūd) (FB)

Ateşin (Farşça ātaşin) Ateş renginde olan. (TS, s.183)

Aynalı (Farşça āyine) Alnında beyaz bulunan at ya da sığır.(DS-I, s.427)

Ayva pembesi (Farşça ābiyā + Farşça penbe) (O, s.87)

- Bade** (Farsça bāde) (KB)
- Badem** (Farsça bādām/ bāyām) (ÜB, CB, FB)
- Bahar** (Farsça bahār) (İB)
- Baharım** (Farsça bahār + ım) (ÜB)
- Bahar rüzgarı** (Farsça bahār + Farsça rūzgār) (KB)
- Barut rengi** (Farsça bārūd + Farsça reng) **1.** Koyu gri renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ortalığı saran barut rengi aydınlık açıldı, kül rengine döndü.*" -T. Buğra. (TS, s.257)
- Benöyüş** (Farsça banafşa) Menekşe rengi, mor. (DS-I, s.630)
- Buse** (Farsça būsa) (BiB)
- Çağla** (Farsça çağala) (BB, BiB, ÇB, DüB, MB)
- Çapraz** (Farsça çep + rāst) Ön sağ, arka sol veya ön sol ve arka sağ ayağı beyaz veya alacalı olan at.(DS-II, s.1078)
- Çini** (Farsça çīnī) Açık mavi. (DS-II, s.1228)
- Davla** (Farsça tâb (ısı, sıcaklık, parlaklıktan) + 1A) Alaca. (DS-II, s.1380)
- Derya** (Farsça daryā) (İB, İsb, MB)
- Ebru** (Farsça abrī) (KB)
- Erguvan rengi** (Farsça argavān + Farsça reng) **1.** Eflatunla kırmızı arası renk, erguvani. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.807), (BB, BiB, FB, MB)
- Fes rengi** (Fas ülkesinden fes + Farsça reng) **1.** Koyu kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Fes rengi perdeler.*" (TS, s.864)
- Gulgülü** (Farsça gul + Farsça gul + ü) Açık kırmızı. (DS-III, s.2191)
- Gülgani** (Farsça gul + gani) Şeker rengi.(DS-III, s.2219)
- Gülistan** (Farsça gul + İstan) (BiB, ÇB)
- Gül rengi** (Farsça gul + Farsça reng) **1.** Gül çiçeğinin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.999)

Gülgûn (Farsça gul-gûn) **1.** Gül renkli, pembe. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ateş doludur tutma, yanarsın / Karşısında su gülgûn piyale*" -A. Haşim. (TS, s.998)

Gülpembe (Farsça gul + Farsça penbe) (BB, BiB, FB)

Hazan (Farsça hazān) (DüB, İB, İsb, ÜB)

Hercai (Farsça harcāyī) (DB)

Hidiv (Farsça hīdīv) (BiB, ÇB)

Kayısı (Farsça qaysī) (BB, BiB, DüB, KB, MB)

Kehribar (Farsça kahrubā) (FB, KB)

Kelkör (Farsça kel + Farsça kūr) Alaca, lekeli.(DS-IV, s.2735)

Kemer (Farsça kemer) Alacalı keçi.(DS-IV, s.2739)

Kil (Farsça gil) (KB)

Kilit (Farsça kelīd) Atların alnından alt çenesine uzanan beyazlık.(DS-IV, s.2872)

Kilitli (Farsça kelīd + li) Alt ve üst dudağı beyaz olan at.(DS-IV, s.2872)

Köylü pembesi (Farsça kūy + II + Farsça penbe) Açık vişne rengi. (DS-IV, s.2985)

Külüşteli [gülşteli] (Farsça gul + Farsça şaftālū) Açık kırmızı renk (edik, potin, ayakkabı vb.) (DS-IV, s.3034)

Laciverdimsi (Farsça lāciverd + İmsı) Rengi laciverdi andıran, laciverde benzeyen. (TS, s.1567)

Lacivert (Farsça lāciverd) **1.** Koyu mavi renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bir lacivert pardösü almanın daha iyi olacağına karar verdi.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.1567)

Menekşe moru (Farsça banafşa + Farsça mūr) ...sadece allı, lacivertli, altın sarılı, menekşe morlu giysileri ile ...(O, s.28)

Menekşe rengi (Farsça banafşa + Farsça reng) **1.** Menekşe çiçeğinin mor rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1652)

Menekşe (Farsça banafşa) (BB, CB, DüB, FB, İB, İsb, PB)

Meşe (Farsça bişe) (DüB)

Mine (Farsça minā) (BB, BiB, DüB, FB, İB, İsB, KB, MB, ÜB, DB)

Mor (Farsça mūr)**1.** Kırmızı ile mavinin karışmasından oluşan renk, menekşe renginin kırmızıya çalanı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Piyanonun solmuş ve eprimiş mor kadifeden şamdanlıkları vardı.*" -A. Kulin. (TS, s.1696) (DB, FB, KB, PB)

Morçuk (Farsça mūr +çuk))Mora çalan kırmızı. (DS-IV, s.3211)

Morgelen (Farsça mūr + Türkçe kel-))Morca, mor gibi. (DS-IV, s.3211)

Morumsu (Farsça mūr + ImsI))Mora çaleni moru andıran: "*Kül rengi, morumsu bulut...kısa sürede ovanın üstünü de kapladı, ortalığı esmerleştirdi.*" -T. Buğra. (TS, s.1697)

Morsağı (Farsça mūr + sağı) Morumsu.(TRS- IV, s.2810)

Mürdüm (Farsça mardum) (BiB, FB)

Narınca (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle) Portakal rengi, koyu sarı. (DS-VI, s.4605)

Narınç (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle) **1.** Koyu sarı. **2.** Portakal rengi.(DS-IV, s.3240)

Narin pembe (Farsça nārīn + Farsça penbe) (PB)

Nergis (Farsça nergis) (PB, CB)

Nohut rengi (Farsça nohūd + Farsça reng) Kirli veya donuk sarı renk, nohudi. (TS, s.1777)

Pamuk (Farsça pabuķ) (PB)

Pamuk şekeri (Farsça pabuķ + Farsça şeker) (İB, İsB, MB)

Pembe (Farsça penbe) **1.** Beyaza biraz kırmızı karıştırılmasıyla oluşan açık renk: "*Dantele ve pembeye olan düşkünlüğünü ise mintanında yansıttı.*" -L. Tekin. (TS, s.1909)

Pembe şeker (Farsça penbe + Farsça şeker) (ÜB)

Pembegül (Farsça penbe + Farsça gul) (DüB)

Pembelim (Farsça penbe + lim) (ÜB)

Pembemsi (Farsça penbe + msı) Rengi pembeyi andıran, pembeye benzeyen, pembemtrak: "*Dağ doruğu gibi yüce, pembemsi bir kaya yükseldi iskelemizde.*" -A. Erhat. (TS, s.1909)

Pembemtrak (Farsça penbe + tırak) Pembemsi. (TS, s.1909)

Peribacası (Farsça perı + Farsça bāce) (FB)

Postallı (Farsça postgāll + lı) Bileklerinde beyazlık olan at.(DS-V, s.3474)

Rezene (Farsça rāziyāne) (BiB, FB)

Saray (Farsça sarāy) (CB)

Saray pembe (Farsça sarāy + Farsça penbe) (DüB, MB)

Serap (Farsça serāb) (BB)

Sincap rengi (Farsça sincāb + Farsça reng) **1.** Kahverengi ile kurşun rengi arasında olan renk, sincabi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2115)

Siyah (Farsça siyāh) **1.** Kara, **ak, beyaz karşıtı:** "*İri siyah gözlerini kalın kaşlarıyla beraber kaldırdı.*" -Ö. Seyfettin. **2. sf.** Bu renkte olan: *Siyah ekmek.* **3.** Baskıda başka harflerden daha kalın görünen harf türü. (TS, s.2125), (BB, BiB, DüB, FB, İB, KB, PB)

Siyahımsı (Farsça siyāh + ımsı) Rengi siyahı andıran, siyaha benzeyen, siyahımtırak. (TS, s.2125)

Siyahımtırak (Farsça siyāh+ ımtırak) Siyahımsı. (TS, s.2125)

Siyahlaşmak (Farsça siyāh+ laş-) Rengi karaya dönmek, kararmak: "*o mor karanlıkların siyahlaştığı yere yaklaşıyordu.*" -Ö. Seyfettin. (TS, s.2125)

Şebboy (Farsça şebbūy) (KB)

Şebnem (Farsça şebnem) (FB)

Şeftali (Farsça şeft + ālū) (DB, DüB)

Şeker pembe (Farsça şeker + Farsça penbe) (CB, İB, İsb, KKB, MB)

Şekerrenk (Farsça şeker + Farsça reng) **1.** Sarıya çalan renk. **2. sf.** Bu renkte olan.

(TS, s.2214)

Şirin pembe (Farsça şîrîn + Farsça penbe) (DB)

Tarçın ((Farsça dārçîn) (BB, CB, DüB, KB)

Tarçın rengi (Farsça dārçîn + Farsça reng) **1.** Sarı ile kahverengi arası bir renk, tarçini.
2. sf. Bu renkt olan. (TS, s.2269)

Ten rengi (Farsça ten + Farsça reng) **1.** İnsan teninin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: *Ten rengi çorap.* (TS , s.2323)

Turunc (Farsça turunc) (BB, CB, İB, MB, PB)

Yaban gülü (Farsça yābān + Farsça gul) (İB, MB)

Yasemen (Farsça yāsemen) (CB)

Yeşim (Farsça yeşm) (FB)

Zen (Farsça zen) (KB)

Zer [zerd, zerdoy] (Farsça zer) Sarı. (DS-VI, s.4834)

Zerdali (Farsça zer + ālū) (KB)

Zerrin (Farsça zerrin). **1.** Altından yapılmış. **2. a. bit. b.** Fulya. **3. a.** Altın rengi, sarı.
4. Bu renkte olan. (TS, s.2652)

2.3.ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 98 renk adı tespit edilmiştir.

Ablak (Arapça ablaḳ) **1.** Çok beyaz. **2.** Alabula, siyahlı beyazlı. (DS-I, s.24)

Abraş [abaş, apraş] (Arapça abraş) **6.** Alaca bulaca, karışık renkli. (DS-I, s.28)

Akide (Arapça ´aḳīda) (MB)

Akik (Arapça ´aḳīḳ) (FB)

Amber (Arapça ´anbar) (BB, PB)

Amberli kahve (Arapça ´anbar + İİ + Arapça kahve) (MB)

Bayaz [biyaz] (Arapça beyāz) Beyaz, pak. (DS-I, s.578)

Beyaz (Arapça beyāz) **1.** Ak, kara, siyah karşıtı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ellerini, omuzlarını silkeledikten sonra cebinden çekip aldığı beyaz mendile sildi.*"-L. Tekin. (TS, s. 321) , (BiB, ÇB, İB, PB)

Celep (Arapça callāb) Esmer renk. (DS-II, s.878)

Ceviz (Arapça cawz) (BiB, DüB, FB)

Cevizi (Arapça cawz + Arapça -i) **1.** Ceviz ağacının gövdesi kesilince görülen koyu kahve renk. **2.** Ceviz meyvesinin yeşil kabuğunun kaynatılmasından elde edilen kahve rengi. (DS-II, s.887)

Eflatun (Arapça eflātūn) **1.** Açık mor renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.758)

Eflatuni (Arapça eflātūni)**1.** Eflatun rengi. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.758)

Eflatunsu (Arapça eflātūn+ sU) Eflatunumsu. (TS, s.758)

Eflatunumsu (Arapça eflātūn+ ImsI) Rengi eflatunu andıran, eflatuna benzeyen, eflatunsu. (TS, s.758)

Elmas (Arapça elmās) Pembe renk. (DS-III, s.1725)

Emir (Arapça amr) Siyahımtrak yeşil, nefî. (DS-III, s.1736)

Esmer (Arapça esmer) **1.** Siyaha çalan buğday rengi. **2.** Kurşuni renk: "*Sazlı köyü ayaklandığı zaman gökyüzü daha esmerdi ve ayaz insanın yüzünü ısırtıyordu.*" -T. Buğra. **3. sf.** Bu renkte olan: "*Esmer yüzünün hafifçe kızardığını, gözlerinin garip bir ışıkla yanmaya başladığını görüyoruz.*" -E. M. Karakurt. **4. sf.** Teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse), yağız: "*Bir düğün dansında ayaklarının pırlıltısını seyrettiği esmer kızla evlendi.*" - Halikarnas Balıkcısı. (TS, s.818)

Esmerce (Arapça esmer +ce) Esmere yakın, biraz esmer olan. (TS, s.819)

Esmerimsi (Arapça esmer + imsi) *Esmere çalan, esmer gibi.* (TS, s.819)

Esmerlik (Arapça esmer+ İlk) Esmer olma durumu: "*Su hep akıyor, toprak her an*

biraz daha koyulaşarak esmerliğini buluyordu." -T. Buğra. (TS, s.819)

Fındık (Arapça funduk) (DüB)

Fındiki (Arapça funduk+ Arapça -i) **1.** Fındikkabuğu. **2.** tar. Fındık altını. (TS, S.867)

Fıstıki (Arapça fustuķi) Fıstık rengi. (TS, s.871), (DB)

Fıstıklı lokum (Arapça fustuķi + Arapça hulkum) (MB)

Firfiri (Arapça firfiri) **1.** Parlak kızıl renk. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.879)

Firuze (Arapça firūza/ fayrūzac) (FB)

Gırbız (Arapça kırmızı) **1.** Kırmızıya yakın bir renk.(hayvanlar için) **2.** Kırmızı boya. (DS-III, s.2054)

Gırmızı [gırmızı, gırmuzu] (Arapça kırmızı) Kırmızı.(DS-III, s.2060)

Hasat (Arapça haşad) (CB)

Havai mavi (Arapça hevā' i + Arapça mā'i) **1.** Göğün rengi, açık mavi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1063), (BiB, CB, DB, DüB, İB, KB)

Havai (Arapça hevā' i)**1.** Hava ile ilgili, havada bulunan. **2.** a. Açık mavi renk. **3.** Bu renkte olan: "*Havai gözlük camlarının arkasından insana tatlı tatlı bakan iri kara gözleri vardı.*" -Y. K. Karaosmanoğlu. (TS, s.1063) (ÜB)

Hayal (Arapça hayāl) (ÇB, PB)

Heybeli (Arapça 'aybe + li) Yarısi beyaz, yarısi siyah keçi.(DS-III, s.2352)

Hünnap (Arapça 'unnāb) (BB)

Kâfur (Arapça kâfūr)Çok beyaz.(TS, s.1265)

Kahve (Arapça qahve) (ÇB, KB, MB, PB)

Kakuleli kahve (Arapça kākulla + II + Arapça qahve) (MB)

Keten Arapça kattān) FB, KB)

Kınalı (Arapça hinnā + II) **1.** Kına ile boyanmış olan. **2.** Kınanın renginde veya kızıl renkte olan: "*Bıyıklarının ortası belli ki tütün zifirinden kınalı bir renk almıştı.*" -R. H. Karay.

(TS, s.1411)

Kırmızı, al. (DS-VI, s.4554)

Kırbız (Arapça kırmızdan ses değişimiyle) **1.** Kırmızı boya. **2.** Kırmızı renk. (DS-IV, s.2818)

Kırmızı (Arapça kırmızı) **1.**Al, kızıl renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Siyah zülüflü, kırmızı dudaklı, altın ve mercan gerdanlı kadınlar.*" -A. Haşim.(TS, s.1420)

Kimyoni (Arapça kemmüni) **1.** Kimyon rengi. **2. sf.**Bu renkte olan.(TS, s.1443)

Kumru (Arapça kumrî) (BB, FB, İsb, PB)

Ladin (Arapça lādan) (FB)

Lal (Arapça la'l)**1.** Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş. **2. sf.** Bu taşın renginde olan. **3.** Kırmızı renkli bir tür mürekkep. (TS, s.1573) (PB)

Leylak beyazı (Arapça leylāk + Arapça beyāz) (ÇB)

Leylaki (Arapça leylāk+ Arapça -i) **1.** Leylak rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Erguvan göklerin altında sular leylaki.*" -F. N. Çamlıbel. (TS, s.1584)

Lokum (Arapça hulkum) (MB)

Maden mavisi (Arapça ma'din + Arapça mā'i) **1.** Kül rengine çalan parlak mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1601)

Masum beyaz (Arapça ma'şüm + Arapça beyāz) (PB)

Mavi (Arapça mā'i) **1.** Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Düşün olur mu toprağa göçmüş cihan gibi / Sönsün o mavi gözleri bir asuman gibi*" -İ. A. Gövsa. (TS, s.1636), (BB, FB, PB, ÜB)

Mavileyin (Arapça mā'i +layın) Mavimsi. (DS-IV, s.3138)

Mavilim (Arapça mā'i+ II +m)(ÜB)

Mavimsi (Arapça mā'i+ msı) Rengi maviyi andıran, maviye benzeyen, mavimtrak: "*Sıcak su çeşmesinden oluk oluk mavimsi su boşaldı.*" -L.Tekin. (TS, s.1636)

Mavimtırak (Arapça mā'î +tırak) Mavimsi. (TS, s.1636)

Maviş (Arapça mā'î +ş) Ak tenli, mavi gözlü olan (kimse). **maviş maviş bakmak** mavi gözlerle bakmak: "*Dudaklarını yahtıyor, sesler çıkarıyor ve maviş maviş bakıyordu.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.1636)

Mavu (Arapça mā'iden ses değişmesiyle) Mavi. (DS-IV, s.3139)

Meclis mavi (Arapça meclis + Arapça mā'î) (BB)

Mercan (Arapça mercān) (KB)

Miskli kahve (Arapça misk + lı + Arapça kahve) (MB)

Naneli akide (Arapça na'na' + Arapça 'akīde) (MB)

Okyanus (Arapça ukyānūs) (BiB, İB, İsb, KB, MB)

Okyanus mavi (Arapça ukyānūs + Arapça mā'î) (BiB, FB, MB, ÜB)

Ömür (Arapça 'umr) Yeşil. (DS-V, s.3336)

Patlıcanı (Arapça bādincānı) **1.** Patlıcan rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1900)

Rüya (Arapça ru'yā) (PB)

Safran (Arapça za'ferān) (KB, MB)

Saltanat kırmızı (Arapça saltanat + Arapça kırmızı)(DB)

Salep (Arapça saḥleb) (FB)

Sedef (Arapça şadef) (FB)

Simit (Arapça semīd) Kara. (DS-V, s.3639)

Sultani (Arapça sulṭānı) (KB)

Sumak (Arapça summāk) (FB)

Susam (Arapça sisām) (KB)

Susamlı akide (Arapça sisām + lı + Arapça 'akīda) (MB)

Şarabi (Arapça şerābı) **1.** Kırmızı şarap rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.2204), (DB)

Şarap kırmızısı (Arapça şerāb + Arapça kırmızı) (PB)

Şelale (Arapça şelāşe) (CB, DB)

Şerbet (Arapça şarba) (MB)

Şeytan kırmızısı (Arapça şeytān + Arapça kırmızı) **1.** Kırmızının parlak bir türü. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2220)

Taflan (Arapça diflā') (FB)

Tahinî (Arapça taḥīnī) **1.** Tahin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2243)

Ufuk mavisi (Arapça ufḳ + Arapça mā'i) (ÇB)

Vaha (Arapça vāḥa) (BB)

Yakut (Arapça yāḳūt) (BiB)

Yulaf (Arapça alef) (BB)

Zambak (Arapça zanbaḳ) (CB)

Zebellā (Arapça zebell ā) İriyarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız.(DS-VI, s.4356)

Zemheri (Arapça zemherir) (DB)

Zencefil (Arapça zencebil) (BiB)

Zeytin (Arapça zeytūn) (BB, PB)

Zeytuni (Arapça zeytūnī) **1.** Zeytin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2654), (BiB)

Zifir (Arapça zefīr) Kara. (DS-VI, s.4840)

Zifirî (Arapça zefīrī) Çok koyu: "*Zifirî siyah üstüne iki tane açık, iki tane de orta koyulukta*"

Zift (Arapça zift) Simsiyah (TS, s.2658)

Zümrüdi (Arapça zumurrudī) **1.** Zümrüt yeşili. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2666)

2.4.FRANSIZCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Fransızca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 78 renk adı

tespit edilmiştir.

Akaju (Fransızca acajou) (BiB)

Akasya (Fransızca acacia) (BiB)

Akvaryum (Fransızca aquarium) (DB)

Alize (Fransızca alizé) (BiB)

Alüminyum (Fransızca aluminium) (FB)

Alüminyum gri (Fransızca aluminium + Fransızca gris) (DB)

Alüvyon (Fransızca alluvion) (DB)

Antik (Fransızca antique) (CB, FB, PB)

Antik bej (Fransızca antique + Fransızca beige) (ÜB)

Bambu (Fransızca bambou) (CB, DüB, PB)

Barok (Fransızca barroco)(ÜB)

Barok bej (Fransızca barroco + Fransızca beige) (ÜB, PB)

Bej (Fransızca beige) **1.** Sarıya çalan açık kahverengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.295)

Bergamot (Fransızca bergamote) (KB)

Beton gri (Fransızca beton + Fransızca gris) (MB)

Bor (Fransızca bore) Genel olarak boz renk. (DS-I, s.737) Boz, boz renk.(TRS-I, s.638)

Bordo (Fransızca bordeaux)**1.** Mora çalan kırmızı renk, şarap tortusu rengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan olan: *Bordo çanta.* (TS, s. 380), (BB, BiB, CB, İB, PB)

Bordomsu (Fransızca bordeaux + İmsI) Rengi bordoyu andıran, bordoya benzeyen, bordomtrak. (TS, s. 380)

Bordomtrak (Fransızca bordeaux + trak) Bordomsu. (TS, s.380)

Briket (Fransızca briquette) (FB)

Bronz (Fransızca bronze) (BB, BiB)

Dore (Fransızca doré) **1.** Altın rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Dore buklelerini sallaya sallaya ve beni ilk kez görüyormuşçasına elini uzattı.*"- S. İleri. (TS,s.706)

Frambuaz (Fransızca framboise) (BB, FB)

Füme (Fransızca fumé) **1.** Duman rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: *Füme çorap.* **3. sf.** Tütsü ile kurutulmuş (balık, et). (TS, s.894) (BiB, KB)

Gardenya (Fransızca gardénia) (BiB, CB, ÇB, PB)

Granit (Fransızca granit) (BB)

Gri (Fransızca gris) **1.** Kül rengi, boz renk, demir rengi,demirî. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.990)

Lacivertten **griye**, siyahtan maviye.(L, s.207) , (BiB, CB, DB, FB, KB, ÜB)

Grimsi (Fransızca gris + ImsI) Rengi griyi andıran, griye benzeyen, grimtırak: "*Mavi perdeler odayı grimsi bir ışığa boğarak hızla aydınlanıyor.*" -İ. Aral. (TS, s.991)

Grimtırak (Fransızca gris + tırak) Grimsi. (TS, s.991)

İris (Fransızca iris) (BB)

Kakao (Fransızca cacao) (DüB, FB)

Kalker (Fransızca calcaire) (BB, FB, İsb, PB)

Kamelya (Fransızca camélia) (BiB)

Kanyak (Fransızca cognac) (BiB)

Karamel (Fransızca caramel) Eritilmiş ve birazı yakılmış şekerle yapılan şekerleme, karamela. (TS, s.1319) (İsb, MB)

Karizmatik krem (Fransızca charismatique + Fransızca crème) (PB)

Klasik lila (Fransızca classique + Fransızca lilas/ lilac) (DB)

Klasik maun (Fransızca classique + Fransızca mahoni) (BiB)

Klementin (Fransızca clementina) (ÇB)

Krem (Fransızca crème) (BiB, DB, DüB, FB, İB, İsb, KB, CB, PB, ÜB)Ü

Krem (Fransızca crème) Açık saman rengi, krem rengi. Bu renkte olan: "*Vücutlarının yumuşaklığını gösteren açık renk, krm veya beyaz elbiseler içinde...*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.1511)

Kristal (Fransızca cristal) (KB)

Krizantem (Fransızca chrysanthéme) (İB)

Marjinal gri (Fransızca marginal + Fransızca gris) (PB)

Maron (Fransızca marron) 1. Kestane rengi. 2. *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.1628)

Maun (Fransızca mahoni) (BiB)

Mentol (Fransızca menthol) (DüB)

Mimoza (Fransızca mimosa) (DüB, FB, KB, ÜB)

Mistik somon (Fransızca mystique + Fransızca saumon) (PB)

Muson (Fransızca mousson) (FB)

Nektar (Fransızca nectar) (FB)

Okaliptüs (Fransızca eucalyptus) (BiB, PB)

Opal (Fransızca opale) (FB)

Orkide (Fransızca orchidée) (CB)

Orta gri (Fransızca opale + Fransızca gris) (FB)

Palmiye (Fransızca palmier) (KB)

Papirus (Fransızca papyrus) (CB)

Parşömen (Fransızca parchemin) (KB)

Pastel somon (Fransızca pastel + Fransızca saumon)(KB)

Porselen (Fransızca porcelaine) (ÇB)

Portakal (Fransızca portugal) (BiB, FB, PB, DB)

Pudra (Fransızca poudre) (PB)

Romantik (Fransızca romantique) (DB)

Romantik lila (Fransızca romantique + Fransızca lilas/ lilac) (PB)

Safir (Fransızca saphir) (KB)

Senfoni (Fransızca symphonique) (BiB)

Seramik (Fransızca céramique) (BB, PB)

Siklamen (Fransızca cyclamen) **1.** Tavşankulağı. **2.** Kırmızıya çalan eflatun renk. **3. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2109)

Somon (Fransızca saumon) (PB, BB, BiB, CB, ÇB, DB, DüB, FB, İB, İsB, KB, ÜB)

Sufle (Fransızca soufflé) (DB)

Şampanya (Fransızca champagne) (BB, BiB, CB, ÇB, DB, DüB, FB, İB, İsB, KB, MB, PB, ÜB)

Taba (Fransızca tabac) **1.** Kuru tütün yaprağını andıran kızılımsı kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2236), (BB, İB, MB)

Traverten (Fransızca travertin) (BB)

Tropik (Fransızca tropique) (DB)

Tundra (Fransızca toundra) (ÜB)

Turkuaz (Fransızca tuquoise) **1.** Yeşile çalan mavi renkte değerli bir taş, turkuaz mavisi, turkuaz yeşili, firuze. **2. sf.** Bu taşın rengi. **3. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2387), (BB, DB, FB)

Vizon (Fransızca vizon) (BiB, CB, DB)

2.5.İTALYANCA KÖKENLİ RENK ADLARI

İtalyanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 10 renk adı tespit edilmiştir.

Çikolata (İtalyanca cioccolata) (DüB, FB, PB)

Fırtına (İtalyanca fortuna) (BiB, İsB)

İmbat (İtalyanca imbatto) (DB)
Lavanta (İtalyanca lavanda) (BB, DB, FB)
Limonata (İtalyanca limonada) (MB)
Marina (İtalyanca marina) (ÇB)
Terakota (İtalyanca terra cotta) (CB, KB))
Tiramisu (İtalyanca tiramisu) (MB)
Vanilya (İtalyanca vaniglia) (BB, BiB, DüB, FB, İsB, PB, ÜB)
Verde (İtalyanca verde) (BB, CB, FB)

2.6.YUNANCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Yunanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 16 renk adı tespit edilmiştir.

Abanoz (Yunanca ébenos) Koyu, parlak siyah. Bu renkte olan. (TS, s.2)

Anahtarlı (Yunanca anakhtora +lı) Burnundaki beyaz leke çene altına kadar inen at.(DS-I, s.249)

Akya (Yunanca litsa/ létsa) (FB)

Amfora (Yunanca amphoreús) (BiB)

Defne (Yunanca dafni) (BB, BiB, CB, PB)

Fesleğen (Yunanca vasilikón) (BiB)

Filiz (Yunanca filisa) (DüB, FB, KB)

Genevir (Yunanca kanavúri) Sarı ile beyaz karışık renk. (DS-III, s.1991)

Ihlamur (Yunanca flamúri) (BB, BiB, DB, FB, İsB, ÜB, DB)

Kestane (Yunanca kástana) **1.** Açık kahverengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1401)

Kiraz (Yunanca kerási) (FB)

Kiremit (Yunanca keramidi) (BB, BiB, MB, ÜB)

Mantar (Yunanca manşari) (DüB)

Melisa (Yunanca melissa) (KB, PB, BB)

Roka (Yunanca róka) (KB)

Yakamoz (Yunanca diakamós) (DB)

2.7.ALMANCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Almanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Aquarell (Almanca aquarell) (FB)

Bitter (Almanca bitter) (PB)

Kuvars (Almanca quarz) (BB, KB)

2.8.İNGİLİZCE RENK ADLARI

İngilizce kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 8 renk adı tespit edilmiştir.

Avokado (İngilizce avocado) (BB, FB, KB)

Brokoli (İngilizce broccoli) (BiB)

Ekru (İngilizce Ecu) **1.** Krem rengine yakın beyaz. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.770), (KB)

Herba (İngilizce herba) (BB, PB)

Mango (İngilizce mango) (FB, ÜB)

Rose (İngilizce rose) (FB)

Ultamarin (İngilizce ultamarine) (BiB)

Violet (İngilizce violet) (DB)

2.9.ERMENİCE KÖKENLİ RENK ADLARI

Ermenice kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Petek (Ermenice p'et'ak) (KB)

2.10.RUMCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Rumca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 4 renk adı tespit edilmiştir.

Funda (Rumca phounta)(BB, PB)

Manav (Rumca manavis) Mavi gözlü (kimse). (DS-IV, s.3118)

Papatya (Rumca papadia) (BB, CB, KB, PB)

Şayak (Rumca sasagiaki) Pembe. (DS-VI, s.4723)

2.11.SIRPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Sırpça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Fulya (Sırpça polla) (KB)

2.12.LATİNCE KÖKENLİ RENK ADLARI

Latince kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Begonya (Latince begonia) (DB, KB)

Lilyum (Latince lilia) (BiB)

Tuğla (Latince tegula) (BiB, PB)

2.13.FARŞÇA + ARAPÇA RENK ADLARI

Farsça + Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 27 renk adı tespit edilmiştir.

Armudi (Farsça amrūd + Arapça -i)(GZ, s.72)

Ateş kırmızısı (Farsça ātaş) + Arapça kırmızı)1. Yanan ateşin rengi. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.183)

Badem şerbeti (Farsça bādām/ bāyām + Arapça şarba) (MB)

Bademi (Farsça bādām/ bāyām + Arapça -i) (BB, FB, İsB, PB)

Barudi (Farça bārūd + Arapça -i)1. Koyu gri renk: "*Esmerliği peçesinin altından dahi hissedilmekte idi, bilmem ki barudi mi demeliyim.*" -A. İlhan. 2. Bu renkte olan. (TS, s.256)

Erguvani (Farsça argavān+ Arapça -i) 1. Erguvan rengi. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.807)

Gül beyazı (Farsça gul + Arapça beyāz) (ÇB)

Gülgülü (Farsça gul + gul + Arapça -i) Gül renginde olan: "*Gülgülü, kerrakeli, mor haneli.*" -Nedim. (TS, s.998)

1. Kan kırmızı. 2. Pembe. (DS-III, s.2219)

Güllü lokum (Farsça gul + II + Arapça hulkum) (MB)

Hâkî (Farsça hāk + Arapça -i) 1. Yeşile çalan toprak rengi. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.1028)(BiB, DB, KB)

Kireç beyaz (Farsça gireç+ Arapça beyāz) (YYM, s.52)

Laciverdî (Farsça lāciverd + Arapça -i) Lacivert renkli. (TS, s.1567)

Menekşe şerbeti (Farsça banafşa + Arapça şarba) (MB)

Mürdüm şerbeti (Farsça mardum + Arapça şarba) (MB)

Neftî (Farsça neft + Arapça -i) **1.** Siyaha yakın koyu yeşil renk: "*Karacaahmet'in koyu servileri bulutsuz ufukta neftî bir leke hâlinde göze batıyordu.*" -H. Taner. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Geride tek tük ev ve onların da ardında yarı filizî, yarı neftî bir orman seçiliyordu.*" -E. Şafak. (TS, s.1762)

Neftimsi (Farsça neft + Arapça -i + msı) Rengi neftîyi andıran, neftîye benzeyen. (TS, s.1762)

Nohudi (Farsça nohūd + Arapça -i) **1.** Nohut rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Üstünde daima saz rengi, hardal rengi... nohudi renklerde veya bunları andıran bir renkte bir esvabı... vardı.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.1777)

Sincabi (Farsça sincāb + Arapça -i) **1.** Sincap rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Tatlı bir cızırtı çıkararak çabucak tutuşur, mavi ve sincabi bir buhar bırakarak kül oluverirdi.*" -Ömer Seyfettin.

Şalgami (Farsça şelgām + Arapça -i) Gövdesi sarı, kuyruk ve yelesi ak (at için).(DS-V, s.3741)

Şeftali beyazı (Farsça şeft + ālū + Arapça beyāz) (ÇB, FB)

Tarçınlı akide (Farsça dārçin + Arapça 'aķīda) (MB)

Tarçini (Farsça dārçin +Arapça -i) **1.** Tarçın rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2269)

Turuncu (Farsça turunc + Arapça -i)**1.** Turunç rengi, kızıl sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2389), (CB, FB, KB)

Turuncumsu (Farsça turunc + Arapça -i + Imsı) Rengi turuncuyu andıran, turuncuya benzeyen, turuncumtırak. (TS, s.2389)

Turuncumtırak (Farsça turunc + Arapça -i + m+ tırak) Turuncumsu. (TS, s.2389)

Zeri, zerî (Farsça zer + Arapça -i) Sarımsı. (DS-VI, s.4834)

2.14.ARAPÇA + FARŞÇA KÖKENLİ SÖZCÜKLER

Arapça + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 18 renk adı tespit edilmiştir.

Fındık rengi (Arapça funduk + Farsça reng) Fındikkabuğu. (TS, s.867)

Fıstık rengi (Arapça fustuk + Farsça reng) **1.** Sarıya çalan açım yeşil renk. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.872) (BB, BiB, CB, ÇB, İB, İsB, MB)

Gurup rengi (Arapça gurüb + Farsça reng) **1.** Turuncuya çalan kırmızı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.993)

Harç rengi (Arapça harc + Farsça reng) (SK, s.54)

Hardal rengi (Arapça hardal + Farsça reng) **1.** Kirli sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1047)(BB, BiB, CB, FB, PB)

Hayal pembesi (Arapça hayāl + Farsça penbe) (DB)

Kahverengi (Arapça kahve + Farsça reng) **1.** Kavrulmuş kahvenin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Eski kahverengi ayakkabılarını sardırdı, parasını ödeyip çıktı.*" -Y. Atılğan. (TS, s.1270)

Kahverengimsi (Arapça kahve + Farsça reng + ImsI) Rengi kahverengiye andıran, kahverengiye benzeyen. (TS, s.1270)

Kimyon rengi (Arapça kemmün + Farsça reng) **1.** Kahverengiye çalan yeşil renk, kimyonu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1443)

Leylak rengi (Arapça leylāk+ Farsça reng) **1.** Leylak çiçeğinin rengi, leylaki. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1584) (DB, BB, DüB,FB, PB, ÜB)

Lila rengi (Arapça/ Farsça līlak/ nīlak + Farsça reng) (**1.** Açık eflatun. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1586) (BB, BiB, CB, FB, İsB, KB, MB, ÜB)

Masal pembesi (Arapça meşel + Farsça penbe) (FB)

Sedef renkli (Arapça şadef + Farsça reng + II) (İBY, s.184)

Şafak pembesi (Arapça şefak + Farsça penbe) **1.** Güneşin doğduğu anda görülen pembelik. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Vücutunun üst yanını şafak pembesi mintanla donattı.*" -

L.Tekin. (TS, s.2195)

Şarap rengi (Arapça şerāb + Farsça reng) **1.** Kırmızı şarabın rengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2205)

Tahin rengi (Arapça tahīn + Farsça reng) **1.** Kirli, koyu sarı renk, tahinî. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2243)

Zeytin rengi (Arapça zeytūn + Farsça reng)**1.** Koyu gri ve siyah arası bir renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2654)

Zümrüt rengi (Arapça zumurrud + Farsça reng) (ŞS, s.221)

2.15.TÜRKÇE + FARŞÇA RENK ADLARI

Türkçe + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 57 renk adı tespit edilmiştir.

Acıbadem (Türkçe acığ + Farsça bādām/ bāyām) (KB)

Açık kayısı (Türkçe acığ + Farsça qaysi) (DüB)

Açık meşe (Türkçe acığ+ Farsça bīşa) (BiB, DüB)

Açık mine (Türkçe acığ+ Farsça minā) (CB)

Açık pembe (Türkçe acığ + Farsça penbe) **1.** Pembenin bir veya birkaç ton açığı. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.19)

Alev rengi (Türkçe yalab-yalaptan alev + Farsça reng) **1.** Alev kırmızısı. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.91)

Alpak (Türkçe al + Farsça pāk) Kırmızı. (DS-I, s.229)

Altın rengi (Türkçe altun +Farsça reng) **1.**Altın sarısı, dore. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.107)

Altın renkli (Türkçe altun + Farsça reng) (MSE, s.194)

Appak (abbak, apbak) (Pekiştirme eki + Farsça pāk) Bembeyaz.(TRS-I, s.178)

Bakır rengi (Türkçe bakır + Farsça reng) **1.** Kızıla yakın kahverengi. **2. sf.** B u renkte olan. (TS,s. 238)

...**bakır rengini** almış...(KK, s.178)

Bal rengi (Türkçe bal+ Farsça reng) **1.** Kahverengiye çalan sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "Bal rengi gözlerin gözdağıyla, korkuyla sinmeyen cesareti olduğunu anlamıştı."-H. E. Adıvar. (TS, s.247)

Bebek pembe (Türkçe *be +be+k+ Farsça penbe) (MB)

Bekmez kefi (Türkçe bekmes ~pekmes+ Farsça kaf) **1.** Açık pekmez rengi, kulanın biraz koyusu (At için kullanılır, at donu). **2.** Pekmez rengi, pekmez köpüğü rengi.(DS-I, s.604)

Buğday rengi (Türkçe buğday + Farsça reng)**1.** Açık esmer renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s. 404)(BB, İsB, PB)

Çamur rengi (Türkçe çam- mur + Farsça reng) ...bulutların arasından çamur rengindeki dünyaya...(AER, s.81)

Çingene pambesi (Türkçe çingan, çığāydan + Farsça penbe) **1.** Göz alıcı pembe renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s. 549)

Çivit rengi (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Farsça reng) **1.** Bir tür koyu mavi renk, çividî. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.553)

Demir rengi (Türkçe temür + Farsça reng) **1.** Gri. **2. sf.** B u renkte olan. (TS, s.621)

Dolu tanesi (Türkçe tolı + Farsça dāne) (FB)

Duman rengi (Türkçe tuman + Farsça reng) **1.** Koyu kül rengi, füme. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.723)

Elma şekeri (Türkçe alma~ almıla + Farsça şakar) (MB)

Etirengi (Türkçe et + i + Farsça reng) Ten rengi. (DS-III, s.1798)

Et gibi açık kırmızı renk.(DS-III, s.1799)

Güz gülü (Türkçe kūz + Farsça gul + ü) (MB)

Hanımteni (Türkçe *kang+ Um + Farsça tan) Açık pembe renk. (DS-III, s.2274)

Karadut (Türkçe kara + Farsça tüt) (BB, FB)

Kar pembesi (Türkçe *kār + Farsça penbe) (ÇB)

Kemik rengi (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Farsça reng) **1.** Beyaz ile krem rengi arasında olan renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1385)

Kese kağıdı (Türkçe kese + Farsça kâğaz) (ÇB, İsb, BiB, DüB, FB, MB, ÜB)

Koyu kil (Türkçe koyu + Farsça gil) (ÜB)

Koyu lacivert (Türkçe koyu + Farsça lâcivard) **1.** Siyaha yakın lacivert, laciverdin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Koyu meşe (Türkçe koyu + Farsça bîşa) (BiB, DüB)

Koyu pembe (Türkçe koyu +Farsça penbe) **1.** Pembenin bir veya birkaç ton koyusu. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.1493), (İB)

Koyu siyah (Türkçe koyu + Farsça siyah) (YYM, s.10)

Köpük şeker (Türkçe köbik ~ köbük~ köpük + Farsça şeker) (DüB)

Kurşun rengi (Türkçe go-ş+ın +Farsça reng) **1.** Kurşunun rengi, koyu kül rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1533)

Kül rengi (Türkçe *kü- l + Farsça reng)**1.** Odunun yanmasıyla oluşan, külün akla kara arasındaki rengi, gri: "*Ortalığı saran barut rengi aydınlık açıldı, açıldı, kül rengine döndü.*" - T. Buğra. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Aldırmamaya çalışarak insanları yara yara kül rengi apartmana doğru yürüdü kararlı adımlarla.*" -E. Şafak. (TS, s.1558)

Mosmor (Pekiştirme eki + Farsça mūr) Her yanı mor, koyu mor. mor kesilmek (veya olmak) kötü duruma düşmek, bozulmak, mahcup olmak. (TS, s.1697)

Pas rengi (Türkçe *bas + Farsça reng) **1.** Kırmızıyla kahverengi arasında bir renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1896)

Saman rengi (Türkçe saman + Farsça reng) **1.** Açık, soluk sarı renk, saman sarısı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Arkasında sadakor bir elbise, elinde ona benzer ipekten saman rengi bir şemsiye vardı.*"- Y. Z. Ortaç. (TS, s.2023)

Sarıgül (Türkçe sarıg + Farsça gul) (BiB)

Sarı meşe (Türkçe sarıg + Farsça bişe) (BiB)

Saz rengi (Türkçe *sāz + Farsça reng) **1.** Soluk, uçuk sarı: "*Üstünde daima saz rengi, hardal rengi... nohudi renklerde veya bunları andıran bir renkte bir esvabı... vardı.*" -A. Ş. Hisar. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2051)

Yeşilimsi sarı (çok tutulan kilim rengi). (DS-V, s.3565)

Simsiyah (Pekiştirme eki + Farsça siyāh) Kapkara: "*İkili koltuğun kenarındaki bir ufacık, simsiyah delik, bebeği görmeye gelen bir akrabanın sigarasının külünden hatıraydı.*" - E. Şafak. (TS, s.2115)

Sonbahar sarısı (Türkçe song + Farsça bahār) (ÜB)

Su yeşili (Türkçe suw> suv> suğ> su + Farsça yaşıl) (CB, KB)

Toprak rengi (Türkçe toprak + Farsça reng) **1.** Toprağın sarı veya yeşile çalan rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2372)

Toz rengi (Türkçe toz + Farsça reng) ...toz rengindeki bir kir tabakası gibi örtüyordu.(KK, s.91)

Toz pembe (Türkçe toz + Farsça penbe) **1.** Açık pembe renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (**bir yeri veya bir şeyi) toz pembe görmek** aşırı iyimser olmak: "*Fakat aynı adamın bütün sıkıntılarına rağmen kara ufukları toz pembe gördüğü... anlar da vardır.*" -Ş. Rado. (TS, s.2377), (CB, DüB)

Tunç renkli (Türkçe tuç + Farsça reng) (C, s.16)

Tütün rengi (Türkçe *tü+ün +Farsça reng) **1.** Taba. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2403)

Uçuk renk (Türkçe uç+(g) uk + Farsça reng) (YYM, s.48)

Yaz rüzgarı (Türkçe yaz + Farsça rüzgār) (ÇB)

Yeni bahar (Türkçe yangı + Farsça bahār) (KB)

Yeni lacivert (Türkçe yangı + Farsça lācivard) (FB)

2.16.FARŞÇA + TÜRKÇE RENK ADLARI

Farsça + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 21 renk adı tespit edilmiştir.

Badem ezmesi (Farsça bādām/ bāyām + Türkçe ez-) (MB, PB)

Bahar yeşili (Farsça bahār + Türkçe yeşil) (FB)

Camgöbeği (Farsça cām + Türkçe köbek) **1.** Yeşile çalan mavi renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Onu örnek alan hamallar da camgöbeği takımın diğer parçalarına dayanır.*" -E. Şafak. (TS, s. 436), (BB, BiB, CB, DüB, KB, PB)

Çağla yeşili (Farsça çağala + Türkçe yeşil) **1.** Olmamış, ham olan yeşil meyvenin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.480), (ÜB)

Gül ağacı (Farsça gul + Türkçe ığaç) (BiB)

Gülgezi (Farsça gul + Türkçe kez- +Ig) Mor renk.(DS-III, s.2219)

Gül kurusu (Farsça gul + Türkçe kırkağ, kırık) **1.** Pembe renkli gülün kurultuğunda dönüştüğü hafif morumsu renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bir gülkurusu çocuk çarşafı içinde titriyor gibi görünen nazik, küçük güzel şeyi...*" -R. N. Güntekin. (TS, s.998) (BiB, CB, DB, FB, İB, MB, DüB, İsb, ÜB, ÇB)

Gül tozu (Farsça gul + Türkçe toz) (KB)

Horozibiği (Farsça hurōs +Türkçe ibibik) **1.** Koyu, pembe renk: "*Horozibiği renginde, sarı ve yeşil çizgili bir kravat takmıştı.*" -T. Buğra. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1110)

Hurmadarı (Farsça hūrmā + Türkçe torıg/ toruğ) Açık kestane at rengi.(DS-III, s.2445)

Kayısı çiçeği (Farsça qaysī + Türkçe çiçek, çeçek) (CB)

Kil taşı ((Farsça gil + Türkçe tās) (FB)

Kil yeşili (Farsça gil +Türkçe yaşıl) (BB)

Lüle taşı (Farsça lüle + Türkçe tās) (PB, BB,BiB, FB, İsb, ÜB)

Mum ışığı (Farsça mūm + Türkçe ışık) (ÇB, İsb, MB)

Mumya sarısı (Farsça mūmiyā + Türkçe sarıg) (YYM, s.48)

Pembe inci (Farsça penbe + Türkçe yençü) (KB)

Turunc çiçeği (Farsça turunc + Türkçe çiçek, çeçek) (DB)

Yeşim taşı (Farsça yeşm + Türkçe tās) (BB)

Zehir yeşili (Farsça zehr + Türkçe yaşıl) (MK, s.101)

2.17.TÜRKÇE + ARAPÇA RENK ADLARI

Türkçe + Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 57 renk adı tespit edilmiştir.

Açık ceviz (Türkçe acıg + Arapça cawz) (BiB)

Açık ela (Türkçe acıg + Türkçe ala) Gözleri yeşile çalan açık ela idi.(KA, s.59)

Açık fıstık (Türkçe acıg+ Arapça fustuk) (BiB)

Açık kahve (Türkçe acıg+ Arapça kahve) (DB, DüB, İB, BB, FB, KB, PB, ÜB)

Açık kırmızı (Türkçe acıg + Arapça kırmızı) **1.** Kırmızının bir veya birkaç ton açığı. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.17)

Açık leylak (Türkçe acıg + Arapça leylāk) (BB, FB)

Açık mavi (Türkçe acıg+ Arapça mā'i) **1.** Mavinin bir veya birkaç ton açığı. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.18) (BB, FB)

Ak arap (Türkçe ak + Arapça ´arab) Siyahlı beyazlı, alacalı. (DS-I, s.139)

Alahaşhaş (Türkçe al + A + Arapça haşhāş) Çok ve karışık renk. (DS-I, s.188)

Altuni (Türkçe altun + Arapça -i) **1.** Altın sarısı. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.109)

Angudi (Türkçe angut + Arapça -i) **1.** Angut kuşunun rengi. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.125)

Bembeyaz (Pekiştirme eki + Arapça beyāz) **1.** Çok beyaz, apak: "Kendisini son kez

gördüğünde babamın saçları nasıl beyazsa ilk kez gördüğümde de bembeyazdı."-A. Ağaoğlu.(TS, s.305)

Boncuk mavisi (Türkçe monçuk ~ munçuk + Arapça mā'i) **1.** Yeşile çalan bir mavi. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Gelen bakklalın kırmızı yüzlü, boncuk mavisi gözlü küçük çırağıydı.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.377), (BB, BiB, CB, DB, DüB, FB, İB, KB, PB)

Boz muhalif (Türkçe boz+ Arapça muhālif) Kirli boz.(TRS-I, s.661)

Bozumtuk [bozumtul, bozumuk, bozurak] (Türkçe boz + Im + tuk) Boza çalar renk. (DS-I, s.753)

Buludi (Türkçe bulut + Arapça -i) Kızıla çalan eflatun.(DS-I, s.790)

Buz beyazı (Türkçe *bū- z+ Arapça beyāz) (BB, BiB, İB, CB, ÇB, DB, DüB, FB, İsb, KB, MB, PB, ÜB)

Buz mavisi (Türkçe *bū- z + Arapça mā'i) (BiB,CB, DB, PB)

Çöl beyazı (Türkçe çülig + Arapça beyāz) (PB)

Çöl kahvesi (Türkçe çülig + Arapça kahve) (BB)

Demirî (Türkçe temür + Arapça -i) **1.** Gri. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.620)

Deniz mavisi (Türkçe teniz + Arapça mā'i) **1.** Deniz renginde koyuca mavi. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Eğer karşısında bir ayna olsaydı, deniz mavisi gözlerinin içinde iki güneş damlasının ışıdamaya başladığını görecekti.*" - N. Hikmet. (TS, s.629), (PB, MB)

Derin mavi (Türkçe teriñ + Arapça maî) (KB, ÜB)

Duru beyaz (Türkçe *toruğ + Arapça beyāz) Ablamın duru beyaz yanaklarını...(BSA, s.28)

Duru mavi (Türkçe *toruğ + Arapça mā'i) (DüB)

Elma kırmızısı (Türkçe alma~ almıla + Arapça kırmızı) (K, s.323)

Gece mavisi (Türkçe kiçe + Arapça mā'i) **1.** Koyu mavi **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.912) (BiB, MB, PB)

Gök mavi (Türkçe kök + Arapça mā'i) (İsb, DüB)

Gök muhalif (Türkçe kök + Arapça muhālif) Göğümsü, boz renk. (TRS-III, s. 1739)

Gümüşi (Türkçe kümüş + Arapça - i) **1.** Gümüşi rengi. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.1002), (DB)

İnci beyazı (Türkçe yençü + Arapça beyāz) (PB)

Kan kırmızı (Türkçe kân + Arapça kırmızı) Çok kırmızı. (TS, s.1299)

Kar beyaz (Türkçe *kār + Arapça beyāz)**1.** Bembeyaz, çok beyaz. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Kumral saçlarının çevrelediği çökkün yüzünü eğerek elindeki iğne oyaltı kar beyaz mendile uzun uzun sümkürdü.*" -E. Şafak. (TS, s.1324), (DB, PB, ÜB)

Kaymaklı lokum (Türkçe kaymak+ Arapça hulkum) (MB)

Kemik beyazı (Türkçe *kemük >kemük>kemik + Arapça beyāz) (DB)

Kıpkırmızı (Pekiştirme eki + Arapça kırmızı) **1.** Her yanı kırmızı: "*Annemin kıpkırmızı gözleri, bana rüya görmediğimi söylediler.*" -Y. Z. Ortaç. (TS, s.1412)

Kırık beyaz (Türkçe kır- ık + Arapça beyāz) (BB, BiB, DüB, FB, İsb, PB, ÜB)

Kızılçık şerbeti (Türkçe kız- ıl + cık + Arapça şarba) (MB)

Kızıl kahve (Türkçe kız-ıl + Arapça kahve) (BB)

Kirli beyaz (Türkçe *kīr + Arapça beyāz) Kirli beyaz renkli bol bir kazağa bürünmüştü.(BSA, s.66), (DB, FB, İB,PB, ÜB)

Koyu kahve (Türkçe koyu + Arapça kahve) (DB, DüB, FB, İB, KB, PB)

Koyu kırmızı (Türkçe koyu + Arapça kırmızı) **1.** Bordoya yakın kırmızı, kırmızının bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Tozlanan ayakkabılarını parlatmak amacıyla arka cebinde koyu kırmızı kadifeden bir bez taşıdı.*"- L. Tekin. (TS, s.1492)

Koyu mavi (Türkçe koyu +Arapça mā'i) **1.** Mavinin bir veya birkaç ton koyusu. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Kurşuni (Türkçe go-ş+ın+ Arapça i) **1.** Koyu kül rengi, kurşun rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Herkesin gözünde koyu kurşuni nihayetsiz bir yas dumanı vardı.*" -H. E. Adıvar. (TS, s.1533) (CB, DüB, İB, PB)

Kuzguni (Türkçe kuz+ gun + Arapça -i)Çok koyu, kara: "*O kuzguni çehrenin üzerindeki parlak gözler, ha bire dövecek bir adam arıyor.*" -A. Rasim. (TS, s.1551)

Kül mavi (Türkçe *kü- l + Arapça mā'i) (YK, s.19)

Küpmavisi (Türkçe küp + Arapça mā'i) Küpte mayalandırılarak lacivert renk elde edilen bir çeşit boya. (DS-IV, s.3042)

Masmavi (Pekiştirme eki + Arapça mā'i) (GZ, s.121)

Samani (Türkçe saman + Arapça -i) **1.** Saman rengi, açık sarı. **2. sf.** Bu renkte olan. (Ts, s.2023)

Sarı muhalif (Türkçe sarı + Arapça muhālif) Açık kahverengi, kirli sarı.(TRS-V, s.3316)

Sis beyazı (Türkçe sış + Arapça beyāz) (PB, ÜB)

Süt beyaz (Türkçe süt + Arapça beyāz)**1.** Bembeyaz, çok beyaz: "*O aslan yelesine benzeyen saçlar şimdi süt beyaz olmuş.*" -H. Taner. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2190)

Süt mavisi (Türkçe süt + Arapça mā'i) **1.** Çok açık mavi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Kalküta'yı süt mavisi bi akşam sisi kaplıyor.*" -R. H. Karay. (TS, s.2191)

1. Çok açık mavi, mavimsi. **2.** Ten rengi.(DS-V, s.3729)

Sütlü kahve (Türkçe süt + Arapça kahve) **1.** Süt karıştırılarak yapılan kahve: "*Şöyle güzel bir sütlü kahve yapayım da içimiz ısınsın.*" -E. Şafak. **2.** Açık kahverengi. **3. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2191), (BiB, CB, DüB, İB, PB)

Tuz beyazı (Türkçe tuz + Arapça beyāz) Yine o tuz beyazı ...(C, s.58)

Yalın beyaz (Türkçe yalang, yalın +Arapça beyāz) (PB)

2.18.ARAPÇA + TÜRKÇE RENK ADLARI

Arapça + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 29 renk adı tespit edilmiştir.

Baklaççeği (Arapça bākīlā + Türkçe çiçek, çeçek) **1.** Bakla çiçeği rengi. **2. sf.** Bu

renkte olan. (TS, s.239)

Beyazgelen (Arapça beyāz + Türkçe kel-) Az beyaz, beyazca. (DS-I, s.647)

Ceviz kabuğu (Arapça cawz + Türkçe kap + uk) (BiB)

Çividî (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça -î) **1.** Çivit rengi. **2.** sf. Bu renkte olan: "Yalnız o, Fatma gibi üst yanı cepli, çividî mavi ceket yaptırmamıştı." -M. Yesari. (TS, s.552)

Çivit mavisi (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça mā'î) **1.** Çivit rengindeki mavi: "Sarımtrak kirpiklerinin arasından bana bakan gözleri çivit mavisiydi." -Z. O. Saba. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.553)

Cingara (Arapça cinn + Türkçe kara) Simsiyah. (DS-II, s.978)

Fındıkkabuğu (Arapça funduk + Türkçe *kâp + uk) **1.** Fındığın kabuğunun rengini andıran bir tür kahverengi, fındık rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, S.867)

Fıstık yeşili (Arapça fustuk + Türkçe yaşıl) (KB, ÜB)

Fildişi (Arapça fîl + Türkçe tiş) **1.** Fil dişinin kırık beyaz rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. **Fildişi gibi** donuk, beyaz (ten). (TS, s.875), (BB, BiB, CB, DüB, FB, İB, İsb, KB, MB, ÜB)

Fildişi. (TS, s.876)

Hardal sarısı (Arapça hardal + Türkçe sarıg) (ÜB)

Hasat sarısı (Arapça haşad + Türkçe sarıg) (PB)

Katran karası (Arapça kaṭrān/ kiṭrān + Türkçe kara) (K, s.204)

Kırmızımsı (Arapça kırmızı + İmsı) Rengi kırmızıyı andıran, kırmızıya benzeyen, kırmızı gibi, kırmızımtrak. (TS, s.1420)

Kırmızımtrak (Arapça kırmızı + İmtrak) (BÖ-1, s.209) Kırmızımsı. (TS, s.1420)

Kireç taşı (Farsça gireç+ Türkçe tâş) (BB)

Kumruğöğsü (Arapça kumrî + Türkçe kögüz ~ kögüs) **1.** Açık gri renk. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1525)

Leylak çiçeği (Arapça leylāk+ Türkçe çiçek, çeçek) (DüB, İsb, MB)

Mavele (Arapça mā'i+ Türkçe āla) Maviye yakın, elâ. (DS-IV, s.3138)

Mavuş (Arapça mā'i+ ş)Maviş. (DS-IV, s.3139)

Melek kanadı (Arapça malak + Türkçe kanat) (DüB)

Mercan yeşili (Arapça mercān + Türkçe yeşil) **1.** Mercan renginde olan yeşil renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.1656)

Muz kabuğu (Arapça mūa + Türkçe *kāp + uk) (BiB)

Sam yeli (Arapça sāmm + Türkçe yıl) (FB)

Tavus yeşili (Arapça fāvus + Türkçe yeşil) **1.** Tavusun kuyruğunda görülen yeşil, zümrüt yeşili. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2290)

Zarf sarısı (Arapça zarf + Türkçe sarıg) (ÜB)

Zeytin karası (Arapça zeytūn + Türkçe kara) (YYM, s.51)

Zeytin yeşili (Arapça zeytūn + Türkçe yeşil) (MSE, s.157)

Zümrüt yeşili (Arapça zumurrud + Türkçe yeşil) **1.** Koyu yeşil. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2667)

2.19.TÜRKÇE + FRANSIZCA RENK ADLARI

Türkçe + Fransızca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 35 renk adı tespit edilmiştir.

Açık gri (Türkçe acıg+ Fransızca gris) **1.** Grinin bir veya birkaç ton açığı. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.17) (FB, KB, PB, ÜB)

Açık krem (Türkçe acıg+ Fransızca crème) (BB, DB, DüB, FB)

Açık somon (Türkçe acıg + Fransızca saumon) (BB, DB, DüB, FB, İsb, ÜB)

Açık şampanya (Türkçe acıg+ Fransızca champagne) (BB, FB, İsb)

Balcı beji (Türkçe bal+ Fransızca beige) (ÜB)

Buz dansı (Türkçe *bū- z) + Fransızca danse) (ÇB)

Buz grisi (Türkçe *bū- z + Fransızca gris) (PB)

Buzul gri (Türkçe buz + ul + Fransızca gris) (BiB, FB)

Çekici lila (Türkçe çek-ici + Fransızca lilas/lilac) (PB)

Çöl beji (Türkçe çülig + Fransızca beige) (DB)

Dağ grisi (Türkçe tağ + Fransızca gris) (KB)

Dağ kristali (Türkçe tağ + Fransızca cristal) (FB)

Doğal bej (Türkçe doğ- a +l + Fransızca beige) (PB)

Duman grisi (Türkçe tuman + Fransızca gris) (DB, PB)

Gizemli bej (Türkçe kız + II + Fransızca beige) (PB)

Gümüş grisi (Türkçe kümüş + Fransızca gris) **1.** Gümüş rengine çalan gri. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1002), (BiB, FB)

İpek mat (?Türkçe yıp + Fransızca mat) (KB)

Koyu bej (Türkçe koyu + Fransızca beige) (DüB, ÜB)

Koyu gri (Türkçe koyu + Fransızca gris) Siyaha yakın gri, grinin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Koyu krem (Türkçe koyu + Fransızca crème) (CB, DB)

Koyu lila (Türkçe koyu + Fransızca lilas/ lilac) (BiB)

Koyu somon (Türkçe koyu + Fransızca saumon) (DüB, ÜB, PB)

Koyu şampanya (Türkçe koyu + Fransızca champagne) (PB)

Kum beji (Türkçe *kūm + Fransızca beige) (BiB, CB, DüB, İsB, MB)

Kum grisi (Türkçe *kūm + Fransızca gris) **1.** Kum rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1524)

Kumsal beji (Türkçe kum + sal + Fransızca beige)(PB)

Kurşun grisi (Türkçe go-ş+ın + Fransızca gris) **1.** Koyu gri renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1532)

Kül gri (Türkçe *kü- l +Fransızca gris)(FB)

Parlak alüminyum (Türkçe *par+ la-k + Fransızca aluminium) (PB)

Serin lila (Türkçe sayrun + Fransızca lilas/ lilac) (DB)

Tatlı şampanya (Türkçe tat~ tad + Fransızca champagne) (PB)

Toz gri (Türkçe toz + Fransızca gris) (DB)

Yeni lila (Türkçe yangı +Fransızca lilas/ lilac) (FB)

Yeni somon (Türkçe yangı + Fransızca saumon) (DB)

Yeşil bej (Türkçe yaşıl + Fransızca beige) (FB, İsB, PB)

2.20.ARAPÇA + FRANSIZCA RENK ADLARI

Arapça + Fransızca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Asil lila (Arapça aşıl + Fransızca lilas/ lilac) (DB, DB)

Mavi gri (Arapça mā'i + Fransızca gris) (ÜB)

Zarif lila (Arapça zārīf + Fransızca lilas/ lilac)(PB)

2.21.FRANSIZCA + TÜRKÇE RENK ADLARI

Fransızca + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 17 renk adı tespit edilmiştir.

Antik yeşil (Fransızca antique + Türkçe yaşıl) (BB, MB)

Bambu yaprağı (Fransızca bambou + Türkçe yapırgak) (MB)

Enerjik yeşil (Fransızca énergie + k + Türkçe yaşıl) (PB)

Granit yeşil (Fransızca granit + Türkçe yaşıl) (BiB, FB)

Krom sarı (Fransızca chrome + Türkçe sarıg) (FB, PB, DB)

Mat yeşil (Fransızca mat + Türkçe yeşil) (PB)

Mentol buğusu (Fransızca menthol + Türkçe bü) (MB)

Mimoza sarı (Fransızca mimosa + Türkçe sarı) (SK, s.89)

Oksit sarı (Fransızca oxyde +Türkçe sarı) (BB, BiB, CB, DB, DüB, FB, KB, MB, İB)

Pastel aşı (Fransızca pastel + Türkçe aşı) (DB)

Pastel yeşili (Fransızca pastel + Türkçe yeşil) (ÜB)

Petrol yeşili (Fransızca pétrole + Türkçe yeşil) (PB)

Portakal çiçeği (Fransızca portugal + Türkçe çiçek, çeçek) (İB, MB)

Şampanya köpüğü (Fransızca champagne + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) (CB)

Turkuaz coşkusu (Fransızca tuquoise + Türkçe *cöş- ku) (MB)

Turkuaz yeşil (Fransızca tuquoise + Türkçe yeşil) (BiB)

Vapurdumanı (Fransızca vapeur + Türkçe tuman) **1.** Koyu gri renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Fakat bu akşam vapurduman gözlüğü altında parlak ve faal duran gözleri sanki biraz gölgelenmiş, daha ziyade koyulaşmıştı.*" -Ö. Seyfettin. (TS, s.2468)

2.22.TÜRKÇE + YUNANCA RENK ADLARI

Türkçe + Yunanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 6 renk adı tespit edilmiştir.

Açık kestane (Türkçe acıg+ Yunanca kástananon) **1.** Kestane renginin bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.17)

Açık kiremit (Türkçe acıg+ Yunanca keramídi) (DüB)

Çay filizi (Türkçe *say+ Yunanca filisa) (DB)

Koyu filizi (Türkçe koyu + Yunanca filisa) (DB)

Koyu kiremit (Türkçe koyu + Yunanistan keramos) (DB)

Turp filizi (Türkçe turna + Yunanca filisa) Turp yeşili. (TS, s.2388)

2.23.YUNANCA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

Yunanca + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 8 renk adı tespit edilmiştir.

Defne yaprağı (Yunanca dafni + Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak) (MB)

Ihlamur çiçeği (Yunanca flamúri + Türkçe çiçek, çeçek) (KB)

Kestane dorusu (Yunanca kástana + Türkçe torığ/ toruğ) **1.** Açık kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.1401)

Kiraz çiçeği (Yunanca kerási +Türkçe çiçek, çeçek) (KB)

Limon ağacı (Yunanca leimon +Türkçe ĩğaç) (BB)

Limon çiçeği (Yunanca leimon+ Türkçe çiçek, çeçek) (CB, DüB, İB, İsB, MB)

Limon küfü (Yunanca leimon+ Türkçe küf) (KB)

Limon sarısı (Yunanca leimon+ Türkçe sarıg) **1.** Limon kabuğunun rengi: "*Biçare adam on günde limon sarısına dönmüş, incelmış, bitmiş.*" -E. İ. Benice. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1588)

2.24.YUNANCA + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Yunanca +Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 4 renk adı tespit edilmiştir.

Filizî (Yunanca filisa+ Arapça -i) **1.** Filiz rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Geride tek tük ev ve onların da ardında yarı filizî, yarı neftî bir orman seçiliyordu.*" -E. Şafak. (TS, s.876)

Kiremit kırmızısı (Yunanca keramidi + Arapça kırmızı) (BSA, s.35), (BiB)

Limoni (Yunanca leimon+ Arapça -i) **1.** Limon rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS,

s.1587) (FB)

Limonlu lokum (Yunanca leimon + II + Arapça hulkum)(MB)

2.25.ARAPÇA + YUNANCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Arapça +Yunanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Nane limon (Arapça na'na' + Yunanca leimon) (MB)

2.26.YUNANCA + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Yunanca + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 5 renk adı tespit edilmiştir.

Filiz rengi (Yunanca filisa + Farsça reng) **1.** Asma filizinin rengi, açık yeşil renk, filizî.
2. Bu renkte olan. (TS, s.877)

Kiremit rengi (Yunanca keramidi + Farsça reng) **1.** Kahverengiye çalan kızıl kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: *Kiremit rengi halı.* (TS, s.1446)

Limon rengi (Yunanca leimon+ Farsça reng) Yeşile çalan açık sarı, limoni. (TS, s.1587) (BiB, CB, ÇB, FB)

Pirnal rengi (Yunanca pırnal + Farsça reng) (Ş, s.170)

Yalı pembesi (Yunanca yiáli +Farsça penbe) (BiB, PB)

2.27.LATİNCE + TÜRKÇE KÖKENLİ RENKA ADLARI

Latince + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 2 renk adı tespit edilmiştir.

Fuşya çiçeği (Latince fuchsia + Türkçe çiçek, çeçek) (MB)

Hayit yeşili (Latince vitex agnus castus + Türkçe yaşıl) (Kaynatılmış ve şaplanmış

hayıt ağacı yarağından yapılan bir çeşit dokuma boyası rengi.(DS-III, s.2318)

2.28.LATİNCE + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Latince + Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Tuğla kırmızı (Latince tegula + Arapça kırmızı) (FB, ÜB)

2.29.LATİNCE + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Latince + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Lilyum pembe (Latince lilia + Farsça pembe) (DB)

2.30.TÜRKÇE + LATİNCE KÖKENLİ RENK ADLARI

Türkçe + Latince kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 2 renk adı tespit edilmiştir.

Koyu tuğla (Türkçe koyu + Latince tegula) (BiB)

Yanık tuğla (Türkçe yā-n-ık + Latince tegula) (BiB)

2.31.FRANSIZCA + ARAPÇA RENK ADLARI

Fransızca + Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 13 renk adı tespit edilmiştir.

Antik ceviz (Fransızca antique + Arapça cawz)(DüB)

Bergamodi (Fransızca bergamote + Arapça -i) **1.** Sarımsı pembe renk: "*Uzunca, sarışın, kadınların bergamodi dedikleri rengin daha açık tonunda.*"-A. Rasim. **2.** Bu renkte

olan. (TS, s.312)

Kristal mavisi (Fransızca cristal + Arapça mā'i) **1.** Kristalin yansıttığı açıklık ve parlaklıktaki mavi rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1513)

Parlament mavi (Fransızca parlement + Arapça mā'i) (PB, BiB, DB, CB)

Petrol mavisi (Fransızca pétrole + Arapça mā'i)**1.** Koyu mavi ile koyu yeşil karışımı bir renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1919)

Portakal kırmızısı (Fransızca portugal + Arapça kırmızı)...portakal kırmızısı fırtına bulutları...(C, s.58)

Portakallı akide (Fransızca portugal + Arapça 'akīda) (MB)

Pudra kahve (Fransızca poudre + Arapça kahve) (BB, FB)

Safir mavisi (Fransızca saphir + Arapça mā'i)**1.** Koyu mavi renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2002) (BiB)

Senfonik mavi (Fransızca symphonique + Ik + Arapça mā'i) (DB)

Traktör kırmızı (Fransızca tracteur + Arapça kırmızı) (KB)

Tropik mavi (Fransızca tropique + Arapça mā'i) (FB)

Ultra mavi (Fransızca ultra + Arapça mā'i) (CB)

2.32.FRANSIZCA + FARŞÇA RENK ADLARI

Fransızca + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 13 renk adı tespit edilmiştir.

Antik meşe (Fransızca antique +Farsça bīşa) (BiB, DüB)

Barok pembe (Fransızca barroco + Farsça penbe) (DB)

Bej pembe (Fransızca beige + Farsça penbe) (FB)

Kamp ateşi (Fransızca camp + Farsça ātaş) (ÇB)

Krem rengi (Fransızca crème + Farsça reng) **1.**Krem. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS,

s.1512)

Lila rengi (Fransızca lilas/ lilac + Farsça reng) (1. Açık eflatun. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.1586) (BB, BiB, CB, FB, İsb, KB, MB, ÜB)

Metalik renk (Fransızca métallique + Farsça renk) Parlak renk. (TS, s.1665)

Pastel pembe (Fransızca pastel + Farsça penbe) (BB, FB, ÜB)

Portakal rengi (Fransızca portugal + Farsça reng) 1. Portakal kabuğunun rengi. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.1939)

Prenses pembe (Fransızca princesse + Farsça penbe) (DB)

Senfonik pembe (Fransızca symphonique + Farsça penbe) (DB)

2.33.TÜRKÇE + ERMENİCE RENK ADLARI

Türkçe + Ermenice kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Bal peteği (Türkçe bal + Ermenice petak) (MB)

2.34.FARŞÇA + YUNANCA RENK ADLARI

Farsça + Yunanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Sümbül demeti (Farsça sunbul + Yunanca demati) (MB)

2.35.TÜRKÇE + İTALYANCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Türkçe + İtalyanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Kum fırtınası (Türkçe *küm + İtalyanca fortuna) (BB, KB)

2.36.İTALYANCA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

İtalyanca + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 4 renk adı tespit edilmiştir.

Lavanta esintisi (İtalyanca lavanda + Türkçe es-) (MB)

Makine yeşili (İtalyanca macchina + Türkçe yeşil) (FB, PB)

Safra yeşili (İtalyanca saburra + Türkçe yeşil) **1.** Siyaha çalan yeşil renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2003)

Vanilya çiçeği (İtalyanca vaniglia + Türkçe çiçek, çeçek) (MB)

2.37.İTALYANCA + FRANSIZCA KÖKENLİ RENK ADLARI

İtalyanca + Fransızca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 2 renk adı tespit edilmiştir.

Çimento gri (İtalyanca cemento + Fransızca gris) (KB, BiB, DüB)

Fırtına grisi (İtalyanca fortuna + Fransızca gris) (PB)

2.38.İTALYANCA + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

İtalyanca + Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Fırtına mavi (İtalyanca fortuna + Arapça mā'i) (KB)

Lavanta beyazı (İtalyanca lavanda + Arapça beyāz) (ÇB)

Lavanta mavisi (İtalyanca lavanda + Arapça mā'i) **1.** Lavanta rengindeki mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1578)

2.39.İTALYANCA + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

İtalyanca + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Levarike pembesi (İtalyanca lavanda, İngilizce lavenderdan ses değişimi ve ses düşmesiyle + Farsça penbe) Mor renk. (DS-IV, s.3075)

2.40.FARŞÇA + İTALYANCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Farsça + İtalyanca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Şeftali aroma (Farsça şeft + ālū + İtalyanca aroma) (MB)

2.41.TÜRKÇE + BULGARCA KÖKENLİ RENK ADLARI

Türkçe + Bulgarca kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Koyu vişne (Türkçe koyu + Bulgarca vişna) (PB)

2.42.BULGARCA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

Bulgarca + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 10 renk adı tespit edilmiştir.

Vişneçürüğü (Bulgarca vişna +Türkçe çürü-k) **1.** Çürük vişne rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Vişneçürüğü ipekliden kuş tüyü yastıklara gömülmüş, şaşılacak incelikteki ayak bileklerindeki gümüş halhallar.*"- A. İlhan. (TS, s.2487), (CB, DB, DüB, FB, KB)

2.43.İNGİLİZCE + FRANSIZCA KÖKENLİ RENK ADLARI

İngilizce + Fransızca kökenli renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk

adı tespit edilmiştir.

Royal lila (İngilizce royal + Fransızca lilas/lilac) (PB)

2.44.TÜRKÇE + ARAPÇA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

Türkçe + Arapça + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Açık fildişi (Türkçe acığ+ Arapça fil + Türkçe *tiş) (PB, ÜB)

Koyu fildişi (Türkçe koyu + Arapça fil + Türkçe *tiş) (DüB)

Yeni fildişi (Türkçe yangı + Arapça fil + Türkçe *tiş) (DB)

2.45.FRANSIZCA + ARAPÇA + FARŞÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Fransızca + Arapça + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Oksit kahverengi (Fransızca oxyde + Arapça kahve + Farsça reng) (PB)

2.46.YUNANCA + ARAPÇA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

Yunanca + Arapça + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Limoni yeşil (Yunanca leimon+ Arapça -i + Türkçe yeşil) (BB, FB, PB)

2.47.TÜRKÇE + TÜRKÇE + ARAPÇA KÖKENLİ RENK ADLARI

Türkçe + Türkçe + Arapça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Damla sakızlı kahve (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, sakır + Arapça

kahve) (MB)

Gökyüzü mavisi (Türkçe kök + Türkçe *yüz + Arapça mā'i) **1.** Açık mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.959), (FB)

Yeni bayrak kırmızı (Türkçe yangı + Türkçe bayrak ~batrak + Arapça kırmızı) (FB)

2.48.TÜRKÇE + FRANSIZCA + FARŞA RENK ADLARI

Türkçe + Fransızca + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Kirli krem rengi (Türkçe *kır + Fransızca crème + Farsça reng) (İBY, s.25)

2.49.FARŞA + TÜRKÇE + FARŞA RENK ADLARI

Farsça + Türkçe + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Cam kırığı rengi (Farsça cām + Türkçe kır- + Farsça reng) Cam öbeği rengi. (DS-II, s.854)

Harman tozu rengi (Farsça hirman + Türkçe toz + Farsça reng) (YYM, s.50)

Nar çiçeği rengi (Farsça nār, enār + Türkçe çiçek, çeçek + Farsça reng)(AER, s.115)

1. Parlak kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bu anda narçiçeği elbiseli kadın belirir.*" -A. M. Dıranas. (TS, s.1752), (KB, BiB)

2.50.FARŞA + ARAPÇA + TÜRKÇE KÖKENLİ RENK ADLARI

Farsça + Arapça + Türkçe kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 1 renk adı tespit edilmiştir.

Neftî yeşil (Farsça neft + Arapça -i + Türkçe yeşil) Dört ayaklı ve alnı boynuzlu ve kanatlı neftî yeşil renkte bir ejderha...(AH, s.56), (CB, DB, DüB, FB, İB)

2.51.TÜRKÇE + TÜRKÇE +FARŞÇA RENK ADLARI

Türkçe + Türkçe + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 3 renk adı tespit edilmiştir.

Açık saman rengi (Türkçe acığ + Türkçe saman + Farsça) **1.** Soluk sarı renk **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.19)

Çam balı rengi (Türkçe çam+ Türkçe bal + Farsça reng) (YYM, s.125)

Yeni kesekağıdı (Türkçe yangı + Türkçe kese + Farsça kâğaz) (DB)

2.52.TÜRKÇE + ARAPÇA + FARŞÇA RENK ADLARI

Türkçe + Arapça + Farsça kökenli olan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 4 renk adı tespit edilmiştir.

Açık kahverengi (Türkçe acığ+ Arapça kahve+ Farsça reng) **1.** Kahverenginin bir veya birkaç ton açığı, sütlü kahve, kestane rengi, kestane dorusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.17)

...bej, açık ve **koyu kahverengi**, sütlü, sütsüz...(GZ, s.75)

Koyu kahverengi (Türkçe koyu + Arapça kahve + Farsça reng) **1.** Karaya yakın kahverengi, kahverenginin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Kuzguni siyah (Türkçe kuz+ gun + Arapça -i + Farsça siyah) **1.** Çok koyu, kara renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Öte yanında kuzguni siyah, iri bir kedi vardı.*" -H. R. Gürpınar. (TS, s.1551)

Sarımsı kahverengi (Türkçe sarıg + ımsı + Arapça kahve + Farsça reng) (BB)

2.53.KÖKENİ İLE İLGİLİ BİLGİ BULUNAMAYAN RENK ADLARI

Kökene ile ilgili bilgi bulunamayan renk adları aşağıda listelenmiştir. Bu biçimde olan 78 renk adı tespit edilmiştir.

Abeş (?) 1. Kula renkte at. 2. Açık pembe. (DS-I, s.17)

Aşkar (?) Akli karalı. (DS- VI, s.4429)

Bağırza (?) Kızılımsı. (DS-I, s.480)

Bardan (?) Pek beyaz. (DS-I, s.529)

Barza (?) Vücudunun yarısı beyaz yarısı kara keçi. (DS-I, s.536)

Bele (?) Yüzü beyaz koyun.(DS-I, s.608)

Bestel (?) Üzerinde beyaz veya siyah leke, benek bulunan hayvan.(DS-I, s.641)

Bestra (?) Karnının altına doğru, iki yan tarafında girintili çıkıntılı iki daire şeklinde beyazlık olan keçi.(DS-I, s.642)

Beş (?) Keçi, koyun ve sığır gibi hayvanların alınlarındaki beyazlık veya böyle bir lekeye sahip olan hayvan.(DS-I, s.642)

Beyazgösa (?) Alnının iki tarafında beyaz çizgi olan keçi. (DS-I, s.647)

Borre (?) Sarımsı. (DS-I, s.741)

Buçka (?) Yanaklarındaki kıllar sarı, kırmızı, beyazla karışık olan keçi.(DS-I, s.777)

Çandır (?) Gök gözlü.(DS-II, s.1068)

Cevt (?) Bej rengi. (DS-II, s.887)

Cıran (?) Doru at. (DS-II, s.925)

Ciltin (?) Kıvılcım rengi. (DS-II, s.968)

Cimbirt (?) Koyu (renk). (DS-II, s.968)

Cinbil (?) Renkli. (DS-II, s.975)

Culku (?)Siyah ve beyaz eğrilmiş ipin karıştırılmasından elde edilen gri renk. (DS-II, s.1013)

Culla (?) Kara (renk). (DS-II, s.1013)

Coga (?) Kırmızı. (DS-II, s.994)

Çekere (?) Sarı. (DS-II, s.1111)

Çimepe (?) Beyaz. (DS-II, s.1223)

Çöpür (?) Benek benek karışık (renk). (TRS-II, s. 955)

Çur [çuro, çür] (?) Sarışın, açık sarı renkli. (DS-II, s.1305)

Döşşür (?)Güneş batarken meydana gelen kızılık.(DS-II, s.1591)

Dümağ [dümmağ] (?) Bembeyaz. (DS-II, s.1628)

Elebek (?) Beyaz. (DS-III, s.1709)

Erbi (?) Sarı saç.(DS-III, s.1764)

Fas (?) Başı beyaz, vücudu siyah renkli bir çeşit koyun.(DS-III, s.1837)

Faslak (?) Çok şişman ve kızıl renkli (kimse). (DS-III, s.1838)

Fışlak (?) Çok sarışın ve mavi gözlü (kimse). (DS-III, s.1861)

Geneş (?) Kahverengi inek.(DS-III, s.1990)

Gevik (?) Hayvanlarda koyu kırmızı ile siyah karışığı renk.(DS-III, s.2011)

Hafilli (?) Esmer.(DS-III, s.2251)

Hiriyh (?) Küçük kuyruklu beyaz koyun.(DS-III, s.2388)

Hoçuk (?) Kalın boyunlu ve kızıl renkli (kimse).(DS-III, s.2391)

Holuz (?) Boz renk. (DS-III, s.2399)

Ifıcık (?) Gün doğmadan önce tan yerinde beliren kızılık.(DS-III, s.2456)

İspi (?) Ak, beyaz. (DS-IV, s.2559)

Kalaba (?) Kızıl ve kaba tüylü koyun.(DS-IV, s.2607)

Kaspar (?) Bir gözünün siyahı az olan hayvan, ak gözlü.(DS-IV, s.2677)

Keher (?) Bir at rengi,doru.(DS-IV, s.2722)

Kelemi (?) Açık yeşil renk. (DS-IV, s.2729)

Kıcu (?) Sarılı, siyahlı, alacalı hayvan.(DS-IV, s.2785)

Kirik (?) Kulakları kısa, beyaz benekli oğlak, keçi.(DS-IV, s.2878)

Kodalak (?) Kısa boylu, sarışın (kimse).(DS-IV, s.2898)

Koyun (?) Açık renkli. (DS-IV, s.2944)

Kubuş boya (?) Koyu kahverengi. (DS-IV, s.2990)

Kündükü (?) Kilim boyacılığında kullanılan bir renk.(DS-IV, s.3038)

Manova (?) Kazan ve tava karası.(DS-IV, s.3126)

Maskal (?) Ela, mavi gözlü (kimse). (DS-IV, s.3133)

Maz (?) Kara.(DS-IV, s.3144)

Mencer (?) Alaca bulaca, karmakarışık.(DS-IV, s.3160)

Menefser (?) Saç, kaş ve kirpiği sarı olan (kimse).(DS-IV, s.3162)

Mengiş (?) Mavi. (DS-IV, s.3165)

Mışık (?) Kumral. (DS-IV, s.3193)

Monus (?) Boz ile kara arası renk. (DS-IV, s.3210)

Mordilak (?) Kara anlamında alay sözcüğü.(DS-IV, s.3211)

Müllük (?) Sarışın. (DS-IV, s.3229)

Navrike (?) Pembe.(DS-VI, s.4606)

Oflaz (?) Eflâtun rengi.(DS-V, s.3267)

Pal (?) (Bir cins güvercin) Kahverengi. (DS-VI, s.4635)

Pati (?) Sığırların burunlarında olan beyaz leke.(DS-V, s.3412)

Patul (?) Beyaz. (DS-V, s.3415)

Pedrik (?) Beyaz. (DS-V, s.3421)

Penlik (?) Kulakları sarı, gövdesi başka renkte olan keçi.(DS-V, s.3428)

Pezik (?) Koyu pembe renk. (DS-V, s.3441)

Sağas (?) Sarı. (DS-V, s.3514)

Sarılgıt (?) Çok renkli. (DS-V, s.3548)

Sumasaker (?) Atın alnından burnuna doğru uzanan bel, akıtma, ak benek.(DS-V, s.3696)

Sur (?) Kırmızı, al. (DS-V, s.3700)

Şebüş (?) Sarı. (DS-V, s.3758)

Targıl (?) Kirli kül rengi.(TRS-V, s.3762)

Tarsı (?) Duman rengi. (DS-V, s.3837)

Tetir (?) (III) Kahverengi. (DS-V, s.3901)

Uğut (?) Ak. (DS-VI, s.4785)

Yağal (?) Yanardöner parlak kırmızı. (DS-VI, s.4118)

2.54.DEĞERLENDİRME

Köken ile ilgili kısmında renk adları Türkçe; Farsça; Arapça; Fransızca; İtalyanca; Yunanca; Almanca; İngilizce; Ermenice; Rumca; Sırpça; Latince; Farsça ve Arapça; Arapça ve Farsça; Türkçe ve Farsça; Farsça ve Türkçe; Türkçe ve Arapça; Arapça ve Türkçe; Türkçe, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Fransızca ve Farsça; Farsça, Türkçe ve Farsça; Farsça, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Türkçe ve Farsça; Türkçe, Türkçe ve Arapça; Türkçe ve Fransızca; Arapça ve Fransızca; Fransızca ve Türkçe; İngilizce ve FransızcaTürkçe, Arapça ve Farsça; Türkçe ve Yunanca; Yunanca ve Türkçe; Yunanca ve Arapça; Arapça ve Yunanca; Yunanca ve Farsça; Yunanca, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Türkçe ve Arapça; Latince ve Türkçe; Latince ve Arapça; Latince ve Farsça; Türkçe ve Latince; Fransızca ve Arapça; Fransızca ve Farsça; Fransızca, Arapça ve Farsça; Türkçe ve Ermenice; Farsça ve Yunanca; Türkçe ve İtalyanca; İtalyanca ve Türkçe; İtalyanca ve Fransızca; İtalyanca ve Arapça; İtalyanca ve Farsça; Farsça ve İtalyanca; Türkçe ve Bulgarca; Bulgarca ve Türkçe; kökeni ile ilgili bilgi

bulunamayan renk adları olmak üzere sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada sayıca en fazla olan renk adları Türkçe kökenlidir fakat renk adlarını sınıflandırmaksızın toplama baktığımızda sadece Türkçe kökenli olan renk adlarının az olduğunu görürüz. Renk adlarının oluşumunda yabancı dillerin etkisi çok fazladır. Yabancı milletlerle ilişkiler sonucu artan alıntı sözcükler renk adlarına da yansımıştır. Farklı toplumlara ait kavramlar dilimize geçerek renk adlarının oluşumuna da etkilemiştir. Çoğu ağızlarda olan bazı renk adlarının kökenlerine ait mevcut kaynaklarda bilgi bulunamamıştır.

3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ RENK ADLARININ ADLANDIRMA YOLLARI BAKIMINDAN İNCELEMESİ

Beş duyu organıyla gerçekler dünyası olan doğadan, dil yoluyla da saymacalardan oluşan yapay bir dünya olan dil ve düşünce dünyasından alınan bilgilerin kişinin önceki bilgileri ışığında yorumlanmış biçimine anlam denir. Bu haliyle anlam, dış dünyadaki bir varlığın veya dildeki bir birimin aktardığı ya da uyandırdığı kavram ve içeriktir. (Karaağaç, 2012: 529). Türkçede renklerin adlandırılması sırasında doğrudan doğruya doğadaki nesnelere dayanılmaktadır. (Aksan, 2006: 58). Bu doğrultuda renklerin değişik tonlarına çeşitli kavram alanlarından yararlanarak ad verilmektedir ve farklı kavramların adları renklere ad olmaktadır. Bu bölümde renk adları adlandırma yollarına göre sınıflandırılacaktır.

3.1.ÖZEL ADLARLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli yer adları, o yere ait kavramlar birer renk adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde olan 75 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Abant (BB)

Akdeniz (BiB, DüB)

Akdeniz mavisi (KB)

Alaçatı (DB)

Amazon (ÇB, BB, BiB, FB)

Antep fıstığı (DB)

Atlantik (ÇB)

Atlas (BB, KB)

Avanos (CB)

Ayder yeşili (DB)

Bahama beyazı (PB)
Belce beji (DB)
Beylerbeyi (BiB, ÇB)
Bodrum mavi (MB)
Çerepitzza kırmızısı (BiB)
Ege beji (ÜB)
Ege (DüB)
Fildişi sahili (PB)
Galibarda (TS, s.900)
Göreme (DB)
Harran (CB)
Havana (BiB, FB, İsB, PB)
Hint cevizi (BiB)
Hint mercanı (CB)
Hint okyanusu (BB)
Hint sarısı (TS, s.1103)
Hitit bakırı (CB)
Hitit (CB, İB, MB)
İstanbul beji (PB)
İstanbul pembesi (PB)
İstanbul yeşili (PB)
İzmir beji (ÜB)
Karaib kahvesi (PB)
Kilyos (ÜB)

Kutup (PB)
Küçüksu (ÇB, İB)
Malta(BB, PB)
Manavgat (BB)
Melita (DüB)
Mostar sarısı (CB)
Nemrut (CB)
Niagara (BB)
Nil (CB, PB)
Nil kıyısı (MB)
Nil yeşili (BB, DB, DüB, FB, KB)
Oltu taşı (BB)
Olympos (PB)
Osmanlı kırmızısı (PB)
Paris grisi (BiB)
Paris pembesi (DB)
Pasifik mavi (PB)
Pasifik okyanus (ÇB)
Pasifik (BB, ÜB)
Patara (BB, PB)
Roma grisi (PB)
Roma sarısı (PB)
Sahra (BiB, CB, DüB, KB)
Sahra beji (PB)

Sahra sarısı (KB)
Side mavisi (BiB)
Siena(FB)
Sümela (PB)
Süphan (CB)
Şam fıstığı (KB)
Telekom yeşili (PB)
Tibet (BB, FB, PB)
Tokyo incisi (CB)
Topkapı (ÇB, ÜB)
Trianon gri (CB, MB)
Tuna (FB)
Uludağ çamı (BiB, CB)
Ürgüp beyazı (DB)
Ürgüp (PB)
Venedik sarısı (BiB, ÇB, İB, İsB, MB)
Yeşilirmak (BiB)

3.2.BİTKİ VE BİTKİYE AİT UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli bitki adları ve bitkilere ait kavramlar renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde olan 304 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Abanoz (Yunanca ébenos)

Abraş [abaş, apraş] (Arapça abraş)

Acıbadem (Türkçe acığ + Farsça bādām/ bāyām)

Açık başak (Türkçe acıg+ Türkçe *baş + ak)
Açık ceviz (Türkçe acıg + Arapça cawz)
Açık fıstık (Türkçe acıg+ Arapça fustuk)
Açık kahve (Türkçe acıg+ Arapça kahve)
Açık kahverengi (Türkçe acıg+ Arapça kahve+ Farsça reng)
Açık kayısı (Türkçe acıg + Farsça qaysi)
Açık kestane (Türkçe acıg+ Yunanca kástananon)
Açık leylak (Türkçe acıg + Arapça leylāk)
Açık meşe (Türkçe acıg+ Farsça bīša)
Açık saman rengi (Türkçe acıg + Türkçe + Farsça)
Ağaç kabuğu (Türkçe iğaç + Türkçe *kāp + uk)
Ağaç yeşili (Türkçe iğaç + Türkçe yaşıl)
Ahududu (Farsça āhū + Arapça/ Farsça tūt)
Akaju (Fransızca acajou)
Akasya (Fransızca acacia)
Alahaşhaş (Türkçe al + a + Arapça haşhāş)
Amberli kahve (Arapça ´anbar + li + Arapça kahve)
Antep fıstığı (Özel ad)
Antik ceviz (Fransızca antique + Arapça cawz)
Antik meşe (Fransızca antique +Farsça bīša)
Armudi (Farsça amrūd + Arapça -i)
Armut (Farsça amrūd)
Avokado (İngilizce avocado)
Ayçekirdeği (Türkçe ay + Türkçe şekirtük)

Ay çiçeği (Türkçe ay+ Türkçe çiçek, çeçek)
Ayva pembesi (Farsça ābiyā + Farsça penbe)
Badem (Farsça bādām/ bāyām)
Badem ezmesi (Farsça bādām/ bāyām + Türkçe)
Badem şerbeti (Farsça bādām/ bāyām + Arapça şarba)
Bademi (Farsça bādām/ bāyām + Arapça -i)
Bağbozumu (Türkçe ba- tan bağ + Türkçe buz-)
Baklaçiçeği (Arapça bākilā + Türkçe çiçek, çeçek)
Balçiçek (Türkçe bal+ Türkçe çiçek, çeçek)
Bambu (Fransızca bambou)
Bambu yaprağı (Fransızca bambou + Türkçe yapırđak)
Başak (Türkçe*baş +ak)
Begonya (Latince begonia)
Benöyüş (Farsça banafşa)
Bergamodi (Fransızca bergamote + Arapça -i)
Bergamot (Fransızca bergamote)
Bozkır (Türkçe boz+ Türkçe kır)
Brokoli (İngilizce broccoli)
Buğday rengi (Türkçe buğday + Farsça reng)
Burçak (Türkçe bŭ+ r+ ça-k)
Burma (Türkçe bur- ma)
Ceviz (Arapça cawz)
Ceviz kabuğu (Arapça cawz + Türkçe kap + uk)
Cevizi (Arapça cawz + Arapça -i)

- Çağla** (Farsça çağala)
- Çağla yeşili** (Farsça çağala + Türkçe yeşil)
- Çam** (Türkçe çam)
- Çam kokusu** (Türkçe çam + Türkçe kok- u)
- Çam yeşili** (Türkçe çam + Türkçe yeşil)
- Çay filizi** (Türkçe *say+ Yunanca filisa)
- Çay yeşili** (Türkçe *say+ Türkçe yeşil)
- Çiğirdik** (Türkçe çī + Ir+ Dık)
- Çimen** (Türkçe çümgen)
- Çimen yeşili** (Türkçe çümgen + Türkçe yeşil)
- Çividî** (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça -î)
- Çivit mavisi** (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça mā'î)
- Çivit rengi** (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Farsça reng)
- Dağ grisi** (Türkçe tağ + Fransızca gris)
- Dağ kristali** (Türkçe tağ + Fransızca cristal)
- Damla sakızı** (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, saķır)
- Damla sakızlı kahve** (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, saķır + Arapça kahve)
- Defne** (Yunanca dafni)
- Defne yaprağı** (Yunanca dafni + Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbırğak)
- Doğ a** (Türkçe doğ- a)
- Dolunay** (Türkçe tol- u+n+ ay)
- Ekin** (Türkçe ek- in)
- Elma kırmızısı** (Türkçe alma~ almıla + Arapça kırmızı)

Elma şekeri (Türkçe alma~ almıla + Farsça şakar)

Elma yeşili (Türkçe alma~ almıla + Türkçe yeşil)

Erguvan rengi (Farsça argavān + Farsça reng)

Erguvani (Farsça argavān+ Arapça -i)

Fesleğen (Yunanca vasilikón)

Fındık (Arapça bunduḳ / funduḳ)

Fındiki (Arapça bunduḳ / funduḳ+ Arapça -i)

Fındikkabuğu (Arapça bunduḳ / funduḳ + Türkçe *kāp + uk)

Fındık rengi (Arapça bunduḳ / funduḳ + Farsça reng)

Firfiri (Arapça firfiri)

Fıstiki (Arapça fustuḳi)

Fıstık rengi (Arapça fustuḳ + Farsça reng)

Fıstık yeşili (Arapça fustuḳ + Türkçe yeşil)

Fıstıklı lokum (Arapça fustuḳi + Arapça hulkum)

Filiz (Yunanca filisa)

Filizî (Yunaca filisa+ Arapça -i)

Filiz rengi (Yunanca filisa + Farsça reng)

Frambuaz (Fransızca framboise)

Fulya (Sırpça polla)

Funda (Rumca phounta)

Fuşya çiçeği (Latince fuchsia + Türkçe çiçek, çeçek)

Gardenya (Fransızca gardénia)

Genevir (Yunanca kanavúri)

Gövez rengi (Türkçe kök + ez)

Gövezi [gögezi, göglü, gönezi, gövem, gövez, güvez, güvezi] (Türkçe kök + ez + i)

Göy [göv] (Türkçe kök)

Gulgülü (Farsça gul + Farsça gul + ü)

Gül ağacı (Farsça gul + Türkçe ığaç)

Gül beyazı (Farsça gul + Arapça beyāz)

Gülgani (Farsça gul + gani)

Gül kurusu (Farsça gul + Türkçe kurkağ, kuruk)

Gül rengi (Farsça gul + Farsça reng)

Gül tozu (Farsça gul + Türkçe toz)

Gülgezi (Farsça gul + Türkçe kez- +Ig)

Gülgûn (Farsça gul-gûn)

Gülgüli (Farsça gul + gul + Arapça -i)

Gülistan (Farsça gul + İstan)

Güllü lokum (Farsça gul + II + Arapça hulkum)

Gülpembe (Farsça gul + Farsça penbe)

Günebakan (Türkçe kün + e+ bak- +an)

Hanmeli (Türkçe *kang+ Um +Türkçe elig)

Hardal rengi (Arapça hardal + Farsça reng)

Hardal sarısı (Arapça hardal + Türkçe sarıg)

Harman tozu rengi (Farsça hirman + Türkçe toz + Farsça reng)

Hasat (Arapça haşad)

Hasat sarısı (Arapça haşad + Türkçe sarıg)

Hayit yeşili (Latince vitex agnus castus + Türkçe yaşıl)

Herba (İngilizce herba)

Hurmadarı (Farsça ħurmā + Türkçe torıĝ/ toruĝ) Açık kestane at rengi.(DS-III, s.2445)

Hünnap (Arapça ´unnāb)

Ihlamur (Yunanca flamúri)

Ihlamur çiçeĝi (Yunanca flamúri + Türkçe çiçek, çeçek)

Ilgın (Türkçe yılĝın)

Isırgan (Türkçe *ısır-+ ĝan)

İĝde (Türkçe yigde)

İĝde ağacı (Türkçe yigde + Türkçe ıĝaç)

Kâfur (Arapça kâfūr)

Kahve (Arapça ħahve)

Kahverengi (Arapça ħahve + Farsça reng)

Kahverengimsi (Arapça ħahve + Farsça reng + ImsI)

Kakao (Fransızca cacao)

Kakuleli kahve (Arapça kākulla + II + Arapça ħahve)

Kamelya (Fransızca camélia)

Karadut (Türkçe kara + Farsça tūt)

Kardelen (Türkçe *kār + Türkçe del-)

Kavak yeli (Türkçe kabak + Türkçe yil)

Kavun sarı (Türkçe ħaĝun + Türkçe sarıĝ)

Kavuniçi (Türkçe ħaĝun + Türkçe iç)

Kayısı (Farsça qaysī)

Kayısı çiçeĝi (Farsça qaysī + Türkçe çiçek, çeçek)

Kekik (Türkçe kekilik)

Kekik yağı (Türkçe kekilik + Türkçe yağ)

Kestane (Yunanca kástana)

Kestane dorusu (Yunanca kástana + Türkçe torığ/ toruğ)

Keten (Arapça kattān)

Kınalı (Arapça ĥinnā + II)

Kızılık (Türkçe kız- ıl +cık)

Kızılık şerbeti (Türkçe kız- ıl + cık + Arapça şarba)

Kızıl kahve (Türkçe kız-ıl + Arapça şahve)

Kimyon rengi (Arapça kemmūn + Farsça reng)

Kimyoni (Arapça kemmūni)

Kiraz (Yunanca kerási)

Kiraz çiçeği (Yunanca kerási +Türkçe çiçek, çeçek)

Klementin (Fransızca clementina)

Koyu filizi (Türkçe koyu + Yunanca filisa)

Koyu kahve (Türkçe koyu + Arapça şahve)

Koyu kahverengi (Türkçe koyu + Arapça şahve + Farsça reng)

Koyu meşe (Türkçe koyu +Farsça bīřa)

Koyu vişne (Türkçe koyu + Bulgarca vişna)

Krizantem (Fransızca chrysanthéme)

Kuşburnu (Türkçe kuş + burun)

Külüřefteli [gülüřefteli] (Farsça gul + Farsça řaftālū)

Ladin (Arapça lādan)

Lavanta (İtalyanca lavanda)

Lavanta beyazı (İtalyanca lavanda + Arapça beyāz)

Lavanta esintisi (İtalyanca lavanda + Türkçe es-)

Lavanta mavisi (İtalyanca lavanda + Arapça mā'i)

Levarike pembesi (İtalyanca lavanda, İngilizce lavenderdan ses deęiřimi ve ses dūřmesiyle)

Leylak beyazı (Arapça leylāk+ Arapça beyāz)

Leylak çiçeği (Arapça leylāk+ Türkçe çiçek, çeçek)

Leylak rengi (Arapça leylāk+ Farsça reng)

Leylaki (Arapça leylāk+ Arapça -i)

Lilyum (Latince lilia)

Lilyum pembe (Latince lilia + Farsça penbe)

Limon ağacı (Yunanca leimon +Türkçe ĩğaç)

Limon çiçeği (Yunanca leimon+ Türkçe çiçek, çeçek)

Limon küfü (Yunanca leimon+ Türkçe küf)

Limon rengi (Yunanca leimon+ Farsça reng)

Limon sarısı (Yunanca leimon+ Türkçe sarığ)

Limonata (İtalyanca limonada)

Limoni (Yunanca leimon+ Arapça -i)

Limoni yeşil (Yunanca leimon+ Arapça -i + Türkçe yeşil)

Limonlu lokum (Yunanca leimon + II + Arapça hulkum)

Mango (İngilizce mango)

Mantar (Yunanca manştari)

Maron (Fransızca marron)

Maun (Fransızca mahoni)

Melisa (Yunanca melissa)

- Menekşe** (Farsça banafşa)
- Menekşe moru** (Farsça banafşa + Farsça mūr)
- Menekşe rengi** (Farsça banafşa + Farsça reng)
- Menekşe şerbeti** (Farsça banafşa + Arapça şarba)
- Meşe** (Farsça bişe)
- Mimoza** (Fransızca mimosa) (DüB, FB, KB, ÜB)
- Mimoza sarı** (Fransızca mimosa + Türkçe sarı)...mimoza sarılı, kocayemişi dallı...(SK, s.89)
- Miskli kahve** (Arapça misk + lı + Arapça kahve)
- Muz kabuğu** (Arapça mūa + Türkçe *kāp + uk)
- Mürdüm** (Farsça mardum)
- Mürdüm şerbeti** (Farsça mardum + Arapça şarba)
- Nane limon** (Arapça na´na´ + Yunanca leimon)
- Naneli akide** (Arapça na´na´ + Arapça ´akide)
- Nar çiçeği rengi** (Farsça nār, enār + Türkçe çiçek, çeçek + Farsça reng)
- Narınca** (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle)
- Narıncı** (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle)
- Nektar** (Fransızca nectar)
- Nergis** (Farsça nergis)
- Nohudi** (Farsça noḥūd + Arapça -î)
- Nohut rengi** (Farsça noḥūd + Farsça reng)
- Okaliptüs** (Fransızca eucalyptus) (BiB, PB)
- Oksit kahverengi** (Fransızca oxyde + Arapça kahve + Farsça reng)
- Orkide** (Fransızca orchidée)

Orman yeşili (Türkçe or + man + Türkçe yaşıl)
Oya çiçeği (Türkçe *öy-a + Türkçe çiçek, çeçek)
Palmiye (Fransızca palmier)
Pamuk (Farsça pabuķ)
Pamuk şekeri (Farsça pabuķ + Farsça şeker)
Papatya (Rumca papadia)
Papirus (Fransızca papyrus)
Patlıcanı (Arapça bādincāni)
Pembegül (Farsça penbe + Farsça gul)
Pirnal rengi (Yunanca pırnal + Farsça reng)
Portakal (Fransızca portugal)
Portakal çiçeği (Fransızca portugal + Türkçe çiçek, çeçek)
Portakal kırmızısı (Fransızca portugal + Arapça kırmızı)
Portakal rengi (Fransızca portugal + Farsça reng)
Portakallı akide (Fransızca portugal + Arapça ´aķīda)
Pudra kahve (Fransızca poudre + Arapça ķahve)
Rezene (Farsça rāziyāne)
Roka (Yunanca róka)
Rose (İngilizce rose)
Safran (Arapça za´ferān)
Salep (Arapça saķleb)
Salkım söğüt (Türkçe sal- kı+ m + Türkçe sök- üt)
Samanı (Türkçe saman + ı)
Samani (Türkçe saman + Arapça -i)

- Saman rengi** (Türkçe saman + Farsça reng)
- Saman sarısı** (Türkçe saman + Türkçe sarıg)
- Sarıgül** (Türkçe sarıg + Farsça gul)
- Sarı meşe** (Türkçe sarıg + Farsça bişe)
- Sarmaşık** (Türkçe sar-ım+a-ş-ık)
- Saz** (Türkçe *sāz)
- Saz rengi** (Türkçe *sāz + Farsça reng)
- Siklamen** (Fransızca cyclamen)
- Söğüt** (Türkçe söğüt)
- Söğüt yeşili** (Türkçe söğüt + Türkçe yaş + ıl)
- Sumak** (Arapça summāk)
- Susam** (Arapça sīsām)
- Susamlı akide** (Arapça sīsām + II + Arapça ´aķīda)
- Sümbül demeti** (Farsça sunbul + Yunanca demati)
- Sütlü kahve** (Türkçe süt + Arapça ķahve)
- Şalgami** (Farsça şelgam + Arapça -i) Gövdesi sarı, kuyruk ve yelesi ak (at için).(DS-V, s.3741)
- Şam fıstığı** (Özel ad)
- Şebboy** (Farsça şebbūy)
- Şeftali** (Farsça şeft + ālū)
- Şeftali aroma** (Farsça şeft + ālū + İtalyanca aroma)
- Şeftali beyazı** (Farsça şeft + ālū + Arapça beyāz)
- Taba** (Fransızca tabac)
- Taflan** (Arapça diflā´)

Tarçın ((Farsça dārçin)

Tarçın rengi (Farsça dārçin + Farsça reng)

Tarçınli akide (Farsça dārçin + Arapça ´aķīda)

Tarçini (Farsça dārçin +Arapça -i)

Terakota (İtalyanca terra cotta)

Tomurcuk (Türkçe *to-m+ur+cuk)

Tomurcuk yeşili (Türkçe *to-m+ur+cuk + Türkçe yeşil)

Toprak (Türkçe toprak)

Toprak rengi (Türkçe toprak + Farsça reng)

Tundra (Fransızca toundra)

Turp filizi (Türkçe turna + Yunanca filisa)

Turuncu (Farsça turunc + Arapça -i)

Turunculaşmak (Farsça turunc + Arapça -i+ laş-)

Turuncumsu (Farsça turunc + Arapça -i + İmsı)

Turuncumtırak (Farsça turunc + Arapça -i + m+ tırak)

Turunç (Farsça turunc)

Turunç çiçeği (Farsça turunc + Türkçe çiçek, çeçek)

Tütün (Türkçe *tũ+ün)

Tütün rengi (Türkçe *tũ+ün +Farsça reng)

Üzüm yeşili (Türkçe üzüm/ üsüm + Türkçe yeşil)

Vanilya (İtalyanca vaniglia)

Vanilya çiçeği (İtalyanca vaniglia + Türkçe çiçek, çeçek)

Violet (İngilizce violet)

Vişneçürüğü (Bulgarca vişna +Türkçe çüri-k)

Yaban gülü (Farsça yābān + Farsça gul)

Yaprakkurusu (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbırğak + Türkçe kırkağ, kırug)

Yaprak yeşili (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbırğak + Türkçe yaşıl)

Yasemen (Farsça yāsemen)

Yeni bahar (Türkçe yangı + Farsça bahār)

Yeşil çay (Türkçe yaş + ıl + Türkçe *say)

Yonca (Türkçe yorunçka, yornçka)

Yosun yeşili (Türkçe yosun + Türkçe yaş + ıl)

Yosun (Türkçe yosun)

Yulaf (Arapça alef)

Zambak (Arapça zanbak)

Zencefil (Arapça zencebil)

Zerdali (Farsça zer + ālū)

Zeytin (Arapça zeytūn)

Zeytin karası (Arapça zeytūn + Türkçe kara)

Zeytin rengi (Arapça zeytūn + Farsça reng)

Zeytin yeşili (Arapça zeytūn + Türkçe yaşıl)

Zeytuni (Arapça zeytūni)

3.3.HAYVAN VE HAYVANA AİT UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli hayvan adları ve hayvanlara ait kavramlar renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde olan 87 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık fildişi (Türkçe acıg+ Arapça fil + Türkçe *tiş)

Açık kırmızı (Türkçe acığ + Arapça kırmızı)

Açık somon (Türkçe acığ + Fransızca saumon)

Akya (Yunanca litsa/ létsa)

Angudi (Türkçe angut + Arapaça -i)

Aslanagzı (Türkçe arslan + Türkçe ağız)

Barak (Türkçe bar (kötü) + ak)

Barza (?)

Bele (?)

Beleklü (Türkçe belek +lü)

Bestel (?)

Bestra (?)

Beş (?)

Beyazgösa (?)

Boymul (Türkçe *böyun + mul)

Böcekkabuğu (Türkçe böğ+ çAk + Türkçe kap+ uk)

Buçka (?)

Cıran (?)

Civiv sarısı (Türkçe yansıma sözcük ci (v) ci (v) ~ cu cu + Türkçe sarıg)

Çapar (Türkçe çal-par)

Çayan (Türkçe çayan)

Devetüyü (Türkçe devey, tewey, teve, tewe, téwi, tiwi + Türkçe tü ~ tük ~ tüü ~ tüy)

Dor (Türkçe torıg/ toruğ)

Doru (Türkçe torıg/ toruğ)

Fas (?)

Fildişi (Arapça fīl + Türkçe tiş)
Geneş (?)
Gevik (?)
Geyik kanı (Türkçe keyik + Türkçe kân)
Gula (Türkçe kula)
Güvercin (Türkçe kögürçgün)
Güvercinboynu (Türkçe kögürçgün + Türkçe *böyun)
Güvercingöğsü (Türkçe kögürçgün + Türkçe köküz)
Hiriyh (?)
Horozibiği (Farsça hurōs +Türkçe ibibik)
İslıkula (Türkçe *İs~iş + II+ (Türkçe kula)
Kalaba (?)
Kaspar (?)
Kavut (Türkçe kavut)
Kazayağı (Türkçe *kâz + Türkçe *adak)
Kazboku (Türkçe *kâz + Türkçe *bök)
Keher (?)
Kemer (Farsça kemer)
Kenetli (Türkçe kenet + li)
Kıcu (?)
Kıpkırmızı (Pekiştirme eki + Arapça kırmızı)
Kırbız (Arapça kırmızden ses değişimiyle)
Kırmızı (Arapça kırmızı)
Kırmızımsı (Arapça kırmızı + İmsı)

Kırmızımtırak (Arapça kırmızı + Imtırak)

Kirik (?)

Koyu fildişi (Türkçe koyu + Arapça fil + Türkçe *tiş)

Koyu kırmızı (Türkçe koyu + Arapça kırmızı)

Koyu somon (Türkçe koyu + Fransızca saumon)

Kuğu (Türkçe kûğu)

Kumru (Arapça kumrī)

Kumru tüyü (Arapça kumrī + Türkçe tü ~ tük ~tüü ~tüy)

Kumruğöğsü (Arapça kumrī + Türkçe kögüz ~ kögüs)

Kunduz (Türkçe kun- + t- uz)

Kutla (Türkçe kut+ la)

Kuzguni (Türkçe kuz+ gun + Arapça -i)

Kuzguni siyah (Türkçe kuz+ gun + Arapça -i + Farsça siyah)

Mercan (Arapça mercān)

Mercan yeşili (Arapça mercān + Türkçe yeşil)

Mistik somon (Fransızca mystique + Fransızca saumon)

Ördek başı (Türkçe ödirek ~ ödreğ + Türkçe baş)

Ördekgagası (Türkçe ödirek ~ ödreğ + *kak-a)

Öveykır (Türkçe üveyik + Türkçe kır)

Pal (?) (Bir cins güvercin)

Pastel somon (Fransızca pastel + Fransızca saumon)

Pati (?)

Sekil (Türkçe sükül)

Sekili (Türkçe sükül + i)

Sıçan kırı (Türkçe sıçğan ~ sıçkan)

Sincabi (Farsça sincāb + Arapça -i)

Sincap rengi (Farsça sincāb + Farsça reng)

Sinil (Türkçe sügül)

Somon (Fransızca saumon)

Sumasaker (?)

Şapraksakal (Türkçe çap + ra-k + Türkçe sakal)

Tavşankamı (Türkçe tavşan, tabışğan, tabışkan +Türkçe kân)

Tavus yeşili (Arapça tāvus + Türkçe yaşıl)

Tepel (Türkçe *tepe+l)

Turnagözü (Türkçe turna + Türkçe köz)

Turnakırı (Türkçe turna + (Türkçe kır)

Vizon (Fransızca vizon)

Yeni somon (Türkçe yangı + Fransızca saumon)

3.4.TABIATA AİT UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli tabiat unsurları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde olan 154 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Abı (Farsça ab + Türkçe ı)

Açık kaya (Türkçe acığ+ Türkçe kaya)

Alize (Fransızca alizé)

Alüvyon (Fransızca alluvion)

Ayça (Türkçe ay+ ça)

Ayışığı (Türkçe ay + Türkçe ışık)

Bahar (Farsça bahār)

Baharım (Farsça bahār + ım)

Bahar rüzgarı (Farsça bahār + Farsça rūzgār)

Bahar yeşili (Farsça bahār + Türkçe yeşil)

Boran (Türkçe bor + agan)

Buğu (Türkçe bū)

Buludi (Türkçe bulıt + Arapça -i)

Bulut (Türkçe bulıt)

Buz (Türkçe *bū- z)

Buz beyazı (Türkçe *bū- z+ Arapça beyāz)

Buz dansı (Türkçe *bū- z) + Fransızca danse)

Buz grisi (Türkçe *bū- z + Fransızca gris)

Buz mavisi (Türkçe *bū- z + Arapça mā'i)

Buzmak (Türkçe *bū- z+ mAk)

Buzul gri (Türkçe buz + ul + Fransızca gris)

Buzul yeşili (Türkçe buz + ul + Türkçe yeşil)

Çamur rengi (Türkçe çam- mur + Farsça reng)

Çiğ damlası (Türkçe çī + Türkçe tamıglağ)

Çisenti (Türkçe çise- nti)

Çöl (Türkçe çülig)

Çöl beji (Türkçe çülig + Fransızca beige)

Çöl beyazı (Türkçe çülig + Arapça beyāz)

Çöl kahvesi (Türkçe çülig + Arapça kahve)

Çöl kumu (Türkçe çülig + Türkçe kum)

Deniz kabuğu (Türkçe teñiz + Türkçe *kâp + uk)

Deniz kumu (Türkçe teñiz + Türkçe kum)

Deniz mavisi (Türkçe teñiz + Arapça mâ'î)

Derya (Farsça daryâ)

Dolu tanesi (Türkçe tolı + Farsça dâne)

Duman (Türkçe tuman)

Duman grisi (Türkçe tuman + Fransızca gris)

Duman rengi (Türkçe tuman + Farsça reng)

Fırtına (İtalyanca fortuna)

Fırtına grisi (İtalyanca fortuna + Fransızca gris)

Fırtına mavi (İtalyanca fortuna + Arapça mâ'î)

Füme (Fransızca fumé)

Göğel (Türkçe göğ + Al)

Göğem (Türkçe göğ + em)

Göğez (Türkçe kö: k + ez)

Göğnü (Türkçe kök + nI)

Göğrek (Türkçe kök + rAk)

Göğümsü (Türkçe kök + ImsI)

Gök, (gökce) (Türkçe kök)

Gökçe (Türkçe kök + çe)

Gökçül, (gökcül, gökçil) (Türkçe kök + çül)

Gök kır (Türkçe kök + Türkçe kır)

Göklük (Türkçe kök + IIk)

Gök mavi (Türkçe kök + Arapça mâ'î)

Gökmen [gögüş, göz, gökçe, gökçen, gök gözlü, gökölü, göküş] (Türkçe kök + men)

Gök muhalif (Türkçe kök + Arapça muhālif)

Gökşin (Türkçe kök + şin)

Gökyüzü mavisi (Türkçe kök + Türkçe *yüz + Arapça mā'ı)

Gökyüzü (Türkçe kök + Türkçe *yüz)

Gölge (kö- l + ĩg+ e)

Gurup rengi (Arapça gurüb+ Farsça reng)

Gün batımı (Türkçe kün + Türkçe bat- + Im)

Güneş (Türkçe kün +eş)

Güneş sarısı (Türkçe kün + eş+ Türkçe sarıg)

Güz (Türkçe küz)

Güz gülü (Türkçe küz + Farsça gul + ü)

Hâkî (Farsça hāk + Arapça - i)

Havai (Arapça hevā' i)

Havai mavi (Arapça hevā' i + Arapça mā'ı)

Hazan (Farsça hazān)

Gece mavisi (Türkçe kiçe + Arapça mā'ı)

Gecegirmez (Türkçe kiçe + Türkçe *ki:r-)

Geceyarısı (Türkçe kiçe + Türkçe yar- ĩg)

Güvela (Türkçe göv + el +a)

Güvez (Türkçe kök +ez)

Güvezi (Türkçe kök +ez +i)

İlgım (Türkçe *ıl-gı-m)

Islak kum (Türkçe *su(w)+la-k + Türkçe kum)

İlk yaz (Türkçe il + k + Türkçe yaz)
İncekum (Türkçe yinçge, yinçke + Türkçe kum)
İnci (Türkçe yençü) (DüB, PB)
İnci beyazı (Türkçe yençü + Arapça beyāz)
İmbat (İtalyanca imbatto)
İztuzu (Türkçe *i:z + Türkçe tūz)
Kanyon (Fransızca canyon)
Kar (Türkçe kar)
Karagök (Türkçe kara + Türkçe kök)
Kar beyaz (Türkçe *kār + Arapça beyāz)
Kar pembesi (Türkçe *kār + Farsça penbe)
Kartepi (Türkçe *kār + Türkçe töbü ~ töpü~ töpö)
Kar topu (Türkçe *kār + Türkçe top)
Kış güneşi (Türkçe kış + Türkçe kün + eş)
Köpük (Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)
Kum (Türkçe *kūm)
Kum beji (Türkçe *kūm + Fransızca beige)
Kum fırtınası (Türkçe *kūm + İtalyanca fortuna)
Kum grisi (Türkçe *kūm + Fransızca gris)
Kum taşı (Türkçe *kūm + Türkçe tāş)
Kum yeşili (Türkçe *kūm + Türkçe yaşıl)
Kumsal (Türkçe kum + sal)
Kumsal beji (Türkçe kum + sal + Fransızca beige)
Kumtaşı (Türkçe *kūm + Türkçe tāş)

Kumul (Türkçe kum +ul)
Küf yeşili (Türkçe küf + Türkçe yeşil)
Kül bulutu (Türkçe *kü- l + Türkçe *bū+ lı-t)
Kül grisi (Türkçe *kü- l +Fransızca gris)
Kül mavi (Türkçe *kü- l + Arapça mā'i)
Kül rengi (Türkçe *kü- l + Farsça reng)
Küldoru (Türkçe *kü- l + Türkçe torıĝ/ toruĝ)
Küle (Türkçe *kü- l + e)
Külen (Türkçe *kü- l + en)
Külensal [küleysi] (Türkçe *kü- l + en+ sal)
Muson (Fransızca mousson)
Okyanus (Arapça ukyānūs)
Okyanus mavi (Arapça ukyānūs + Arapça mā'i)
Pas rengi (Türkçe *bas + Farsça reng)
Pembe inci (Farsça penbe + Türkçe yençü)
Peribacası (Farsça perı + Farsça bāce)
Petek (Ermenice p'et'ak)
Sam yeli (Arapça sāmm + Türkçe yil)
Saman yıldızı (Türkçe saman + Türkçe yıldız, yıldıız)
Samanyolu (Türkçe saman + Türkçe yol)
Serap (Farsça serāb)
Serin lila (Türkçe sayrun + Fransızca lilas/ lilac)
Sis (Türkçe sış)
Sis beyazı (Türkçe sış + Arapça beyāz)

Sis bulutu (Türkçe sış + Türkçe bulut)

Sonbahar sarısı (Türkçe song + Farsça bahār)

Su yeşili (Türkçe suw> suv> suğ> su + Farsça yaş + ıl)

Şafak pembesi (Arapça şefak + Farsça penbe)

Şebnem (Farsça şebnem)

Şelale (Arapça şelāşe)

Takım yıldızı (Türkçe tak- im + Türkçe yıldız, yıldıız)

Toz gri (Türkçe toz + Fransızca gris) (DB)

Tozlurak (Türkçe toz+ lu + rak)

Toz rengi (Türkçe toz + Fransıca reng)

Toz pembe (Türkçe toz + Farsça penbe)

Tropik (Fransızca tropique)

Tropik mavi (Fransızca tropique + Arapça mā'ı)

Tuz beyazı (Türkçe tuz + Arapça beyāz)

Ufuk mavisi (Arapça ufķ + Arapça mā'ı)

Vaha (Arapça vāha)

Yağmur (Türkçe yağ-mur)

Yağmur ormanı (Türkçe yağ-mur + Türkçe orman)

Yakamoz (Yunanca diakamós)

Yayla (Türkçe yaylağ)

Yayla yeşili (Türkçe yaylağ + Türkçe yeşil)

Yaz güneşi (Türkçe yaz + Türkçe kün + eş)

Yaz rüzgarı (Türkçe yaz + Farsça rüzgār)

Yıldız (Türkçe yıldız, yıldıız)

Zehir yeşili (Farsça zehr + Türkçe yaş + ıl)

Zemheri (Arapça zemherir)

Zifir (Arapça zefir)

Zifirî (Arapça zefiri)

3.5.CANLILARIN FİZİKİ YAPISIYLA İLGİLİ OLARAK KURULAN RENK ADLARI

Canlıların fiziksel yapısı renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde olan 60 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Ablak (Arapça ablaḳ)

Açık fildişi (Türkçe acıḡ+ Arapça fil + Türkçe *tiş)

Aslanaḡzı (Türkçe arslan + Türkçe aḡız)

Bebek pembe (Türkçe *be +be+k+ Farsça penbe)

Ben (Türkçe ben)

Boymul (Türkçe *böyun + mul)

Böḡrül (Türkçe böḡür)

Burun kanı (Türkçe bur- un + Türkçe kân)

Çil (Türkçe çil)

Devetüyü (Türkçe devey, tewey, teve, tewe, téwi, tiwi + Türkçe tü ~ tük ~ tüü ~ tüy)

Diken (Türkçe tiken, tikken)

Esmer (Arapça esmer)

Esmerce (Arapça esmer +ce)

Esmerimsi (Arapça esmer + imsi)

Esmerlik (Arapça esmer+ lik)

Etirengi (Türkçe et + i + Farsça reng)

Faslak (?)

Fıslak (?)

Fildişi (Arapça fil + Türkçe tiş)

Geyik kanı (Türkçe keyik + Türkçe kân)

Gırmızı [**gırmızı**, **gırmuzu**] (Arapça kırmızı)

Güvercinboynu (Türkçe kögürçgün + Türkçe *bōyun)

Güvercingöğsü (Türkçe kögürçgün + Türkçe köküz)

Hanımteni (Türkçe *kang+ Um + Farsça tan)

Hoçuk (?)

İris (Fransızca iris)

Kan kırmızı (Türkçe kân + Arapça kırmızı)

Kara yağız (Türkçe kara + yağız)

Kazayağı (Türkçe *kâz + Türkçe *adak)

Kazboku (Türkçe *kâz + Türkçe *bök)

Kelkör (Farsça kel + Farsça kūr)

Kemik beyazı (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Arapça beyâz)

Kemik rengi (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Farsça reng)

Kodalak (?)

Koyu fildişi (Türkçe koyu + Arapça fil + Türkçe *tiş)

Kumral (Türkçe kongur)

Kumru tüyü (Arapça kumrī + Türkçe tü ~ tük ~tüü ~tüy)

Kumruğöğsü (Arapça kumrī + Türkçe kögüz ~ kögüs)

Kuyruğul (Türkçe kudruk + ğul)

Kükrez (Türkçe kükre-z)

Maskal (?)

Melek kanadı (Arapça malak + Türkçe kanat)

Menefser (?)

Mışık (?)

Ördek başı (Türkçe ödirek ~ ödreğ + Türkçe baş)

Ördekğası (Türkçe ödirek ~ ödreğ + *kak-a)

Palak (Türkçe bala+ k)

Pati (?)

Safra yeşili (İtalyanca saburra + Türkçe yaşıl)

Sarkanat (Türkçe sarığ + Türkçe kanat)

Tavşankanı (Türkçe tavşan, tabışğan, tabışkan +Türkçe kân)

Ten rengi (Frasça ten + Farsça reng)

Turnagözü (Türkçe turna + Türkçe köz)

Uğralı (Türkçe ügra + lı)

Yağız (Türkçe yağız)

Yanaklı (Türkçe yanggak +lı)

Yavruağzı (Türkçe yavru+ ağ(1)z+ı)

Yeni fildişi (Türkçe yangı + Arapça fil + Türkçe *tiş)

Zebellâ (Arapça zebellâ)

Zen (Farsça zen)

3.6.DUYULARLA İLGİLİ OLAN ADLARDAN KURULAN RENK ADLARI

Tatma veya koklama ile ilgili olan adlar renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde olan 6 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Acı yeşil (Türkçe acığ + Türkçe yeşil)

Amber (Arapça ´anbar)

Amberli kahve (Arapça ´anbar + li + Arapça kahve)

Bitter (Almanca bitter)

Mentol (Fransızca menthol)

Mentol buğusu (Fransızca menthol + Türkçe bũ)

3.7.METAL, ELEMENT, TAŞ VE MADEN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli metal, element, taş, maden adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 78 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Akik (´aķık)

Altın kum (Türkçe altun + Türkçe kũm)

Altın rengi (Türkçe altun +Farsça reng)

Altın renkli (Türkçe altun + Farsça reng)

Altın sarısı (Türkçe altun + Türkçe sarıg + ı)

Altuni (Türkçe altun + Arapça -i)

Alüminyum (Fransızca aluminium)

Alüminyum gri (Fransızca aluminium + Fransızca gris)

Bakır (Türkçe bakır)

Bakır çalığı (Türkçe + Türkçe çal- Ik)

Bakırmsı (Türkçe + ımsı)

Bakır kızılı (Türkçe + Türkçe)

Bakır rengi (Türkçe bakır+ Farsça reng)

Bor (Fransızca bore)

Briket (Fransızca briquette)
Bronz (Fransızca bronze)
Çakıl (Türkçe *çak + İl)
Çakıllı Kum (Türkçe *çak + İl + Türkçe kum)
Çakıl taşı (Türkçe *çak + İl + Türkçe tās)
Dağ kristali (Türkçe tağ + Fransızca cristal)
Demirî (Türkçe temür + Arapça -î)
Demir kır (Türkçe temür + Türkçe kır)
Demir rengi (Türkçe temür + Farsça reng)
Dore (Fransızca doré)
Elmas (Arapça elmās)
Firuze (Arapça fîrûza/ fayrûzac)
Granit (Fransızca granit)
Granit yeşil (Fransızca granit + Türkçe yaşıl)
Gümüş (Türkçe kümüş)
Gümüş grisi (Türkçe kümüş + Fransızca gris)
Gümüşi (Türkçe kümüş + Arapça- î)
Katran karası (Arapça kaṭrān/ kıṭrān + Türkçe kara)
Kalker (Fransızca calcaire)
Kaya (Türkçe kaya)
Kaya tuzu (Türkçe kaya + Türkçe tūz)
Kehribar (Farsça kahrubā)
Kil (Farsça gil)
Kil taşı ((Farsça gil + Türkçe tās)

Kil yeşili (Farsça gil +Türkçe yaşıl)

Kireç beyaz (Farsça gireç + Arapça beyāz)

Kireç taşı (Farsça gireç + Türkçe tās)

Koyu kil (Türkçe koyu + Farsça gil)

Kömür (Türkçe kömür)

Kristal (Fransızca cristal)

Kristal mavisi (Fransızca cristal + Arapça mā'i)

Krom sarı (Fransızca chrome + Türkçe sarıg)

Kuvars (Almanca quarz)

Lal (Arapça la'l)

Lüle taşı (Farsça lüle + Türkçe tās)

Maden mavisi (Arapça ma'din + Arapça mā'i)

Mentol (Fransızca menthol)

Mentol buğusu (Fransızca menthol + Türkçe bũ)

Metalik renk (Fransızca métallique + Farsça renk)

Oksit sarı (Fransızca oxyde +Türkçe sarıg)

Oltu taşı (Özel ad)

Opal (Fransızca opale)

Parlak alüminyum (Türkçe *par+ la-k + Fransızca aluminium)

Petrol mavisi (Fransızca pétrole + Arapça mā'i)

Petrol yeşili (Fransızca pétrole + Türkçe yaşıl)

Porselen (Fransızca porcelaine)

Safir (Fransızca saphir)

Safir mavisi (Fransızca saphir + Arapça mā'i)

Seramik (Fransızca céramique)
Traverten (Fransızca travertin)
Tunç renkli (Türkçe tuç + Farsça renk)
Turkuaz (Fransızca tuquoise)
Turkuaz coşkusu (Fransızca tuquoise + Türkçe *cōş- ku)
Turkuaz yeşil (Fransızca tuquoise + Türkçe yaşıl)
Ultamarin (İngilizce ultamarine)
Yakut (Arapça yāķūt)
Yeşim (Farsça yeşm)
Yeşim taşı (Farsça yeşm + Türkçe tāş)
Zer [zerd, zerdoy] (Farsça zer)
Zeri, zerî (Farsça zer + Arapça -i)
Zerrin (Farsça zerrin)
Zümrüdi (Arapça zumurrudi)
Zümrüt rengi (Arapça zumurrud + Farsça renk)
Zümrüt yeşili (Arapça zumurrud + Türkçe yaş + ıl)

3.8.BİR YAPININ İNŞAATINDA KULLANILAN MALZEMELERİN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli inşaat malzemeleri renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 13 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık kiremit (Türkçe acı+ Yunanca keramídi)
Beton gri (Fransızca beton + Fransızca gris)
Çimento gri (İtalyanca cemento + Fransızca gris)

Harç rengi (Arapça harc + Farsça reng)
Kiremit (Yunanca keramidi)
Kiremit kırmızısı (Yunanca keramidi + Arapça kırmızı)
Kiremit rengi (Yunanca keramidi + Farsça reng)
Koyu kiremit (Türkçe koyu + Yunanistan keramos)
Koyu tuğla (Türkçe koyu + Latince tegula) (BiB)
Tuğla (Latince tegula)
Tuğla kırmızı (Latince tegula + Arapça kırmızı)
Yanık tuğla (Türkçe yā-n-ık + Latince tegula)
Zift (Arapça zift)

3.9.KOZMETİK ÜRÜNLERİNİN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli kozmetik ürünleri renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 8 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık krem (Türkçe acığ+ crème)
Karizmatik krem (Fransızca charismatique + Fransızca crème)
Kirli krem rengi (Türkçe *kır + Fransızca crème + Farsça reng)
Koyu krem (Türkçe koyu + Fransızca crème)
Krem (Fransızca crème)
Krem rengi (Fransızca crème + Farsça reng)
Pudra (Fransızca poudre)
Pudra kahve (Fransızca poudre + Arapça kahve)

3.10.YİYECEK ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli yiyecek adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 135 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Acıbadem (Türkçe acığ + Farsça bādām/ bāyām)

Açık ceviz (Türkçe acığ + Arapça cawz)

Açık fıstık (Türkçe acığ+ Arapça fustuk)

Açık kayısı (Türkçe acığ + Farsça qaysi)

Açık kestane (Türkçe acığ+ Yunanca kástananon)

Ahududu (Farsça āhū + Arapça/ Farsça tūt)

Akide (Arapça ´aķīda)

Alahaşhaş (Türkçe al + a + Arapça haşhāş)

Antep fıstığı (Özel ad)

Antik ceviz (Fransızca antique + Arapça cawz)

Armudi (Farsça amrūd + Arapça -i)

Armut (Farsça amrūd)

Avokado (İngilizce avocado)

Ayçekirdeği (Türkçe ay + Türkçe şekirtük)

Ay çiçeği (Türkçe ay+ Türkçe çiçek, çeçek)

Ayva pembesi (Farsça ābiyā + Farsça penbe)

Badem (Farsça bādām/ bāyām)

Badem ezmesi (Farsça bādām/ bāyām + Türkçe)

Bademi (Farsça bādām/ bāyām + Arapça -i)

Bal (Türkçe bal)

Bal buğu (Türkçe bal+ Türkçe bū)

Bal köpüğü (Türkçe bal + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)

Ballı (Türkçe bal +lı)

Bal peteği (Türkçe bal + Ermenice petak)

Bal rengi (Türkçe bal+ Farsça reng)

Bal sarısı (Türkçe bal+ Türkçe sarıg)

Bekmez kefi (Türkçe bekmes ~pekmes+ Farsça kaf)

Brokoli (İngilizce broccoli)

Buğday rengi (Türkçe buğday + Farsça reng)

Ceviz (Arapça cawz)

Ceviz kabuğu (Arapça cawz + Türkçe kap + uk)

Cevizi (Arapça cawz + Arapça -i)

Çağla (Farsça çağala)

Çağla yeşili (Farsça çağala + Türkçe yeşil)

Çam balı rengi (Türkçe çam+ Türkçe bal + Farsça reng)

Çikolata (İtalyanca cioccolata)

Elma kırmızısı (Türkçe alma~ almıla + Arapça kırmızı)

Elma şekeri (Türkçe alma~ almıla + Farsça şakar)

Elma yeşili (Türkçe alma~ almıla + Türkçe yaşıl)

Fesleğen (Yunanca vasilikón)

Fındık (Arapça bunduğ / funduğ)

Fındıki (Arapça bunduğ / funduğ+ Arapça -i)

Fındıkkabuğu (Arapça bunduğ / funduğ + Türkçe *kâp + uk)

Fındık rengi (Arapça bunduğ / funduğ + Farsça reng)

Fıstıki (Arapça fustuği)

Fıstık rengi (Arapça fustuḵ + Farsça reng)
Fıstık yeşili (Arapça fustuḵ + Türkçe yaşıl)
Fıstıklı lokum (Arapça fustuḵı + Arapça hulkum)
Frambuaz (Fransızca framboise)
Güllü lokum (Farsça gul + II + Arapça hulkum)
Isırgan (Türkçe *ısır-+ ğan)
İğde (Türkçe yigde)
İğde ağacı (Türkçe yigde + Türkçe ıgaç)
Kakao (Fransızca cacao)
Karadut (Türkçe kara + Farsça tüt)
Karamel (Fransızca caramel)
Kavun sarı (Türkçe ığun + Türkçe sarıg)
Kavuniçi (Türkçe ığun + Türkçe iç)
Kayısı (Farsça qaysī)
Kayısı çiçeği (Farsça qaysī + Türkçe çiçek, çeçek)
Kekik (Türkçe kekilik)
Kekik yağı (Türkçe kekilik + Türkçe yağ)
Kestane (Yunanca kástana)
Kestane dorusu (Yunanca kástana + Türkçe torıĝ/ toruĝ)
Kaymaklı lokum (Türkçe kaymak+ Arapça hulkum)
Kızılçık (Türkçe kız- ıl +cık)
Kimyon rengi (Arapça kemmūn + Farsça reng)
Kimyoni (Arapça kemmūnı)
Kiraz (Yunanca kerási)

Kiraz çiçeği (Yunanca kerási +Türkçe çiçek, çeçek)
Koyu vişne (Türkçe koyu + Bulgarca vişna)
Köpük şeker (Türkçe kömür + Farsça şeker)
Kuşburnu (Türkçe kuş + burun)
Külüşteli [gülşteli] (Farsça gul + Farsça şaftālū)
Limon ağacı (Yunanca leimon +Türkçe ĩğaç)
Limon çiçeği (Yunanca leimon+ Türkçe çiçek, çeçek)
Limon küfü (Yunanca leimon+ Türkçe küf)
Limon rengi (Yunanca leimon+ Farsça reng)
Limon sarısı (Yunanca leimon+ Türkçe sarığ)
Limonata (İtalyanca limonada)
Limoni (Yunanca leimon+ Arapça -i)
Limoni yeşil (Yunanca leimon+ Arapça -i + Türkçe yeşil)
Limonlu lokum (Yunanca leimon + II + Arapça hulkum)
Lokum (Arapça hulkum)
Mango (İngilizce mango)
Mantar (Yunanca manştari)
Maron (Fransızca marron)
Muz kabuđu (Arapça mūa + Türkçe *kāp + uk)
Naneli akide (Arapça na´na´ + Arapça ´akide)
Nektar (Fransızca nectar)
Nohudi (Farsça nohūd + Arapça -i)
Nohut rengi (Farsça nohūd + Farsça reng)
Pathcani (Arapça bādincāni)

Pekmez kefi (Türkçe *bek+ mez + Türkçe *kef ~ kew ~ küf ~köw)

Pekmezköpüğü (Türkçe *bek+ mez + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)

Pembe şeker (Farsça penbe + Farsça şeker)

Portakal (Fransızca portugal)

Portakal çiçeği (Fransızca portugal + Türkçe çiçek, çeçek)

Portakal kırmızısı (Fransızca portugal + Arapça kırmızı)

Portakal rengi (Fransızca portugal + Farsça reng)

Portakallı akide (Fransızca portugal + Arapça 'akīda)

Rezene (Farsça rāziyāne)

Roka (Yunanca róka)

Safran (Arapça za'ferān)

Simit (Arapça semīd)

Sufle (Fransızca soufflé)

Sumak (Arapça summāk)

Susam (Arapça sisām)

Susamlı akide (Arapça sisām + II + Arapça 'akīda)

Şam fıstığı (Özel ad)

Şeftali (Farsça şeft + ālū)

Şeftali aroma (Farsça şeft + ālū + İtalyanca aroma)

Şeftali beyazı (Farsça şeft + ālū + Arapça beyāz)

Şeker pembe (Farsça şeker + Farsça penbe)

Şekerrenk (Farsça şeker + Farsça reng)

Tahin rengi (Arapça ṭahīn + Farsça reng)

Tahinî (Arapça ṭahīni)

Tarçın ((Farsça dārçin)
Tarçın rengi (Farsça dārçin + Farsça reng)
Tarçınlı akide (Farsça dārçin + Arapça ´aķīda)
Tarçını (Farsça dārçin +Arapça -i)
Tiramisu (İtalyanca tiramisu)
Vanilya (İtalyanca vaniglia)
Vanilya çiçeği (İtalyanca vaniglia + Türkçe çiçek, çeçek)
Vişneçürüğü (Bulgarca vişna +Türkçe çüri-k)
Yağ yeşili (Türkçe yağ + Türkçe yaş + ıl)
Yulaf (Arapça alef)
Yumurta sarısı (Türkçe yumurka + Türkçe sarığ)
Zencefil (Arapça zencebil)
Zerdali (Farsça zer + ālū)
Zeytin (Arapça zeytūn)
Zeytin karası (Arapça zeytūn + Türkçe kara)
Zeytin rengi (Arapça zeytūn + Farsça reng)
Zeytin yeşili (Arapça zeytūn + Türkçe yaşıl)
Zeytuni (Arapça zeytūni)

3.11.İÇECEK ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli içecek adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 36 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık şampanya (Türkçe acığ+ Fransızca champagne)

Amberli kahve (Arapça ´anbar + li + Arapça ķahve)

Bade (Farsça bāde)

Badem şerbeti (Farsça bādām/ bāyām + Arapça şarba)

Çay filizi (Türkçe *say+ Yunanca filisa)

Çay yeşili (Türkçe *say+ Türkçe yaşıl)

Damla sakızlı kahve (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, saķır + Arapça kahve)

Ihlamur (Yunanca flamúri)

Ihlamur çiçeği (Yunanca flamúri + Türkçe çiçek, çeçek)

Kahve (Arapça kahve)

Kahverengi (Arapça kahve + Farsça reng)

Kahverengimsi (Arapça kahve + Farsça reng + ImsI)

Kakao (Fransızca cacao)

Kakuleli kahve (Arapça kākulla + II + Arapça kahve)

Kanyak (Fransızca cognac) (BiB)

Kızılık şerbeti (Türkçe kız- ıl + cık + Arapça şarba)

Koyu şampanya (Türkçe koyu +Fransızca champagne)

Kuşburnu (Türkçe kuş + burun)

Limonata (İtalyanca limonada)

Miskli kahve (Arapça misk + lı + Arapça kahve)

Mürdüm şerbeti (Farsça mardum + Arapça şarba)

Nane limon (Arapça na'na' + Yunanca leimon)

Salep (Arapça saħleb)

Yeşil çay (Türkçe yaş + ıl + Türkçe *say)

Su yeşili (Türkçe suw> suv> suğ> su + Farsça yaş + ıl)

Süt beyaz (Türkçe süt + Arapça beyāz)

Süt mavisi (Türkçe süt + Arapça mā'î)

Süt rengi (Türkçe süt + Farsça reng)

Sütlü kahve (Türkçe süt + Arapça kahve)

Şampanya (Fransızca champagne)

Şampanya köpüğü (Fransızca champagne + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük)

Şarabi (Arapça şerābî)

Şarap kırmızısı (Arapça şerāb + Arapça kırmızı)

Şarap rengi (Arapça şerāb + Farsça reng)

Şerbet (Arapça şarba)

Tatlı şampanya (Türkçe tat~ tad + Fransızca champagne)

3.12.GİYSİ ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli giysi adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 4 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Şayak (Rumca sasagiaki)

Fes rengi (Fas ülkesinden fes + Farsça reng)

Postallı (Farsça postgāll + lı)

Yaşmaklı (Türkçe yaş +mak+ lı)

3.13.UNVANLARLA YA DA YÖNETİMLE İLGİLİ ADLARLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli unvanlar ya da yönetimle ilgili adlar renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 6 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Hidiv (Farsça hīdīv)

Prences pembe (Fransızca princesse + Farsça penbe)

Royal lila (İngilizce royal + Fransızca lilas/lilac)

Sultani (Arapça sultāni)

Saltanat kırmızı (Arapça saltanat + Arapça kırmızı)

Köylü pembesi (Farsça kūy + II + Farsça penbe)

3.14.KIRTASIYE MALZEMELERİNİN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli kırtasiye malzemerinin renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 5 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Aquarell (Almanca aquarell)

Kese kağıdı (Türkçe kese + Farsça kâğaz)

Kubuş boya (?)

Yeni kesekağıdı (Türkçe yangı + (Türkçe kese + Farsça kâğaz)

Zarf sarısı (Arapça zarf + Türkçe sarıg)

3.15.DİNİ UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli dini kavramların renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 3 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Melek kanadı (Arapça malak + Türkçe kanat)

Mumya sarısı (Farsça mūmiyā + Türkçe sarıg)

Şeytan kırmızısı (Arapça şeytān + Arapça kırmızı)

3.16.MEKÂN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli mekân adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 8 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Çal [cal] (Türkçe *çāl)

Marina (İtalyanca marina)

Meclis mavi (Arapça meclis + Arapça mā'i)

Parlament mavi (Fransızca parlement + Arapça mā'i)

Saray (Farsça sarāy)

Saray pembe (Farsça sarāy + Farsça penbe)

Sıgımak (Türkçe sığ-ın-ak)

Yalı pembesi (Yunanca yíalı +Farsça penbe)

3.17.PATLAYICI MADDE ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli patlayıcı maddeler renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 5 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Barudi (Farça bārūd + Arapça -i)

Barut rengi (Farsça bārūd + Farsça reng)

Kurşuni (Türkçe go-ş+ın+ Arapça i)

Kurşun grisi (Türkçe go-ş+ın + Fransızca gris)

Kurşun rengi (Türkçe go-ş+ın +Farsça reng)

3.18.ARAÇ ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli araç adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 2 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Traktör kırmızı (Fransızca tracteur + Arapça kırmızı)

Vapurdumanı (Fransızca vapeur + Türkçe tuman)

3.19.YAKICI - YANICI MADDE ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli yakıcı – yanıcı maddeler renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 7 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Alaz alaz (Türkçe yalazdan al + az)

Alev rengi (Türkçe yalab-yalaptan alev + Farsça reng)

Ateş kırmızısı (Farsça ātaş) + Arapça kırmızı)

Ateşin (Farsça ātaşin)

Kamp ateşi (Fransızca camp + Farsça ātaş)

Kor (Türkçe *kōz)

Mum ışığı (Farsça mūm + Türkçe ışık)

3.20.EŞYA ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli eşya adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 17 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Akvaryum (Fransızca aquarium)

Amfora (Yunanca amphoreús)

Anahtarlı (Yunanca anakhthora +lı)

Aynalı (Farsça āyine)

Bayrak kırmızı (Türkçe bayrak + Arapça kırmızı)

Boncuk mavisi (Türkçe monçuk ~ munçuk + Arapça mā'î)

Cam kırığı rengi (Farsça cām + Türkçe kır- + Farsça reng)

Camgöbeği (Farsça cām + Türkçe köbek)

Çömlek (Türkçe çönek)

Heybeli (Arapça ´aybe + li)

Kilit (Farsça kelid)

Kilitli (Farsça kelid + li)

Köstekli (Türkçe köstek + li)

Küpmavisi (Türkçe küp + Arapça mā'î)

Makine yeşili (İtalyanca macchina + Türkçe yeşil)

Parşömen (Fransızca parchemin)

Yeni bayrak kırmızı (Türkçe yangı + Türkçe bayrak ~batrak + Arapça kırmızı)

3.21.EŞYA ÜZERİNE YAPILAN KATMAN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli katman adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 5 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık mine (Türkçe acığ+ Farsça minā)

Çini (Farsça çinī)

Mine (Farsça minā)

Sedef (Arapça şadef) (FB)

Sedef renkli (Arapça şadef + Farsça reng + li)

3.22.MESLEK ADLARIYLA YAPILAN RENK ADLARI

Çeşitli meslek adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 1 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Celep (Arapça callāb)

3.23.SANATLA YA DA UYGARLIKLARLA İLGİLİ UNSURLARIN ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli sanatlarla ya da uygarlıklarla ilgili adlar renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 14 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Antik (Fransızca antique)

Antik bej (Fransızca antique + Fransızca beige)

Antik yeşil (Fransızca antique + Türkçe)

Barok (Fransızca barroco)

Barok bej (Fransızca barroco + Fransızca beige)

Barok pembe (Fransızca barroco + Farsça penbe)

Ebru (Farsça abrī)

Klasik lila (Fransızca classique + Fransızca lilas/ lilac)

Klasik maun (Fransızca classique + Fransızca mahoni)

Romantik (Fransızca romantique)

Romantik lila (Fransızca romantique + Fransızca lilas/ lilac)

Senfoni (Fransızca symphonique)

Senfonik mavi (Fransızca symphonique + İK + Arapça mā'ī)

Senfonik pembe (Fransızca symphonique + Farsça penbe)

3.24.TOPLULUK ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli topluluk adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 3 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Çingene pembesi (Türkçe çıgan, çığāydan + Farsça penbe)

Manav (Rumca manavis)

Osmanlı kırmızısı (Özel ad)

3.25.SOYUT KAVRAM ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Çeşitli soyut kavramlar renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşturulan 5 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Gizem (Türkçe kız + Am)

Gizemli bej (Türkçe kız + II + Fransızca beige)

Hayal (Arapça hayāl)

Hayal pembesi (Arapça hayāl + Farsça penbe)

Rüya (Arapça ru'yā)

3.26.EDEBÎ TÜR ADLARIYLA KURULAN RENK ADLARI

Edebî tür adları renk adlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu biçimde oluşan 1 renk adı aşağıda gösterilmiştir.

Masal pembesi (Arapça meşel + Farsça penbe) (FB)

3.27.ÇEŞİTLİ KAVRAMLARDAN ETKİLENMEKSİZİN VAR OLAN RENK ADLARI

Çeşitli kavramlardan etkilenmeksizin var olan 161 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık ela (Türkçe acıg + Türkçe al + A , ala sözcüğünün bir çeşitidir.)

Açık gri (Türkçe acıg+ Fransızca gris)

Açık mavi (Türkçe acıg+ Arapça mā'i)

Açık pembe (Türkçe acıg + Farsça penbe)

Açık sarı (Türkçe acıg+ Türkçe sarıg)

Açık yeşil (Türkçe acığ+ Türkçe yeşil)

Açık mavi (Türkçe acığ+ Arapça mā'î)

Ağ (Türkçe ak)

Ağabbak [ağabbag, ağabbah, ağabbecik, ağablak, ağapbah, ağappağ, ağappah, ağappak, Ağca, ağça] (Türkçe ak + abbak)

Ağamsı [ağca, ağımsı] (Türkçe ak + amsı)

Ağca [ağça, ağabbak, ağamsı] (Türkçe ak + ca)

Ağca (ağcam) (Türkçe ak + ca)

Ağcarak (Türkçe ak + ca + rAk)

Ağcıl (Türkçe ak + cıl)

Ağlık (aklık) (Türkçe ak + Ilk)

Ah (Türkçe ak)

Ahca (Türkçe ak + ca)

Ahcil (Ak + cIl)

Ak (Türkçe ak)

Akabbak (Türkçe ak + abbak)

Akbacık (Türkçe + bacık)

Akca (Türkçe + ca)

Akcıl [akçıl] (Türkçe ak + cıl)

Akcıllı [ağcıl] (Türkçe ak + cıl + lı)

Akcılrak (Türkçe ak+ cıl + rak)

Akça (Türkçe ak + ça)

Akçıl (Türkçe ak + CIl)

Akguğ (Türkçe + guğ)

Akkur (Türkçe ak + kur)
Aklı (Türkçe + lı)
Aklık (Türkçe ak + lık)
Akmaltak (Türkçe ak + maltak)
Akman (Türkçe ak+ man)
Al (Türkçe *āl)
Ala (Türkçe al + a)
Alaca (Türkçe ala + ca)
Alacalı (Türkçe al + a + ca +lı)
Alajik (Türkçe al + a + jik)
Alaşav (Türkçe al + a + şav)
Albulak (Türkçe al + Türkçe bula- k)
Almes (Türkçe al + mes)
Alvala (Türkçe al + vala)
Apak (Pekiştirme eki + Türkçe ak)
Appak (abbak, apbak) (Pekiştirme eki + Farsça pāk)
Bayaz [biyaz] (Arapça beyāz)
Bej (Fransızca beige)
Bej pembe (Fransızca beige + Farsça penbe)
Bembeyaz (Pekiştirme eki + Arapça beyāz)
Beyaz (Arapça beyāz)
Bordo (Fransızca bordeaux)
Bordomsu (Fransızca bordeaux + ImsI)
Bordomtrak ((Fransızca bordeaux + trak)

Boz (Türkçe boz)

Bozaç (Türkçe boz + Aç)

Bozarak (Türkçe boz+ ArAk)

Bozarantı [bozarıntı] (Türkçe boz+ Ar + Antı)

Bozarmak (Türkçe boz+ Ar-)

Bozartı (Türkçe boz+ Ar+ tı)

Bozcıl (Türkçe boz+ cIl)

Boziya (Türkçe boz+ Iya)

Bozlak (Türkçe boz+ lAk)

Boz muhalif (Türkçe boz+ Arapça muhâlif)

Bozumtuk [bozumtul, bozumuk, bozurak] (Türkçe boz + Im + tuk)

Eflatun (Arapça eflâṭūn)

Eflatuni (Arapça eflâṭūni)

Eflatunsu (Arapça eflâṭūn+ sU)

Eflatunumsu (Arapça eflâṭūn+ ImsI)

Ekru (İngilizce Ecu)

Ela (Türkçe al + a , ala sözcüğünün bir çeşitidir.)

Gri (Fransızca gris)

Grimsi (Fransızca gris + ImsI)

Grimtirak (Fransızca gris + tırak)

Kapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara)

Kara (Türkçe kara)

Karamsı (Türkçe kara + ImsI)

Karamtık (Türkçe kara + mtlk)

Karamtıkızıl (Türkçe kara + mtık + Türkçe kızıl)

Karamtıl (Türkçe kara + mtıl)

Kararak (Türkçe kara + rAk)

Karasağı, (karasağı (Türkçe kara+ sağı)

Kara sarı (Türkçe kara + Türkçe sarı)

Kıpkızıl (Pekiştirme eki + Türkçe kız- ıl)

Kır (Türkçe kır)

Kırçıl [kırçav, kırçıl, kırço, kırıl] (Türkçe kır + çıl)

Kırkıl (Türkçe kır + kıl)

Kırkılırak (Türkçe kır + kıl + kıl +ırak)

Kızıl (Türkçe kız- ıl)

Kızgu (Türkçe kızıldan iç ses türemesi, son ses düşmesi ve yuvarlaklaşma ile oluşan biçim)

Kızılca (Türkçe kız- ıl + ca)

Kızılımsı (Türkçe kız- ıl+ İmsı)

Kızılımtırak (Türkçe kız- ıl+ İmtırak)

Kızılık (Türkçe kız- ıl + İlk)

Kızılsağı, (kızılsağı) (Türkçe kız- ıl +sağı)

Kızılsavu [kızıl sarı] (Türkçe kız- ıl +savu)

Kızılsı (Türkçe kız- ıl +sı)

Kızkı (Türkçe kız + kı)

Koyu bej (Türkçe koyu + Fransızca beige)

Koyu gri (Türkçe koyu + Fransızca gris)

Koyu kır (Türkçe koyu + Türkçe kır)

Koyu kıvıl (Türkçe koyu + Türkçe kız-ıl)
Koyu lacivert (Türkçe koyu + Farsça lācivard)
Koyu lila (Türkçe koyu + Fransızca lilas/ lilac)
Koyu mavi (Türkçe koyu +Arapça mā'ı)
Koyu pembe (Türkçe koyu +Farsça penbe)
Koyu sarı (Türkçe koyu + Türkçe sarıg)
Koyu siyah (Türkçe koyu + Farsça siyah)
Koyu yeşil (Türkçe koyu + Türkçe yaşıl)
Laciverdî (Farsça lāciverd + Arapça -i)
Laciverdinsi (Farsça lāciverd + İmsı)
Lacivert (Farsça lāciverd)
Lila rengi (Arapça/ Farsça līlak/ nīlak + Farsça reng)
Masmavi (Pekiştirme eki + Arapça mā'ı)
Mavele (Arapça mā'ı+ Türkçe āla)
Mavi (Arapça mā'ı)
Mavileyin (Arapça mā'ı +layın)
Mavilim (Arapça mā'ı+ İI +m)
Mavimsi (Arapça mā'ı+ msı)
Mavimtırak (Arapça mā'ı + tırak)
Maviş (Arapça mā'ı +ş)
Mavu (Arapça mā'ıden ses değişmesiyle)
Mavuş (Arapça mā'ı+ ş)
Mor (Farsça mūr)
Morçuk (Farsça mūr +çuk)

Morgelen (Farsça mūr + Türkçe kel-)
Morumsu (Farsça mūr + İmsI)
Morsağı (Farsça mūr + sağı)
Mosmor (Pekiştirme eki + Farsça mūr)
Mavi gri (Arapça mā'i + Fransızca gris)
Neftî (Farsça neft + Arapça -i)
Neftimsi (Farsça neft + Arapça -i + msı)
Neftî yeşil (Farsça neft + Arapça -i + Türkçe yeşil)
Orta gri (Fransızca opale + Fransızca gris)
Pembe (Farsça penbe)
Pembelim (Farsça penbe + lim)
Pembemsi (Farsça penbe + msı)
Pembemtırak (Farsça penbe + tırak)
Sapsarı (Pekiştirme eki + Türkçe sarıg)
Sarı (Türkçe sarıg)
Sarım (Türkçe sarıg + m)
Sarımtı (Türkçe sarıg + mtı)
Sarımsı (Türkçe sarıg + msı)
Sarımtırak (Türkçe sarıg + tırak)
Sarı muhâlif (Türkçe sarıg + Arapça muhâlif)
Simsiyah (Pekiştirme eki + Farsça siyâh)
Siyah (Farsça siyâh)
Siyahımsı (Farsça siyâh + ımsı)
Siyahımtırak (Farsça siyâh+ ımtırak)

Verde (İtalyanca verde)

Yaşıl Yeşil. (Türkçe yaşıl)

Yaşılğan (Türkçe yaşıl+ gan)

Yaşıl (Türkçe yaşıl)

Yemyeşil (Pekiştirme eki + Türkçe yaşıl)

Yeni lacivert (Türkçe yangı + Farsça lācivard) (FB)

Yeni lila (Türkçe yangı +Fransızca lilas/ lilac)

Yeşil (Türkçe yaş + ıl)

Yeşil bej (Türkçe yaş + ıl + Fransızca beige)

Yeşilimsi (Türkçe yaş + ıl + ımsı)

Yeşilimsirek (Türkçe yaş + ıl + sirek)

Yeşilimtırak (Türkçe yaş + ıl + im + tırak)

Yeşit (Türkçe yaş + ıldan ses değişimiyle)

Yişil (Türkçe yaş + ıldan ses değişimiyle)

3.28.RENK ADLARININ TONLAMASINA GÖRE ALDIĞI ADLARI

Renk adlarının tonlamasına göre oluşan 77 renk adı aşağıda listelenmiştir.

Açık gri (Türkçe acığ+ Fransızca gris)

Açık başak (Türkçe acığ+ Türkçe *baş + ak)

Açık ceviz (Türkçe acığ + Arapça cawz)

Açık ela (Türkçe acığ + Türkçe al + A , ala sözcüğünün bir çeşitidir.)

Açık fıstık (Türkçe acığ+ Arapça fustuk)

Açık fildişi (Türkçe acığ+ Arapça fil + Türkçe *tiş)

Açık kahve (Türkçe acığ+ Arapça kahve)

Açık kahverengi (Türkçe acıg+ Arapça kâhve+ Farsça reng)

Açık kayısı (Türkçe acıg + Farsça qaysi)

Açık kestane (Türkçe acıg+ Yunanca kástananon)

Açık kırmızı (Türkçe acıg + Arapça kırmızı)

Açık kiremit (Türkçe acıg+ Yunanca keramídi)

Açık krem (Türkçe acıg+ crème)

Açık leylak (Türkçe acıg + Arapça leylāk)

Açık mavi (Türkçe acıg+ Arapça mā'î)

Açık meşe (Türkçe acıg+ Farsça bīşa)

Açık pembe (Türkçe acıg + Farsça penbe)

Açık saman rengi (Türkçe acıg + Türkçe + Farsça)

Açık sarı (Türkçe acıg+ Türkçe sarıg)

Açık somon (Türkçe acıg + Fransızca saumon)

Açık yeşil (Türkçe acıg+ Türkçe yaşıl)

Boz muhalif (Türkçe boz+ Arapça muhālif)

Bulanık ak (Türkçe bulganuk+ Türkçe ak)

Derin mavi (Türkçe teriñ + Arapça maî)

Dingin mavi (Türkçe tın- + ğın+ Arapça mā'î)

Dingin yeşil (Türkçe tın- t+ ğın +Türkçe yaşıl)

Doğal bej (Türkçe doğ- a +l + Fransızca beige)

Duru (Türkçe *toruğ)

Duru beyaz (Türkçe *toruğ + Arapça beyāz)

Duru mavi (Türkçe *toruğ + Arapça mā'î)

Enerjik yeşil (Fransızca énergie + k + Türkçe yaşıl)

İpek mat (?Türkçe yıp + Fransızca mat)
İsli kır (Türkçe *īs~iş + II+ Türkçe kır)
Kirli ak (Türkçe *kīr + Türkçe ak)
Kirli beyaz (Türkçe *kīr + Arapça beyāz)
Kirli krem rengi (Türkçe *kīr + Fransızca crème + Farsça reng)
Kirli sarı (Türkçe *kīr + Türkçe sarıg)
Kirli yeşil (Türkçe *kīr + Türkçe yaşıl)
Koyu bej (Türkçe koyu + Fransızca beige)
Koyu fildişi (Türkçe koyu + Arapça fil + Türkçe *tiş)
Koyu filizi (Türkçe koyu + Yunanca filisa)
Koyu gri (Türkçe koyu + Fransızca gris)
Koyu kahve (Türkçe koyu + Arapça kahve)
Koyu kahverengi (Türkçe koyu + Arapça kahve + Farsça reng)
Koyu kır (Türkçe koyu + Türkçe kır)
Koyu kırmızı (Türkçe koyu + Arapça kırmızı)
Koyu kızıl (Türkçe koyu + Türkçe kız-ıl)
Koyu kiremit (Türkçe koyu + Yunanistan keramos)
Koyu krem (Türkçe koyu + Fransızca crème)
Koyu lacivert (Türkçe koyu + Farsça lācivard)
Koyu lila (Türkçe koyu + Fransızca lilas/ lilac)
Koyu mavi (Türkçe koyu +Arapça mā'i)
Koyu meşe (Türkçe koyu +Farsça bīşa)
Koyu pembe (Türkçe koyu +Farsça penbe)
Koyu sarı (Türkçe koyu + Türkçe sarıg)

Koyu siyah (Türkçe koyu + Farsça siyah)

Koyu somon (Türkçe koyu + Fransızca saumon)

Koyu tuğla (Türkçe koyu + Latince tegula) (BiB)

Koyu vişne (Türkçe koyu + Bulgarca vişna)

Koyu yeşil (Türkçe koyu + Türkçe yeşil)

Masum beyaz (Arapça ma'sūm + Arapça beyāz)

Mat yeşil (Fransızca mat + Türkçe yeşil)

Narin pembe (Farsça nārin + Farsça penbe)

Pastel aşı (Fransızca pastel + Türkçe aşı)

Pastel pembe (Fransızca pastel + Farsça penbe)

Pastel yeşili (Fransızca pastel + Türkçe yeşil)

Sarı muhalif (Türkçe sarıg + Arapça muhālif)

Soluk sarı (Türkçe solu- k + Türkçe sarıg)

Soluk yeşil (Türkçe solu- k + Türkçe yeşil)

Uçuk renk (Türkçe uç+(g) uk + Farsça reng) ...rengin de çok çok uçuk, neyin var?
(YYM, s.48)

Uçuk sarı (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe sarıg) (FB)

Uçuk yeşil (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe yeşil)

Ultra mavi (Fransızca ultra + Arapça mā'i)

Yalın (Türkçe yalang, yaling) (DB)

Yalın beyaz (Türkçe yalang, yaling +Arapça beyāz)

Zilgara (Pekiştirme eki + Türkçe kara)

Zak zak (Türkçe sag)

3.29.RENK ADI VEYA RENK ADLARININ ÇEŞİTLENDİRİLMESİ İÇİN

KULLANILAN SÖZCÜKLER

Renk adı veya renk adlarının çeşitlendirilmesi için kullanılan 39 sözcük tespit edilmiştir ve aşağıda listelenmiştir.

Açık (Türkçe acığ) Rengi koyu olmayan, koyu karşıtı: " *Açık sarı saçlı, zayıf bir kadın keman çalıyordu.*"-Ö. Seyfettin. (TS, s.15)

Aşkar (?)Renk. .(DS-I, s.358)

Beñiz (Türkçe beñiz) Renk. (TRS-I, s.508)

Yüzün beñzi kalmadı her- demleyin

Gülef big´ idi oldu çiğdemleyin

(Süh. XVI. 125)

Cart (Türkçe cart) Hoşa gitmeyen, dikkat çeken renk. (TS, s.445)

Cırlak (Türkçe *çır +la- k) Hoşa gitmeyen, göze batan (renk). (TS, s.461)

Cimbirt (?) Koyu (renk). (DS-II, s.968)

Cofcoflu (Farsça cāfcāf) [**cafcıflı, cıvırlıklı, cıcidan, cıcoflu, cıcoflu, cıncıoğlu, cıhcoflu, cıhcıhlü**] Gösterişli, renkli, parlak. (DS-II, s.994)

Çalık (Türkçe çal- ık) Doğal olmaktan uzaklaşmış, kendi renginden olmayan: *aklı çalık, rengi çalık.* (TS, s. 486)

Don, (ton) (Farsça ton) Renk. (TRS-II, s.1213)

Cemi-i ümmet-i Muhammed matee düşüp Atımeýdanında siyah donlu atlarla matem ettiler.

(Er. XVII. 266)

Dunuk (Türkçe don- uk) Rengi bozuk şeyler hakkında kullanılır.(DS-II, s.1604)

Eñ (Türkçe eñ) Renk, beniz rengi. (TRS-III, s.1465)

Sencer buğday eñlü kişiydi.

(Ta. Sel. XV. 1, 39)

Fosforlu (Fransızca phosphore + lu) **1.** Birleşiminde fosfor olan. **2. mec.** Işıklı, parlak: "Beyoğlu, karanlık, içinde fosforlu bir kaya gibi pırlıl pırlıl yanıyordu."- Y. K. Karaosmanoğlu. (TS, s.889)

İrenk (Farsça reng) Renk. (TRS-III, s.2088)

Entari giyinmiş firengi renkli

Yanaklar kırmızı elmas irenkli

(Saz. Kara. XVII. 293)

Boyac(ı) oldum bilmem al yeşik irenk

Dellal oldum tuttum bir topal eşek

(Saz. Kâmil. XVIII. 391)

İti (Türkçe iti) Koyu (renk için). (DS-IV, s.2569)

Janjanlı (Fransızca changeant + lı) Yanardöner olan: "*Gençtim, güzeldim, düzğüne, rastlığa, janjanlı çoraba benim de içim gidiyordu.*" -A. Gündüz. (TS, s.1243)

Kırık (Türkçe kır- ık) Saf renkten hafif uzaklaşmış: *Kırık beyaz.* (TS, s.1414)

Kirli (Türkçe *kîr +li) Leke, toz vb. İle kaplı, pis, murdar, mülevves. (TS,s.1447)

Koygun [koygul, koykul, koyok] (Türkçe koyu) Koyu (renk için kullanılır). (DS-IV, s.2943)

Koyu (Türkçe koyu) Rengi açık olmayan, daha belirgin, **açık** karşıtı: "*Oturduğu yerden Boğaziçi'nin koyu mavi gecesinde bir balıkçı kayığı kayıp gidiyordu.*" -H. E. Adıvar. (TS, s.1492)

Közezi (?) Soluk (renk için).(DS-IV, s.2966)

Mat (Fransızca mat) Parlak olmayan, donuk. (TS, s.1634) (KB)

Meneviş (Farsça meneviş) Hare. (TS, s.1652)

Muğal (?) Mat, donuk renk. (DS-IV, s.3217)

Parlak (Türkçe *par+ la-k) Parlayan, ışıldayan: "*Siyah, çıplak dallarda henüz kurulamayan su damlaları parlak, mavi birer bonuck gibi parlıyordu.*" -H. E. Adıvar.

Pastel (Fransızca pastel) Soluk, mat (renk). (TS, s.1896)

Pastel renk (Fransızca pastel + Farsça renk) Soluk, mat olan renk. (TS, s.1896)

-Sevi Renklerin anlamını azaltan -ımsı ekinin yerinde kullanılır.(DS-V, s.3596)

Sınık (Türkçe sınık / singuk) Soluk, renksiz. (DS-V, s.3613)

Sitil (Türkçe su + tul) Kara, kirli, isli.(DS-V, s.3649) s.3747)

Soluk (Türkçe sol- uk) **1.** Rengi atmış olan, solmuş, uçuk: "*General, soluk dudaklarını parmaklarının arasına alarak acı acı güliyor.*" -E. M. Karakurt. **2.** Parlaklığını, gücünü yitirmiş (ışık): "*Bahçeye, kafeslerden elenen soluk bir ışık vurmuş.*" -Y. Z. Ortaç. **3.** Rengi kaybolmuş, matlaşmış (nesne). (TS, s.2135)

Tevir (?) Renk. (DS-V, s.3905)

Toh (Türkçe *tō- k) Koyu. (DS-V, s.3946)

Tok (Türkçe *tō- k) Koyu.(TRS-V, s.3814)

El-icsadü [Ar.]: Bir nesneyi kızıl boyamak ve tokca boyamak.

(Terceman. XV. 17-2)

Tutkun (Türkçe tut- kun) Koyu renk. (DS-VI, s.4778)

Tüs (?) Renk. (DS-V, s.4016)

Tütek (Türkçe tüt- ek) Çekici, parlak (renk için). (DS-V, s.4017)

Uçuk (Türkçe uç- uk) Açık (renk): "*Uçuk siyah renkli çarşaf pelerinin önü açık.*" -P. Safa. (TS, s.2408)

Yeng (?) Renk.(TRS- VI, s.4527)

Nitekim çalar ol her dürlü yenge

Bu miskin çalınır yüzdürlü renge.

(Hurş. XIV. 50)

Yiti (Türkçe yiti) Koyu. (DS-VI, s.483)

3.30.DEĞERLENDİRME

Çalışmanın adlandırma yolları ile ilgili kısmında renk adları özel adlar, bitki ve bitkiye ait unsur adları, hayvan ve hayvana ait unsur adları, tabiata ait unsurların adları, canlıların fiziksel yapısıyla ilgili unsurların adları, duyularla ilgili unsurların adları, metal, element, taş, maden adları, bir yapının inşaatında kullanılan malzemelerin adları, kozmetik ürünlerinin adları, yiyecek adları, içecek adları, giysi adları, unvanlarla ve yönetimle ilgili adlar, kırtasiye malzemelerinin adları, dini unsurların adları, mekân adları, patlayıcı madde adları, araç adları, yakıcı ve yanıcı madde adları, eşya adları, eşya üzerine yapılan katman adları, meslek adları, sanatla ve uygarlıkla ilgili unsurların adları, topluluk adları, soyut kavram adları, edebî tür adları yolu ile oluşan renk adları ve renklerin tonlamasına göre aldığı adlar, çeşitli kavramlardan etkilenmeksizin var olan renk adları, renk adı veya renk adlarının çeşitlendirmesi için kullanılan sözcükler olmak üzere sınıflandırılmıştır. Renk adlarının adlandırılmasında en fazla bitki adlarından yararlanıldığı görülmektedir. Yapılan sınıflandırmadan da anlaşıldığı gibi renk adları farklı alanlara ait kavramlardan etkilenmiştir ve bu doğrultuda adlandırılmıştır.

4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ ATASÖZLERİ, DEYİMLER, DUALAR VE BEDDUALARDA BULUNAN RENK ADLARI

Bu bölümde yazı dilimizdeki atasözleri, deyimler; bölge ağızlarındaki atasözleri ve deyimler ile dualar ve beddualardaki renk adı içeren maddeler listenecektir.

4.1. ATASÖZLERİ

Bir dilin söz varlığı içinde yer alan atasözleri bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan, yüzyıllarca yaşayabilen sözlerdir. (Aksan, 2006: 33).

Fransızcada proverbe ; Almancada sprichwort ; İngilizcede maxim, proverb olarak geçen öğüt verme amacıyla olan bu kalıplaşmış ifadelerle ilgili yapılmış olan farklı tanımlar şu şekilde görülmektedir:

Günay Karaağaç'a göre atasözleri, konuşma anında kurulmayan, önceden kabul edilmiş biçimleri ile kullanılan ve yapılarının sürekliliği bakımından kalıp birimler olarak değerlendirilen yapılardır. Atasözleri çoğunlukla iki bölümden oluşur. İlk bölümde şart veya genel düşünce, ikinci bölümde ise ana düşünce belirtilir. Atasözlerinin bir kısmında anlam doğrudan değil, öğretilmeli biçimde ve dolaylı olarak ifade edilir. Atasözlerinde de kalıplaşma ve alışılmışlık özelliği bulunur. Yapılarındaki öğelerin yerleri de sabittir. (Karaağaç, 2012: 694)

Tahir Nejat Gencan atasözlerini, ulusal sağduyunun içinden süzülüp gelen özdeyişler olarak tanımlamaktadır. (Gencan, 2007: 588).

Zeynep Korkmaz atasözlerini, anonim özellik taşıyan, atalardan kaldığı kabul elden ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği gözlem ve denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz olarak tanımlamaktadır. (Korkmaz, 2007a: 27)

Ömer Asım Aksoy'a göre atasözleri, kalıplaşmış sözlerdir. Kısa ve özlüdür. Her ulusun atasözleri, kendi varlığının ve benliğinin aynasıdır. Atasözlerinde bir ulusun düşünceleri, yaşayışları, inanışları, gelenekleri görülür. (Aksoy, 1988: 27)

Vecihe Hatiboğlu atasözlerini, atalardan kalmış belirli kalıplar içinde yol gösterici, akıl öğretici tümceler olarak tanımlar ve bu tümcelerın geleneklerin etkisinde hazır akıllar ve hazır öğütler oldukları için kolaylıkla benimsendiğini, her ulusun daima geçmiş kuşakların denemelerinden yararlanmak istediklerini belirtmektedir. (Hatiboğlu, 1972: 182)

Türkçe Sözlük atasözünü, uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbimesel olarak tanımlamaktadır. (Türkçe Sözlük, 2011: 180)

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında, atasözlerinin bir milletin geçmiş deneyimlerinin geleceğe aktarıldığı kalıplaşmış ifadelerden oluşan dil birlikleri olduğu görülmektedir. Renk adlarının bulunduğu 180 atasözü aşağıda listelenmiştir.

Abdal **alacayı**, isli karacayı sever.(BAAD-I, s.25)

Ad, bir **gök** boncuktur.(BAAD-I, s.30)

Adamın **alacası** içinde, hayvanın **alacası** dışında.(ADS-I, s.116)

Ağ ipin pamuğa ziyarı var.(BAAD-I, s.33)

Ağ mal **kara** gün içindir.(BAAD-I, s.33)

Ağaran baş, ağlayan göz gizlenmez.(ADS-I, s.120)

Ağaran varken, **kararana** kim bakar.(BAAD-I, s.32)

Ağarmış arpanın ömrü olmaz (az olur).(BAAD-I, s.32)

Ağı kürekle atarlar, **karayı** dirhemle satarlar.(BAAD-I, s.32)

Ak akçe ile **ak** baldıra güvençl olmaz.(BAAD-I, s.34)

Ak akçe **kara** gün içindir.(ADS-AT, s.17)

Ak akçe **kara** gün içindir.(ADS-I, s.126)

Ak ayranı ite dökerler, karabiberi ete dökerler.(BAAD-II, s.21)

- Ak** curun akmazsa **kara** curun kol gibi...(BAAD-I, s.35)
- Ak** curun akmazsa **kara** curun kol gibi.(ADS-I, s.126)
- Ak** giyen ağa gerek.(BAAD-I, s.35)
- Ak** göt (don, bacak), **kara** göt (don, bacak) geçit başında (hamamda) belli olur.(ADS-I, s.127)
- Ak** gün ağartır, **kara** gün karartır. (ADS-I, s.127)
- Ak** it, **kara** it, hepsi bir it.(BAAD-I, s.36)
- Ak** itin, ayrancıya zararı var.(BAAD-I, s.36)
- Ak** koyun **ak** bacağından, **kara** koyun **kara** bacağından asılır.(ADS-AT, s.19)
- Ak** koyun ak bacağından, **kara** koyun kara bacağından asılır.(ADS-I, s.131)
- Ak** koyunu (ala keçiyi) gören, içi dolu yağ sanır.(ADS-I, s.132)
- Ak** koyunun kara kuzusu da olur.(ADS-I, s.132)
- Ak** köpeğe koyun diye sarılma.(BAAD-I, s.36)
- Ak** köpeğin (itin) pamuk pazarına (pamuğa, pamukçuya) zararı vardır.(ADS-I, s.132)
- Ak** sakallıya da korku gerek.(BAAD-I, s.36)
- Ak** şeker, **kara** şeker, bir damar soya çeker.(ADS-I, s.133)
- Ak** tumana (dona) gök **mavi** yamalık vurulmaz.(BAAD-I, s.37)
- Ak** yaşmak leke götürmez.(BAAD-I, s.37)
- Akı** köpeğe atarlar, **karayı** yemeğe katarlar.(BAAD-I, s.35)
- Akın** (beyazın) adı (var), **karanın** (esmerin) tadı (var).(ADS-I, s.131)
- Akşam bulutu **kızarırsa** eynine abayı al, sabah bulutu **kızarırsa** eline yabayı al.(BAAD-I, s.36)
- Aktan** **kara** kalktı mı?(ADS-I, s.133)
- Al** alan iki bakar.(BAAD-I, s.37)

- Al** arslan tutar, güç sıçan tutmaz.(ADS-I, s.134)
- Al** at, hem kapar hem teper.(BAAD-I, s.37)
- Al** duvakla giren, **ak** duvakla çıkar.(BAAD-II, s.22)
- Al** elmaya taş atan çok olur.(ADS-I, s.135)
- Al** giyen aldanmamış (aldanmaz).(BAAD-I, s.38)
- Al** giyen aldanmaz.(ADS-I, s.136)
- Al** giyen alınır.(ADS-I, s.136)
- Al** gömlek gizlenemez.(ADS-I, s.136)
- Al** ile arslan tutulur, güç ile sıçan (gücüğen) tutulmaz. (Al arslan tutar, güç sıçan tutmaz.)(ADS-I, s.137)
- Al** ile güzellik olmaz, zor ile pazarlık olmaz.(BAAD-II, s.22)
- Al**, gördüğün kızını, tuttur dolam dolam; al, görmemişin kızını tutsun ilene ilene.(BAAD-I, s.38)
- Ala** bakan iki bakar.(ADS-I, s.133)
- Ala** karagada alacağım olsun, alamazsam gözümü oysun.(ADS-AT, s.20)
- Ala** kargada alacağın olsun.(BAAD-I, s.37)
- Ala** kargada hakkım olsun.(BAAD-I, s.37)
- Ala** keçi her vakit püsküllü oğlak doğurmaz.(ADS-AT, s.20)
- Ala** keçi her vakit püsküllü oğlak doğurmaz.(ADS-I, s.134)
- Ala** keçinin gününde keklik eti haramdır.(BAAD-II, s.21)
- Ala** keçiyi gören içi dolu yağ sanır.(ADS-I, s.134)
- Alaca** bulutun sıcağı, topal kızın kucağı.(BAAD-I, s.37)
- Alaca** gömleğin ya yeni, ya yakası meydana çıkar.(BAAD-I, s.37)
- Alaca** namaz Hakk'a yaramaz.(BAAD-II, s.21)

Alakargada alacağım olsun (alamazsam gözümü oysun).(ADS-I, s.134)

Allı allıya, morlu morluya.(BAAD-I, s.40)

Allı gelin olmuş, pullu evlenmiş.(BAAD-I, s.40)

Allı yelek, pullu yelek; gömlek yok canfes neye gerek?(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, sat yağızı, bin doruya, besle **kırı**.(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, satma **kırı**, ille doru, ille doru; yağızın da binde biri.(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, satma **kırı**, yağızın binde biri, ille **doru**, ille doru.(BAAD-I, s.40)

Alma **sarı**, satma **sarı**, kapındaysa tutma **sarı**.(ADS-I, s.142)

Alnımın **aklığı**, ağzımızın pekliği.(BAAD-II, s.22)

Anadan **kara** yuma neylesin, eskiden arığa yeme neylesin.(BAAD-I, s.42)

Arap eli öpmekle dudak **kararmaz** (kara olmaz).(BAAD-I, s.44)

Arife günü yalan söyleyenin (oruç yiyenin) bayram günü yüzü **kara** çıkar (olur).(ADS-I, s.152)

Arsız **allanmaz**, çayır çillenmez.(BAAD-I, s.46)

Arsıza öğüt neylesin, **karaya** sabun.(BAAD-I, s.46)

Atın **dorusu** yiğidin delisi.(ADS-I, s.162)

Atın **kırı**, erkeğin burnu.(BAAD-I, s.50)

Ayı “**akım**”, kirpi “yumuşağım” demiş.(ADS-I, s.167)

Beyaz giyenin yüreğinde yağ olmaz.(BAAD-II, s.29)

Beyazın (akın) adı (var), **esmerin** (karanın) tadı (var).(ADS-I, s.187)

Beyazın adı var, **esmerin** tadı var.(ADS-AT, s.31)

Bir sokkuya suyu koymuşlar döğmüşler, ne **kara** olmuş ne **beyaz**. (BAAD-I, s.68)

Biri **kara** biri **sarı**, ondan doğar huri.(BAAD-I, s.66)

Bostan **gök** iken pazar(-lık) yapılmaz.(ADS-I, s.204)

Bostan **göyken** yesi merd olur.(BAAD-I, s.70)

Boz eşek **siyah** olmaz.(BAAD-I, s.71)

Çarşamba yalan diyenin, perşembe yüzü **kara** çıkar.(BAAD-I, s.78)

Dadandırma **kara** gelin, dadanırsa yine gelir.(ADS-I, s.226)

Dadandırma **kara** gelin, dadanırsa yine gelir.(BAAD-I, s.84)

Dadırma **sarı** gelin, dadanır da gene gelir.(BAAD-II, s.36)

Dan osurak yüzler **karası**, fıs osurak ciğerparesi.(BAAD-II, s.37)

Deli **alacayı**, fahı salacayı sever.(BAAD-I, s.88)

Delinin **alı yeşili** olmaz.(BAAD-I, s.88)

Dost (iyi dost) **kara** günde belli olur.(ADS-I, s.248)

En **beyaz** kardır ama üzerine işerler.(BAAD-I, s.112)

Esmere **al** bağla, karşısına geç ağla.(ADS-I, s.271)

Eşeğin **bozunu** alma ırsızın kızını alma.(BAAD-I, s.115)

Evin yık, yüzün **ağart**.(BAAD-I, s.119)

Evinde işleyen yüzü **ağarır**.(BAAD-I, s.119)

Fena insan kömüre benzer, ya yanar ya **kararır**.(BAAD-I, s.121)

Fukaranın düşkünü, **beyaz** giyer kış günü.(ADS-I, s.281)

Gelinler **kırmızı** giydiğinden, kızlar kolay sanırmış.(BAAD-II, s.49)

Genç ağaya, **kır** ata hizmet etmek güçtür.(BAAD-II, s.50)

Gider kazan **karası**, kalır yüzün hırası.(BAAD-I, s.125)

Gitti bostan kırası, kaldı yüzün **karası**.(BAAD-I, s.126)

Gök göz körden sayılır.(BAAD-I, s.126)

Gün **karası** gider, gön (yüz) **karası** gitmez. (BAAD-I, s.130)

Güzele köken yakışır, çirkine **allar** neylesin.(ADS-I, s.297)

Havanın ayazına, kadının **beyazına** güvenme.(BAAD-I, s.133)

Hers çıkar göz **kararır**, hers gider yüz kararır.(BAAD-I, s.137)

Hesabı pak (temiz) olanın yüzü **ak** olur.(BAAD-II, s.55)

Hilekârdan yumurta alan, içinde **sarı**sını bulamaz.(ADS-I, s.315)

İhtiyarın düşkünü, **beyaz** giyer kış günü.(ADS-I, s.320)

İki kara, iki **sarı** donuz ölü körü; bir **sarı** bir **kara**, onu her zaman ara.(BAAD-I, s.141)

İnanma yazdan kışa, ta **kırmızı** yumurta pişe.(BAAD-I, s.142)

İnat gelir göz **kararır**, inat gider yüz **kararır**.(BAAD-I, s.142)

İsteyenin bir yüzü **kara**, vermeyenin iki yüzü.(ADS-I, s.329)

İş başa düşüce **karatavuk** dört yumurtlar.(BAAD-I, s.144)

İyi dost **kara** günde belli olur.(ADS-I, s.335)

Kadın kısmı **kara** yazılıdır.(BAAD-I, s.149)

Kar **beyaza** köpek sıçar, **kara** kahveyi beğler içer.(BAAD-II, s.62)

Kara (kötü) haber tez duyulur.(ADS-I, s.343)

Kara bulut sıcağı, kışın avrat kucağı. (BAAD-II, s.62)

Kara eşekte katır olmaz, elekçiden hatun olmaz.(BAAD-I, s.151)

Kara gün kararıp kalmaz (durmaz). (Koç yiğit bunalıp ölmez.)(ADS-I, s.343)

Kara haber tez duyulur.(ADS-AT, s.61)

Kara ile **ak**, sırat köprüsünden ayrılır.(BAAD-I, s.151)

Kara ile **sarıdan** hörü, **sarı** ile **sarıdan** peri, iki **karadan** elinin körü doğar.(BAAD-I, s.151)

Kara kışta **kara** serçe ilkbaharı bulamaz.(BAAD-I, s.151)

Kara kız karanlıkta sevilir.(BAAD-II, s.62)

Kara koyun **kara** bacağından, **ak** koyun **ak** bacağından.(BAAD-I, s.151)

Kara kütük karıncalı olur.(BAAD-II, s.62)

Kara takka, **kara** başa yakışır.(BAAD-I, s.151)

Kara topraktan **beyaz** ekmek yetişir.(BAAD-I, s.151)

Karagünün ömrü az olur.(BAAD-II, s.62)

Karakışta karlar, martta yağmaz, nisanda durmazsa değme çiftçinin keyfine. (Martta yağmaz, nisanda dinmezse sabanlar altın olur.)(ADS-I, s.343)

Karaltın nerde, **karanın** orda.(BAAD-I, s.151)

Karaya sabun, deliye öğüt neylesin.(ADS-I, s.343)

Karga nereye gitse yine **siyah** yumurtlar.(BAAD-II, s.62)

Karga yavrusuna bakmış, “benim **ak** pak evladım” demiş. (Kuzguna yavrusu anka görünür.)(ADS-I, s.346)

Karga yavrusunu “pamuğum” (kardan **ak** yavrum) diye severmiş.(BAAD-I, s.152)

Kaynamaya **kara** kazan dayanır.(BAAD-I, s.155)

Kazan götüm **kara** demez.(BAAD-I, s.155)

Kekliğin **alası** içinde olur.(BAAD-I, s.156)

Kendi evine çalışanın yüzü, ilin evine çalışanın gözü **ağarmış**.(BAAD-I, s.157)

Kır atı çulundan tanır, çulsuz da tanır.(BAAD-II, s.66)

Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan (tüyünden).(ADS-I, s.359)

Kır atun yanında duran ya huyundan ya suyundan.(ADS-AT, s.64)

Kırmızı öküz kızara kızara ölür.(BAAD-I, s.158)

Kızıl tembel, yazın koyu kabağaç gölgesi arar.(BAAD-II, s.67)

Körün istediği iki göz, biri **ela** biri **boz**.(ADS-I, s.374)

Köseyle alay edenin top **kara** sakalı gerek.(BAAD-I, s.166)

Köseyle alay edenin top sakalı **kara** gerek.(ADS-I, s.374)

Kötü davacı şahit yüzü **karalar** (yüzünü kara eder).(BAAD-I, s.166)

Köylünün kahve cezvesi **karaca** amma sürece.(ADS-I, s.376)

Kulağı duymayanın yüzü **kızarmaz**.(BAAD-II, s.70)

Ne **ağ** gerek ne **kara**, sıtara gerek sıtara.(BAAD-I, s.173)

Ne karanlıkta yat, ne **kara** düş gör.(ADS-I, s.396)

Ölüm yüz **aklığ**ıdır.(ADS-I, s.408)

Ölüm yüz **aklığ**ıdır.(BAAD-I, s.179)

Ramazanda yalan söyleyenin (oruç yiyenin) bayramda yüzü **kara** olsun.(ADS-I, s.415)

Sabahın **kızıllığı** akşamı kış eder; akşamın **kızıllığı** sabahı güz eder.(ADS-I, s.417)

Sabun koy **ağ** çıksın, yoğurt koy yağ çıksın.(BAAD-I, s.183)

Saçım **ak** mı **kara** mı? Önüne düşünce görürsün.(ADS-AT, s.76)

Saçım **ak** mı, **kara** mı? -Önüne düşünce görürsün.(ADS-I, s.418)

Sakal **sarı**, göz **mavi**, döl azgını; gece ayaz, gündüz bulut, yıl azgını.(BAAD-I, s.184)

Samanın **sarısını**, odunun kurusunu marta alıkoy.(BAAD-I, s.184)

Sarı altının olacağına **sarı** samanın olsun.(ADS-AT, s.77)

Sarı altının olacağına **sarı** samanın olsun.(ADS-I, s.422)

Sarı altının olacağına **sarı** samanın olsun.(BAAD-I, s.185)

Sarı inek meleğen olur, kahpe karı güleğen olur.(BAAD-I, s.185)

Sıdkıyla tut da **kara** taştan tut.(BAAD-I, s.187)

Siyah inekten beyaz sağılır.(ADS-I, s.429)

Siyahın açık esmeri, yoluna kurban kesmeli.(BAAD-I, s.188)

Tan yeri **ağarınca** hırsızın gözü **kararır**.(ADS-AT, s.82)

Tan yeri **ağarınca** hırsızın gözü **kararır**.(ADS-I, s.441)

Türkün gözü **alda** olur.(BAAD-II, s.84)

Üzüm üzüme baka baka **kararır**.(ADS-AT, s.86)

Üzüm üzüme baka baka **kararır**.(ADS-I, s.457)

Verirsen veresiye, batarsın **karasuya**.(ADS-AT, s.87)

Verirsen versiye, batarsın **karasuya**.(ADS-I, s.461)

Ye tatlıyı iç suyu balgam olsun, ye eti iç suyu al kan olsun.(BAAD-II, s.89)

Yeşil ot vardır şifa, **yeşil** ot vardır zehir.(BAAD-II, s.89)

Zürafanın düşkünü, **beyaz** giyer kış günü.(ADS-I, s.486)

4.2.DEYİMLER

İnsanlar arasında bildirişimi sağlayan bir dizge olan dilin, söz varlığı içindeki önemli unsurlardan birisi olan deyimler; kendi anlamı dışında anlatımı güçlendirmek için kullanılan kalıplaşmış öbeklerdir ve dilin anlamsal boyutunun zenginleşmesini sağlarlar.

Batı dillerinde deyim karşılığı olarak; Fransızcada locution; İngilizcede locution, idiom, formula, expression; Almandada ausdrück, redensart; Rusçada trazeologizm, obraznoye, vırajeniyeye sözcükleri kullanılmaktadır. Türkçede de önceleri darb-ı mesel, ta'bir, ıstılah sözcükleri deyim karşılığı olarak kullanılmıştır.

Deyimlerle ilgili yapılmış olan farklı tanımlar şu şekilde görülmektedir:

Türkçe Sözlük deyimi, genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir olarak tanımlamaktadır. (Türk Dil Kurumu, 2011: 651).

Berke Vardar deyimi, bir tür sözlüksel birim oluşturan anlambirim toplama; genellikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz olarak tanımlamaktadır. (Vardar, 2002: 71)

Zeynep Korkmaz deyimi, gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime veya kelime grubu olarak tanımlamaktadır. (Korkmaz, 2007: 66).

Tahir Nejat Gencana deyimi, her dilde, kuruluş anlamları, sözcüklerin düz anlamlarından az çok kaymış olan, kalıplaşmış birçok öbekler ve takımlar vardır. Anlamları ve yapıları kurallara bağlanamayan, açıklaması için derin incelemeler isteyen incelenmemesi daha doğru olan; yapısını değiştirmeden, çok kez, başka dile çevrilemeyen bu kalıplaşmış takımlarla söz öbekleri de Türkçenin özelliklerinden sayılır. Bu çeşit takımlara, öbeklere deyim adı verilir diyerek tanımlamaktadır. (Gencan, 2007: 583).

Doğan Aksan deyimi, belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamda kullanılmasıyla oluşan sözdür olarak tanımlamaktadır. (Aksan, 2007: 35).

Vecihe Hatiboğlu deyimi, anlatım gücünü artırmak için, az çok mantık dışına kayan, bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlere giren kalıplar olarak tanımlamaktadır. (Hatiboğlu, 1972: 194).

Leyla Subaşı Uzun deyimi, yan yana gelen göstergelerin kendi anlamlarından sıyrılarak anlambilimsel açıdan tek bir gösterge niteliğine sahip olması, yani, bütüne ait tek bir anlamı yansıtır duruma gelmesi olarak tanımlamaktadır. (Uzun, 1991: 30).

Doğan Günay deyimi, kendi anlamı dışında başka bir anlamda kullanılan kalıplaşmış sözler olarak tanımlamaktadır. (Günay, 2007: 244).

Yukardaki tanımlara bakıldığında deyimlerin, en az iki sözcükten oluştuğu; sözcüklerin anlamlarından ve anlamların toplamından farklı anlamlar ifade ettiği; öbekler oluşturarak kalıplaştığı; anlatıma çekicilik, akıcılık, güzellik kattığı; toplumun kültürünü, dünya görüşünü, yaşam biçimini yansıttığı öğeler olduğu görülmektedir. Renk adlarının bulunduğu 229 deyim aşağıda listelenmiştir.

Ak yolun keçisi gibi tok gidip aç gelmek.(BAAD-I, s.224)

Akla karayı seçmek.(ADS-AT, s.106)

Alakargaya borcu olmak.(BAAD-II, s.99)

Abdal olup da **kırmızı** kayışla davul mu çalacaksın?(BAAD-I, s.213)

Ağzı **kara**.(ADS-II, s.540)

Ağzının **kara** suyunu boşandırmak.(BAAD-I, s.220)

Ak ak demekle **ağarmazsın**.(BAAD-II, s.98)

Ak ak yuyup (yıkayıp), **mor mor** (boz boz, gök gök) sermek.(BAAD-II, s.98)

Ak ak yuyup **mormor** sermek.(BAAD-I, s.221)

Ak bahtlı olası.(BAAD-I, s.222)

Ak beze kara yamalık.(BAAD-I, s.222)

Ak gözlü.(BAAD-I, s.222)

Ak mı kara mı, önüne düşünce görürsün.(ADS-II, s.557)

Ak pak.(ADS-II, s.557)

Ak sakal, **kara** sakal.(ADS-AT, s.108)

Ak sakal, **kara** sakal.(BAAD-I, s.223)

Ak taş **kara** diyemem.(BAAD-I, s.223)

Ak üstünde **karayı** görmekten hoşlanmamak.(BAAD-I, s.224)

Ak yarak, **kara** yarak, hep sana mı gerek?(BAAD-I, s.224)

Ak yorak, **kara** yorak hep (hepisi) sana mı gerek?(BAAD-II, s.98)

Aka karışmaz, tavaya bulaşmaz.(BAAD-II, s.98)

Akla **karayı** seçmek.(ADS-II, s.550)

Aklı **kızıl** yumurtayı geçmek.(BAAD-II, s.98)

Aktan **kara** kalktı mı?(ADS-II, s.558)

Aktan **kara** kalktı mı?(BAAD-I, s.223)

Aktır yüzü, götürür (kaldırır) denizi.(BAAD-I, s.224)

Al basmak.(ADS-II, s.560)

Al da giyse yakışır, şal da giyse yakışır.(BAAD-I, s.225)

Al giyemedim ki alınayım.(ADS-II, s.561)

Al kana belenmek.(BAAD-I, s.226)

Al kanlara boyanmak.(ADS-AT, s.110)

Al kanlara boyanmak.(ADS-II, s.563)

Al yanını aldirmek.(BAAD-II, s.100)

Ala ağızlık sana yeter.(BAAD-I, s.224)

Ala çayımı yıktım ki sıçanlar (fareler) ölsün diye.(BAAD-I, s.224)

Alaca boncuk.(BAAD-I, s.224)

Alaca bulaca.(ADS-AT, s.108)

Alaca bulaca.(ADS-II, s.558)

Alaca dana, ak buzağı sade sizde mi var?(ADS-II, s.558)

Alaca dana, **ak** buzağı sade sizde mi var?(BAAD-I, s.224)

Alaca karanlık.(ADS-AT, s.108)

Alaca karanlık.(ADS-II, s.559)

Alaca zubun (tuman), aç karın, salın taşacağım (güzelim) salın.(BAAD-I, s.224)

Alası karası olmamak (kalbinde).(BAAD-I, s.224)

Alayı karayı yığmak.(ADS-II, s.559)

Alayı karayı yığmak.(BAAD-I, s.225)

Alı al, moru mor.(ADS-AT, s.109)

Alı al, moru mor.(ADS-II, s.561)

Allı evlendi, güllü çırak çıktı.(BAAD-I, s.227)

Allı gelin, pullu gelin, attan in de öyle gelin.(BAAD-I, s.227)

Allıyı aldım koynuma, **sarıyı** sardım sineme.(BAAD-I, s.227)

Allıyı everdi, güllüyü çıkardı.(BAAD-I, s.227)

Alnı açık, yüzü **ak**.(ADS-AT, s.111)

Alnı açık, yüzü **ak**.(ADS-II, s.566)

Alnım **ak**, yüzüm pak.(BAAD-I, s.227)

Alnının **ak**ıyla.(ADS-AT, s.112)

Alnının **ak**ıyla.(ADS-II, s.566)

Alnının **kara** yazısı.(ADS-II, s.567)

Altına **kara** su bağlamak.(BAAD-I, s.228)

Anam beni bir kız sanır, bir mut **sarıya** az sanır.(BAAD-I, s.230)

Aralarından **kara** kedi geçmek, (aralarına kara kedi girmek).(ATDS-II, s.578)

Aras **ak**ı, göz bakı.(BAAD-I, s.234)

Ayağına **sarı** su inmek.(BAAD-II, s.104)

Ayağına **sarı** un inmek.(BAAD-I, s.241)

Az oldu, **boz** oldu, bir çığın söz oldu. (BAAD-I, s.244)

Bahtı **kara**.(ATDS-II, s.611)

Bakım değil, **kara** boya.(BAAD-I, s.246)

Başına **karalar** bağlamak.(ATDS-II, s.621)

Baştan **kara** gitmek.(ATDS-II, s.628)

Ben diyorum **kara** dans, sen diyorsun **ala** dana.(BAAD-I, s.253)

Beyaz kitap.(ATDS-II, s.636)

Beyaza çekmek (Beyaz etmek, temize çekmek).(ATDS-II, s.636)

Bir donu var **kırmızı**; kâh anası giyer kâh kızı.(ATDS-II, s.646)

Bir elinde **kara**, bir elinde ayna.(BAAD-I, s.259)

Boynuna **boz** ipi ölçmek.(BAAD-I, s.264)

Boz ağız.(BAAD-I, s.264)

Boz oyun bolluğu, hartlabın cüllüğü.(BAAD-I, s.264)

Boz sığır değil mi bir yıl akıtır, bir yıl bakıtır.(BAAD-I, s.264)

Boz üzerindeki duvar.(BAAD-I, s.264)

Canını **gök** çapıta çıkılamak.(BAAD-II, s.112)

Canını **gök** çıkına çıkılamak.(BAAD-I, s.269)

Çamaşırın **ak** olsun.(BAAD-I, s.272)

Dibi **kırmızı** mumla mı çağırdım?(ATDS-II, s.717)

Dokuz kurda bir **kır** eşek.(BAAD-II, s.120)

Dünyayı **toz pembe** görmek.(ATDS-II, s.740)

Ekin **ağardı**, orak yakın.(BAAD-II, s.122)

Elim boş yüzüm **kara**.(BAAD-I, s.302)

Evlensene, param yok, kazansana, göt **kızıl**.(BAAD-II, s.129)

Fıstıki makam.(ATDS-II, s.783)

Göğsünde **ak** tüyler bitsin.(BAAD-I, s.317)

Gök gözlü.(BAAD-I, s.318)

Gökyeşil başına basmak.(BAAD-I, s.318)

Gönlü **kararmak**.(ADS-AT, s.185)

Gönlü **kararmak**.(ATDS-II, s.800)

Gözü **bozarmak**.(BAAD-I, s.321)

Gözü **kara**.(ATDS-II, s.817)

Gözü **kararmak**.(ATDS-II, s.817)

Gözümde **boz** yok.(BAAD-I, s.322)

Gözüne **karasu** inmek.(ATDS-II, s.819)

Gözünü **ağartmak**.(BAAD-I, s.322)

Gözünün **akı** bir dönüm.(BAAD-I, s.322)

Gözünün **akı** bulunmamak.(BAAD-I, s.322)

Gözünün **akını** çıkarmak.(BAAD-I, s.322)

Gözünün kökü **ağarmak**.(BAAD-I, s.323)

Gün **ağarmak**.(ATDS-II, s.826)

Hava **kararmak**.(ATDS-II, s.848)

Her boyayı botadık da **fıstıki** (cengâri) mi kaldı?(ATDS-II, s.854)

İbiğine **kara** su inmek.(BAAD-II, s.140)

İçi **kararmak**.(ATDS-II, s.868)

İki eli (**kızıl**) kanda olsa.(ATDS-II, s.875)

İki eli **kızıl** kanda olsa.(ADS-AT, s.205)

Kan kırmızı.(ADS-AT, s.214)

Kan kırmızı.(ATDS-II, s.906)

Kanı **kırmızı** çıktı.(BAAD-I, s.341)

Kara (Ali) Fakı'ya yazdırdık, daha beter azdırdık.(BAAD-II, s.144)

Kara bayramlar etmek.(BAAD-I, s.342)

Kara borsa.(ATDS-II, s.909)

Kara boyaya kabı var, tetiriye torbası var.(BAAD-I, s.342)

Kara cahil.(ADS-AT, s.215)

Kara cahil.(ATDS-II, s.909)

Kara cümle.(ATDS-II, s.909)

Kara çalı.(ADS-AT, s.215)

Kara çalı.(ATDS-II, s.909)

Kara çalmak.(ATDS-II, s.909)

Kara çanaklı kalmak.(BAAD-II, s.144)

Kara çanaklı.(BAAD-I, s.342)

Kara çanaklı.(BAAD-II, s.144)

Kara devenin öldüğüne acımam ama, sorana cevap yetiremem.(BAAD-I, s.342)

Kara dinmez.(BAAD-I, s.342)

Kara fakıya yazdırdık, daha beter azdırdık.(BAAD-I, s.342)

Kara gün dostu.(ADS-AT, s.215)

Kara gün dostu.(ATDS-II, s.910)

Kara gün taramadım, sana da mı yaranamadım?(BAAD-II, s.144)

Kara haber.(ADS-AT, s.215)

Kara haber.(ATDS-II, s.910)

Kara ile **sarı**, bir sidikli karı.(BAAD-II, s.144)

Kara kapçıklıya bakmak.(BAAD-I, s.342)

Kara kaplı kitap.(ATDS-II, s.910)

Kara kara düşünmek.(ADS-AT, s.215)

Kara kara düşünmek.(ATDS-II, s.910)

Kara kulak, kara bacak; ne verecek ne alacak.(BAAD-II, s.144)

Kara liste.(ATDS-II, s.910)

Kara saçı **ak**, var ömrü yok olmak.(BAAD-I, s.343)

Kara tavuk atası, görünüyor ötesi.(BAAD-II, s.144)

Kara toprağı birgün olur süreriz.(BAAD-I, s.343)

Kara yanını içine, **ak** yanını dışına getirmek.(BAAD-II, s.144)

Kara yerden gelmek.(BAAD-I, s.343)

Karabatak gibi bir batıp bir çıkmak.(ADS-AT, s.215)

Karaca kuraca gördün de, kuzgun yavrusu mu sandın?(BAAD-II, s.143)

Karaca, kuruca, gönlüme görece.(ATDS-II, s.909)

Karadurgun olmak.(BAAD-I, s.342)

Karagün taramadım, sana da mı yaranamadım?(BAAD-I, s.342)

Karakabuğa sarılmak.(BAAD-I, s.342)

Karakış karada, zemheri arada, ille gücük ille gücük.(BAAD-II, s.144)

Karakış karlı kış, yine geldi tıpış tıpış.(BAAD-II, s.144)

Karakışa katık et.(BAAD-I, s.343)

Karalar bağlamak (giymek).(ADS-AT, s.215)

Karalar bağlamak (giymek).(ATDS-II, s.910)

Karalar giyip göğ bürümek.(BAAD-I, s.343)

Karalara karışmak.(BAAD-I, s.343)

Karaları yağdırır, kara yanı bu yana ağdırır.(BAAD-II, s.144)

Karasakıza kabı var.(BAAD-I, s.343)

Kardaş değil **kara** taş.(ATDS-II, s.911)

Kardeş değil, **kara** taş.(BAAD-I, s.343)

Karşıdan baktım, **yeşil** türbe; yanına vardım, estağfirullah tövbe.(ATDS-II, s.913)

Kazan kazana **kara** demiş (tavanın da gülmeden aklı gitmiş).(ATDS-II, s.916)

Kazan kazana **kara** demiş, dığan sekme oyun oynamış.(BAAD-I, s.345)

Kazan kazana **kara** demiş, dığan sekme oyun oynamış.(BAAD-II, s.146)

Kazan kazana **kara** demiş, tavanın da gülmeden aklı gitmiş.(BAAD-I, s.345)

Kazan kazana **kara** demiş, tencere kalkmış oynamış.(BAAD-I, s.345)

Kır atım yemini çaldım duymaz.(BAAD-I, s.350)

Kır atın kuyruğu dursun, sen durma.(BAAD-II, s.148)

Kırmızı yumurta etmek.(BAAD-I, s.351)

Kızarıp bozarmak.(ATDS-II, s.932)

Kızıl (kızılca) kıyameti koparmak.(ATDS-II, s.933)

Kızıl ağız.(BAAD-II, s.49)

Kızıl çaylağa dönmek.(BAAD-I, s.352)

Kızıl divane.(ATDS-II, s.933)

Kızıl kıçlı.(BAAD-II, s.149)

Kızıl yarenlik.(BAAD-I, s.352)

Mah yüzüne, **kara** gözüme mi havasın?(BAAD-I, s.361)

Mavi boncuk kimde? (Benim gönlüm onda).(ATDS-II, s.963)

Nahr bütün gitti, sen **alaca** danayı arıyorsun?(BAAD-II, s.156)

Ocağına **kara** çalı çekmek.(BAAD-I, s.366)

Ocağına **kara** su bağlamak.(BAAD-I, s.366)

On pamağında on **kara**.(ATDS-II, s.988)

Onun bir “yoğurt **ak**” dediğine inan, bir de “resul Hak” dediğine.(BAAD-II, s.158)

Ordan da geçti **kara** leylekler.(BAAD-II, s.158)

Pekmez **kara**, yoğurt ak, akşam yat, sabah kalk.(BAAD-I, s.375)

Sabağı **beyaz** açtı.(BAAD-I, s.376)

Saç sakal (saç) **ağartmak** (bir işte).(ATDS-II, s.1022)

Saçı **ağartmak**.(ATDS-II, s.1021)

Saçı başı **ağarmak**.(ATDS-II, s.1021)

Saçın **ak** mı **kara** mı, önüne düşünce görürsün.(ADS-AT, s.241)

Saçın **ak** mı **kara** mı, önüne düşünce görürsün.(ATDS-II, s.1021)

Saçına **ak** düşmek.(ADS-AT, s.241)

Samanın **sarisından**, saçmanın kurusundan mayıs dedeye de sakla.(BAAD-I, s.378)

Sarı çizmeli Mehmet Ağa.(ADS-AT, s.242)

Sarı çizmeli Mehmet Ağa.(ATDS-II, s.1028)

Sarı kız sancağanlan, yetmiş iki ençeğenlen.(BAAD-I, s.379)

Sarı öküzden dem veren.(BAAD-II, s.162)

Sarı sakız gibi yapışmak.(BAAD-I, s.379)

Sarı samanım, sarı atım.(BAAD-I, s.379)

Sarı samanın altına su koyverir, çıkar üstüne vaz verir.(BAAD-I, s.379)

Sarı yağlar aktı, sarmısaklar koktu mu?(BAAD-I, s.380)

Sarı yağnan yağlıyı, kuyruk yağınan dağlıyı.(BAAD-I, s.380)

Senin kanın benimkinden **kırmızı** mı?(ADS-AT, s.242)

Senin kanın benimkinden **kırmızı** mı?(ATDS-II, s.1031)

Sular **kararmak**.(ATDS-II, s.1049)

Tavuğum **ak** olsun da, yumurtlamazsa yumurtlamasın.(BAAD-I, s.391)

Tencere dibin (götün) **kara**. Seninki benden **kara**.(ATDS-II, s.1070)

Tilkinin **ak** yeri.(BAAD-I, s.392)

Toz pembe görmek (Dünyayı).(ATDS-II, s.1078)

Turna gözü gibi.(ATDS-II, s.1078)

Yapacağım iş **kara** leyleğe et olsun.(BAAD-II, s.171)

Yeşil ışık yakmak.(ADS-AT, s.265)

Yeşil ışık yakmak.(ATDS-II, s.1118)

Yeşilden yemek.(ATDS-II, s.1118)

Yumurta satsa **sarı**sı bulunmaz.(BAAD-II, s.174)

Yüreği **kararmak**.(ATDS-II, s.1130)

Yüz **karası**.(ADS-AT, s.268)

Yüz **karası**.(ATDS-II, s.1133)

Yüz **kızartıcı**.(ATDS-II, s.1133)

Yüzü **ak**.(ATDS-II, s.1134)

Yüzü **kara**.(ATDS-II, s.1135)

Yüzünü **ağartmak** (birinin, kendi).(ATDS-II, s.1137)

Yüzünü **kara** çıkartmak (birinin).(ATDS-II, s.1137)

Yüzünü **kızartmak** (kendi, birinin).(ATDS-II, s.1137)

Yüzünün **akıyla** çıkmak.(ATDS-II, s.1137)

4.3.KALIP SÖZLER

Dilin söz varlığı unsurlarından olan kalıp sözler, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. (Aksan, 2006: 190). Az sözle çok anlamlar ifade edebilen, bireylerin zihninde kalıplaşmış olarak bulunan bu dilsel birlikler yaşamın her alanında çabuk hatırlanması ve herkesçe bilinmesi dolayısıyla sıkça kullanılmaktadır.

Muna Yüceol Özezen'e kalıp sözler, mecazsız ve herkesçe büyük bir sıklıkla kullanıla kullanıla artık tek bir kavramın karşılığı olan birlikteliklerdir. (Yüceol Özezen, 2001: 877).

Günay Karaağaç'a göre kalıp sözler, tek söz haline gelmiş yapılardır. Sözlerin dil bilgisi kurallarına uygun olarak sıralanmasından söz dizimlik birimler, yani, yapımlık ve çekimlik söz öbekleri ile cümleler meydana gelir. (Karaağaç, 2012: 685)

Kalıp sözlerden içinde renk adı bulunan dualar ve beddular aşağıda listelenmiştir.

4.3.1.DUALAR

Kalıp sözlerden olan dualarda, renk adı içeren 17 dua tespit edilmiştir ve aşağıda listelenmiştir.

Ak bahtlı olasın.(DBS, s.22)
Ak duvaklar takasın.(DBS, s.22)
Ak gelinler alasın.(DBS, s.22)
Ak gelinler olasın.(DBS, s.23)
Ak sütünü anam helal eylesin.(DBS, s.23)
Al duvaklar takasın.(DBS, s.23)
Allah **kara** yazı yazmış olmaya.(DBS, s.49)
Allı pullu gelin olasın.(DBS, s.67)
Alnın açık, yüzün **ak** ola.(DBS, s.67)
Alnın **ak** ola.(DBS, s.68)
Alnına **ak** yazılar yazılmış ola.(DBS, s.67)
Anamın **ak** sütü gibi helal olsun.(DBS, s.69)
Bahtın **ak** ola.(DBS, s.71)
Kara başım kurban olsun oğul sana.(DBS, s.102)
Kara haber duymayasın.(DBS, s.102)
Kaşı **karasını** bulasın.(DBS, s.102)
Yüzü **ak** olsun.(DBS, s.130)

4.3.2.BEDDUALAR

Kalıp sözlerden olan beddualarda, renk adı içeren 106 beddua tespit edilmiştir ve aşağıda listelenmiştir.

Adın **kara** yerden gele.(DBS, s.134)
Adın sanın **kara** gele.(DBS, s.134)
Ak döşek üstünde melul oturasın.(DBS, s.141)

Ak duvaklı gelin yüzü görme.(DBS, s.141)

Ak duvaklı gelinler alamayasın.(DBS, s.141)

Ak gelinler olmayasın, dünyana doymayasın.(DBS, s.141)

Ak gerdanın göz göz olsun delinsin.(DBS, s.141)

Ak göğsüne mor çıbanlar dizile, gençlikte intizar aldım diyesin.(DBS, s.141)

Ak göğsüne sargıların bağlana.(DBS, s.141)

Ak güne hasret kalasın.(DBS, s.141)

Ak sakalın **kızıl** kanda yuna.(DBS, s.142)

Ak sütüm helal olmasın senin gibi evlada.(DBS, s.142)

Al duvaklı gelinlere hasret kalasın.(DBS, s.142)

Al giyinip gezmeyesin.(DBS, s.143)

Al yerine **kara** sar.(DBS, s.154)

Alaca kuş olasın.(DBS, s.142)

Alın yeşilin üstüne döküle.(DBS, s.143)

Alını yeşilini solduramayasın.(DBS, s.143)

Allah'ın **kızıl** belasına rast gelesin.(DBS, s.148)

Alnın **kara** çıka.(DBS, s.154)

Alt yanında **kara** yılanlar yatsın.(DBS, s.154)

Anan baban bir **kızıl** tabutta gide.(DBS, s.155)

Ayaklarına **karasu** ine.(DBS, s.161)

Ayıbını **kara** toprak örtün.(DBS, s.162)

Azrail gelmeden **beyaz** kefene ölmeye de sarılasın.(DBS, s.162)

Bahtı **kara** kalasın.(DBS, s.166)

Bahtın **kara** gele.(DBS, s.167)

Bahtın **kara** ola.(DBS, s.167)

Bahtın **karara**.(DBS, s.167)

Başın ucunda **ak** duman göremeyesin.(DBS, s.171)

Başına **kara** gele.(DBS, s.167)

Başına **karalar** bağlana.(DBS, s.167)

Bayram gelse, **al yeşilin** giymesin.(DBS, s.172)

Bayramlar başına **kara** gele.(DBS, s.173)

Bencileyin **sararasın** solasın.(DBS, s.175)

Bir gül gibi **sararıp** da solasın.(DBS, s.181)

Bir kara çula muhtaç olsun.(DBS, s.181)

Boynuna **boz** ip ölçüle.(DBS, s.184)

Boynunu **boz** ipler ölçsün.(DBS, s.185)

Boz bulanık akan selden beter ol.(DBS, s.185)

Ciğerlerin **karara**.(DBS, s.194)

Dâr-ı dünya başına **kapkara** zindan olsun.(DBS, s.203)

Dertlere **karasın**.(DBS, s.207)

Duvağını **kara** toprak öpe.(DBS, s.215)

El içinde bahtı **kara** düşesin.(DBS, s.217)

El içinde bahtı **kara** kalasın.(DBS, s.217)

El yanında yüzü **kara** düşesin.(DBS, s.220)

Eli yüzü **kara** olsun.(DBS, s.219)

Elin yüzüne **kara** gele.(DBS, s.219)

Evin başına **kara** gele.(DBS, s.222)

Evine ateş düşse, **yeşil yeşil** dumanı tüte.(DBS, s.222)

Gözlerine **karasu** ine.(DBS, s.232)

Gün gele **kara** gele, yüreğine yara gele.(DBS, s.237)

Günün **kara** olsun.(DBS, s.238)

Hak seni **yeşiller** içinde çalı etsin.(DBS, s.240)

Hak yüzünün **karasını** yüzüne vura.(DBS, s.240)

Haksıza yüz **karalığı** çıka.(DBS, s.240)

İki cihanda yüzün **kara** olsun.(DBS, s.253)

İki gözü **kararsın**.(DBS, s.254)

İki gözün **kara** olasın.(DBS, s.255)

Kara bayramların gele.(DBS, s.268)

Kara çarşambaya rast gelesin.(DBS, s.268)

Kara defterin çoğala.(DBS, s.269)

Kara günler göresin.(DBS, s.269)

Kara haberin gele.(DBS, s.269)

Kara haberini alayım.(DBS, s.269)

Kara haberini bekliyorum.(DBS, s.268)

Kara kan kusasın.(DBS, s.269)

Kara kara ağrı.(DBS, s.269)

Kara kara dert.(DBS, s.269)

Kara karpuzaya veresin.(DBS, s.269)

Kara kaşın, kirpiklerin yolunsun.(DBS, s.269)

Kara kurşunlar yersin inşallah.(DBS, s.269)

Kara salla git.(DBS, s.270)

Kara sinek gözlerini oymalı.(DBS, s.270)

Kara taşın altında kalasın.(DBS, s.270)
Kara yazının kilidi yite.(DBS, s.270)
Kara yere giresin.(DBS, s.270)
Kara yerin karanlığına giresin.(DBS, s.270)
Kara yerler alsın seni inşallah.(DBS, s.270)
Kara yılan ile yatasıca.(DBS, s.270)
Kara yüzün her derdine baş ola.(DBS, s.270)
Karalara bürünesin.(DBS, s.269)
Maşere yüzün **kara** süreler.(DBS, s.270)
Nazik tenine **beyaz** kurtlar düşe, yanına doktorlar varamaya.(DBS, s.296)
Para etmez **kara** pula dönesin.(DBS, s.307)
Rengin gündün güne **sararsın**, solsun.(DBS, s.310)
Senin de gül benzün **sararıp** sola.(DBS, s.318)
Siyah saçın **kızıl** kana belene; ben de bu hâllere geldim diyesin.(DBS, s.322)
Siyah saçların dökülsün.(DBS, s.322)
Siyahlara bürünesin.(DBS, s.322)
Tenini **kara** toprak yesin.(DBS, s.330)
Tomurcuk güllerin **sararsın** solsun.(DBS, s.331)
Yaprağın **sararsın**, gönlün yorulsun.(DBS, s.340)
Yaprakların **sararsın** da dökülsün.(DBS, s.340)
Yaptığın iş başına **kara** gele.(DBS, s.340)
Yaşın **kara** gelsin.(DBS, s.340)
Yaşın **kara** ola.(DBS, s.344)
Yaşın, yılın **kara** ola.(DBS, s.344)

Yaşın, yılın üstüne **kara** gele.(DBS, s.344)

Yaz aylarında **sararasın** solasın.(DBS, s.346)

Yeşil yaprak gibi çürüyesice.(DBS, s.350)

Yollarınıza **boz** dumanlar çöksün.(DBS, s.352)

Yüzün **kara** ola.(DBS, s.356)

Yüzün **karara**.(DBS, s.356)

Yüzüne yüz evin **karası** sürüle.(DBS, s.356)

4.4.DEĞERLENDİRME

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye Türkçesindeki atasözleri, deyimler, bölge ağızlarındaki atasözleri, deyimler ile kalıp sözlerden olan dualar ve beddualar renk adları bakımından incelenmiştir. Renk adı içeren 532 madde tespit edilmiştir ve listelenmiştir. Bu bölümle ilgili verilere bakıldığında en fazla renk adının deyimlerde geçmekte olduğu görülür. Kalıp sözlerin tamamı incelenmesine rağmen yalnızca dua ve beddualarda renk adları tespit edilmiştir. İnsanların yüzyıllardan beri kullandığı atasözleri, deyimler ve kalıp sözlerin anlamının kuvvetlendirilmesinde, pekiştirilmesinde renk adları kullanılmıştır ve bugüne gelmiştir.

5. TÜRKİYE TÜRKÇESİ RENK ADLARI SÖZLÜĞÜ

Abanoz (Yunanca ébenos) Koyu, parlak siyah. Bu renkte olan. (TS, s.2)

...**abanoz** silmeli küçük salonda...(AER, s.5)

Abant (Özel ad) (BB)

Abeş (?) **1.** Kula renkte at. **2.** Açık pembe. (DS-I, s.17)

Abı (Farsça ab + Türkçe ı) Mavi. (DS-I, s.18)

Ablak (Arapça ablağ) **1.** Çok beyaz. **2.** Alabula, siyahlı beyazlı. (DS-I, s.24)

Abraş [**abaş**, **apraş**] (Arapça abraş) **6.** Alaca bulaca, karışık renkli. (DS-I, s.28)

1. Alaca benekli: *Abraş at.* (TS, s.6)

Acı yeşil (Türkçe acığ + Türkçe yaşıl) **1.** Çarpıcı, göz alıcı yeşil: " *Sıcak iklimlerde bu mevsim tek renktedir, sadece acı yeşildir.*" -R.H.Karay. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.12)

Koyu yeşil, yaprak yeşili. (DS-I, s.54)

Acıbadem (Türkçe acığ + Farsça bādām/ bāyām) (KB)

Açığrak (Türkçe*açuk+ rAk) Açıkça renkli. (DS-I, s.58)

Açık başak (Türkçe acığ+ Türkçe *baş + ak) (İsB, PB, BB, ÜB)

Açık ceviz (Türkçe acığ + Arapça cawz) (BiB)

Açık ela (Türkçe acığ + Türkçe al + A , ala sözcüğünün bir çeşitidir.) Gözleri yeşile çalan açık ela idi.(KA, s.59)

Açık fıstık (Türkçe acığ+ Arapça fustuk) (BiB)

Açık fildişi (Türkçe acığ+ Arapça fil + Türkçe *tiş) (PB, ÜB)

Açık gri (Türkçe acıg+ Fransızca gris) **1.** Grinin bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.17) (FB, KB, PB, ÜB)

Açık kahve (Türkçe acıg+ Arapça kahve) (DB, DüB, İB, BB, FB, KB, PB, ÜB)

Açık kahverengi (Türkçe acıg+ Arapça kahve+ Farsça reng) **1.** Kahverenginin bir veya birkaç ton açığı, sütlü kahve, kestane rengi, kestane dorusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.17)

...bej, açık ve **koyu kahverengi**, sütlü, sütsüz...(GZ, s.75)

Açık kaya (Türkçe acıg+ Türkçe kaya) (ÜB)

Açık kayısı (Türkçe acıg + Farsça qaysi) (DüB)

Açık kestane (Türkçe acıg+ Yunanca kástananon) **1.** Kestane renginin bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.17)

Açık kırmızı (Türkçe acıg + Arapça kırmızı) **1.** Kırmızının bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.17)

Açık kiremit (Türkçe acıg+ Yunanca keramídi) (DüB)

Açık krem (Türkçe acıg+ crème) (BB, DB, DüB, FB)

Açık leylak (Türkçe acıg + Arapça leylāk) (BB, FB)

Açık mavi (Türkçe acıg+ Arapça mā'i) **1.** Mavinin bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.18) (BB,)

...gözleri **açık maviye** kaçan ela...(MSE, s.6)

Açık mavi entari giydirildiği...(JT, s.28)

Yüzü kirli beyaz **açık mavi** süt rengi idi.(BSA, s.113)

Açık meşe (Türkçe acıg+ Farsça bīşa) (BiB, DüB)

Açık mine (Türkçe acıg+ Farsça minā) (CB)

Açık pembe (Türkçe acıg + Farsça penbe) **1.** Pembenin bir veya birkaç ton açığı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.19)

...ipek parıltılı **açık pembe** bir çiçek açan...(BSA, s.58)

Açık saman rengi (Türkçe acığ + Türkçe + Farsça) **1.** Soluk sarı renk **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.19)

Açık sarı (Türkçe acığ+ Türkçe sarıg) **1.** Sarının bir veya birkaç ton açığı. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.19) , (DüB, KB, PB)

...şu kuyruğu **açık sarı** olanı...(YYM, s.141)

Açık somon (Türkçe acığ + Fransızca saumon) (BB, DB, DüB, FB, İsB, ÜB)

Açık şampanya (Türkçe acığ+ Fransızca champagne) (BB, FB, İsB)

Açık yeşil (Türkçe acığ+ Türkçe yeşil) **1.** Yeşilin bir veya birkaç ton açığı. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.19)

...karpuzlar **açık yeşilin** üstünde...(K, s.323)

Açık yeşilden de aldık mı? (YYM, s.141)

Açık mavi (Türkçe acığ+ Arapça mā'i) (FB)

Ağ (Türkçe ak) Ak, beyaz. (DS-I, s.77), (DS-VI, s.4408)

Ak, berrak. (TRS-I, s.23)

Gin ü aydın rûşen idi ol kuyu

Ağ idi, tatlı idi anın kuyu

(Kel. XIV. 38)

Ağ inciden bezendi her yöresi

(Dah. XIV. 90)

Sabun koy **ağ** çıksın, yoğurt koy yağ çıksın.(BAAD-I, s.183)

Ağ ipin pamuğa ziyanı var.(BAAD-I, s.33)

Ağ mal kara gün içindir.(BAAD-I, s.33)

Ağ kürekle atarlar, **karayı** dirhemle satarlar.(BAAD-I, s.32)

Ağabbak [ağabbag, ağabbah, ağabbecik, ağablak, ağapbah, ağappağ,

ağappağ,ağappak, Ağca, ağça] (Türkçe ak + abbak) Bembeyaz, çok beyaz. (DS-I, s.79)

Ağaç kabuğu (Türkçe ğaç + Türkçe *kâp + uk) (DB)

Ağaç yeşili (Türkçe ğaç + Türkçe yaşıl) ...incelmiş ağaç yeşili...(K, s.323)

Ağamsı [ağca, ağımsı] (Türkçe ak + amsı) Beyazımsı, beyaza yakın. (DS-I, s.81)

Ağarmak (Türkçe ak + Ar-) **1.** Beyazlaşmak: "*Sakalı ağardı fakat gönü kocamandı.*" - N. Nâzım. **2.** Aydınlanmak: "*Selim çıkını aldı, güneşte ağaran patika yolunu tuttu.*" - Halikarnas Balıkcısı. **3.** Rengi solmak. **Ağaran baş, ağlayan göz gizlenmez** "belirtileri meydana olan yaşlılık ve izleri ortada duran üzüntü ne yapılsa gizlenemez" anlamında bir söz. (TS, s.39)

...bütünüyle **ağarsa** rahatlayacaktı.(YYM, s.140)

...lif lif **ağarmış**.(SK, s.23)

..saçları **ağarmış** atalarımızı...(Ş, s.317)

Dağlar **ağarıırken** konuşurduk tepelerde. (KGK, s.345)

Doğu **ağardı**, ay doğdu.(ABB, s.109)

Tan yerinin **ağarmasına** az vardı.(GA, s.10)

Yeni **ağarmaya** başlayan...(YD, s.35)

Ağaran baş, ağlayan göz gizlenmez.(ADS-I, s.120)

Ağaran varken, **kararana** kim bakar.(BAAD-I, s.32)

Ağarmış arpanın ömrü olmaz (az olur).(BAAD-I, s.32)

Ak ak demekle **ağarmazsın**.(BAAD-II, s.98)

Ekin **ağardı**, orak yakın.(BAAD-II, s.122)

Evin yık, yüzün **ağart**.(BAAD-I, s.119)

Evinde işleyen yüzü **ağarır**.(BAAD-I, s.119)

Gözünü **ağartmak**.(BAAD-I, s.322)

Gözünün kökü **ağarmak**.(BAAD-I, s.323)

Gün **ağarmak**.(ATDS-II, s.826)

Kendi evine çalışanın yüzü, ilin evine çalışanın gözü **ağarmış**.(BAAD-I, s.157)

Saç sakal (saç) **ağartmak** (bir işte).(ATDS-II, s.1022)

Saçı **ağartmak**.(ATDS-II, s.1021)

Saçı başı **ağarmak**.(ATDS-II, s.1021)

Yüzünü **ağartmak** (birinin, kendi).(ATDS-II, s.1137)

Ağca [ağça, ağabbak, ağamsı] (Türkçe ak + ca) Siyahlı beyazlı, alaca. (DS-I, s.86)

Ağca (ağcam) (Türkçe ak + ca) **1.** Beyaz, beyazca. (TRS-I, s.29)

Toprak buynuzlu, kuyruğu ağca iki buynuzu arasında.

(Sic. A. XIV. 6, 1162)

Ağcarak (Türkçe ak + ca + rAk) Aka, beyaza çalar, az beyaz. (TRS-I, s.29)

Kûr kendüm [Fa.]: Sığır mantarı dedikleri. Ağcarak saruluğa mâil topraktan zâhir olur.

(Deş. XIV. 237-1)

Ağcıl (Türkçe ak + cıl) Beyazlı, beyazı çok. (DS-I, s.86)

Ağça (Türkçe + ça) **1.** → **ağabbak 2.** → **ağca** (DS-I, s.86)

Ağlık (aklık) (Türkçe ak + ilk) Aklık, beyazlık. (TRS-I, s.48)

Nitekim karalık ve ağlık âdemin teninde tabâyi´den cem´ olur.

(Kab. XV. 3 449)

Ah (Türkçe ak) Beyaz, ak. (DS-I, s.121)

Ahca (Türkçe ak + ca)**1.** Beyaz. **2.** Oldukça beyaz, akça.(DS-I, s.127)

Ahcil (Ak + cIl) Rengini atmış, soluk. (DS-I, s.127)

Ahıtmalı (Türkçe ak+ıt-ma+lı) Alnından burnuna doğru beyaz leke olan hayvan.(DS-I, s.131)

Ahududu (Farsça āhū + Arapça/ Farsça tūt) (BiB, KB)

Ak (Türkçe ak) **1.** Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı. **2. sf.** Bu renkte olan. **3.** Beyaz leke: *bir gözünde ak var.* **4. sf. Mec.** Temiz. **5. sf. mec.** Dürüst. **6. sf. mec.** Sıkıntısız, rahat: *Ak günler göresin.* (TS, s. 58)

...**ak** porselen kaplar...(YYM, s.38)

...**ak** pörçekli karıcık...(O, s.106)

...**ak** saçlı, ak sakall bir insan...(ABB, s.153)

...**ak** sakallara kafa tutarak...(C, s.27)

...sakal ziyadece **ak.** (S, s.42)

...şu **ak** sakalımla...(Ş, s.266)

Ak saç onlara göre...(MSE, s.6)

Ak sakalını eline aldı.(AH, s.85)

Ak Tanrım.(K, s.5)

Ak yağmur, gel yağmur. (S, s.55)

Ak yolun keçisi gibi tok gidip aç gelmek.(BAAD-I, s.224)

Akla karayı seçmek.(ADS-AT, s.106)

Ak ak demekle **ağarmazsın**.(BAAD-II, s.98)

Ak ak demekle **ağarmazsın**.(BAAD-II, s.98)

Ak ak yuyup (yıkayıp), **mor mor** (boz boz, gök gök) sermek.(BAAD-II, s.98)

Ak ak yuyup **mormor** sermek.(BAAD-I, s.221)

Ak akçe ile **ak** baldıra güvençl olmaz.(BAAD-I, s.34)

Ak akçe **kara** gün içindir.(ADS-AT, s.17)

Ak akçe **kara** gün içindir.(ADS-I, s.126)

Ak ayranı ite dökerler, karabiberi ete dökerler.(BAAD-II, s.21)

Ak bahtlı olası.(BAAD-I, s.222)

- Ak** bahtlı olasın.(DBS, s.22)
- Ak** beze kara yamalık.(BAAD-I, s.222)
- Ak** curun akmazsa **kara** curun kol gibi...(BAAD-I, s.35)
- Ak** curun akmazsa **kara** curun kol gibi.(ADS-I, s.126)
- Ak** döşek üstünde melul oturasın.(DBS, s.141)
- Ak** duvaklar takasın.(DBS, s.22)
- Ak** duvaklı gelin yüzü görme.(DBS, s.141)
- Ak** duvaklı gelinler alamayasın.(DBS, s.141)
- Ak** gelinler alasın.(DBS, s.22)
- Ak** gelinler olasın.(DBS, s.23)
- Ak** gelinler olmayasın, dünyana doymayasın.(DBS, s.141)
- Ak** gerdanın göz göz olsun delinsin.(DBS, s.141)
- Ak** giyen ağa gerek.(BAAD-I, s.35)
- Ak** göğsüne mor çıbanlar dizile, gençlikte intizar aldım diyesin.(DBS, s.141)
- Ak** göğsüne sargıların bağlana.(DBS, s.141)
- Ak** göt (don, bacak), **kara** göt (don, bacak) geçit başında (hamamda) belli olur.(ADS-I, s.127)
- Ak** gözlü.(BAAD-I, s.222)
- Ak** gün ağartır, **kara** gün karartır. (ADS-I, s.127)
- Ak** güne hasret kalasın.(DBS, s.141)
- Ak** it, **kara** it, hepsi bir it.(BAAD-I, s.36)
- Ak** itin, ayrancıya zararı var.(BAAD-I, s.36)
- Ak** koyun **ak** bacağından, **kara** koyun **kara** bacağından asılır.(ADS-AT, s.19)
- Ak** koyun ak bacağından, **kara** koyun kara bacağından asılır.(ADS-I, s.131)

Ak koyunu (ala keçiyi) gören, içi dolu yağ sanır.(ADS-I, s.132)

Ak koyunun **kara** kuzusu da olur.(ADS-I, s.132)

Ak köpeğe koyun diye sarılma.(BAAD-I, s.36)

Ak köpeğin (itin) pamuk pazarına (pamuğa, pamukçuya) zararı vardır.(ADS-I, s.132)

Ak mı kara mı, önüne düşünce görürsün.(ADS-II, s.557)

Ak pak.(ADS-II, s.557)

Ak sakal, **kara** sakal.(ADS-AT, s.108)

Ak sakal, **kara** sakal.(BAAD-I, s.223)

Ak sakalın **kızıl** kanda yuna.(DBS, s.142)

Ak sakallıya da korku gerek.(BAAD-I, s.36)

Ak sütüm helal olmasın senin gibi evlada.(DBS, s.142)

Ak sütünü anam helal eylesin.(DBS, s.23)

Ak şeker, **kara** şeker, bir damar soya çeker.(ADS-I, s.133)

Ak taşa **kara** diyemem.(BAAD-I, s.223)

Ak tumana (dona) gök **mavi** yamalık vurulmaz.(BAAD-I, s.37)

Ak üstünde **karayı** görmekten hoşlanmamak.(BAAD-I, s.224)

Ak yarak, **kara** yarak, hep sana mı gerek?(BAAD-I, s.224)

Ak yaşmak leke götürmez.(BAAD-I, s.37)

Ak yorak, **kara** yorak hep (hepsi) sana mı gerek?(BAAD-II, s.98)

Aka karışmaz, tavaya bulaşmaz.(BAAD-II, s.98)

Aka karışmaz, tavaya bulaşmaz.(BAAD-II, s.98)

Akı köpeğe atarlar, **karayı** yemeğe katarlar.(BAAD-I, s.35)

Akın (beyazın) adı (var), **karanın** (esmerin) tadı (var).(ADS-I, s.131)

Akla **karayı** seçmek.(ADS-II, s.550)

Aklı **kızıl** yumurtayı geçmek.(BAAD-II, s.98)

Akşam bulutu **kızarırsa** eynine abayı al, sabah bulutu **kızarırsa** eline yabayı al.(BAAD-I, s.36)

Aktan kara kalktı mı?(ADS-I, s.133)

Aktan kara kalktı mı?(ADS-II, s.558)

Aktan kara kalktı mı?(BAAD-I, s.223)

Aktır yüzü, götürür (kaldırır) denizi.(BAAD-I, s.224)

Alnı açık, yüzü **ak**.(ADS-AT, s.111)

Alnı açık, yüzü **ak**.(ADS-II, s.566)

Alnım **ak**, yüzüm pak.(BAAD-I, s.227)

Alnımın **aklığı**, ağzımızın pekliği.(BAAD-II, s.22)

Alnın açık, yüzün **ak** ola.(DBS, s.67)

Alnın **ak** ola.(DBS, s.68)

Alnına **ak** yazılar yazılmış ola.(DBS, s.67)

Alnının **akıyla**.(ADS-AT, s.112)

Alnının **akıyla**.(ADS-II, s.566)

Anamın **ak** sütü gibi helal olsun.(DBS, s.69)

Aras **akı**, göz bakı.(BAAD-I, s.234)

Ayı “**akım**”, kirpi “yumuşığım” demiş.(ADS-I, s.167)

Bahtın **ak** ola.(DBS, s.71)

Başın ucunda **ak** duman göremeyesin.(DBS, s.171)

Çamaşırın **ak** olsun.(BAAD-I, s.272)

Göğsünde **ak** tüyler bitsin.(BAAD-I, s.317)

Gözünün **akı** bir dönüm.(BAAD-I, s.322)

Gözünün **akı** bulunmamak.(BAAD-I, s.322)

Gözünün **akımı** çıkarmak.(BAAD-I, s.322)

Hesabı pak (temiz) olanın yüzü **ak** olur.(BAAD-II, s.55)

Karga yavrusuna bakmış, “benim **ak** pak evladım” demiş. (Kuzguna yavrusu anka görünür.)(ADS-I, s.346)

Karga yavrusunu “pamuğum” (kardan **ak** yavrum) diye severmiş.(BAAD-I, s.152)

Ölüm yüz **aklığıdır**.(ADS-I, s.408)

Ölüm yüz **aklığıdır**.(BAAD-I, s.179)

Saçım **ak** mı **kara** mı? Önüne düşünce görürsün.(ADS-AT, s.76)

Saçım **ak** mı, **kara** mı? -Önüne düşünce görürsün.(ADS-I, s.418)

Saçına **ak** düşmek.(ADS-AT, s.241)

Tan yeri **ağarınca** hırsızın gözü **kararır**.(ADS-AT, s.82)

Tan yeri **ağarınca** hırsızın gözü **kararır**.(ADS-I, s.441)

Tavuğum **ak** olsun da, yumurtlamazsa yumurtlamasın.(BAAD-I, s.391)

Tilkinin **ak** yeri.(BAAD-I, s.392)

Yüzü **ak** olsun.(DBS, s.130)

Yüzü **ak**.(ATDS-II, s.1134)

Yüzünün **akıyla** çıkmak.(ATDS-II, s.1137)

Akabbacık → **akabbak** (DS-I, s.136)

Akabbağ → **akabbak** (DS-I, s.136)

Akabbak (Türkçe ak + abbak)[**ahabbağ, ahabpak, ahampak, ahapça, akabacık, akabbacık, akabbağ, akambicik, akapağ, akapak, akapça, akappak, akbacak, akbacık, akbak, akcacık, akçacık, akobbah, akpacık, akpak, akpakça**] Bembeyaz, çok beyaz, tertemiz. (DS-I, s.136)

Akaju (Fransızca acajou) (BiB)

Ak alaca (Türkçe + Türkçe ala + ca) Beyazla karışık renkli. (TRS-I, s.67)

El- ebrasu [Ar.]: Gövdesi ak alaca olan kişi.

(Tercemen. XIV. 4-2)

Ak arap (Türkçe ak+ Arapça´arab) Siyahlı beyazlı, alacalı. (DS-I, s.139)

Akarmak (Türkçe ak + Ar-) Ağarmak. (TRS-I, s.68)

Umarım ki akara kara yüzüm.

(Bektaş. XV. 440)

Akasya (Fransızca acacia) (BiB)

Akbacık (Türkçe + bacık) Çok ak. (DS-VI, s.4412)

Akca (Türkçe + ca) Akımsı. (DS-VI, s.4412)

Beyazca, beyaza yakın. (DS-I, s.144)

Akçıl [akçıl] (Türkçe ak + cıl) Beyaza yakın, beyazı çok, rengini atmış, solmuş (kumaş vs. hakkında).(DS-I, s.144)

Akçılı [ağcıl] (Türkçe ak + cıl + lı) Akı çok, akçıl. (DS-VI, s.4413)

Akcılrak (Türkçe ak+ cıl + rak) Akçılımsı. (TRS-I, s.69)

Âfir [Ar.]: Levni akcılrak olan nesne.

(Bab. XVI. 2, 65)

Akça (Türkçe ak + ça) **1.**→ **akca 2.** Beyaz ve boz renkli öküz.(DS-I, s.145)

Akçıl (Türkçe ak + CII) **1.** Rengi atmış, ağarmış: "Buruşuk, akçıl donlu bir bedevi." - R. H. Karay. **2.** İçinde ak renk bulunan: "*İçlerinden birisi akçıl kirpiklerini kırıştırdı, bir ölüm boyasıyla boyanmışa benzeyen dudaklarını kıpırdattı.*"-N. Hikmet. (TS, s.61)

Beyazlanmak.(TRS-I, s.70)

Sifid-fâm [Fa.]: Akçıl derler, sipid-bâm mânasına.

(Ni´meti. XVI. 396)

Akdeniz (Özel ad) (BiB, DüB)

Akdeniz mavisi (Özel ad) (KB)

Akğuğ (Türkçe + guğ) Ak, apak. (DS-VI, s.4413)

Akide (Arapça ´aķīda) (MB)

Akik (´aķīk) (FB)

Akkur (Türkçe ak + kur) Tertemiz, bembeyaz. (DS-I, s.156)

Aklı karalı (Türkçe lı+ Türkçe lı) Akı ve karası olan: "*İki turnam gelir aklı karalı/ Birin avcı vurmuş biri yaralı*"-Halk Türküsü. (TS, s.70)

Aklı (Türkçe + lı) Beyazı bulunan, beyaz renkli: "*Arabacı, içkinin söndürdüğü fersiz, kabarık, aklı gözlerini kızın yüzüne yanaştırarak fısıldadı.*"-P. Safa. (TS, s.70)

Aklık (Türkçe ak + lık) **1.** Ak olma durumu: "*Ocaktan aklığını yitirmiş bir bezle döndü, yeni gelenin masasını sildi.*"- R. Ilgaz. **2.** Kadınların makyaj için yüzlerine sürdükleri beyaz bir sıvı, düzgün. (TS, s.70)

Akmaltak (Türkçe ak + maltak) Boz renkli, beyaza yakın. (DS-I, s.159)

Akman (Türkçe ak+ man) **1.** Temiz, beyaz, güzel. **2.** Alın beyazlı sığır. (DS-I, s.159)

Akvaryum (Fransızca aquarium) (DB)

Akya (Yunanca litsa/ létsa) (FB)

Al (Türkçe *āl) **1.** Kanın rengi, kızıl, kırmızı. **2. sf.** Bu renkte olan: *Al bayrak. Al çuha.* **3.** Dorunun açığı, kızıla çalan at donu. **4. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.79)

...**al** bayrakların ı dalgalandırıyor. (DG, s.127)

...**al** kırmızı bir içki vardı. (YYM, s.10)

...**al**, mor, hasılı renk renk kalemlerle...(Ş, s.20)

...boynundan üztü az koyu **al**. (S, s.144)

...lambasının abajuru **ala** yakın...(KK, s.201)

...sadece **allı**, lacivertli, altın sarılı, menekşe morlu giysileri ile ...(O, s.28)

Al alan iki bakar.(BAAD-I, s.37)

- Al** arslan tutar, güç sıçan tutmaz.(ADS-I, s.134)
- Al** at, hem kapar hem teper.(BAAD-I, s.37)
- Al** basmak.(ADS-II, s.560)
- Al** da giyse yakışır, şal da giyse yakışır.(BAAD-I, s.225)
- Al** duvakla giren, **ak** duvakla çıkar.(BAAD-II, s.22)
- Al** duvaklar takasın.(DBS, s.23)
- Al** duvaklı gelinlere hasret kalasın.(DBS, s.142)
- Al** elmaya taş atan çok olur.(ADS-I, s.135)
- Al** giyen aldanmamış (aldanmaz).(BAAD-I, s.38)
- Al** giyen aldanmaz.(ADS-I, s.136)
- Al** giyen alınır.(ADS-I, s.136)
- Al** giyininip gezmeyesin.(DBS, s.143)
- Al** giyemedim ki alınayım.(ADS-II, s.561)
- Al** gömlek gizlenemez.(ADS-I, s.136)
- Al** ile arslan tutulur, güç ile sıçan (gücüğen) tutulmaz. (Al arslan tutar, güç sıçan tutmaz.)(ADS-I, s.137)
- Al** ile güzellik olmaz, zor ile pazarlık olmaz.(BAAD-II, s.22)
- Al** kana belenmek.(BAAD-I, s.226)
- Al** kanlara boyanmak.(ADS-AT, s.110)
- Al** kanlara boyanmak.(ADS-II, s.563)
- Al** yanını aldırılmak.(BAAD-II, s.100)
- Al**, gördüğün kızını, tuttur dolam dolam; al, görmemişin kızını tutsun ilene ilene.(BAAD-I, s.38)
- Ala** bakan iki bakar.(ADS-I, s.133)

Alı al, moru mor.(ADS-AT, s.109)

Alı al, moru mor.(ADS-II, s.561)

Alın yeşilin üstüne döküle.(DBS, s.143)

Alın yeşilin üstüne döküle.(DBS, s.143)

Alını yeşilini solduramayasın.(DBS, s.143)

Allı allıya, morlu morluya.(BAAD-I, s.40)

Allı evlendi, güllü çırak çıktı.(BAAD-I, s.227)

Allı gelin olmuş, pullu evlenmiş.(BAAD-I, s.40)

Allı gelin, pullu gelin, attan in de öyle gelin.(BAAD-I, s.227)

Allı pullu gelin olasın.(DBS, s.67)

Allı yelek, pullu yelek; gömlek yok canfes neye gerek?(ADS-I, s.141)

Allıyı aldım koynuma, sarıyı sardım sineme.(BAAD-I, s.227)

Allıyı everdi, güllüyü çıkardı.(BAAD-I, s.227)

Alma alı, sat yağız, bin doruya, besle kırı.(ADS-I, s.141)

Alma alı, satma kırı, ille doru, ille doru; yağızın da binde biri.(ADS-I, s.141)

Alma alı, satma kırı, yağızın binde biri, ille doru, ille doru.(BAAD-I, s.40)

Arsız allanmaz, çayır çillenmez.(BAAD-I, s.46)

Bayram gelse, al yeşilin giymesin.(DBS, s.172)

Biri ala, biri yeşile boyanmış, biri kahverengine boyanmış üç güvercin...(BSA, s.96)

Güzele köken yakışır, çirkine allar neylesin.(ADS-I, s.297)

Türkün gözü alda olur.(BAAD-II, s.84)

Ye tatlıyı iç suyu balgam olsun, ye eti iç suyu al kan olsun.(BAAD-II, s.89)

Ala (I) (Türkçe, ela sözcüğünün bir çeşitidir.) Elâ (TRS-I, s.80)

Şol ala gözden ey gönül sakın üş sana direm

Uyhuda sanma sen anı uyhusu yoktur al eder

(Nesimi XIV. 32- 1)

Ala (II) (Türkçe al + a) Alaca, karışık renk.

İşi efgan u işi nâle olmuş

Ciğer kanıyla tonu ala olmuş

(Işk. XIV. 53- 2)

[alabele, alabula, alaca, alaca belece, alaca bulaca, alacalı, alacalı beleceli, alacalı bolacalı, alacalı bulacalı, alacık, alaç, alalı bulalı, alaş, alaşan bulaşan, alaş bulaş, alca, alca belce, ale, Alıceli beliceli] **1.**Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı. **2.**Kahverengi ile kırmızı arası bir renk. **3.**Açık kahverengi, elâ. (DS-I, s.166-167)

Al karışık, allı. (DS-VI, s.4414)

1. Karışık renkli, çok renkli, alaca: *Ala kilim eskimiş.* **2.** *a.* Alabalık. **3.** *hık.* Açık kestane renginde olan, ela (göz). **4.** *a.* *hık.* Kekliğin boynundaki siyah halka. **ala keçi her vakit püsküllü oğlak doğurmaz** "değerli bir şeyden her zaman istenilen verim alınmaz " anlamında kullanılan bir söz. (TS, s.80)

Ala ağızlık sana yeter.(BAAD-I, s.224)

Ala çayımı yıktım ki sıçanlar (fareler) ölsün diye.(BAAD-I, s.224)

Ala karagada alacağım olsun, alamazsam gözümü oysun.(ADS-AT, s.20)

Ala kargada alacağın olsun.(BAAD-I, s.37)

Ala kargada hakkım olsun.(BAAD-I, s.37)

Ala keçi her vakit püsküllü oğlak doğurmaz.(ADS-AT, s.20)

Ala keçi her vakit püsküllü oğlak doğurmaz.(ADS-I, s.134)

Ala keçinin gününde keklik eti haramdır.(BAAD-II, s.21)

Ala keçiyi gören içi dolu yağ sanır.(ADS-I, s.134)

Alakargada alacağım olsun (alamazsam gözümü oysun).(ADS-I, s.134)

Alakargaya borcu olmak.(BAAD-II, s.99)

Alası karası olmamak (kalbinde).(BAAD-I, s.224)

Ben diyorum **kara** dans, sen diyorsun **ala** dana.(BAAD-I, s.253)

Kekliğin **alası** içinde olur.(BAAD-I, s.156)

Alabakar (Türkçe al + a + bak-) Turuncu, kırmızıya çalar renk. (DS-I, s.172)

Ala bele (Türkçe al + a + bele) Açıklı koyulu. (DS-VI, s.4414)

Alabula (Türkçe al+ a +bula) Kırmızımsı ve karamsı renkli eşya.(DS-I, s.174)

Alaca (Türkçe ala + ca) **1.** Aklı karalı. **2.** İki renkli. (DS-VI, s.4415)

Karışık renkli.(TRS-I, s.80)

...Kurbünde bir alaca öküz kaço giderken duttum.

(Sic. K. XV. 2, 94)

Abdal **alacayı**, isli karacayı sever.(BAAD-I, s.25)

Adamın **alacası** içinde, hayvanın **alacası** dışında.(ADS-I, s.116)

Alaca boncuk.(BAAD-I, s.224)

Alaca bulaca.(ADS-AT, s.108)

Alaca bulaca.(ADS-II, s.558)

Alaca bulutun sıcağı, topal kızın kucağı.(BAAD-I, s.37)

Alaca dana, ak buzağı sade sizde mi var?(ADS-II, s.558)

Alaca dana, **ak** buzağı sade sizde mi var?(BAAD-I, s.224)

Alaca gömleğin ya yeni, ya yakası meydana çıkar.(BAAD-I, s.37)

Alaca karanlık.(ADS-AT, s.108)

Alaca karanlık.(ADS-II, s.559)

Alaca kuş olasın.(DBS, s.142)

Alaca namaz Hakk'a yaramaz.(BAAD-II, s.21)

Alaca zubun (tuman), aç karın, salın taşağım (güzelim) salın.(BAAD-I, s.224)

Deli **alacayı**, fahı salacayı sever.(BAAD-I, s.88)

Nahır bütün gitti, sen **alaca** danayı arıyorsun?(BAAD-II, s.156)

Alacalamak (Türkçe ala + ca + la-) Renk renk, benek benek boyamak. (TS, s.81)

Alacalı bulacalı (Türkçe ala + ca + lı Türkçe bula + ca + lı) **1.**Karışık ve çiğ renkli, alaca bulaca: "Oğlanlar, alacalı bulacalı, kareli gömlekler giymişlerdi." -H. Taner. **2.** Boyaları birbirine karışmış. (TS, s. 81)

Alacalı (Türkçe al + a + ca + lı) Alaca. "*Türk kadınları alacalı bir ipek kumaş gibi köşeye birikmişlerdi.*" -Ö. Seyfettin.(TS, s. 81)

...toprak **alacalı**ryken...(K, s.7)

Ağır kavuklu, **alacalı** kesif yeniçerilerin demir çarıklarının çiğnediği...(KK, s.10)

Alaçatı (Özel ad) (DB)

Alaçakır (Türkçe al + a + Türkçe çakır) Yeşile yakın bir renk. (DS-I, s.180)

Alahaşhaş (Türkçe al + a + Arapça haşhâş) Çok ve karışık renk. (DS-I, s.188)

Alajik (Türkçe al + a + jik) Çok renkli.(DS-I, s.189)

Alalmak (Türkçe al + al-) Renkten renge girmek, alı al, moru mor olmak, bozulmak, alacalanmak. (TRS-I, s.86)

...Kara gözlü kâfir kızın men aluram, dahi senin yüzüne men gelmezem, ağladuğuna sebep ne?... Kazan bey alaldı, oğlunun yüzüne baktı, çağırıp söyler...

(Dede. XIV. 64)

Alaşav (Türkçe al + a + şav) Çeşitli renkler.(DS-I, s.200)

Alaz alaz (Türkçe yalazdan al + az) Alaca bulaca.(TRS-I, s.89)

Alaz alaz olmuş dağların karı

Gayet güzel olsa yiğidin yarı

O da sevdiğine nâzınan gider

(Kara. XVII. 173)

Albulak (Türkçe al + Türkçe bula- k) Kıpkırmızı. (DS-VI, s.4417)

Alev rengi (Türkçe yalab-yalaptan alev + Farsça reng) **1.** Alev kırmızısı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.91)

Alize (Fransızca alizé) (BiB)

Allamak (Türkçe al + la-) Kırmızı duruma getirmek. **allamak pullamak** süslemek, donatmak. (TS, s. 101)

Almes (Türkçe al + mes) Pembe. (DS-I, s.228)

Alpak (Türkçe al + Farsça pāk) Kırmızı. (DS-I, s.229)

Altın kum (Türkçe altun + Türkçe küm) (KB)

Altın rengi (Türkçe altun +Farsça reng) **1.**Altın sarısı, dore. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.107)

...altın rengi derin uçurumların...(L, s.48)

Altın renkli (Türkçe altun + Farsça reng) ...altın renkli yaseminlerle kaplı bir yer...(MSE, s.194)

Altın sarısı (Türkçe altun + Türkçe sarıg + ı) Altının rengi, altuni,altın rengi: "Dört tane kocaman, bakır sigara tablam var, onlar uçuk altın sarısına birkaç damla kızılık düşürüyorlardı."-E. Işinsu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.107) (CB)

...**altın sarısı** uzun saçları...(AER, s.52)

...sadece allı, lacivertli, **altın sarılı**, menekşe morlu giysileri ile ...(O, s.28)

Ay, yusyuvurlak ve **altın sarısı**dır.(O, s.229), (BB, DüB, İB, PB)

Altuni (Türkçe altun + Arapça -i) **1.** Altın sarısı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.109)

Alüminyum (Fransızca aluminium) (FB)

Alüminyum gri (Fransızca aluminium + Fransızca gris) (DB)

Alüvyon (Fransızca alluvion) (DB)

Alvala (Türkçe al + vala) **2.** Bembeyaz. **3.** Kırmızı. (DS-I, s.234)

Amber (Arapça ´anbar) (BB, PB)

Amberli kahve (Arapça ´anbar + li + Arapça k ahve) (MB)

Amfora (Yunanca amphore s) (BiB)

Amazon ( zel ad) (CB, BB, BiB, FB)

Anahtarlı (Yunanca anakhtora +lı) Burnundaki beyaz leke çene altına kadar inen at.(DS-I, s.249)

Angudi (Türkçe angut + Arapaça -i) **1.**Angut kuşunun rengi. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.125)

Ankut (Türkçe angut) Kırmızıya yakın koyu sarı renk. (DS-I, s.274)

Antep fıstığı ( zel ad) (DB)

Antik bej (Fransızca antique + Fransızca beige) ( B)

Antik ceviz (Fransızca antique + Arapça cawz) (D B)

Antik meşe (Fransızca antique +Farsça b şa) (BiB, D B)

Antik yeşil (Fransızca antique + Türkçe) (BB, MB)

Antik (Fransızca antique) (CB, FB, PB)

Apak (Pekiştirme eki + Türkçe ak) **1.** Bembeyaz. **2.** zf.çok ak bir biçimde: "*Sonunda uykuya dalınca, ay ışığı uyuyan denizcilerin mutlu yüzlerini apak aydınlattı.*"-Halikarnas Balıkcısı. (TS, s. 136)

...**apak** toz, sarısı kızgın güneş...(K, s.11)

...saçları **apak** oldu.(YYM, s.51)

Appak (abbak, apbak) (Pekiştirme eki + Farsça p k) Bembeyaz.(TRS-I, s.178)

Beni- Adem bilgi surette mutlak

Sakalı var kocalar gibi appak

(Hikmet. XV. 228)

- Aquarell** (Almanca aquarell) (FB)
- Armudi** (Farsça amrūd + Arapça -i)...yuvarlak armudi pembe ve koyu renkli ...(GZ, s.72)
- Armut** (Farsça amrūd) (FB)
- Asil lila** (Arapça aşıl + Fransızca lilas/ lilac) (DB, DB)
- Aslanağzı** (Türkçe arslan + Türkçe ağız) (BB)
- Aşı** (Türkçe aşı) Hayvan sürülen alımsı boya. (DS- VI, s.4428)
- Aşkar** (?) Akli karalı. (DS- VI, s.4429)
- Ateş kırmızısı** (Farsça ātaş) + Arapça kırmızı)1. Yanan ateşin rengi. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.183)
- Ateşin** (Farsça ātaşin) Ateş renginde olan. (TS, s.183)
- Atlantik** (Özel ad) (ÇB)
- Atlas** (Özel ad) (BB, KB)
- Avokado** (İngilizce avocado) (BB, FB, KB)
- Avanos** (Özel ad) (CB)
- Ayça** (Türkçe ay+ ça) (DB)
- Ayçekirdeği** (Türkçe ay + Türkçe şekirtük) (MB, BiB, DüB, İB, MB)
- Ay çiçeği** (Türkçe ay+ Türkçe çiçek, çeçek) (CB)
- Ayder yeşili** (Özel ad) (DB)
- Aydın** (Türkçe ay+dın) Alnı beyaz sığır. (DS-I, s.412)
- Ayışığı** (Türkçe ay + Türkçe ışık) (BiB, İB, KB, MB)
- Aynalı** (Farsça āyine) Alnında beyaz bulunan at ya da sığır.(DS-I, s.427)
- Ayva pambesi** (Farsça ābiyā + Farsça penbe) Tatlı bir ayva pambesinin üstüne...(O, s.87)
- Bade** (Farsça bāde) (KB)

Badem (Farsça bādām/ bāyām) (ÜB, CB, FB)

Badem ezmesi (Farsça bādām/ bāyām + Türkçe) (MB, PB)

Badem şerbeti (Farsça bādām/ bāyām + Arapça şarba) (MB)

Bademi (Farsça bādām/ bāyām + Arapça -î) (BB, FB, İsb, PB)

Bağbozumu (Türkçe ba- tan bağ + Türkçe buz-) (PB)

Bağırza (?) Kızılımsı. (DS-I, s.480)

Bahama beyazı (Özel ad) (PB)

Bahar rüzgarı (Farsça bahār + Farsça rūzgār) (KB)

Bahar yeşili (Farsça bahār + Türkçe yeşil) (FB)

Bahar (Farsça bahār) (İB)

Baharım (Farsça bahār + ım) (ÜB)

Bakır çalığı (Türkçe bakır+ Türkçe çal- İk) **1.** Yeşile çalan mavi renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.238)

Bakır kızılı (Türkçe bakır+ Türkçe)...bakır kızılı ve ve koskocaman gün olur allı pullu bulutların...(O, s.29)

Bakır rengi (Türkçe bakır + Farsça reng) **1.** Kızıla yakın kahverengi. **2. sf.** B u renkte olan. (TS,s. 238)

...**bakır rengini** almış...(KK, s.178)

Bakır (MB)

Bakırımı (Türkçe bakır+ ımı) Bakırımı: "*Gittikçe kırmızıya çalan bir güneş, her şeyin üzerine, tepeden turnağa bakırımı bir yıldız döküyor.*"-A. İlhan. (TS, s.238)

Baklaçiçeği (Arapça bākīlā + Türkçe çiçek, çeçek) **1.** Bakla çiçeği rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.239)

Bal buğu (Türkçe bal+ Türkçe bū) (FB, İsb)

Bal köpüğü (Türkçe bal + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) **1.** Açık sarı renk. **2. sf.** Bu

renkte olan. (TS, s.246), (DB, ÜB, KB)

Bal peteği (Türkçe bal + Ermenice petak) (MB)

Bal rengi (Türkçe bal+ Farsça reng) **1.** Kahverengiye çalan sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "Bal rengi gözlerin gözdağıyla, korkuyla sinmeyen cesareti olduğunu anlamıştı."-H. E. Adıvar. (TS, s.247)

...gözleri de **bal rengiydi.** (YYM, s.50)

Bal sarısı (Türkçe bal+ Türkçe sarıg) (FB)

Bal (Türkçe bal) (PB)

Balcı beji (Türkçe bal+ Fransızca beige) (ÜB)

Balçiçek (Türkçe bal+ Türkçe çiçek, çeçek) (İsB, MB)

Ballı (Türkçe bal +lı) Koyu pembe renk.(DS-I, s.509)

Bambu yaprağı (Fransızca bambou + Türkçe yapırgak) (MB)

Bambu (Fransızca bambou) (CB, DüB, PB)

Barak (Türkçe bar (kötü) + ak) Karışık, karışık renkli. (DS-I, s.524)

Bardan (?) Pek beyaz. (DS-I, s.529)

Barok bej (Fransızca barroco + Fransızca beige) (ÜB, PB)

Barok pembe (Fransızca barroco + Farsça penbe) (DB)

Barok (Fransızca barroco)(ÜB)

Barudi (Farça bārūd + Arapça -i)**1.** Koyu gri renk: "*Esmerliği peçesinin altından dahi hissedilmekte idi, bilmem ki barudi mi demeliyim.*" -A. İlhan. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.256)

Barut rengi (Farsça bārūd + Farsça reng) **1.** Koyu gri renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ortalığı saran barut rengi aydınlık açıldı, kül rengine döndü.*" -T. Buğra. (TS, s.257)

...önünde **barut rengi...**(KA, s.136)

Barza (?) Vücudunun yarısı beyaz yarısı kara keçi. (DS-I, s.536)

Başak (Türkçe*baş +ak) (BiB, BB, CB, DüB, FB, ÜB)

Bayaz [biyaz] (Arapça beyāz) Beyaz, pak. (DS-I, s.578)

Bayrak kırmızı (Türkçe bayrak + Arapça kırmızı) (BiB, DB, DüB, FB, KB, İB, PB)

Bebek pembe (Türkçe *be +be+k+ Farsça penbe) (MB)

Begonya (Latince begonia) (DB, KB)

Bej (Fransızca beige) **1.** Sarıya çalan açık kahverengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.295)

...bej keten takım elbise...(İs, s.91)

...bej, açık ve koyu kahverengi, sütlü, sütsüz...(GZ, s.75)

Ayaklarında **bej** renkli, tabanı kauçuk ayakkabı...(YYM, s.28) ,(DüB, FB, KB, MB, PB, ÜB)

Bej pembe (Fransızca beige + Farsça penbe) (FB)

Bekmez kefi (Türkçe bekmes ~pekmes+ Farsça kaf) **1.** Açık pekmez rengi, kulanın biraz koyusu (At için kullanılır, at donu). **2.** Pekmez rengi, pekmez köpüğü rengi.(DS-I, s.604)

Belce beji (Özel ad) (DB)

Bele (?) Yüzü beyaz koyun.(DS-I, s.608)

Belek (Türkçe belek) Alacalı, karışık renkli.(DS-I, s.609)

Beleklü (Türkçe belek +lü) (At) Vücudunun bir çok yerlerinde beyaz lekeler bulunan at.(DS-I ,s.610)

Bembeyaz (Pekiştirme eki + Arapça beyāz) **1.** Çok beyaz, apak: "*Kendisini son kez gördüğünde babamın saçları nasıl beyazsa ilk kez gördüğümde de bembeyazdı.*"-A. Ağaoğlu.(TS, s.305)

...bembeyaz gömleği...(YYM, s.52)

...bembeyazdır onlar...(O, s.29)

...boynuyla **bembeyaz** ördekler gibi salınan denizlerimde.(İs, s.492)

...dişleri **bembeyaz**, yüzüne...(BSA, s.87)

...içi **bembeyaz** badanalanmıştı.(GA, s.15)

Bembeyaz saçları katranlara... (S, s.225)

Bembeyaz yüzümle, bir hortlak...(GZ, s.15)

Bembeyaz yüzüne yavaş yavaş...(Y, s.406)

Bembeyaz.(YK, s.54)

Kırmızı adam **bembeyazdı**.(Üİ, s.10)

Şimdi Akşehir **bembeyaz**, pırıl pırıl...(KA, s.347)

Ben (Türkçe ben) Saçta, sakalda beliren beyazlık.(DS-I, s.625)

Benöyüş (Farsça banafşa) Menekşe rengi, mor. (DS-I, s.630)

Bergamodi (Fransızca bergamote + Arapça -i) **1.** Sarımsı pembe renk: "*Uzunca, sarışın, kadınların bergamodi dedikleri rengin daha açık tonunda.*"-A. Rasim. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.312)

Bergamot (Fransızca bergamote) (KB)

Bestel (?) Üzerinde beyaz veya siyah leke, benek bulunan hayvan.(DS-I, s.641)

Bestra (?) Karnının altına doğru, iki yan tarafında girintili çıkıntılı iki daire şeklinde beyazlık olan keçi.(DS-I, s.642)

Beş (?) Keçi, koyun ve sığır gibi hayvanların alınlarındaki beyazlık veya böyle bir lekeye sahip olan hayvan.(DS-I, s.642)

Beton gri (Fransızca beton + Fransızca gris) (MB)

Beyaz (Arapça beyāz) **1.** Ak, **kara**, **siyah** karşıtı. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Ellerini, omuzlarını silkeledikten sonra cebinden çekip aldığı beyaz mendile sildi.*"-L. Tekin. (TS, s. 321) , (BiB, ÇB, İB, PB)

...pembe **beyaz** yüzünde...(GH, s.12)

...pembe- **beyaz** bir gül...(MSE, s.5)

...altın gelin telleri ve **beyaz** ve sarı ince pullar ile bu yüzü...(JT, s.24)

...**beyaz** bıyıklı...(KY, s.51)

...**beyaz** bir alın başlardı.(SK, s.14)

...**beyaz** bir elma...(KA, s.50)

...**beyaz** bir ışıkla dibinden...(MK, s.3)

...**beyaz** boyaları dökülmüş... (M, s.41)

...**beyaz** çiçeklerine dikti.(L, s. 98)

...**beyaz** dişler görünüyor. (M, s. 114)

...**beyaz** gecelik, kuşak... (M, s.67)

...**beyaz** geminin merdivenini...(BÖ-2, s.150)

...**beyaz** ve ince yüzlü...(KY, s.12)

...**beyaz** ve solgun hayalet...(AER, s.124)

...**beyazlı**, kurak...(İBY, s.67)

...bozulmamış **beyaz** gömleği...(İs, s.91)

...bu **beyaz** sakallı...(BDD, s.12)

...eteğine **beyaz** minareleriyle...(BSA, s.26)

...hala **beyaz** göğsüne bakarken... (S, s.18)

...hiçbir **beyazın** olmadığı kadar ...(O, s.29)

...mavi- **beyaz** çizgili İtalyan kravatı...(İs, s.91)

...uçan **beyaz** kuşlar gibiydi.(BÖ-1, s.63)

...yaydığı bir **beyaz**...(K, s.28)

Beşiktaş, rengi: Siyah- **beyaz!** (İs, s.24)

Beyaz çemberini başına dolar...(C, s.16)

Beyaz eldivenler...(EB, s.22)

Beyaz saçlar için...(Ş, s.49)

Beyazlaşmış saçlarını doğal halinde...(İs, s.55)

Ey **beyaz** İfrit'in sarı şeytanı!(AH, s.69)

Gerer **beyaz** kuğular nazenin boyunlarını. (KGK, s.361)

İçi **beyaz** yumuşak...(GA, s.16)

Kalbimiz **beyaz** derken biz siyah diyemeyiz.(YK, s.54)

Karışık peynirle salata **beyaz** şarap söyledim.(YYM, s.6)

Mor şeytanlar **beyaz** İfrit'e ...(AH, s.71)

Sıyrıl, **beyaz** karanlık içinden, parıl parıl. (KHK, s.201)

Soğuk ay öptü **beyaz** ensesini. (KGK, s.341)

Yastığının **beyazlığı**nda, yorgun bakışları...(Y, s.401)

Zira, bu **beyaz** pantolonlu, beyaz yelekli ...(KK, s.10)

..**beyaz** bürümcük geceliğini giyinerek gelmiştir.(MB, s.54)

Beyaz...topukları beyaz...(İBY, s.25)

Azrail gelmeden **beyaz** kefene ölmeye de sarılasın.(DBS, s.162)

Beyaz giyenin yüreğinde yağ olmaz.(BAAD-II, s.29)

Beyaz kitap.(ATDS-II, s.636)

Beyaza çekmek (Beyaz etmek, temize çekmek).(ATDS-II, s.636)

Beyazın (akın) adı (var), **esmerin** (karanın) tadı (var).(ADS-I, s.187)

Beyazın adı var, **esmerin** tadı var.(ADS-AT, s.31)

Bir sokkuya suyu koymuşlar döğmüşler, ne kara olmuş ne **beyaz**. (BAAD-I, s.68)

En **beyaz** kardır ama üzerine işerler.(BAAD-I, s.112)

Fukaranın düşkünü, **beyaz** giyer kış günü.(ADS-I, s.281)

Havanın ayazına, kadının **beyazına** güvenme.(BAAD-I, s.133)

İhtiyarın düşkünü, **beyaz** giyer kış günü.(ADS-I, s.320)

Kara topraktan **beyaz** ekmek yetişir.(BAAD-I, s.151)

Nazik tenine **beyaz** kurtlar düşe, yanına doktorlar varamaya.(DBS, s.296)

Sabağı **beyaz** açtı.(BAAD-I, s.376)

Zürafanın düşkünü, **beyaz** giyer kış günü.(ADS-I, s.486)

Beyazgelen (Arapça beyāz + Türkçe kel-) Az beyaz, beyazca. (DS-I, s.647)

Beyazgösa (?) Alnının iki tarafında beyaz çizgi olan keçi. (DS-I, s.647)

Beyazlamak (Arapça beyāz +la-)...yanaklarını köpüklerle beyazlatıyor...(C, s.58)

Beylerbeyi (Özel ad) (BiB, ÇB)

Bitter (Almanca bitter) (PB)

Bodrum mavi (Özel ad) (MB)

Boncuk mavisi (Türkçe monçuk ~ munçuk + Arapça mā'î) **1.** Yeşile çalan bir mavi. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Gelen bakklalın kırmızı yüzlü, boncuk mavisi gözlü küçük çırağıydı.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.377), (BB, BiB, CB, DB, DüB, FB, İB, KB, PB)

Bor (Fransızca bore) Genel olarak boz renk. (DS-I, s.737)

Boz, boz renk.(TRS-I, s.638)

Eşheb [Ar.]: Bor at.

(Miftah. XV. 48)

Boran (Türkçe bor + agan) (DB)

Bordo (Fransızca bordeaux) **1.** Mora çalan kırmızı renk, şarap tortusu rengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan olan: *Bordo çanta.* (TS, s. 380), (BB, BiB, CB, İB, PB)

Bordomsu (Fransızca bordeaux + ImsI) Rengi bordoyu andıran, bordoya benzeyen, bordomtrak. (TS, s. 380)

Bordomtrak ((Fransızca bordeaux + trak) Bordomsu. (TS, s.380)

Borre (?) Sarımsı. (DS-I, s.741)

Boymul (Türkçe *böyun + mul) Boynu siyah koyun.(DS-I, s.746)

Boz (Türkçe boz) **1.** Açık toprak rengi. **2.** Kül rengi, gri. **3.** *sf.* Bu renklerde olan. **4.** *sf.*

Açılmamış, sürülmemiş (toprak). (TS,s. 391)

Boz toprağın, güneş çatlağı...(L, s.379)

Az oldu, **boz** oldu, bir çığın söz oldu. (BAAD-I, s.244)

Boynuna **boz** ip ölçüle.(DBS, s.184)

Boynuna **boz** ipi ölçmek.(BAAD-I, s.264)

Boynunu **boz** ipler ölçsün.(DBS, s.185)

Boz ağız.(BAAD-I, s.264)

Boz bulanık akan seldom beter ol.(DBS, s.185)

Boz eşek **siyah** olmaz.(BAAD-I, s.71)

Boz oyun bolluğu, hartlabın cüllüğü.(BAAD-I, s.264)

Boz sığır değil mi bir yıl akıtır, bir yıl bakıtır.(BAAD-I, s.264)

Boz üzerindeki duvar.(BAAD-I, s.264)

Eşeğin **bozunu** alma ırsızın kızını alma.(BAAD-I, s.115)

Gözümde **boz** yok.(BAAD-I, s.322)

Körün istediği iki göz, biri **ela** biri **boz**.(ADS-I, s.374)

Körün istediği iki göz, biri **ela** biri **boz**.(ADS-I, s.374)

Yollarımıza **boz** dumanlar çöksün.(DBS, s.352)

Bozaç (Türkçe boz + Aç) Boz renkte, boz renkli.(TRS-I, s.658)

Sakallı bozaç turgay sayradıkta.

(Dede. XIV. 7)

Bozarak (Türkçe boz+ ArAk) Açık renk, aka çalan. (DS-VI, s.4465)

(**bozırak**) Bozca, bozumsu. (TRS-I, s.658)

Ve eğer bozarak ve bulanık olursa balgam galipliğine delildir.

(Mü. Şi. XIV- XV. 4-2)

Bozarantı [bozarıntı] (Türkçe boz+ Ar + Antı) hafif boz renklilik. (DS-I, s.749)

Bozarmak (Türkçe boz+ Ar-) **1.** Boz renge girmek: "*Eski, bozarmış çarşaf yatağın ortasında toplanmıştı.*" -A. Kutlu. **2.** Renk değiştirmek, rengi atmak: "*Şimdi kızartıyor, şimdi bozarıyor, renk renk hareleniyordu.*" -Halikarnas Balıkçısı. (TS, s.392)

Kırlaşmak, ağarmak, sararmak.(TRS-I, s.658)

Bir gün Davut Tâî'yi gördüm kim benzi bozarmış korku ile, katı ağlar.

(Cennet. XV. 130)

Kızarıp **bozarmak**.(ATDS-II, s.932)

[bozarmağ, bozarmağ] **1.**Renk değiştirmek, rengini atmak. **2.** Ağarmak. **4.** Solmak, ağarmak. (DS-I, s.749)

Kızarıp bozarmak.(ATDS-II, s.932)

Gözü **bozarmak**.(BAAD-I, s.321)

Bozartı (Türkçe boz+ Ar+ tı) Boz görünüş, bozluk. (DS-VI, s.4465)

Bozcıl (Türkçe boz+ cıl) Boz renkli, bozumtrak.(TRS-I, s.659)

Merhum Tat Ali Paşa bir bozcıl burnu abraş zebun bargiri şehir kethudası İbrahim Çelebi'de emanet vaz'ettikte...

(Sic. A. XVI. 7, 892)

Boziya (Türkçe boz+ İya) Boz renkli.(DS-VI, s.4465)

Bozkır (Türkçe boz+ Türkçe kır) (KB)

Bozlak (Türkçe boz+ lAk) Bozumsu renkte. (DS-I, s.751)

Boz muhalif (Türkçe boz+ Arapça muhâlif) Kirli boz.(TRS-I, s.661)

Bin akçaya bir boz muhalif, bir ayağı karıncalı bir eşek aldım.

(Sic. A. XVI. 6, 199)

Bozumtuk [bozumtul, bozumuk, bozurak] (Türkçe boz + Im + tuk) Boza çalar renk. (DS-I, s.753)

Boza çalar.(TRS-I, s.661)

El-erbec [Ar.]: Bozumtuk siyah deveye denir.

(Kam. XVIII- XIX. 3, 89)

Böcekkabuğu (Türkçe böğ+ çAk + Türkçe kap+ uk) **1.** Mor ile yeşil arasında ve metal parlaklığında olan renk. **2. sf.** Bu renkte olan: *Böcekkabuğu deri.* (TS, s.395)

Böğrül (Türkçe böğür) Yan tarafı beyaz olan sığır.(DS-I, s.765)

Börtük (Türkçe bört + Ik) Açık, soluk (renk için). (DS-VI, s.4466)

Briket (Fransızca briquette) (FB)

Brokoli (İngilizce broccoli) (BiB)

Bronz (Fransızca bronze) (BB, BiB)

Bronzlaşmak (Fransızca bronze + IAş-) Güneşte yanarak bronz rengini almak. (TS, s.401)

Buçka (?) Yanaklarındaki kıllar sarı, kırmızı, beyazla karışık olan keçi.(DS-I, s.777)

Buğday rengi (Türkçe buğday + Farsça reng)**1.** Açık esmer renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s. 404)(BB, İsb, PB)

...**buğday renk** saçları, başım döndü. (S, s.86)

...**buğday rengi** ten...(KA, s.43)

...esmere çalan **buğday rengi** teni...(O, s.273)

Buğu (Türkçe bũ) (PB)

Bulanık ak (Türkçe bulganuk+ Türkçe ak) ...bulanık aklarıyla oturdukları zaman dehşetli...(BSA, s.58)

Buludi (Türkçe bulıt + Arapça -i) Kızıla çalan eflatun.(DS-I, s.790)

Bulut (Türkçe bulıt)(PB)

Burçak (Türkçe bũ+ r+ ça-k) (BB)

Burma (Türkçe bur- ma) (BiB)

Burun kamı (Türkçe bur- un + Türkçe kân) Tatlı kırmızı. (DS-I, s.803)

Buse (Farsça bûsa) (BiB)

Buz beyazı (Türkçe *bû- z+ Arapça beyâz) (BB, BiB, İB, CB, ÇB, DB, DüB, FB, İsB, KB, MB, PB, ÜB)

Buz dansı (Türkçe *bû- z) + Fransızca danse) (ÇB)

Buz grisi (Türkçe *bû- z + Fransızca gris) (PB)

Buz mavisi (Türkçe *bû- z + Arapça mâ'î) (BiB,CB, DB, PB)

Buz (Türkçe *bû- z)(PB)

Buzmak (Türkçe *bû- z + mAk) Koyu mavi. (DS-I, s.811)

Buzul gri (Türkçe buz + ul + Fransızca gris) (BiB, FB)

Buzul yeşili (Türkçe buz + ul + Türkçe yeşil) (MB)

Cam kırığı rengi (Farsça cām + Türkçe kır- + Farsça reng) Cam öbeği rengi. (DS-II, s.854)

Camgöbeği (Farsça cām + Türkçe köbek) **1.** Yeşile çalan mavi renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Onu örnek alan hamallar da camgöbeği takımın diğer parçalarına dayanır.*" -E. Şafak. (TS, s. 436), (BB, BiB, CB, DüB, KB, PB)

Ce [çiğē] (Türkçe *çī (yaş) + ğ+ A) Sarı. (DS-II, s.871)

Celep (Arapça callāb) Esmer renk. (DS-II, s.878)

Ceviz kabuğu (Arapça cawz + Türkçe kap + uk) (BiB)

Ceviz (Arapça cawz) (BiB, DüB, FB)

Cevizi (Arapça cawz + Arapça -i) **1.** Ceviz ağacının gövdesi kesilince görülen koyu kahve renk. **2.** Ceviz meyvesinin yeşil kabuğunun kaynatılmasından elde edilen kahve rengi. (DS-II, s.887)

Cevt (?) Bej rengi. (DS-II, s.887)

Cıclı bıclı [cicili bücülü] (Türkçe) Allı morlu. (DS-II, s.895)

Cıran (?) Doru at. (DS-II, s.925)

Cicikli (Türkçe cici + k + II) Karışık renkli. (DS-II, s.959)

Ciltin (?) Kıvılcım rengi. (DS-II, s.968)

Cimbirt (?) Koyu (renk). (DS-II, s.968)

Cinbil (?) Renkli. (DS-II, s.975)

Cingara (Arapça cinn + Türkçe kara) Simsiyah. (DS-II, s.978)

Civciv sarısı (Türkçe yansıma sözcük ci (v) ci (v) ~ cu cu + Türkçe sarı) **1.** Çok açık sarı. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.470)

Coga (?) Kırmızı. (DS-II, s.994)

Culku (?)Siyah ve beyaz eğrilmiş ipin karıştırılmasından elde edilen gri renk. (DS-II, s.1013)

Culla (?) Kara (renk). (DS-II, s.1013)

Çağıl (Türkçe *çağ+ ıl) (DB)

Çağla (Farsça çağala) (BB, BiB, ÇB, DüB, MB)

Çağla yeşili (Farsça çağala + Türkçe yeşil) **1.** Olmamış, ham olan yeşil meyvenin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.480), (ÜB)

Çakıcı (Türkçe çak- ı +cı) Koyu esmer.(DS-II, s.1042)

Çakıl (Türkçe *çak + II) (DüB, FB)

Çakıllı kum (Türkçe *çak + II + lı+ Türkçe kum)(FB)

Çakıl taşı (Türkçe *çak + II + Türkçe taş) (MB)

Çakın (Türkçe *çak- ın) Mavi gözlü. (DS-II, s.1043)

Çakır (Türkçe çakır) **1.** Açık, mavi, hareli ela (göz): "*Soluk esmer renkli, çakır gözlü, ağır tavırlı, az konuşur bir delikanlıydı.*" -M. Ş. Esendal. (TS, s.483)

...**çakır** gözlü, sırma saçlıları da...(GA ,s.75)

Çakırlı (Türkçe çakır +lı) İçinde renkli taneler bulunan mısır koçanı.(DS-II, s.1044)

Çakman (Türkçe yansıma ses, mavi ile yeşil arası renk verme + man) Süt mavisi.(DS-II, s.1046)

Çal [cal] (Türkçe *çāl) Ala renk. (DS-II, s.1047)

Çam (Türkçe çam) (BiB, DüB)

Çam balı rengi (Türkçe çam+ Türkçe bal + Farsça reng) ...çam balı rengindeki saçlarında ...(YYM, s.125)

Çam kokusu (Türkçe çam + Türkçe kok- u) (MB)

Çam yeşili (Türkçe çam + Türkçe yeşil) **1.** Yeşilin çam yapraklarına benzer bir tonu. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s. 492), (KB)

Çamur rengi (Türkçe çam- mur + Farsça reng) ...bulutların arasından çamur rengindeki dünyaya...(AER, s.81)

Çandır (?) Gök gözlü.(DS-II, s.1068)

Çapar (Türkçe çal-par) **1.**Sarışın mavi gözlü veya yeşil gözlü, çilli insan. **2.** Kula renkli hayvan. **3.**Benekli, alacalı hayvan. **4.**Beyazı çok kır renkli hayvan. **5.**Boz ve siyah karışımı renkli köpek. (DS-II, s.1073)

Çapraz (Farsça çep + rāst) Ön sağ, arka sol veya ön sol ve arka sağ ayağı beyaz veya alacalı olan at.(DS-II, s.1078)

Çayan (Türkçe çayan) Mavi gözlü.(DS-II, s.1096)

Çay filizi (Türkçe *say+ Yunanca filisa) (DB)

Çay yeşili (Türkçe *say+ Türkçe yeşil) (CB)

Çekere (?) Sarı. (DS-II, s.1111)

Çekici lila (Türkçe çek-ici + Fransızca lilas/lilac)

Çerepitz kirmızısı (Özel ad) (BiB)

Çiğ damlası (Türkçe çī + Türkçe tamığlağ) (FB, İsb, MB)

Çiğirdik (Türkçe çī + Ir+ Dık) Pembe renk. (DS-II, s.1209)

Çikolata (İtalyanca cioccolata) (DüB, FB, PB)

Çil (Türkçe çil) Yeşile çalar mavi renk. (DS-II, s.1213)

Çimen (Türkçe çümgen) (FB)

Çimen yeşili (Türkçe çümgen + Türkçe yaşıl) (PB)

Çimento gri (İtalyanca cemento + Fransızca gris) (KB, BiB, DüB)

Çimepe (?) Beyaz. (DS-II, s.1223)

Çingene pembesi (Türkçe çigan, çığāydan + Farsça penbe) **1.** Göz alıcı pembe renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s. 549)

Çini (Farsça çīnī) Açık mavi. (DS-II, s.1228)

Çisenti (Türkçe çise- nti) (DB)

Çividî (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça -i) **1.** Çivit rengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "Yalnız o, Fatma gibi üst yanı cepli, çividî mavi ceket yaptırmamıştı." -M. Yesari. (TS, s.552)

Çivit mavisi (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Arapça mā'i) **1.** Çivit rengindeki mavi: "Sarıntrak kirpiklerinin arasından bana bakan gözleri çivit mavisiydi." -Z. O. Saba. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.553)

Çivit rengi (Türkçe cüvüt, çüvüt, çüwüt + Farsça reng) **1.** Bir tür koyu mavi renk, çividî. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.553)

Çöl beji (Türkçe çülig + Fransızca beige) (DB)

Çöl beyazı (Türkçe çülig + Arapça beyāz) (PB)

Çöl kahvesi (Türkçe çülig + Arapça kahve) (BB)

Çöl kumu (Türkçe çülig + Türkçe kum) (BB, FB)

Çöl (Türkçe çülig) (DüB, PB)

Çömlek (Türkçe çönek) (DB)

Çöpür (?) Benek benek karışık (renk). (TRS-II, s. 955)

El- müvella'ú [Ar.]: Rengi çöpür alaca olan nesne ve gövdesi çöpür alaca olan at ve

adam.

(Terceman. XV. 192- 2)

Çur [çuro, çür] (?) Sarışın, açık sarı renkli. (DS-II, s.1305)

Dağ grisi (Türkçe tağ + Fransızca gris) (KB)

Dağ kristali (Türkçe tağ + Fransızca cristal) (FB)

Damla (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ) (BiB,FB)

Damla sakızı (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, sakır) (MB)

Damla sakızlı kahve (Türkçe ta-m-ı-ğ-la- ğ + Türkçe sakız, sağız, sakır + Arapça kahve) (MB)

Davla (Farsça tâb (ısı, sıcaklık, parlaklıktan) + IA) Alaca. (DS-II, s.1380)

Defne (Yunanca dafni) (BB, BiB, CB, PB)

Defne yaprağı (Yunanca dafni + Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak) (MB)

Demirî (Türkçe temür + Arapça -i)

Demir kıri (Türkçe temür + Türkçe kır)**1.** Siyah, beyaz karışık griye yakın renkte at donu. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.621)

Demir rengi (Türkçe temür + Farsça reng) **1.** Gri. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.621)

Deniz kabuğu (Türkçe teñiz + Türkçe *kâp + uk) (MB, PB, ÇB)

Deniz kumu (Türkçe teñiz + Türkçe kum) (ÇB)

Deniz mavisi (Türkçe teñiz + Arapça mā'î) **1.** Deniz renginde koyuca mavi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Eğer karşısında bir ayna olsaydı, deniz mavisi gözlerinin içinde iki güneş damlasının ışıldamaya başladığını görecekti.*" - N. Hikmet. (TS, s.629), (PB, MB)

Derin mavi (Türkçe teriñ + Arapça maî) (KB, ÜB)

Derya (Farsça daryā) (İB, İsb, MB)

Devetüyü (Türkçe devey, tewey, teve, tewe, téwi, tiwi + Türkçe tü ~ tük ~ tüü ~ tüy) **1.** Deve tüyü rengi, açık kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Sırtına yeni aldığı devetüyü uzun*

ropdöşambırını geçirdi." -Y. K. Karaosmanoğlu. (TS, s.646), (BiB)

Diken (Türkçe tiken, tikken) Sarı. (DS-VI, s.4488)

Dingin mavi (Türkçe tın- + ğın+ Arapça mā'î) (MB)

Dingin yeşil (Türkçe tın- t+ ğın +Türkçe yeşil) (PB)

Doğa (Türkçe doğ- a) (BiB)

Doğal bej (Türkçe doğ- a +l + Fransızca beige) (PB)

Dolunay (Türkçe tol- u+n+ ay)(KB)

Dolu tanesi (Türkçe tolu + Farsça dāne) (FB)

Dor (Türkçe torıĝ/ toruĝ) Doru (at rengi).(DS-II, s.1563)

Dore (Fransızca doré) **1.** Altın rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Dore buklelerini sallaya sallaya ve beni ilk kez görüyormuşçasına elini uzattı.*"- S. İleri. (TS,s.706)

Doru (Türkçe torıĝ/ toruĝ) **1.** Gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan, yağız (at). **2.** Kızıl (at donu). TS, s.706)

Döşşür (?) Güneş batarken meydana gelen kızılılık.(DS-II, s.1591)

Atın **dorusu** yiğidin delisi.(ADS-I, s.162)

Duman (Türkçe tuman) Duman rengi, gri.(DS-II, s.1602) (DB, FB)

Duman grisi (Türkçe tuman + Fransızca gris) (DB, PB)

Duman rengi (Türkçe tuman + Farsça reng) **1.** Koyu kül rengi, füme. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.723)

Dumduru (Pekiştirme eki + Türkçe *toruĝ) **1.**Çok temiz.**2.** Çok beyaz.(DS-II, s.1603)

Duru (Türkçe *toruĝ) (PB)

Duru beyaz (Türkçe *toruĝ + Arapça beyāz) Ablamın duru beyaz yanaklarını...(BSA, s.28)

Duru mavi (Türkçe *toruĝ + Arapça mā'î) (DüB)

Dümağ [dümmağ] (?) Bembeyaz. (DS-II, s.1628)

Ebru (Farsça abrī) (KB)

Eflatun (Arapça eflātūn) **1.** Açık mor renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.758)

...**eflatun** çizgili kravat takmış...(İs, s.163), (İB, KB)

Eflatuni (Arapça eflātūni)**1.** Eflatun rengi. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.758)

Eflatunsu (Arapça eflātūn+ sU) Eflatunumsu. (TS, s.758)

Eflatunumsu (Arapça eflātūn+ ImsI) Rengi eflatunu andıran, eflatuna benzeyen, eflatunsu. (TS, s.758)

Ege (Özel ad) (DüB)

Ege beji (Özel ad) (ÜB)

Ekin (Türkçe ek- in) (BB, CB, MB)

Ekru (İngilizce Ecre) **1.** Krem rengine yakın beyaz. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.770), (KB)

Ela (Türkçe al + A , ala sözcüğünün bir çeşitidir.) **1.** Gözde sarıya çalan kestane rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ela gözlerini sevdiğim dilber/ Seni görmeyeli göresim geldi*" - Karacaoğlan. (TS,s.779)

...bu **ela** mehtap hatırasına ...(L, s.271)

...**ela** gözleri biraz şehlalaşır... (M, s.104)

...**ela** gözlerini dikip...(GZ, s.16)

...**ela** gözleriyle Akdenizli ...(İs, s.93)

...**ela** gözlü genç bir adam.(İs, s.163)

...gözleri açık maviye kaçan **ela**...(MSE, s.6)

Yumdu dünyaya **ela** gözlerini. (KHK, s.343)

Körün istediği iki göz, biri **ela** biri **boz**.(ADS-I, s.374)

Elebek (?) Beyaz. (DS-III, s.1709)

Elma kırmızısı (Türkçe alma~ almıla + Arapça kırmızı) ...verdiği elma kırmızısı...(K,

s.323)

Elmas (Arapça elmās) Pembe renk. (DS-III, s.1725)

Elma şekerı (Türkçe alma~ almıla + Farsça şakar) (MB)

Elma yeşili (Türkçe alma~ almıla + Türkçe yaşıl) Gökyüzü elma yeşili bir renk almıştı.(KA, s.293), (BiB, CB)

Emir (Arapça amr) Siyahımtrak yeşil, neftî. (DS-III, s.1736)

Enerjik yeşil (Fransızca énergie + k + Türkçe yaşıl) (PB)

Erbi (?) Sarı saç.(DS-III, s.1764)

Erguvan rengi (Farsça argavān + Farsça reng) **1.** Eflatunla kırmızı arası renk, erguvani. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.807), (BB, BiB, FB, MB)

Erguvani (Farsça argavān+ Arapça -i) **1.** Erguvan rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.807)

Esmer (Arapça esmer) **1.** Siyaha çalan buğday rengi. **2.** Kurşuni renk: "*Sazlı köyü ayaklandığı zaman gökyüzü daha esmerdi ve ayaz insanın yüzünü ısırtıyordu.*" -T. Buğra. **3. sf.** Bu renkte olan: "*Esmer yüzünün hafifçe kızardığını, gözlerinin garip bir ışıkla yanmaya başladığını görüyoruz.*" -E. M. Karakurt. **4. sf.** Teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse), yağız: "*Bir düğün dansında ayaklarının pırlıltısını seyrettiği esmer kızla evlendi.*" - Halikarnas Balıkcısı. **Esmere al bağla, karşısına geç ağla** "esmer insana kırmızı renkli giysi yakışmaz" anlamında kullanılan bir söz. (TS, s.818)

...akşam **esmerliğine**...(K, s.174)

...derili **esmer** çıplak...(Üİ, s .235)

...**esmer** bebecikler...(SK, s.11)

...**esmer** erkeklerine...(GZ, s.13)

...**esmer** kara gözlüleri...(GA ,s.75)

...**esmer**, fikri son derece...(EB, s.23)

...**esmere** çalan buğday rengi teni...(O, s.273)

...o zaman **esmer**, ince bir kızdı. (M, s. 79)

...yanındaki **esmer** adamın ellerini...(İs, s.470)

...yanındaki **esmer**, hoş adamla el ele oturan...(İs, s.508)

Akdeniz **esmer**liğindeki kadın...(YYM, s.6)

Ben, **esmer** ve uzun boyluları severim.(KK, s.25)

Yüzünün derisi buruşuk ve **esmerdi**. (M, s.88)

Beyazın (akın) adı (var), **esmerin** (karanın) tadı (var).(ADS-I, s.187)

Esmere al bağla, karşısına geç ağla.(ADS-I, s.271)

Siyahın açık **esmeri**, yoluna kurban kesmeli.(BAAD-I, s.188)

Esmerce (Arapça esmer +ce) Esmere yakın, biraz esmer olan. (TS, s.819)

Esmersiz (Arapça esmer + imsi) *Esmere çalan, esmer gibi*. (TS, s.819)

Esmereleşmek (Arapça esmer + leş-) **1.** Esmer duruma gelmek: "*Yorgun, yıpranmış, esmerleşmiş gibiydi yüzü, tıraş olmamıştı.*" -Y. Atılğan. **2.** Siyaha yakın bir koyu renk almak. (TS, s.819)

Esmelik (Arapça esmer+ ilk) Esmer olma durumu: "*Su hep akıyor, toprak her an biraz daha koyulaşarak esmerliğini buluyordu.*" -T. Buğra. (TS, s.819)

Etirengi (Türkçe et + i + Farsça reng) Ten rengi. (DS-III, s.1798)

Et gibi açık kırmızı renk.(DS-III, s.1799)

Fas (?) Baş beyaz, vücudu siyah renkli bir çeşit koyun.(DS-III, s.1837)

Faslak (?) Çok şişman ve kızıl renkli (kimse). (DS-III, s.1838)

Fes rengi (Fas ülkesinden fes + Farsça reng) **1.** Koyu kırmızı renk. **2.** sf. Bu renkte olan: "*Fes rengi perdeler.*" (TS, s.864)

Fesleğen (Yunanca vasilikón) (BiB)

Fındık (Arapça bunduğ / funduğ) (DüB)

Fındıki (Arapça bunduğ / funduğ+ Arapça -i) **1.** Fındıkkabuğu. **2.** tar. Fındık altını.

(TS, S.867)

Fındikkabuğu (Arapça bunduḡ / funduḡ + Türkçe *kāp + uk) **1.** Fındığın kabuğunun rengini andıran bir tür kahverengi, fındık rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, S.867)

Fındık rengi (Arapça bunduḡ / funduḡ + Farsça reng) Fındikkabuğu. (TS, s.867)

Fırtına (İtalyanca fortuna) (BiB, İsB)

Fırtına mavi (İtalyanca fortuna + Arapça mā'i) (KB)

Fırtına grisi (İtalyanca fortuna + Fransızca gris)(PB)

Fıstıki (Arapça fustuḡi) Fıstık rengi. (TS, s.871), (DB)

Her boyayı botadık da **fıstıki** (cengâri) mi kaldı?(ATDS-II, s.854)

Fıstık rengi (Arapça fustuḡ + Farsça reng) **1.** Sarıya çalan açım yeşil renk. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.872) (BB, BiB, CB, ÇB, İB, İsB, MB)

Fıstık yeşili (Arapça fustuḡ + Türkçe yaşıl) (KB, ÜB)

Fıstıklı lokum (Arapça fustuḡi + Arapça hulkum) (MB)

Fışlak (?) Çok sarışın ve mavi gözlü (kimse). (DS-III, s.1861)

Fildişi (Arapça fıl + Türkçe tiş) **1.** Fil dişinin kırık beyaz rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. **Fildişi gibi** donuk, beyaz (ten). (TS, s.875), (BB, BiB, CB, DüB, FB, İB, İsB, KB, MB, ÜB)

Fildişi. (TS, s.876)

Fildişi sahili (Özel ad) (PB)

Filiz (Yunanca filisa) (DüB, FB, KB)

Filizî (Yunanca filisa+ Arapça -i) **1.** Filiz rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Geride tek tük ev ve onların da ardında yarı filizî, yarı nefî bir orman seçiliyordu.*" -E. Şafak. (TS, s.876)

Filiz rengi (Yunanca filisa + Farsça reng) **1.** Asma filizinin rengi, açık yeşil renk, filizî. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.877)

Firfiri (Arapça firfîri) **1.** Parlak kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.879)

Firuze (Arapça firūza/ fayrūzac) (FB)

Frambuaz (Fransızca framboise) (BB, FB)

Fulya (Sırpça polla) (KB)

Funda (Rumca phounta)(BB, PB)

Fuşıya çiçeği (Latince fuchsia + Türkçe çiçek, çeçek) (MB)

Füme (Fransızca fumé) **1.** Duman rengi. **2.** sf. Bu renkte olan: *Füme çorap.* **3.** sf. Tütsü ile kurutulmuş (balık, et). (TS, s.894) (BiB, KB)

Galibarda (Özel ad) Mora çalan kırmızı: "*Gelin görün ki bu yazıların yararlığını, sevimsiz galibarda renginin tatsızlığını anlayanların sayısı da azdı.*" -S. Birsal. (TS, s.900)

Gapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara) Kapkara, simsiyah. (DS-III, s.1916)

Gardenya (Fransızca gardénia) (BiB, CB, ÇB, PB)

Gece mavisi (Türkçe kiçe + Arapça mā'i) **1.** Koyu mavi **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.912) (BiB, MB, PB)

Gecegirmez (Türkçe kiçe + Türkçe *ki:r-) Sarı (renk). (DS-III, s.1958)

Geceyarısı (Türkçe kiçe + Türkçe yar- Ig) (MB)

Geneş (?) Kahverengi inek.(DS-III, s.1990)

Genevir (Yunanca kanavúri) Sarı ile beyaz karışık renk. (DS-III, s.1991)

Gevik (?) Hayvanlarda koyu kırmızı ile siyah karışığı renk.(DS-III, s.2011)

Geyik kanı (Türkçe keyik + Türkçe kân) Pembe renkli boya. (DS-III, s.2015)

Gırbız (Arapça kırmızı) **1.** Kırmızıya yakın bir renk.(hayvanlar için) **2.** Kırmızı boya. (DS-III, s.2054)

Gırca mırca (Türkçe kır + Ca+ mırca (ikileme)) Alaca bulaca (renk için).(DS-III, s.2054)

Gırcılı (Türkçe kır + CI+ II) Siyah beyaz karışık, renkli, kırçılı.(DS-III, s.2054)

Gırlaşmak (Türkçe kır + lA+ ş -) Ağarmak, beyazlaşmak. (DS-III, s.2059)

Gırmızı [**gırmızı, gırmuzu**] (Arapça kırmızı) Kırmızı.(DS-III, s.2060)

Gızıl (Türkçe kızıl) Kızıl renk. (DS-III, s.2070)

Gızılığıt (Türkçe kızıl + ğıt) Kızıla yakın renk. (DS-III, s.2070)

Gizem (Türkçe kız + Am) (CB)

Gizemli bej (Türkçe kız + II + Fransızca beige) (PB)

Gonür (Türkçe konurdan(koñur esmer, açık kestane) Gri renk. (DS-III, s.2102)

Goñur [goñur] (Türkçe koñurdan(konur esmer, açık kestane) **1.** Kızıl kahverengi. **2.** Koyu kahverengi. **3.** Siyah – beyaz renk. **4.** Boz renk. **5.** Kestane rengi. **6.** Sarı renk. **7.** Koyu kırmızı. (DS-III, s.2102)

Göğel (Türkçe göğ + Al) Yeşil. (DS-III, s.2128)

Gögem (Türkçe göğ + em) **1.** Yeşile çalan mor renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.956)

Göger (Türkçe göver) Koyu pembe. (DS-III, s.2128)

Gögermek (Türkçe *kö:k + er-) Morarmak, yeşermek, mavileşmek, bitki yapraklanmak. (TRS-III, s. 1727)

Kaba ağaçta dal budağın kurumuştı, yeşerip göğe

(Dede. E. XIV. 131)

Gögez (Türkçe kö: k + ez) Koyu mor (renk).(DS-III, s.2131)

Lâciverde yakın mavi. (TRS-III, s.1728)

Beş yüz akça kıymetli bir altun gerden ve üç yüz akça kıymetli bir al muhattem kuşak ve gögezi gömleği bîkusur aldım.

(Sic. A. 5, 464)

Gögnü (Türkçe kök + nI) Çürük rengi. (DS-III, s.2132)

Gögrek (Türkçe kök + rAk) Mavimsi.(TRS-III, s. 1728)

Cemest [Fa.]: .. Cevahir kısmındandır amma bahada eksik ve dûndur. Rengi göğrek kızılığa maildir.

(Deş. XVI. 38- 2)

Gögümsü (Türkçe kök + İmsI) Rengi gök rengini andıran, gök rengine benzeyen. (TS, s. 956)

Gök, (gökce) (Türkçe kök) **1.** Mavi.(TRS-III, s. 1730)

Rengi ak veya gök veya yeşil ola.

2. Yeşil. (TRS-III, s.1730)

Gördü gök çayırın üzerine bir kırmızı otağ dikilmiş.

(Dede. E. XVI. 76)

1. Mavi,yeşil. **2.** Yeşil, yemyeşil.(DS-III, s.2135)

Gökyüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi. Bu renkte olan. (TS, s.957)

Bostan **gök** iken pazar(-lık) yapılmaz.(ADS-I, s.204)

Gök göz körden sayılır.(BAAD-I, s.126)

Canını **gök** çapıta çıkılamak.(BAAD-II, s.112)

Canını **gök** çıkına çıkılamak.(BAAD-I, s.269)

Gök gözlü.(BAAD-I, s.318)

Gökçe (Türkçe kök + çe) **1.** Gök rengi, mavi. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.958), (DB)

Gökçül, (gökçül, gökçil) (Türkçe kök + çül) Mavimsi, gök rengine çalar. (TRS-III, s. 1737)

Fâm [Fa.]: Bir lâfızdır ki renklere delâlet eden kelimelerin âhirine lâhik olur; ol renge mâil olana delâlet eder. Kebûdfân derler, gökçül mânasına, siyahfâm derler, karasağı mânasın

(Miftah. XV. 111)

1. Maviye çalan renk.**2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.958)

Mora yakın mavi, mavimsi.(DS-III, s.2136)

Gök eylemek (Türkçe kök + Türkçe *ed + le-) Göğertmek, morartmak. (TRS-III, s.1738)

Kılurdu safha-i nesrini tırmuk

Gök eyler cismini ururdu yumruk

Yuz. Şems. XVI. 383)

Gök kır (Türkçe kök + Türkçe kır) **1.** Gri, kurşuni renkli at donu. **2.** *sf.* Bu renkte olan (at). (TS, s.958)

(Türkçe kök + Türkçe kır) Gök renge yakın kır renk. (TRS-III, s. 1738)

... Mumaileyh Hacı Habip Çelebi'ye ön ayağı total siyah bir re's katır ile gök kır bir re's bargir verip...

(Sic. A. XVI. 3, 874)

Göklük (Türkçe kök + İlk) Morluk, mavilik. (TRS-III, s. 1739)

Ve her gâh ki göklüğü azala selâmetlık nişanı ola ve eğer göklüğü artmaya yakın olursa bir elinden dahi kan alalar.

(Yadigâr. XIV. 22-2)

Gök mavi (Türkçe kök + Arapça mā'î) (İsB, DüB)

Gökmen (I) [göğüş, göz, gökçe, gökçen, gök gözlü, gökülü, göküş] (Türkçe kök + men) **1.** Mavi gözlü (kimse). **2.** Sarışın (kimse). (DS-III, s.2138)

Mavi gözlü (kimse). (TS, s.958)

Gök muhalif (Türkçe kök + Arapça muhâlif) Göğümsü, boz renk. (TRS-III, s. 1739)

Bundan akdem benim müvekkilim Hasan merhumdan bin altı akçaya bir gök muhalif katır iştira etmiş idi.

(Sic. A. XVI. 2, 1563)

Gökşin (Türkçe kök + şin) **1.** Maviye yakın renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.958)

Gökyüzü mavisi (Türkçe kök + Türkçe *yüz + Arapça mā'î) **1.** Açık mavi. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.959), (FB)

Gökyüzü (Türkçe kök + Türkçe *yüz) (BiB, İB)

Gölge (kö- l + ĩg+ e) (KB)

Gönür (Türkçe konurdan(koşur esmer, açık kestane) Kırmızıya yakın koyu sarı renk. (DS-III, s.2156)

Göreme (Özel ad) (DB)

Gövez rengi (Türkçe kök + ez) Sarımtırak, kirli kahverengi.(DS-III, s.2170)

Gövezi [göğezi, göğlü, gönezi, gövem, gövez, güvez, güvezi] (Türkçe kök + ez + i)1. Koyu kırmızı, vişne çürüğü renk. 2. Gök mavisi. (DS-III, s.2170)

Göy [göv] (Türkçe kök) Taze, yeşil (sebzeler için). (DS-III, s.2171)

Bostan **göyken** yesi merd olur.(BAAD-I, s.70)

Granit (Fransızca granit) (BB)

Granit yeşil (Fransızca granit + Türkçe yeşil) (BiB, FB)

Gri (Fransızca gris) 1. Kül rengi, boz renk, demir rengi,demirî. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.990)

Lacivertten **griye**, siyahtan maviye.(L, s.207) , (BiB, CB, DB, FB, KB, ÜB)

Grimsi (Fransızca gris + ImsI) Rengi griyi andıran, griye benzeyen, grimtırak: "*Mavi perdeler odayı grimsi bir ışığa boğarak hızla aydınlanıyor.*" -İ. Aral. (TS, s.991)

Grimtırak (Fransızca gris + tırak) Grimsi. (TS, s.991)

Gula (Türkçe kula) Krem rengi, açık sarı. (DS-III, s.2191)

Gulgülü (Farsça gul + Farsça gul + ü) Açık kırmızı. (DS-III, s.2191)

Gurup rengi (Arapça gurüb + Farsça reng) 1. Turuncuya çalan kırmızı. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.993)

Gül ağacı (Farsça gul + Türkçe ığaç) (BiB)

Gül beyazı (Farsça gul + Arapça beyāz) (ÇB)

Gülgani (Farsça gul + gani) Şeker rengi.(DS-III, s.2219)

Gül kurusu (Farsça gul + Türkçe kırkağ, kırık) 1. Pembe renkli gülün kurultuğunda dönüştüğü hafif morumsu renk. 2. sf. Bu renkte olan: "*Bir gülkurusu çocuk çarşafı içinde*

titriyor gibi görünen nazik, küçük güzel şeyi..." -R. N. Güntekin. (TS, s.998) (BiB, CB, DB, FB, İB, MB, DüB, İsb, ÜB, ÇB)

Gül rengi (Farsça gul + Farsça reng) **1.** Gül çiçeğinin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.999)

Gül tozu (Farsça gul + Türkçe toz) (KB)

Gülgezi (Farsça gul + Türkçe kez- +Ig) Mor renk.(DS-III, s.2219)

Gülgün (Farsça gul-gün) **1.** Gül renkli, pembe. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ateş doludur tutma, yanarsın / Karşısında su gülgün piyale*" -A. Haşim. (TS, s.998)

Gülgüli (Farsça gul + gul + Arapça -i) Gül renginde olan: "*Gülgüli, kerrakeli, mor haneli.*" -Nedim. (TS, s.998)

1. Kan kırmızı. **2.** Pembe. (DS-III, s.2219)

Gülistan (Farsça gul + İstan) (BiB, ÇB)

Güllü lokum (Farsça gul + II + Arapça hulkum) (MB)

Gülpembe (Farsça gul + Farsça penbe) (BB, BiB, FB)

Gümüş (Türkçe kümüş) (PB, CB, DüB, KB)

Gümüş grisi (Türkçe kümüş + Fransızca gris) **1.** Gümüş rengine çalan gri. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1002), (BiB, FB)

Gümüşi (Türkçe kümüş + Arapça- i) **1.** Gümüşi rengi. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.1002), (DB)

Gümüşlemek (Türkçe kümüş + IA-) **1.** Gümüşle kaplamak veya süslemek. **2.** Gümüşün rengini andıran bir renk vermek: "*Ay ışığının, yüksek servileri ince ince gümüşlediği bir şato korusundaymışlar.*" -A. İlhan. (TS, s.1002)

Gün batımı (Türkçe kün + Türkçe bat- + Im) (BiB, CB, BB)

Günebakan (Türkçe kün + e+ bak- +an) (BiB, ÇB, DB, ÜB)

Güneş (Türkçe kün + eş) (BiB, DüB, FB, İsb, PB, ÜB, PB)

Güneş sarısı (Türkçe kün + eş+ Türkçe sarıg) (CB)

Güvela (Türkçe göv + el + a) **1.** Açık yeşil, maviye çalan göz rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Karabuğday rengindeki esmer simasının üzerinde bir çift duru bakışlı güvela gözleri vardı.*" -E. E. Talu. (TS, s.1012)

Güvercin (Türkçe kögürçgün) (BB)

Güvercinboynu (Türkçe kögürçgün + Türkçe *böyun) **1.** Yeşil, mavi ve pembe arasında dalgalanır gibi görünen renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1013)

Güvercingöğsü (Türkçe kögürçgün + Türkçe köküz) **1.** Yeşil ile mavi arasında böcekkaşına benzer dalgalı ve değişken renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1014)

Güveri (Türkçe güver- i) Yeşil.(DS-III, s.2241)

Güvez (Türkçe kök +ez) **1.** Mora çalan kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bıyıkları tıraşlı bir uşak sağ tarafta üstü koyu güvez çuha ile kaplanmış bir kapı açtı.*" -A. H. Müftüoğlu. (TS, s.1014)

Yeşil ile mor arası bir renk. (DS-III, s.2241)

Güvezi (Türkçe kök +ez +i) Yeşilimsi, morumsu. (TRS-III, s. 1885)

El- 'ufre [Ar.]: Mağre mânasına ki güvezi renk.

(Kdeb. XVIII. 550-2)

Güz (Türkçe kûz) (DB)

Güz gülü (Türkçe kûz + Farsça gul + ü) (MB)

Hafilli (?) Esmer.(DS-III, s.2251)

Hâkî (Farsça hāk + Arapça - i) **1.** Yeşile çalan toprak rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1028)(BiB, DB, KB)

Hanmeli (Türkçe *kang+ Um +Türkçe elig) (BiB, KB)

Hanmteni (Türkçe *kang+ Um + Farsça tan) Açık pembe renk. (DS-III, s.2274)

Harç rengi (Arapça harc + Farsça reng) ...uzamış harç rengi saçlarıyla ...(SK, s.54)

Hardal rengi (Arapça hardal + Farsça reng) **1.** Kirli sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1047)(BB, BiB, CB, FB, PB)

Hardal sarısı (Arapça hardal + Türkçe sarı) (ÜB)

Harman tozu rengi (Farsça hirman + Türkçe toz + Farsça reng) Kızın saçları uçuşan harman tozu renginde, gözleri de...(YYM, s.50)

Harran (Özel ad) (CB)

Hasat (Arapça haşad) (CB)

Hasat sarısı (Arapça haşad + Türkçe sarı) (PB)

Havai (Arapça hevā' i) **1.** Hava ile ilgili, havada bulunan. **2. a.** Açık mavi renk. **3.** Bu renkte olan: "*Havai gözlük camlarının arkasından insana tatlı tatlı bakan iri kara gözleri vardı.*" -Y. K. Karaosmanoğlu. (TS, s.1063) (ÜB)

Havai mavi (Arapça hevā' i + Arapça mā'i) **1.** Göğün rengi, açık mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1063), (BiB, CB, DB, DüB, İB, KB)

...kaskak işlemeli havayi mavi bir bahçede... (M, s.66)

Havana (Özel ad) (BiB, FB, İsb, PB)

Hayal (Arapça hayāl)(ÇB, PB)

Hayal pembesi (Arapça hayāl + Farsça penbe) (DB)

Hayit yeşili (Latince vitex agnus castus + Türkçe yeşil) Kaynatılmış ve şaplanmış hayit ağacı yarağından yapılan bir çeşit dokuma boyası rengi.(DS-III, s.2318)

Hazan (Farsça hazān) (DüB, İB, İsb, ÜB)

Herba (İngilizce herba) (BB, PB)

Hercai (Farsça harcāyī) (DB)

Heşin (Türkçe yeşilden ses değişmeleriyle) **1.** Yeşil. **2.** Mavi. (DS-III, s.2349)

Heybeli (Arapça 'aybe + li) Yarısı beyaz, yarısı siyah keçi.(DS-III, s.2352)

Hidiv (Farsça hīdīv) (BiB, ÇB)

Hint cevizi (Özel ad) (BiB)

Hint mercanı (Özel ad) (CB)

Hint okyanusu (Özel ad) (BB)

Hint sarısı (Özel ad) Mango yaprakları ile beslenmiş ineklerin sidiğinden elde edilen, kehribar sarısına yakın, özellikle yağlı boya resimde kullanılan bir boya. (TS, s.1103)

Hiriyh (?) Küçük kuyruklu beyaz koyun.(DS-III, s.2388)

Hitit (Özel ad) (CB, İB, MB)

Hitit bakırı (Özel ad) (CB)

Hoçuk (?) Kalın boyunlu ve kıvılcık renkli (kimse).(DS-III, s.2391)

Holuz (?) Boz renk. (DS-III, s.2399)

Horozibiği (Farsça hurōs +Türkçe ibibik) **1.** Koyu, pembe renk: "*Horozibiği renginde, sarı ve yeşil çizgili bir kravat takmıştı.*" -T. Buğra. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1110)

Hurmadarı (Farsça hūrmā + Türkçe torığ/ toruğ) Açık kestane at rengi.(DS-III, s.2445)

Hünnap (Arapça ´unnāb) (BB)

Ifıcık (?) Gün doğmadan önce tan yerinde beliren kızılılık.(DS-III, s.2456)

Ihlamur (Yunanca flamúri) (BB, BiB, DB, FB, İsb, ÜB, DB)

Ihlamur çiçeği (Yunanca flamúri + Türkçe çiçek, çeçek) (KB)

Ilgım (Türkçe *ıl-gı-m)(DB)

Ilgın (Türkçe yılgın) (BiB)

Isırgan (Türkçe *ısır-+ ğan) (FB)

Islak kum (Türkçe *su(w)+la-k + Türkçe kum) (MB)

İğde (Türkçe yigde) (CB)

İğde ağacı (Türkçe yigde + Türkçe ıgaç) (BB)

İlk yaz (Türkçe il + k + Türkçe yaz) (ÇB)

İmbat (İtalyanca imbatto) (DB)

İncekum (Türkçe yinçge, yinçke + Türkçe kum) (DB)

İnci (Türkçe yençü) (DüB, PB)

İnci beyazı (Türkçe yençü + Arapça beyāz) (PB)

İpek mat (?Türkçe yıp + Fransızca mat) (KB)

İris (Fransızca iris) (BB)

İsli kır (Türkçe *īs~iş + II+ Türkçe kır) Demir kırından biraz daha koyu renk. (DS-IV, s.2558)

İslikula (Türkçe *īs~iş + II+ (Türkçe kula) Gri, kır. (DS-VI, s.4527)

İspi (?) Ak, beyaz. (DS-IV, s.2559)

İstanbul beji (Özel ad) (PB)

İstanbul pembesi (Özel ad) (PB)

İstanbul yeşili (Özel ad) (PB)

İzmir beji (Özel ad) (ÜB)

İztuzu (Türkçe *i:z + Türkçe tüz) (DB)

Kâfur (Arapça kâfūr)Çok beyaz.(TS, s.1265)

Kahve (Arapça qahve) (ÇB, KB, MB, PB)

Kahverengi (Arapça qahve + Farsça reng) **1.** Kavrulmuş kahvenin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Eski kahverengi ayakkabılarını sardırđı, parasını ödeyip çıktı.*" -Y. Atılđan. (TS, s.1270)

...parçalanmış kalın **kahverengi** perdeli...(EB, s.21)

...pırıl pırıl **kahverengi** meyveler...(SK, s.89)

...salona **kahverengi** bir elbise içinde giriyordu.(Üİ, s.165)

Biri ala, biri yeşile boyanmış, biri kahverengine boyanmış üç güvercin...(BSA, s.96)

Kahverengimsi (Arapça qahve + Farsça reng + ImsI) Rengi kahverengiye andıran, kahverengiye benzeyen. (TS, s.1270)

Kakao (Fransızca cacao) (DüB, FB)

Kakuleli kahve (Arapça kākulla + II + Arapça kahve) (MB)

Kalaba (?) Kızıl ve kaba tüylü koyun.(DS-IV, s.2607)

Kalker (Fransızca calcaire) (BB, FB, İsb, PB)

Kamelya (Fransızca camélia) (BiB)

Kamp ateşi (Fransızca camp + Farsça ātaş) (ÇB)

Kan kırmızı (Türkçe kân + Arapça kırmızı) Çok kırmızı. (TS, s.1299)

...**kan kırmızı** sarhoşluğu...(YK, s.65)

Kanyak (Fransızca cognac) (BiB)

Kanyon (Fransızca canyon) (DB)

Kapkara (Pekiştirme eki + Türkçe kara) ...bu gözleri **kapkara** bakışlar...(GZ, s.79)

...**kapkara** saçları apak oldu.(YYM, s.51)

...**kapkara** yılan balıkları...(GA, s.10)

...vakit bulamamış **kapkara**...(C, s.7)

Kar (Türkçe qar) (BB, BiB, MB, PB)

Kara (Türkçe kara) **1.** En koyu renk, siyah, **ak, beyaz** karşıtı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Kara gözlüm efkârlanma gül gayri / İbibikler öter ötmez ordayım*" -B. S. Erdoğan. (TS, s.1313)

...dua namaz bilmez **kara** kara kâfir...(YK, s.71)

...duman **karası** bütün bu...(L, s.320)

...esmer **kara** gözlüleri...(GA ,s.75)

...hiç **kara** çiçek açmaz.(HA ,s.70)

...**kara** badem gözleri...(C, s.16)

...**kara** cahili, kiber terbiye görmüş...(BÖ-2, s.197)

...**kara** gözlü bir adamdı.(BSA, s.21)

...**kara** günlerden atlatarak...(KY, s.32)

...**kara** kaşlı, kara gözlü, dolgun vücutlu...(İs, s.53)

...**kara** keçili urbalarının...(K, s.34)

...**kara** kuru adama...(BDD, s.12)

...**kara** örtüsü altında...(GH, s.33)

...**kara** saçlı kara gözlü...(ABB, s.125)

...**kara** sakallı herif yok...(MSE, s.38)

...**kara** zeytin gözlü bir oğlan...(YYM, s.50)

...mollanın **kara** kaşına kara gözüne... (M, s.75)

...sel **karaları** hakkında eski bir rivayet...(Ş, s.14)

Kara çadırlar ile ağıllar...(O, s.28)

Kara sevdalı birer aşıktı. (KGK, s.307)

Mehlika'nın **kara** sevdalıkları. (KGK, s.307)

Adın **kara** yerden gele.(DBS, s.134)

Adın sanın **kara** gele.(DBS, s.134)

Ağzı **kara**.(ADS-II, s.540)

Ağzının **kara** suyunu boşundurmak.(BAAD-I, s.220)

Ak akçe **kara** gün içindir.(ADS-AT, s.17)

Ak akçe **kara** gün içindir.(ADS-I, s.126)

Ak curun akmazsa **kara** curun kol gibi...(BAAD-I, s.35)

Ak curun akmazsa **kara** curun kol gibi.(ADS-I, s.126)

Ak göt (don, bacak), **kara** göt (don, bacak) geçit başında (hamamda) belli olur.(ADS-I, s.127)

Ak gün ağartır, **kara** gün karartır. (ADS-I, s.127)

Ak it, **kara** it, hepsi bir it.(BAAD-I, s.36)

Ak koyun **ak** bacağından, **kara** koyun **kara** bacağından asılır.(ADS-AT, s.19)

Ak koyun ak bacağından, **kara** koyun kara bacağından asılır.(ADS-I, s.131)

Ak koyunun **kara** kuzusu da olur.(ADS-I, s.132)

Ak sakal, **kara** sakal.(ADS-AT, s.108)

Ak sakal, **kara** sakal.(BAAD-I, s.223)

Ak şeker, **kara** şeker, bir damar soya çeker.(ADS-I, s.133)

Ak taş **kara** diyemem.(BAAD-I, s.223)

Ak üstünde **karayı** görmekten hoşlanmamak.(BAAD-I, s.224)

Ak yarak, **kara** yarak, hep sana mı gerek?(BAAD-I, s.224)

Ak yorak, **kara** yorak hep (hepisi) sana mı gerek?(BAAD-II, s.98)

Akı köpeğe atarlar, **karayı** yemeğe katarlar.(BAAD-I, s.35)

Akın (beyazın) adı (var), **karanın** (esmerin) tadı (var).(ADS-I, s.131)

Akla **karayı** seçmek.(ADS-AT, s.106)

Akla **karayı** seçmek.(ADS-II, s.550)

Aktan **kara** kalktı mı?(ADS-I, s.133)

Aktan **kara** kalktı mı?(ADS-II, s.558)

Aktan **kara** kalktı mı?(BAAD-I, s.223)

Al yerine **kara** sar.(DBS, s.154)

Alayı **karayı** yığmak.(ADS-II, s.559)

Alayı **karayı** yığmak.(BAAD-I, s.225)

Allah **kara** yazı yazmış olmaya.(DBS, s.49)

Alnın **kara** çıka.(DBS, s.154)

Alnının **kara** yazısı.(ADS-II, s.567)

Alt yanında **kara** yılanlar yatsın.(DBS, s.154)

Altına **kara** su bağlamak.(BAAD-I, s.228)

Anadan **kara** yuma neylesin, eskiden arığa yeme neylesin.(BAAD-I, s.42)

Aralarından **kara** kedi geçmek, (aralarına kara kedi girmek).(ATDS-II, s.578)

Arap eli öpmekle dudak **kararmaz** (kara olmaz).(BAAD-I, s.44)

Arife günü yalan söyleyenin (oruç yiyenin) bayram günü yüzü **kara** çıkar (olur).(ADS-I, s.152)

Arsıza öğüt neylesin, **karaya** sabun.(BAAD-I, s.46)

Ayaklarına **karasu** ine.(DBS, s.161)

Ayıbını **kara** toprak örtsün.(DBS, s.162)

Bahtı **kara** kalasın.(DBS, s.166)

Bahtı **kara**.(ATDS-II, s.611)

Bahtın **kara** gele.(DBS, s.167)

Bahtın **kara** ola.(DBS, s.167)

Bahtın **karara**.(DBS, s.167)

Bakım değil, **kara** boya.(BAAD-I, s.246)

Başına **kara** gele.(DBS, s.167)

Başına **karalar** bağlamak.(ATDS-II, s.621)

Başına **karalar** bağlana.(DBS, s.167)

Baştan **kara** gitmek.(ATDS-II, s.628)

Bayramlar başına **kara** gele.(DBS, s.173)

Ben diyorum **kara** dans, sen diyorsun **ala** dana.(BAAD-I, s.253)

Bir elinde **kara**, bir elinde ayna.(BAAD-I, s.259)

Bir **kara** çula muhtaç olsun.(DBS, s.181)

Bir sokkuya suyu koymuşlar dögümüşler, ne **kara** olmuş ne **beyaz**. (BAAD-I, s.68)

Biri **kara** biri **sarı**, ondan doğar huri.(BAAD-I, s.66)

Ciğerlerin **karara**.(DBS, s.194)

Çarşamba yalan diyenin, perşembe yüzü **kara** çıkar.(BAAD-I, s.78)

Dadandırma **kara** gelin, dadanırsa yine gelir.(ADS-I, s.226)

Dadandırma **kara** gelin, dadanırsa yine gelir.(BAAD-I, s.84)

Dan osurak yüzler **karası**, fış osurak ciğerpareci.(BAAD-II, s.37)

Dâr-ı dünya başına **kapkara** zindan olsun.(DBS, s.203)

Dertlere **karasın**.(DBS, s.207)

Dost (iyi dost) **kara** günde belli olur.(ADS-I, s.248)

Duvağını **kara** toprak öpe.(DBS, s.215)

El içinde bahtı **kara** düşesin.(DBS, s.217)

El içinde bahtı **kara** kalasın.(DBS, s.217)

El yanında yüzü **kara** düşesin.(DBS, s.220)

Eli yüzü **kara** olsun.(DBS, s.219)

Elim boş yüzüm **kara**.(BAAD-I, s.302)

Elin yüzüne **kara** gele.(DBS, s.219)

Evin başına **kara** gele.(DBS, s.222)

Fena insan kömüre benzer, ya yanar ya **kararır**.(BAAD-I, s.121)

Gider kazan **karası**, kalır yüzün hırası.(BAAD-I, s.125)

Gitti bostan kırası, kaldı yüzün **karası**.(BAAD-I, s.126)

Gönlü **kararmak**.(ADS-AT, s.185)

Gönlü **kararmak**.(ATDS-II, s.800)

Gözlerine **karasu** ine.(DBS, s.232)

Gözüne **karasu** inmek.(ATDS-II, s.819)

Gün gele **kara** gele, yüreğine yara gele.(DBS, s.237)

Gün **karası** gider, gön (yüz) **karası** gitmez. (BAAD-I, s.130)

Günün **kara** olsun.(DBS, s.238)

Hak yüzünün **karasını** yüzüne vura.(DBS, s.240)

Haksıza yüz **karalığı** çıka.(DBS, s.240)

Hava **kararmak**.(ATDS-II, s.848)

Hers çıkar göz **kararır**, hers gider yüz kararır.(BAAD-I, s.137)

İbiğine **kara** su inmek.(BAAD-II, s.140)

İçi **kararmak**.(ATDS-II, s.868)

İki cihanda yüzün **kara** olsun.(DBS, s.253)

İki gözü **kararsın**.(DBS, s.254)

İki gözün **kara** olasın.(DBS, s.255)

İki kara, iki **sarı** donuz ölün körü; bir **sarı** bir **kara**, onu her zaman ara.(BAAD-I, s.141)

İnat gelir göz **kararır**, inat gider yüz **kararır**.(BAAD-I, s.142)

İsteyenin bir yüzü **kara**, vermeyenin iki yüzü.(ADS-I, s.329)

İş başa düşüce **karatavuk** dört yumurtlar.(BAAD-I, s.144)

İyi dost **kara** günde belli olur.(ADS-I, s.335)

Kadın kısmı **kara** yazılıdır.(BAAD-I, s.149)

Kar **beyaza** köpek sıçar, **kara** kahveyi beğler içer.(BAAD-II, s.62)

Kara (Ali) Fakı'ya yazdırdık, daha beter azdırdık.(BAAD-II, s.144)

Kara (kötü) haber tez duyulur.(ADS-I, s.343)

Kara başım kurban olsun oğul sana.(DBS, s.102)

Kara bayramlar etmek.(BAAD-I, s.342)

Kara bayramların gele.(DBS, s.268)

Kara borsa.(ATDS-II, s.909)

Kara boyaya kabı var, tetiriye torbası var.(BAAD-I, s.342)

Kara bulut sıcağı, kışın avrat kucağı. (BAAD-II, s.62)

Kara bulut sıcağı, kışın avrat kucağı. (BAAD-II, s.62)

Kara cahil.(ADS-AT, s.215)

Kara cahil.(ATDS-II, s.909)

Kara cümle.(ATDS-II, s.909)

Kara çalı.(ADS-AT, s.215)

Kara çalı.(ATDS-II, s.909)

Kara çalmak.(ATDS-II, s.909)

Kara çanaklı kalmak.(BAAD-II, s.144)

Kara çanaklı.(BAAD-I, s.342)

Kara çanaklı.(BAAD-II, s.144)

Kara çarşambaya rast gelesin.(DBS, s.268)

Kara defterin çoğala.(DBS, s.269)

Kara devenin öldüğüne acımam ama, sorana cevap yetiremem.(BAAD-I, s.342)

Kara dinmez.(BAAD-I, s.342)

Kara eşekte katır olmaz, elekçiden hatun olmaz.(BAAD-I, s.151)

Kara eşekte katır olmaz, elekçiden hatun olmaz.(BAAD-I, s.151)

Kara fakıya yazdırdık, daha beter azdırdık.(BAAD-I, s.342)

Kara gün dostu.(ADS-AT, s.215)

Kara gün dostu.(ATDS-II, s.910)

Kara gün kararıp kalmaz (durmaz). (Koç yiğit bunalıp ölmez.)(ADS-I, s.343)

Kara gün kararıp kalmaz (durmaz). (Koç yiğit bunalıp ölmez.)(ADS-I, s.343)

Kara gün taramadım, sana da mı yaranamadım?(BAAD-II, s.144)

Kara günler göresin.(DBS, s.269)

Kara haber duymayasın.(DBS, s.102)

Kara haber tez duyulur.(ADS-AT, s.61)

Kara haber.(ADS-AT, s.215)

Kara haber.(ATDS-II, s.910)

Kara haberin gele.(DBS, s.269)

Kara haberini alayım.(DBS, s.269)

Kara haberini bekliyorum.(DBS, s.268)

Kara ile **ak**, sırat köprüsünden ayrılır.(BAAD-I, s.151)

Kara ile **sarı**, bir sidikli karı.(BAAD-II, s.144)

Kara ile **sarı**, bir sidikli karı.(BAAD-II, s.144)

Kara ile **sarıdan** hörü, **sarı** ile **sarıdan** peri, iki **karadan** elinin körü doğar.(BAAD-I, s.151)

Kara kan kusasın.(DBS, s.269)

Kara kapçıklıya bakmak.(BAAD-I, s.342)

Kara kaplı kitap.(ATDS-II, s.910)

Kara kara ağrı.(DBS, s.269)

Kara kara dert.(DBS, s.269)

Kara kara düşünmek.(ADS-AT, s.215)

Kara kara düşünmek.(ATDS-II, s.910)

Kara karpuz veresin.(DBS, s.269)

Kara kaşın, kirpiklerin yolunsun.(DBS, s.269)

Kara kışta **kara** serçe ilkbaharı bulamaz.(BAAD-I, s.151)

Kara kız karanlıkta sevilir.(BAAD-II, s.62)

Kara koyun **kara** bacağından, **ak** koyun **ak** bacağından.(BAAD-I, s.151)

Kara kulak, kara bacak; ne verecek ne alacak.(BAAD-II, s.144)

Kara kurşunlar yersin inşallah.(DBS, s.269)

Kara kütük karıncalı olur.(BAAD-II, s.62)

Kara liste.(ATDS-II, s.910)

Kara saçı **ak**, var ömrü yok olmak.(BAAD-I, s.343)

Kara salla git.(DBS, s.270)

Kara sinek gözlerini oymalı.(DBS, s.270)

Kara takka, **kara** başa yakıştır.(BAAD-I, s.151)

Kara taşın altında kalasın.(DBS, s.270)

Kara tavuk atası, görünüyor ötesi.(BAAD-II, s.144)

Kara toprağı birgün olur süreriz.(BAAD-I, s.343)

Kara topraktan **beyaz** ekmek yetişir.(BAAD-I, s.151)

Kara yanını içine, **ak** yanını dışına getirmek.(BAAD-II, s.144)

Kara yazının kilidi yite.(DBS, s.270)

Kara yerden gelmek.(BAAD-I, s.343)

Kara yere giresin.(DBS, s.270)

Kara yerin karanlığına giresin.(DBS, s.270)

Kara yerler alsın seni inşallah.(DBS, s.270)

Kara yılan ile yatasıca.(DBS, s.270)

Kara yüzün her derdine baş ola.(DBS, s.270)

- Karabatak** gibi bir batıp bir çıkmak.(ADS-AT, s.215)
- Karaca** kuraca gördün de, kuzgun yavrusu mu sandın?(BAAD-II, s.143)
- Karaca**, kuruca, gönlüme görecek.(ATDS-II, s.909)
- Karadurgun** olmak.(BAAD-I, s.342)
- Karagün** taramadım, sana da mı yaranamadım?(BAAD-I, s.342)
- Karagünün** ömrü az olur.(BAAD-II, s.62)
- Karakabuğa** sarılmak.(BAAD-I, s.342)
- Karakış** karada, zemheri arada, ille gücük ille gücük.(BAAD-II, s.144)
- Karakışta** karlar, martta yağmaz, nisanda durmazsa değme çiftçinin keyfine. (Martta yağmaz, nisanda dinmezse sabanlar altın olur.)(ADS-I, s.343)
- Karalara** bürünesin.(DBS, s.269)
- Karaltın nerde, **karanın** orda.(BAAD-I, s.151)
- Karaltın nerde, **karanın** orda.(BAAD-I, s.151)
- Karaya** sabun, deliye öğüt neylesin.(ADS-I, s.343)
- Kaşı **karasını** bulasın.(DBS, s.102)
- Kaynamaya **kara** kazan dayanır.(BAAD-I, s.155)
- Kazan götüm **kara** demez.(BAAD-I, s.155)
- Kazan kazana **kara** demiş (tavanın da gülmeden aklı gitmiş).(ATDS-II, s.916)
- Kazan kazana **kara** demiş, dığan sekme oyun oynamış.(BAAD-I, s.345)
- Kazan kazana **kara** demiş, dığan sekme oyun oynamış.(BAAD-II, s.146)
- Kazan kazana **kara** demiş, tavanın da gülmeden aklı gitmiş.(BAAD-I, s.345)
- Kazan kazana **kara** demiş, tencere kalkmış oynamış.(BAAD-I, s.345)
- Köseyle alay edenin top **kara** sakalı gerek.(BAAD-I, s.166)
- Köseyle alay edenin top sakalı **kara** gerek.(ADS-I, s.374)

Kötü davacı şahit yüzü **karalar** (yüzünü kara eder).(BAAD-I, s.166)

Köylünün kahve cezvesi **karaca** amma sürece.(ADS-I, s.376)

Mah yüzüne, **kara** gözüme mi havasın?(BAAD-I, s.361)

Mahşere yüzün **kara** süreler.(DBS, s.270)

Ne **ağ** gerek ne **kara**, sıtara gerek sıtara.(BAAD-I, s.173)

Ne karanlıkta yat, ne **kara** düş gör.(ADS-I, s.396)

Ocağına **kara** çalı çekmek.(BAAD-I, s.366)

Ocağına **kara** su bağlamak.(BAAD-I, s.366)

On pamağında on **kara**.(ATDS-II, s.988)

Ordan da geçti **kara** leylekler.(BAAD-II, s.158)

Para etmez **kara** pula dönesin.(DBS, s.307)

Pekmez **kara**, yoğurt ak, akşam yat, sabah kalk.(BAAD-I, s.375)

Ramazanda yalan söyleyenin (oruç yiyenin) bayramda yüzü **kara** olsun.(ADS-I, s.415)

Saçım **ak** mı **kara** mı? Önüne düşünce görürsün.(ADS-AT, s.76)

Saçım **ak** mı, **kara** mı? -Önüne düşünce görürsün.(ADS-I, s.418)

Saçın **ak** mı **kara** mı, önüne düşünce görürsün.(ADS-AT, s.241)

Saçın **ak** mı **kara** mı, önüne düşünce görürsün.(ATDS-II, s.1021)

Sıdkıyla tut da **kara** taştan tut.(BAAD-I, s.187)

Tan yeri **ağarınca** hırsızın gözü **kararır**.(ADS-AT, s.82)

Tan yeri **ağarınca** hırsızın gözü **kararır**.(ADS-I, s.441)

Tencere dibin (götün) **kara**. Seninki benden **kara**.(ATDS-II, s.1070)

Tenini **kara** toprak yesin.(DBS, s.330)

Üzüm üzüme baka baka **kararır**.(ADS-AT, s.86)

Üzüm üzüme baka baka **kararır**.(ADS-I, s.457)

- Verirsen veresiye, batarsın **karasuya**.(ADS-AT, s.87)
- Verirsen versiye, batarsın **karasuya**.(ADS-I, s.461)
- Yapacağım iş **kara** leyleğe et olsun.(BAAD-II, s.171)
- Yaptığın iş başına **kara** gele.(DBS, s.340)
- Yaşın **kara** gelsin.(DBS, s.340)
- Yaşın **kara** ola.(DBS, s.344)
- Yaşın, yılın **kara** ola.(DBS, s.344)
- Yaşın, yılın üstüne **kara** gele.(DBS, s.344)
- Yüz **karası**.(ADS-AT, s.268)
- Yüz **karası**.(ATDS-II, s.1133)
- Yüzü **kara**.(ATDS-II, s.1135)
- Yüzün **kara** ola.(DBS, s.356)
- Yüzün **karara**.(DBS, s.356)
- Yüzüne yüz evin **karası** sürüle.(DBS, s.356)
- Yüzünü **kara** çıkartmak (birinin).(ATDS-II, s.1137)
- Karaala** (Türkçe kara + Türkçe āla) Koyu gri renk. (DS-IV, s.2638)
- Karadut** (Türkçe kara + Farsça tüt) (BB, FB)
- Karagök** (Türkçe kara + Türkçe kök) Üzerinde siyah benekleri olan beyaz at, bakla kırı.(DS-IV, s.2644)
- Karaib kahvesi** (Özel ad) PB)
- Kara kır** (Türkçe kara + Türkçe kır) Siyaha yakın kır renk.(TRS- IV, s.2264)
- Hasan bin Ali nâm kimeneye iki bin üç yüz akçaya bir kara kır bargir bey´ idüp.
- (Sic. A. XVI. 4, 344)
- Kara kıyma** (Türkçe kara + Türkçe kıyma) Açık siyah, siyah tahrirli.(TRS- IV, s.2264)

... Kara kıyma gözleri kan yaş toldu.

(Dede. XVI. 13)

Kara konur (Türkçe kara + Türkçe konur) Siyah ile yanık al karışığı renk.(TRS- IV, s.2264)

... Mezbura bir kara konur pelenk ala öküz emanet vermiş idim.

(Sic. A. XVI. 1, 521)

Karalmak (Türkçe kara + r-) Kararmak.(TRS- IV, s.2266)

Yazuklar işleyüp yüz karasıyle

Yüz aklığın kazanmaduk karaldu

(D. B. XVI. 119)

Karamel (Fransızca caramel) Eritilmiş ve birazı yakılmış şekerle yapılan şekerleme, karamela. (TS, s.1319) (İsB, MB)

Karamsı (Türkçe kara + İmsI) Rengi karayı andıran, karaya benzeyen, kara gibi. (TS, s.1320)

Karamtık (Türkçe kara + mtlk) Karamsı, karaya çalar. (TRS- IV, s.2267)

... Ve dahi eşkere nişan oldur ki önlerince bir karamtık deve üstünde iki kara garar ve bir kara pelâs var dedim.

(Faza. XV. 205)

Karamtıkızıl (Türkçe kara + mtlk + Türkçe kızıl) Siyahla kırmızı arası bir renk. (DS-IV, s.2652)

Karamtıl (Türkçe kara + mtl) Karamsı, karaya çalar.(TRS- IV, s.2268)

El- elma: [Ar.]: Karamtıl dudaklı kişi.

(Terceman. XV. 121)

Kararak (Türkçe kara + rAk) Karamsı, karaca.(TRS- IV, s.2278)

Şîrbağ [Fa.]: Hind canibinden gelür bir köktür, taşı ve içi kararak olur...

(Deş. XVI. 60- 2)

Kararmak (Türkçe kara + r-) Rengi karaya dönmek, siyahlaşmak.(TS, s.1322)

...daha kara **karardığım**...(K, s.52)

...her şeyin **karardığım**... (M, s.124)

...**karardıkça** kararın fırtına bulutlarına ...(L, s.207)

...**kararmış** yüzüyle yine...(GZ, s.95)

...zaman ortalığın toz pembesi **kararıverdi**. (C, s.54)

Neden kalbin **kararmış**? (S, s.225)

Sular **kararmak**.(ATDS-II, s.1049)

Yüreği **kararmak**.(ATDS-II, s.1130)

Karasağı, (karasağı (Türkçe kara+ sağı) Karaya mail, karaya çalar, karamsı, karayağız.(TRS- IV, s.2278)

Sevda alâmeti, gövde arık olmak ve rengi karasağı olmak ve miyde ıssı olup göynümek...

(Mü. Şi. XVI- XV. 3)

Kara sarı (Türkçe kara + Türkçe sarı) **1.** Siyaha çalan sarı: "*Yüzünde kara sarı bir renk arada bir değişiyordu.*" -Y. Kemal. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1323)

Kara yağız (Türkçe kara + yağız) Esmer (erkek): "*Hiç kimse bu kara yağız garip yiğide bitiş çıkmadı.*" -K. Tahir. (TS, s.1323)

Kar beyaz (Türkçe *kār + Arapça beyāz)**1.** Bembeyaz, çok beyaz. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Kumral saçlarının çevrelediği çökkün yüzünü eğerek elindeki iğne oyaltı kar beyaz mendile uzun uzun sümkürdü.*" -E. Şafak. (TS, s.1324), (DB, PB, ÜB)

Kardelen (Türkçe *kār + Türkçe del-) (KB)

Karizmatik krem (Fransızca charismatique + Fransızca crème) (PB)

Kar pembesi (Türkçe *kār + Farsça penbe) (ÇB)

Kartepe (Türkçe *kār + Türkçe töbü ~ töpü~ töpö) (DB)

Kar topu (Türkçe *kār + Türkçe top) (FB)

Kaspar (?) Bir gözünün siyahı az olan hayvan, ak gözlü.(DS-IV, s.2677)

Katran karası (Arapça kaṭrān/ kıṭrān + Türkçe kara)...çamçak katran karası su...(K, s.204)

Kavak yeli (Türkçe kabak + Türkçe yıl) (BB)

Kavun sarı (Türkçe kağun + Türkçe sarıg) (FB)

Kavuniçi (Türkçe kağun + Türkçe iç) **1.** Pembeye çalan sarı renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Beyaz ipek pantolan, kavuniçi ipek gömlek giyinmiş; saçları saman sarısı, teni pembe.*" -A. Ağaoğlu. (TS, s.1359)

Kavut (Türkçe kavut) (Keçi) Kızıl keçi.(DS-IV, s.2696)

Kaya (Türkçe kıaya) (FB, ÜB)

Kaya tuzu (Türkçe kıaya + Türkçe tüz) (Türkçe (BB)

Kayısı (Farsça qaysī)(BB, BiB, DüB, KB, MB)

Kayısı çiçeği (Farsça qaysī + Türkçe çiçek, çeçek) (CB)

Kaymaklı lokum (Türkçe kaymak+ Arapça hulkum) (MB)

Kazayağı (Türkçe *kāz + Türkçe *adak) **1.** Açık turuncu renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.1372)

Kazboku (Türkçe *kāz + Türkçe *bök) **1.** Kirli sarı renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.1372)

Keher (?) Bir at rengi,doru.(DS-IV, s.2722)

Kehribar (Farsça kahrubā) (FB, KB)

Kekik (Türkçe kekilik) (DüB KB)

Kekik yağı (Türkçe kekilik + Türkçe yağ) (MB)

Kelemi (?) Açık yeşil renk. (DS-IV, s.2729)

Kelkör (Farsça kel + Farsça kūr) Alaca, lekeli.(DS-IV, s.2735)

Kemer (Farsça kemer) Alacalı keçi.(DS-IV, s.2739)

Kemik beyazı (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Arapça beyāz) (DB)

Kemik rengi (Türkçe *kemdük >kemük>kemik + Farsça reng) **1.** Beyaz ile krem rengi arasında olan renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1385)

Kenetli (Türkçe kenet + li) Dudakları beyaz hayvan.(DS-IV, s.2744)

Kese kağıdı (Türkçe kese + Farsça kâğaz) (ÇB, İsb, BiB, DüB, FB, MB, ÜB)

Kestane (Yunanca kástana) **1.** Açık kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1401)
kestane kabuğundan çıkmış da kabuğunu beğenmemiş soyunu, yetiştiği yeri veya çevreyi hor görenler için kınama yollu söylenen bi söz. **Kestane suyu gibi** sulu (kahve). (TS, s.1401)

Kestane rengi saçlarını...(YYM, s.6)

Kıvırcık ve **kestane rengine** yakın, daha doğrusu...(AH, s.56)

...**kestane renkli** iri gözleri...(KA, s.61), (KB)

Kestane dorusu (Yunanca kástana + Türkçe torığ/ toruğ)**1.** Açık kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.1401)

Keten (Arapça kattān) FB, KB)

Kıcu (?)Sarı, siyahlı, alacalı hayvan.(DS-IV, s.2785)

Kınalı (Arapça ħinnā + II) **1.** Kına ile boyanmış olan. **2.** Kınanın rengine veya kızıl renkte olan: "*Bıyıklarının ortası belli ki tütün zifirinden kınalı bir renk almıştı.*" -R. H. Karay. (TS, s.1411)

Kırmızı, al. (DS-VI, s.4554)

Kıpkırmızı (Pekiştirme eki + Arapça kırmızı) **1.** Her yanı kırmızı: "*Annemin kıpkırmızı gözleri, bana rüya görmediğimi söylediler.*" -Y. Z. Ortaç. **kıpkırmızı kesilmek** (veya **olmak**) yüz herhangi bir nedenle çok kızarmak: "*Kız utancından kıpkırmızı kesilmiş.*" - Ö. Seyfettin. "*Orhan'ın pembe esmer yüzü kıpkırmızı olmuştu.*" -T. Buğra. (TS, s.1412)

...der demez de **kıpkırmızı** olsun.(İs, s.170)

...dudakların **kıpkırmızı** boyandığını...(JT, s.24)

...evren **kıpkırmızı** bir güne uyandı.(GA, s.11)

...**kıpkırmızı** kızaracağını biliyor.(MK, s.3)

..**kıpkırmızı**ydım, kulaklarım...(İBY, s.78)

...o **kıpkırmızı**, o dolgun dudaklar ...(KA, s.129)

...parkeler **kıpkırmızı** kesilerek bağırды.(BÖ-1, s.214)

Adnan odasına **kıpkırmızı**...(Üİ, s.523)

Efruz Bey **kıpkırmızı** oldu.(EB, s.124)

Kıpkırmızıydı şanlı ufuklarda her şafak. (KGK, s.251)

Yüzü **kıpkırmızı** kesilen...(Y, s.68)

Kıpkızıl (Pekiştirme eki + Türkçe kız- ıl) Her yanı kızıl, çok kızıl: "*Kıpkızıl bir boya çektin odanın her yerine.*" -M. A. Ersoy. (TS, s.1412)

...göğsünde kıpkızıl bir leke.(KY, s.138)

...kıpkızıl saç ve sakallarının...(BÖ-1, s.70)

...yere kızıl bir kum dökmüşlerdi.(MSE, s.232)

Kıpkızıl bir yer... (S, s.312)

Kıpkızıl sakalları uzamıştı.(YK, s.10)

Kır (Türkçe kır) **1.** Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk: "*Gözlerinden, kırları artan sakalına bir iki damla yaş düştü.*" -F. R. Atay. **2. sf.** Bu renkte olan: *Kır sakal. Kır at. kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan* "kişi arkadaşlık ettiği kimsede etkilenir" anlamında kullanılan bir söz. (TS, s.1412)

...bakımsız **kır** saçları kulak hizasında...(İs, s.83)

...**kır** saçlı eski bir ...(BÖ-2, s.197)

...**kır** saçlı, fakat dinç...(BSA, s.38)

Kır bıyıklı bir adam...(EB, s.71)

Kır sakallı, esmer, zayıf fakat ...(BDD, s.3)

Alma **alı**, sat yağızı, bin doruya, besle **kırı**.(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, satma **kırı**, ille **doru**, ille **doru**; **yağızın** da binde biri.(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, satma **kırı**, **yağızın** binde biri, ille **doru**, ille **doru**.(BAAD-I, s.40)

Atın **kırı**, erkeğin burnu.(BAAD-I, s.50)

Dokuz kurda bir **kır** eşek.(BAAD-II, s.120)

Genç ağaya, **kır** ata hizmet etmek güçtür.(BAAD-II, s.50)

Kır atı çulundan tanır, çulsuz da tanır.(BAAD-II, s.66)

Kır atım yemini çaldım duymaz.(BAAD-I, s.350)

Kır atın kuyruğu dursun, sen durma.(BAAD-II, s.148)

Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan (tüyünden).(ADS-I, s.359)

Kır atun yanında duran ya huyundan ya suyundan.(ADS-AT, s.64)

Kırbız (Arapça kırmızden ses değişimiyle) **1.** Kırmızı boya. **2.** Kırmızı renk. (DS-IV, s.2818)

Kırcıman ((Türkçe kır + cI + man))Kır saçlı. (DS-IV, s.2817)

Kırçıl. (DS-IV, s.2820)

Kırçıl [**kırçav**, **kırçıl**, **kırço**, **kırğıl**] (Türkçe kır + çıl))Kır saçlı insan ya da kır tüylü hayvan. (DS-IV, s.2819)

Kırlaşmaya başlamış, kır renkli. **2.** Bu renkte saçlı olan: "*Dükkânın önünde bekledi, kırçıl kuyumcu görününce hemen taşları çıkardı.*" -R. H. Karay. (TS, s.1414)

...sesi **kırçıl** sakalından dökülüyormuş.(K, s.50)

Kırçillaşmak (Türkçe kır + çıl + laş-) Kırçıl duruma gelmek: "*Kasketinden taşmış siyah saçları yakına gelince çok kırçillaştı.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.1414)

Kırık beyaz (Türkçe kır- ık + Arapça beyāz) (BB, BiB, DüB, FB, İsb, PB, ÜB)

Kırkıl (Türkçe kır + kıl) Akli karalı, kır renkte olan. (DS-IV, s.2830)

Kırkılırak (Türkçe kır + kıl + kıl +ırak)) Akı çok olan kırçıl.(TRS- IV, s.2510)

Asbah [Ar.]: Kızılsağı veya kırkılırak veya akcılırak olan kara renkli nesne.

(Bab. XVI. 2, 400)

Kırlaşmak (Türkçe kır + laş-) Rengi kır olmak: "*Bir ay boyunca, kırlaşan saçlarına tarak sürmedi.*" -L. Tekin. (TS, s.1419)

Ağarmak, beyazlaşmak. (DS-IV, s.2832)

...**kırlaşmış** bıyığıyla ...(İs, s.91)

Kırmızı (Arapça kırmızı) **1.**Al, kızıl renk. **2.** sf. Bu renkte olan: "*Siyah zülüflü, kırmızı dudaklı, altın ve mercan gerdanlı kadınlar.*" -A. Haşim. **kırmızı dipli mumla davet etmek** birine bir yere gelmesi için çok yalvarmak, ısrar etmek. (TS, s.1420)

Sarı zeminli, küçük küçük **kırmızı** çiçekli...(MK, s.30)

... **kırmızı** bakır mangalın... (M, s.12)

...al **kırmızı** bir içki vardı. (YYM, s.10)

...altından **kırmızı** ayakkabısı...(İs, s.282)

...anlatan **kırmızı** ayakkabı...(İs, s.470)

...başını eğip **kırmızı** pabuçlarına baktı.(İs, s.506)

...beyaz kediye **kırmızı**...(AH, s.94)

...bir **kırmızı** bir yeşil vay gidi vay.(YK, s.73)

...büyük ve **kırmızı** bir kafadan...(BÖ-1, s.70)

...çamurlu **kırmızı** pabuçları.(İs, s.280)

...geniş **kırmızı** zırhlı... (M, s.103)

...hemen **kırmızı** pabuçlarına baktı...(İs, s.505)

...kapısını çalan **kırmızı** ayakkabılarını...(İs, s.281)

...**kırmızı** atlar.(EB, s.150)

...**kırmızı** bir yol...(GA, s.11)

...**kırmızı** kaplı iki sandalye...(ABB, s.11)

...**kırmızı** kaplı ve üstünün yazıları...(KK, s.12)

...**kırmızı** karanfil getirmek...(YYM, s.6)

...**kırmızı** pabuç giyebildiğini...(İs, s.505)

...**kırmızı** pabuçlarıyla...(İs, s.282)

...**kırmızı** rugan pabuçları öyle arzulamış...(İs, s.505)

...kırmızı teneke damlı...(KY, s.12)

...**kırmızı** toprak...(AER, s.79)

...**kırmızı** ve gençti.(BSA, s.23)

...**kırmızı**, yeşil bir külah...(YD, s.106)

...kızının **kırmızı** rugan pabuçlarını görüp...(İs, s.505)

...kocaman **kırmızı** kâgir konak ...(MSE, s.5)

...konuşan **kırmızı** pabuçlu kadın.(İs, s.255)

...o bir çift **kırmızı** pabucun sahibi...(İs, s.505)

...resimlerin **kırmızısı**...(K, s.33)

...salondaki **kırmızı** koltuğunun...(MB, s.116)

...yeşil ve **kırmızı** boyalarla çiçeklendirilmiş...(O, s.87)

Benekli **kırmızı** benziyle... (S, s.494)

Kırmızı adam bembeyazdı.(Üİ, s.10)

Kırmızı bir deniz gibi dalgalanırken...(BÖ-2, s.17)

Kırmızı fesi, pırıl pırıl...(KA, s.37)

Kırmızı hırkanın peşine ...(Ş, s.223)

Kırmızı ise reddedildiniz.(Y, s.42)

Kırmızı, yeşil, sarı kağıt çiçeklerle süslü... (S, s.71)

Kırmızıdan hiç bu kadar...(L, s.289)

Kırmızıya boyanmış dar...(GH, s.33)

...**kırmızı** yüzlü...(KY, s.50), (CB, PB)

Abdal olup da **kırmızı** kayışla davul mu çalacaksın?(BAAD-I, s.213)

Bir donu var **kırmızı**; kâh anası giyer kâh kızı.(ATDS-II, s.646)

Dibi **kırmızı** mumla mı çağırdım?(ATDS-II, s.717)

Gelinler **kırmızı** giydiğinden, kızlar kolay sanırmış.(BAAD-II, s.49)

İnanma yazdan kışa, ta **kırmızı** yumurta pişe.(BAAD-I, s.142)

Kan kırmızı.(ADS-AT, s.214)

Kan kırmızı.(ATDS-II, s.906)

Kanı **kırmızı** çıktı.(BAAD-I, s.341)

Kırmızı öküz kızara kızara ölür.(BAAD-I, s.158)

Kırmızı yumurta etmek.(BAAD-I, s.351)

Senin kanın benimkinden **kırmızı** mı?(ADS-AT, s.242)

Senin kanın benimkinden **kırmızı** mı?(ATDS-II, s.1031)

Kırmızılaşmak (Arapça kırmızı + laş-) Kırmızı bir renk almak, kızarmak. (TS, s.1420)

Kırmızımsı (Arapça kırmızı + İmsı) Rengi kırmızıyı andıran, kırmızıya benzeyen, kırmızı gibi, kırmızımtrak. (TS, s.1420)

Kırmızımtrak (Arapça kırmızı + İmtırak) ...kırmızımtrak gözlü yüze dikkatle ...(BÖ-1, s.209)

...bazen **kırmızımtrak** görülen kurak saçları omuzlarına dökülmüştü.(AH, s.56)

Kırmızımsı. (TS, s.1420)

Kış güneşi (Türkçe kış + Türkçe kün + eş) (FB, KB)

Kıyma göz (Türkçe kıyma+ Türkçe *köz) Elâ göz.(TRS- IV, s.2531)

Nigârâ kıyma gözün kıydı bize

Mubariz ortalıhta hem kıyandır

(Kadı. XIV. 129)

Kızarmak (Türkçe kız- ar-) Kırmızı veya ona yakın bir renk almak: "*Nihat, yüzü kızarmış, alçak sesle söylendi.*"- P. Safa. **kızarıp bozarmak** utanç, öfke vb. Duyguların etkisiyle yüzü renkten renge girmek. (TS, s.1435)

...bazen yüzü **kızarıyor**... (M, s.162)

...birdenbire **kızaraçağı** yerde...(BSA, s.39)

...**kızardı** rûy-ı sema. (S, s.312)

...**kızardı** vadiler. (S, s.312)

...**kızarmış** çayırların üzerinde...(C, s.62)

...ufak şeyden **kızaran** yüzü...(Üİ, s.200)

...yüzünün **kızardığını** hissetti. (M, s.123)

Kızardı baksana... (S, s.312)

Kızardı çehre-i dünya. (S, s.312)

Akşam bulutu **kızarırsa** eynine abayı al, sabah bulutu **kızarırsa** eline yabayı al.(BAAD-I, s.36)

Kulağı duymayanın yüzü **kızarmaz**.(BAAD-II, s.70)

Yüz **kızartıcı**.(ATDS-II, s.1133)

Yüzünü **kızartmak** (kendi, birinin).(ATDS-II, s.1137)

Kızıl (Türkçe kız- ıl) Parlak kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Sular sarardı... Yüzün perde perde solmakta / Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta*" -A. Haşim. (TS, s.1436)

...**kızıl** kuşak kuşanıp...(ABB, s.209)

...bir **kızıl** perde... (S, s.491)

...bu **kızıl** su demek ki öldürmüyordu.(DG, s.17)

...grubun **kızılığ**ı...(KK, s.215)

...**kızıl** devleri...(C, s.61)

...**kızıl** renkteki tahta...(GH, s.23)

...**kızıl** serpuş dışında...(ŞS, s.56)

...**kızıl** sütunlarla sanki Mesih'in hâlâ elleri...(Üİ, s.113)

...**kızıl** şeytanlara haber vereyim...(AH, s.69)

...**kızıl** tekerlekli...(BSA, s.23)

...**kızıl** ve iskemleimizde ...(ABB, s.109)

...saçları **kızıl**, gözleri...(YYM, s.10)

İki elin **kızıl** kanda olsa...(YK, s.20)

Ak sakalın **kızıl** kanda yuna.(DBS, s.142)

Aklı **kızıl** yumurtayı geçmek.(BAAD-II, s.98)

Allah'ın **kızıl** belasına rast gelesin.(DBS, s.148)

Anan baban bir **kızıl** tabutta gide.(DBS, s.155)

Evlensene, param yok, kazansana, göt **kızıl**.(BAAD-II, s.129)

İki eli (**kızıl**) kanda olsa.(ATDS-II, s.875)

İki eli **kızıl** kanda olsa.(ADS-AT, s.205)

Kızıl (kızılca) kıyameti koparmak.(ATDS-II, s.933)

Kızıl ağız.(BAAD-II, s.49)

Kızıl çaylağa dönmek.(BAAD-I, s.352)

Kızıl divane.(ATDS-II, s.933)

Kızıl kışlı.(BAAD-II, s.149)

Kızıl tembel, yazın koyu kabağaç gölgesi arar.(BAAD-II, s.67)

Kızıl yarenlik.(BAAD-I, s.352)

Sabahın **kızıllığı** akşamı kış eder; akşamın **kızıllığı** sabahı güz eder.(ADS-I, s.417)

Siyah saçın **kızıl** kana belene; ben de bu hâllere geldim diyesin.(DBS, s.322)

Kızgıl (Türkçe kızıl (iç ses türemesi ile kızgıl)) Kırmızımtırak.

Es-sahban [Ar.]: Kumral ve kızgıl saçlı avrat.

(Terceman. XV. 19)

Kızgu (Türkçe kızıldan iç ses türemesi, son ses düşmesi ve yuvarlaklaşma ile oluşan biçim) Pembe, kızıl.(TRS- IV, s.2538)

Kâ'b eyitti: İsa bir kızgu benizli akçıl er idi, sarkık saçlı...

(Enb. XIV. 811)

Kızıl kesafeti çökmüş... (S, s.312)

Kızıl perçemli at yoktu.(L, s.238)

Kızıl ufukların altında... (S, s.312)

Kızılca (Türkçe kız- ıl + ca) **1.** Kızıla çalan, az kızıl. **2.** Aşırı derecede, kızıl. (TS, s.1436)

Allık, kızılılık.(TRS- IV, s.2539)

Gaje [Fa.]: Figer, ya'ni kızılca ki avratlar yüzlerine sürerler.

(Ni'meti. XVI. 458)

Kızılçık (Türkçe kız- ıl +cık) (BiB)

Kızılçık şerbeti (Türkçe kız- ıl + cık + Arapça şarba) (MB)

Kızılımsı (Türkçe kız- ıl+ İmsı) Rengi kızılı andıran, kızıla benzeyen, kızıl gibi, kızılısı, kızılımtırak. (TS, s.1436)

Kızılımtırak (Türkçe kız- ıl+ İmtırak) Kızılımsı. (TS, s.1436)

Kızıl kahve (Türkçe kız-ıl + Arapça kahve) (BB)

Kızıllaşmak (Türkçe kız- ıl + laş-) Kızıl duruma gelmek. (TS, s.1437)

Kızılılık (Türkçe kız- ıl + llık) **1.** Kızıl olma durumu: "*Bir sabah kızılılığında / Yola*

çıkarm Uzunköprü'den "- O. V. Kanık. **2.** Kızıl renkte yer. (TS, s.1437)

Kızılsağı, (kızılsağı) (Türkçe kız- ıl +sağı) Kızılımsı. (TRS- IV, s.2542)

Kızılsağı kabı olur, anı kesüp sürmek gayette eyüdür.

(Yadigâr. XVI. 128-1)

Kızılsavu [kızıl sarı] (Türkçe kız- ıl +savu) Kızıla çalan renk, kızılımsı. (DS-IV, s.2868)

Kızılsı (Türkçe kız- ıl +sı) Kızılımsı. (TS, s.1437)

Kızılsı, kızıla çalar.(TRS- IV, s.2543)

El-fazer [Ar.]: Bir nevi karıncaya denir ki rengi kızılımsı karamlık olur.

(Kam. XVIII- XIX. 2, 68)

Kızırt (?) Kızıltırak, beyazla karışık kızıl renk. (DS-IV, s.2869)

Kızıkı (Türkçe kız + kı) Çok kızıl.(TRS- IV, s.2545)

El-akşerü [Fa.]: Kızıkı benizli ve benzi katı kızıl kişi.

(Terceman. XV. 110)

Kil (Farsça gil) (KB)

Kilit (Farsça kelid) Atların alından alt çenesine uzanan beyazlık.(DS-IV, s.2872)

Kilitli (Farsça kelid + li) Alt ve üst dudağı beyaz olan at.(DS-IV, s.2872)

Kil taşı ((Farsça gil + Türkçe taş) (FB)

Kil yeşili (Farsça gil +Türkçe yeşil) (BB)

Kilyos (Özel ad) (ÜB)

Kimyon rengi (Arapça kemmün + Farsça reng) Kahverengiye çalan yeşil renk, kimyoni. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1443)

Kimyoni (Arapça kemmüni) **1.** Kimyon rengi. **2. sf.** Bu renkte olan.(TS, s.1443)

Kiraz (Yunanca kerási) (FB)

Kiraz çiçeği (Yunanca kerási +Türkçe çiçek, çeçek) (KB)

Kireç beyaz (Farsça gireç + Arapça beyāz) Yüzü kireç beyazlığında donuktu. (YYM, s.52)

Kireç taşı (Farsça gireç + Türkçe tās) (BB)

Kiremit (Yunanca keramidi) (BB, BiB, MB, ÜB)

Kiremit kırmızısı (Yunanca keramidi + Arapça kırmızı) ...idrар birdenbire kiremit kırmızısı kesildi.(BSA, s.35), (BiB)

Kiremit rengi (Yunanca keramidi + Farsça reng) **1.** Kahverengiye çalan kızıl kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: *Kiremit rengi halı*. (TS, s.1446)

Kirik (?) Kulakları kısa, beyaz benekli oğlak, keçi.(DS-IV, s.2878)

Kirli ak (Türkçe *kīr + Türkçe ak) ...kirli aka kesti. (YMM, s.48)

Kirli beyaz (Türkçe *kīr + Arapça beyāz) Kirli beyaz renkli bol bir kazağa bürünmüştü.(BSA, s.66), (DB, FB, İB,PB, ÜB)

Kirli krem rengi (Türkçe *kīr + Fransızca crème + Farsça reng) ...kirli krem renkli, uçları, topukları...(İBY, s.25)

Kirli sarı (Türkçe *kīr + Türkçe sarı) **1.** Koyu ve donuk sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1448)

Kül mavinin yanına **kirli sarı** gelirse...(YK, s.19)

Kirli yeşil (Türkçe *kīr + Türkçe yeşil) Havuzunda kirli yeşil bir su bekler durur. (BSA, s.118)

Klasik lila (Fransızca classique + Fransızca lilas/ lilac) (DB)

Klasik maun (Fransızca classique + Fransızca mahoni) (BiB)

Klementin (Fransızca clementina) (ÇB)

Kodalak (?) Kısa boylu, sarışın (kimse).(DS-IV, s.2898)

Kor (Türkçe *kōz) Kırmızı renkli: "*Gül tenli, kor dudaklı, kömür sürmeli / Şeytan diyorki sarmalı, yüz kere öpmeli*" -Y. K. Beyatlı. **kor gibi** kıpkırmızı, ateş gibi (TS, s.1481)

Koyu bej (Türkçe koyu + Fransızca beige) (DüB, ÜB)

Koyu fildişi (Türkçe koyu + Arapça fil + Türkçe *tiş) (DüB)

Koyu filizi (Türkçe koyu + Yunanca filisa) (DB)

Koyu gri (Türkçe koyu + Fransızca gris) Siyaha yakın gri, grinin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Koyu kahve (Türkçe koyu + Arapça qahve) (DB, DüB, FB, İB, KB, PB)

Koyu kahverengi (Türkçe koyu + Arapça qahve + Farsça reng) **1.** Karaya yakın kahverengi, kahverenginin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Koyu kahverengi uzun robdöşambri içinde...(Y, s.115)

...bej, açık ve **koyu kahverengi**, sütlü, sütsüz...(GZ, s.75)

Koyu kırmızı (Türkçe koyu + Türkçe kırmızı) **1.** Kırlaşmanın ilk devresinde meydana gelen koyu renkli at donu. **2. sf.** Bu renkte olan (at). (TS, s.1492)

Koyu kırmızı (Türkçe koyu + Arapça kırmızı) **1.** Bordoya yakın kırmızı, kırmızının bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Tozlanan ayakkabılarını parlatmak amacıyla arka cebinde koyu kırmızı kadifeden bir bez taşıdı.*"- L. Tekin. (TS, s.1492)

Koyu bir kırmızılık gökten ayırmakta yeri. (KHK, s.181)

Koyu kızıl (Türkçe koyu + Türkçe kızıl) Ön planda, koyu kızıl renkte...(C, s.7)

Koyu kil (Türkçe koyu + Farsça gil) (ÜB)

Koyu kiremit (Türkçe koyu + Yunanistan keramos) (DB)

Koyu krem (Türkçe koyu + Fransızca crème) (CB, DB)

Koyu lacivert (Türkçe koyu + Farsça lācivard) **1.** Siyaha yakın lacivert, laciverdin bir veya birkaç ton koyusu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

Koyu lila (Türkçe koyu + Fransızca lilas/ lilac) (BiB)

Koyu mavi (Türkçe koyu +Arapça mā'î) **1.** Mavinin bir veya birkaç ton koyusu. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.1492)

...keskin **koyu mavi** gölgeler...(MSE, s.186)

...**koyu mavi** denize...(GA, s.11)

...**koyu maviliği** de alalım. (YYM, s.141)

Bir bir, **koyu mavi** gözlerinde. (KGK, s.249)

Koyu mavi gözlerinde kaba bir.. (M, s.23)

O, etçi, yeşil, mor, **koyu mavi** sineklerle ilgim yok. (S, s.83), (FB)

Koyu meşe (Türkçe koyu +Farsça bīşa) (BiB, DüB)

Koyun (?) Açık renkli. (DS-IV, s.2944)

Koyu pembe (Türkçe koyu +Farsça penbe) **1.** Pembenin bir veya birkaç ton koyusu. **2.** Bu renkte olan. (TS, s.1493), (İB)

Koyu sarı (Türkçe koyu + Türkçe sarı) **1.** Sarının bir veya birkaç ton koyusu. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1493)

...**koyu sarı** saçlar...(YYM, s.34)

Koyu siyah (Türkçe koyu + Farsça siyah) ...gözleri koyu siyahtı.(YYM, s.10)

Koyu somon (Türkçe koyu + Fransızca saumon) (DüB, ÜB, PB)

Koyu şampanya (Türkçe koyu +Fransızca champagne) (PB)

Koyu tuğla (Türkçe koyu + Latince tegula) (BiB)

Koyu vişne (Türkçe koyu + Bulgarca vişna) (PB)

Koyu yeşil (Türkçe koyu + Türkçe yeşil) **1.** Karaya yakın yeşil, yeşilin bir veya birkaç ton koyusu. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1493)

...anamızın **koyu yeşil** saçlarımı da...(BSA, s.105)

...bir **koyu yeşil** ova...(MK, s.87)

...**koyu yeşil** çizgilerini...(K, s.323)

...tepenin solu **koyu yeşil** çamlar...(MSE, s.5)

Kum setlerinin üzerinde **koyu yeşil**...(C, s.62)

Kömür (Türkçe kömür) Siyah renkli: *Kömür gözlü.* (TS, s.1498)

Köpük şeker (Türkçe kömür + Farsça şeker) (DüB)

Köpük (Türkçe kömür) (DB, PB)

Köstekli (Türkçe köstek + li) İki ayağı beyaz olan at.(DS-IV, s.2977)

Köylü pembesi (Farsça kūy + II + Farsça penbe) Açık vişne rengi. (DS-IV, s.2985)

Krem (Fransızca crème) Açık saman rengi, krem rengi. Bu renkte olan: "*Vücutlarının yumuşaklığını gösteren açık renk, krm veya beyaz elbiseler içinde...*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.1511)

Krem rengi (Fransızca crème + Farsça reng) **1.**Krem. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1512)

Krem (Fransızca crème) (BiB, DB, DüB, FB, İB, İsB, KB, CB, PB, ÜB)

Kristal (Fransızca cristal) (KB)

Kristal mavisi (Fransızca cristal + Arapça mā'i) **1.** Kristalin yansıttığı açıklık ve parlaklıktaki mavi rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1513)

Krizantem (Fransızca chrysanthème) (İB)

Krom sarı (Fransızca chrome + Türkçe sarıg) (FB, PB, DB)

Kubuş boya (?) Koyu kahverengi. (DS-IV, s.2990)

Kuğu (Türkçe kūğu) (PB)

Kum (Türkçe *kūm) (BiB, PB)

Kum beji (Türkçe *kūm + Fransızca beige) (BiB, CB, DüB, İsB, MB)

Kum fırtınası (Türkçe *kūm + İtalyanca fortuna) (BB, KB)

Kum grisi (Türkçe *kūm + Fransızca gris) **1.** Kum rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1524)

Kum taşı (Türkçe *kūm + Türkçe tâş) (KB)

Kum yeşili (Türkçe *kūm + Türkçe yeşil) Kum yeşili gözlerinde...(L, s.267)

Kumral (Türkçe kongur) **1.** Koyu sarı veya açık kestane rengi. **2.** sf. Bu renkte olan (kimse veya şey): "*Ekrandaki Loretta, ince yapılı, uzun bacaklı, kumral, yeşil gözlüydü.*" -E.

Şafak. (TS, s.1525)

Kumru (Arapça kumrī) (BB, FB, İsb, PB)

Kumru tüyü (Arapça kumrī + Türkçe tü ~ tük ~tüü ~tüy) Kurşunî renk. (DS-IV, s.3001)

Kumruğöğsü (Arapça kumrī + Türkçe köğüz ~ kögüs) **1.** Açık gri renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1525)

Kumsal (Türkçe kum + sal) (CB, DB, DüB, ÜB)

Kumsal beji (Türkçe kum + sal + Fransızca beige)(PB)

Kumtaş (Türkçe *küm + Türkçe taş) (BB, FB, İsb, PB)

Kumul (Türkçe kum +ul) (CB)

Kunduz (Türkçe kun- + t- uz) Siyah. (DS-IV, s.3002)

Kurşuni (Türkçe go-ş+ın+ Arapça i) **1.** Koyu kül rengi, kurşun rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Herkesin gözünde koyu kurşuni nihayetsiz bir yas dumanı vardı.*" -H. E. Adıvar. (TS, s.1533) (CB, DüB, İB, PB)

Kurşun grisi (Türkçe go-ş+ın+ Fransızca gris) **1.** Koyu gri renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1532)

Kurşun rengi (Türkçe go-ş+ın+ Farsça reng) **1.** Kurşunun rengi, koyu kül rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1533)

Kuşburnu (Türkçe kuş + burun) (BB, FB)

Kuvars (Almanca quarz) (BB, KB)

Kutla (Türkçe kut+ la) Kır at.(DS-IV, s.3018)

Kutup (Özel ad) (PB)

Kuyruğul (Türkçe kudruk + ğul) Kuyruğunun ucu ak olan hayvan.(DS-IV, s.3021)

Kuzey (Türkçe küz + ay) (DB)

Kuzguni (Türkçe kuz+ gun + Arapça -i)Çok koyu, kara: "*O kuzguni çehrenin*

üzerindeki parlak gözler, ha bire dövecek bir adam arıyor." -A. Rasim. (TS, s.1551)

Kuzguni siyah (Türkçe kuz+ gun + Arapça -î + Farsça siyah) **1.** Çok koyu, kara renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Öte yanında kuzguni siyah, iri bir kedi vardı.*" -H. R. Gürpınar. (TS, s.1551)

Küçüksu (Özel ad) (ÇB, İB)

Küf yeşili (Türkçe küf + Türkçe yeşil) **1.** Açık yeşil renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1555)

Kükrez (Türkçe kükre-z) Esmer ve tıknaz (kimse) (DS-IV, s.3027)

Kül bulutu (Türkçe *kü- l + Türkçe *bū+ lı-t) (MB)

Kül grisi (Türkçe *kü- l +Fransızca gris)(FB)

Kül mavi (Türkçe *kü- l + Arapça mā'i) Kül mavinin yanına kirli sarı gelirse...(YK, s.19)

Kül rengi (Türkçe *kü- l + Farsça reng)**1.** Odunun yanmasıyla oluşan, külün akla kara arasındaki rengi, gri: "*Ortalığı saran barut rengi aydınlık açıldı, açıldı, kül rengine döndü.*" - T. Buğra. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Aldırmamaya çalışarak insanları yara yara kül rengi apartmana doğru yürüdü kararlı adımlarla.*" -E. Şafak. (TS, s.1558)

...**kül rengi** bir kerpiç...(BÖ-2, s.9)

Gözleri **kül rengi** aydınlıkta...(KA, s.225)

İstanbul **kül rengi** yıkamıştır.(YK, s.12)

Küldoru (Türkçe *kü- l + Türkçe torıĝ/ toruĝ) Külrengi. (DS-IV, s.3028)

Küle (Türkçe *kü- l + e) Çok beyaz. (DS-IV, s.3029)

Külen (Türkçe *kü- l + en) Boz renk (eşek vb. hayvanlarda). (DS-IV, s.3030)

Külensal [küleysi] (Türkçe *kü- l + en+ sal) Kül rengi. (DS-IV, s.3031)

Külüşteli [gülşteli] (Farsça gul + Farsça şaftālū) Açık kırmızı renk (edik, potin, ayakkabı vb.) (DS-IV, s.3034)

Kündükü (?) Kilim boyacılığında kullanılan bir renk.(DS-IV, s.3038)

Küpmavisi (Türkçe küp + Arapça mā'î) Küpte mayalandırılarak lacivert renk elde edilen bir çeşit boya. (DS-IV, s.3042)

Laciverdî (Farsça lâciverd + Arapça -î) Lacivert renkli. (TS, s.1567)

Laciverdimsi (Farsça lâciverd + İmsî) Rengi laciverdi andıran, laciverde benzeyen. (TS, s.1567)

Lacivert (Farsça lâciverd) **1.** Koyu mavi renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bir lacivert pardösü almanın daha iyi olacağına karar verdi.*" -S. F. Abasıyanık. (TS, s.1567)

...gözleri gibi **lacivertleşen** sular...(BÖ-1, s.63)

...**laciverde** yakın bir koyu gölge çöktü.(KK, s.66)

...sadece allı, **lacivertli**, altın sarılı, menekşe morlu giysileri ile ...(O, s.28)

Ayağında **lacivert** karamürsel kumaşı...(MK, s.30)

Güldüğü zaman **laciverte** çalan kara badem...(C, s.16)

Kenarı yıldız zırlı **lacivert** veya nar çiçeği rengindeki ipek montlarını giymiş...(AER, s.115)

Lacivert penyuvarından çıplak kolu...(Üİ, s.460)

Lacivert saçlı ...(YK, s.42)

Lacivertten griye, siyahtan maviye.(L, s.207) (DB, DüB, KB)

Ladin (Arapça lâdan) (FB)

Lal (Arapça la'l)**1.** Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş. **2. sf.** Bu taşın renginde olan. **3.** Kırmızı renkli bir tür mürekkep. (TS, s.1573) (PB)

Lavanta (İtalyanca lavanda) (BB, DB, FB)

Lavanta beyazı (İtalyanca lavanda + Arapça beyâz) (ÇB)

Lavanta esintisi (İtalyanca lavanda + Türkçe es-) (MB)

Lavanta mavisi (İtalyanca lavanda + Arapça mā'î) **1.** Lavanta rengindeki mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1578)

Levarike pembesi (İtalyanca lavanda, İngilizce lavenderdan ses deęiřimi ve ses dūřmesiyle) Mor renk. (DS-IV, s.3075)

Leylak beyazı (Arapça leylāk+ Arapça beyāz) (ÇB)

Leylak çiçeği (Arapça leylāk+ Türkçe çiçek, çeçek) (DüB, İsb, MB)

Leylak rengi (Arapça leylāk+ Farsça renk) **1.** Leylak çiçeğinin rengi, leylaki. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1584) (DB, BB, DüB,FB, PB, ÜB)

Leylaki (Arapça leylāk+ Arapça -i) **1.** Leylak rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Erguvan göklerin altında sular leylaki.*" -F. N. Çamlıbel. (TS, s.1584)

Lila rengi (Arapça/ Farsça līlak/ nīlak + Farsça renk) **1.** Açık eflatun. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1586) (BB, BiB, CB, FB, İsb, KB, MB, ÜB)

Lilyum (Latince lilia) (BiB)

Lilyum pembe (Latince lilia + Farsça penbe) (DB)

Limon ağacı (Yunanca leimon +Türkçe iğaç) (BB)

Limon çiçeği (Yunanca leimon+ Türkçe çiçek, çeçek) (CB, DüB, İB, İsb, MB)

Limon küfü (Yunanca leimon+ Türkçe küf) (KB)

Limon rengi (Yunanca leimon+ Farsça renk) Yeşile çalan açık sarı, limoni. (TS, s.1587) (BiB, CB, ÇB, FB)

Limon sarısı (Yunanca leimon+ Türkçe sarığ) **1.** Limon kabuğunun rengi: "*Biçare adam on günde limon sarısına dönmüş, incelmiş, bitmiş.*" -E. İ. Benice. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1588)

Limonata (İtalyanca limonada) (MB)

Limoni (Yunanca leimon+ Arapça -i) **1.** Limon rengi. **2. sf.** Bu renkte olan.(TS, s.1587) (FB)

Limoni yeşil (Yunanca leimon+ Arapça -i + Türkçe yeşil) (BB, FB, PB)

Limonlu lokum (Yunanca leimon + II + Arapça hulkum)(MB)

Lokum (Arapça hulkum) (MB)

Lüle taşı (Farsça lüle + Türkçe taş) (PB, BB,BiB, FB, İsb, ÜB)

Maden mavisi (Arapça ma'din + Arapça mā'i) **1.** Kül rengine çalan parlak mavi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1601)

Makine yeşili (İtalyanca macchina + Türkçe yeşil) (FB, PB)

Malta (Özel ad) (BB, PB)

Manav (Rumca manavis) Mavi gözlü (kimse). (DS-IV, s.3118)

Manavgat (Özel ad) (BB)

Mango (İngilizce mango) (FB, ÜB)

Manova (?) Kazan ve tava karası.(DS-IV, s.3126)

Mantar (Yunanca manštari) (DüB)

Marina (İtalyanca marina) (ÇB)

Marjinal gri (Fransızca marginal + Fransızca gris) (PB)

Maron (Fransızca marron) **1.** Kestane rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1628)

Masal pembesi (Arapça meşel + Farsça penbe) (FB)

Maskal (?) Ela, mavi gözlü (kimse). (DS-IV, s.3133)

Masmavi (Pekiştirme eki + Arapça mā'i) ...elinde de masmavi bir ...(GZ, s.121)

...gök **masmavi** olmuştu.(KY, s.85)

...**masmavi**, sakın bir gökyüzü...(Y, s.117)

...**masmavi** nurlar...(KA, s.117)

Masum beyaz (Arapça ma'sūm + Arapça beyāz) (PB)

Mat yeşil (Fransızca mat + Türkçe yeşil) (PB)

Maun (Fransızca mahoni) (BiB)

Mavele (Arapça mā'i+ Türkçe āla) Maviye yakın, elâ. (DS-IV, s.3138)

Mavi (Arapça mā'i) **1.** Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Düşsün olur mu toprağa göçmüş cihan gibi / Sönsün*

o mavi gözleri bir asuman gibi" –İ. A. Gövsa. (TS, s.1636), (BB, FB, PB, ÜB)

...aşağı inen bir **mavi** çizgi halinde...(Y, s.21)

...biraz baygın bakan **mavi** gözler...(GZ, s.70)

...büyük **mavi** gözleri...(AER, s.52)

...el çılbah ayak ayak çılbah sıtma çılbah ve **mavi**.(YK, s.72)

...**mavi** bir meneviş. (S, s.493)

...**mavi** boyalı kasımpatlarının...(MK, s.3)

...**mavi** buharlar yükselen bir suda...(L, s.61)

...**mavi** gözlü, kirpikleri, kaşları...(KY, s.50)

...**mavi** havaların koynuna...(ABB, s.125)

...**mavi**- beyaz çizgili İtalyan kravatı...(İs, s.91)

...**mavi**- pembe bulutçuklar...(C, s.44)

...**mavi**- siyah gür saçlarını kısacık kestirmiş...(İs, s.22)

...**maviler**, değişik tonda...(YYM, s.140)

...**maviliğin** stünde birtakım...(SK, s.11)

...patiskadan **mavi** kahve fincanını aldı.(Üİ, s.293)

...silik serin **mavisi**...(K, s.33)

...şu **mavili** bayrak... (S, s.312)

Akşamın **maviliği**...(BDD, s.24)

Artık enginesine **mavi** sükûn. (KGK, s.239)

Burası **mavi**, soluk boyalı...(EB, s.71)

Esmiş bu **mavi** sahile bir musiki gibi. (KGK, s.243)

Hulyalı **mavilikte** bu ani parıldayış. (KGK, s.297)

Kanmadık gayş eden bu **maviliğe**. (KGK, s.239)

Köpüren **mavi** dalgalar yayılıyor. (KGK, s.239)

Mavi gözlü ve uzun burunlu...(BÖ-2, s.155)

Mavi gözlü, koyu lepiska...(GH, s.14)

Mavidir her taraf, üstün gece, altın derya. (KGK, s.279)

Öz **mavilikle** çerçevelemiş o levhada. (KGK, s.251)

Yürü! Hür maviliğin bittiği son hadde kadar! (KGK, s.279)

Ak tumana (dona) gök **mavi** yamalık vurulmaz.(BAAD-I, s.37)

Mavi boncuk kimde? (Benim gönlüm onda).(ATDS-II, s.963)

Sakal **sarı**, göz **mavi**, döl azgını; gece ayaz, gündüz bulut, yıl azgını.(BAAD-I, s.184)

Mavileşmek (Arapça mā'i + leş-)...mavileşmiş bir göz kapağı ...(MK, s.11)

Mavileşen idrardan evvela...(BSA, s.35)

Mavileyin (Arapça mā'i +layın) Mavimsi. (DS-IV, s.3138)

Mavilim (Arapça mā'i+ II +m)(ÜB)

Mavimsi (Arapça mā'i+ msı) Rengi maviyi andıran, maviye benzeyen, mavimtırak:
"Sıcak su çeşmesinden oluk oluk mavimsi su boşaldı." -L.Tekin. (TS, s.1636)

Mavimtırak (Arapça mā'i + tırak) Mavimsi. (TS, s.1636)

...bir avuç **mavimtırak** kül döküldü.(BÖ-1, s.53)

Maviş (Arapça mā'i +ş) Ak tenli, mavi gözlü olan (kimse). **maviş maviş bakmak**
mavi gözlerle bakmak: "*Dudaklarını yahtıyor, sesler çıkarıyor ve maviş maviş baktıyordu.*" -S.
F. Abasıyanık. (TS, s.1636)

Mavu (Arapça mā'iden ses değişmesiyle) Mavi. (DS-IV, s.3139)

Mavuş (Arapça mā'i+ ş)Maviş. (DS-IV, s.3139)

Maz (?) Kara.(DS-IV, s.3144)

Meclis mavi (Arapça meclis + Arapça mā'i) (BB)

Melek kanadı (Arapça malak + Türkçe kanat) (DüB)

Melisa (Yunanca melissa) (KB, PB, BB)

Melita (Özel ad) (DüB)

Mencer (?) Alaca bulaca, karmakarışık.(DS-IV, s.3160)

Menefser (?) Saç, kaş ve kirpiği sarı olan (kimse).(DS-IV, s.3162)

Menekşe (Farsça banafşa) (BB, CB, DüB, FB, İB, İsB, PB)

Menekşe moru (Farsça banafşa + Farsça mür) ...sadece allı, lacivertli, altın sarılı, menekşe morlu giysileri ile ...(O, s.28)

Menekşe rengi (Farsça banafşa + Farsça renk) **1.** Menekşe çiçeğinin mor rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1652)

Menekşe şerbeti (Farsça banafşa + Arapça şarba) (MB)

Mengiş (?)Mavi. (DS-IV, s.3165)

Mentol (Fransızca menthol) (DüB)

Mentol buğusu (Fransızca menthol + Türkçe bû) (MB)

Mercan (Arapça mercân) (KB)

Mercan yeşili (Arapça mercân + Türkçe yeşil) **1.** Mercan renginde olan yeşil renk. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1656)

Meşe (Farsça bişe) (DüB)

Metalik renk (Fransızca métallique + Farsça renk) Parlak renk. (TS, s.1665)

Mışık (?) Kumral. (DS-IV, s.3193)

Mimoza (Fransızca mimosa) (DüB, FB, KB, ÜB)

Mimoza sarı (Fransızca mimosa + Türkçe sarı) ...mimoza sarılı, kocayemişi dallı...(SK, s.89)

Mine (Farsça minā) (BB, BiB, DüB, FB, İB, İsB, KB, MB, ÜB, DB)

Miskli kahve (Arapça misk + lı + Arapça kahve) (MB)

Mistik somon (Fransızca mystique + Fransızca saumon) (PB)

Monus (?) Boz ile kara arası renk. (DS-IV, s.3210)

Mor (Farsça mūr)**1.** Kırmızı ile mavinin karışmasından oluşan renk, menekşe renginin kırmızıya çalanı. **2.** *sf.* Bu renkte olan: "*Piyanonun solmuş ve eprimiş mor kadifeden şamdanlıkları vardı.*" -A. Kulin. (TS, s.1696) (DB, FB, KB, PB)

...al, **mor**, hasılı renk renk kalemlerle...(Ş, s.20)

...değişik tonda **morlar**...(YYM, s.140)

...**mor** bozkırın üzerine...(C, s.19)

...**mor** çiçekler arasında...(MSE, s.5)

...**mor** ışık o kadar çabuk...(MK, s.3)

...**mor** ve sarı ibrişimlerden örülme bir keseciktir.(O, s.274)

...**morlar** oynuyordu.(K, s.323)

...ne kadar çok **mor** menekşeler...(KK, s.61)

Bu **mor** ışık o kadar ...(BSA, s.64)

Mor şeytanlar beyaz İfrit'e ...(AH, s.71)

O, etçi, yeşil, **mor**, koyu mavi sineklerle ilgim yok. (S, s.83)

Allı allıya, morlu morluya.(BAAD-I, s.40)

Ak ak yuyup (yıkayıp), **mor mor** (boz boz, gök gök) sermek.(BAAD-II, s.98)

Ak ak yuyup **mormor** sermek.(BAAD-I, s.221)

Alı al, moru mor.(ADS-AT, s.109)

Alı al, moru mor.(ADS-II, s.561)

Morarmak (Farsça mūr + Ar-) **1.** Mor bir renk almak. **2.** Herhangi bir sıkıntı, darbe veya hastalıkla vücudun bir yeri mor renk almak: "*Parça parça morarmış yüzüyle ateş püskürüyordu.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.1696)

...ayazda **morarmış** çocuklar...(KY, s.13)

Eli ve omuzları şişmiş, **morarmıştı.** (BDD, s.4)

Morçuk (Farsça mūr +çuk) Mora çalan kırmızı. (DS-IV, s.3211)

Mordilak (?) Kara anlamında alay sözcüğü.(DS-IV, s.3211)

Morgelen (Farsça mūr + Türkçe kel-) Morca, mor gibi. (DS-IV, s.3211)

Morumsu (Farsça mūr + ImsI) Mora çalani moru andıran: "*Kül rengi, morumsu bulut...kısa sürede ovanın üstünü de kapladı, ortalığı esmerleştirdi.*" -T. Buğra. (TS, s.1697)

Morsağı (Farsça mūr + sağı) Morumsu.(TRS- IV, s.2810)

Sincab [Ar.]: Sıçandır ya böcek, kuyuksuz bir canavardır, derisinden kürkler edüp giyerler. Tatarda çok olur. Katı hilekâr bir canavardır. Karasağı, morsağı rengi olur.

(Bab. XVI. 1, 91)

Mosmor (Pekiştirme eki + Farsça mūr) Her yanı mor, koyu mor. **mor kesilmek** (veya **olmak**) kötü duruma düşmek, bozulmak, mahcup olmak. (TS, s.1697)

...gözlerinin altı **mosmor**...(GZ, s.49)

...**mosmor** bir kış...(KA, s.429)

Mostar sarısı (Özel ad) (CB)

Mum ışığı (Farsça mūm + Türkçe ışık- k) (ÇB, İsb, MB)

Mumya sarısı (Farsça mūmiyā + Türkçe sarıg) Simya'cının mumya sarısı yüzü daha da sararır ...(YYM, s.48)

Muson (Fransızca mousson) (FB)

Muz kabuğu (Arapça mūa + Türkçe *kâp + uk) (BiB)

Müllük (?) Sarışın. (DS-IV, s.3229)

Mürdüm (Farsça mardum) (BiB, FB)

Mürdüm şerbeti (Farsça mardum + Arapça şarba) (MB)

Mavi gri (Arapça mā'i + Fransızca gris) (ÜB)

Nane limon (Arapça na'na' + Yunanca leimon) (MB)

Naneli akide (Arapça na'na' + Arapça 'akide) (MB)

Nar çiçeği rengi (Farsça nār, enār + Türkçe çiçek, çeçek + Farsça reng) Kenarı yıldız zırlı lacivert veya nar çiçeği rengindeki ipek montlarını giymiş...(AER, s.115)

1. Parlak kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Bu anda narçiçeği elbiseli kadın belirir.*" -A. M. Dıranas. (TS, s.1752), (KB, BiB)

Narınacı (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle) Portakal rengi, koyu sarı. (DS-VI, s.4605)

Narınç (Farsça nārencten ses değişimi ve ses türemesiyle) **1.** Koyu sarı. **2.** Portakal rengi.(DS-IV, s.3240)

Narin pembe (Farsça nārīn + Farsça penbe) (PB)

Navrike (?) Pembe.(DS-VI, s.4606)

Neftî (Farsça neft + Arapça -i) **1.** Siyaha yakın koyu yeşil renk: "*Karacaahmet'in koyu servileri bulutsuz ufukta neftî bir leke hâlinde göze batıyordu.*" -H. Taner. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Geride tek tük ev ve onların da ardında yarı filizî, yarı neftî bir orman seçiliyordu.*" -E. Şafak. (TS, s.1762)

...çamlar **nefti**, üzerlerine çiğ yağmış çayırırlar...(O, s.28)

...**nefti** hotozlu hanımefendi...(Üİ, s.32), (İB)

Neftîleşmek (Farsça neft + Arapça -i + leş-) Neftî olmak, rengi neftîye dönmek. (TS, s.1762)

Neftimsi (Farsça neft + Arapça -i + msı) Rengi neftîyi andıran, neftîye benzeyen. (TS, s.1762)

Neftî yeşil (Farsça neft + Arapça -i + Türkçe yeşil) Dört ayaklı ve alnı boynuzlu ve kanatlı neftî yeşil renkte bir ejderha...(AH, s.56), (CB, DB, DüB, FB, İB)

Nektar (Fransızca nectar) (FB)

Nemrut (Özel ad) (CB)

Nergis (Farsça nergis) (PB, CB)

Niagara (Özel ad) (BB)

Nil (Özel ad) (CB, PB)

Nil kıyısı (Özel ad) (MB)

Nil yeşili (Özel ad) (BB, DB, DüB, FB, KB)

Nohudi (Farsça nohūd + Arapça -i) **1.** Nohut rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Üstünde daima saz rengi, hardal rengi... nohudi renklerde veya bunları andıran bir renkte bir esvabı... vardı.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.1777)

Nohut rengi (Farsça nohūd + Farsça reng) Kirli veya donuk sarı renk, nohudi. (TS, s.1777)

Oflaz (?) Eflâtun rengi.(DS-V, s.3267)

Okaliptüs (Fransızca eucalyptus) (BiB, PB)

Oksit kahverengi (Fransızca oxyde + Arapça kahve + Farsça reng) (PB)

Oksit sarı (Fransızca oxyde +Türkçe sarı) (BB, BiB, CB, DB, DüB, FB, KB, MB, İB)

Okyanus (Arapça ukyānūs) (BiB, İB, İsB, KB, MB)

Okyanus mavi (Arapça ukyānūs + Arapça mā'i) (BiB, FB, MB, ÜB)

Olympos (Özel ad) (PB)

Oltu taşı (Özel ad) (BB)

Opal (Fransızca opale) (FB)

Orkide (Fransızca orchidée) (CB)

Orman yeşili (Türkçe or + man + Türkçe yeşil) Koyu yeşil renk. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Yazıhanenin orman yeşili muşambası üzerine yağın ışık altında parıldayan kalemlere baktım.*" -H. R. Gürpınar. (TS, s.1813), (BiB)

Orta gri (Fransızca opale + Fransızca gris) (FB)

Ortanca (Türkçe ortanca) (MB)

Osmanlı kırmızısı (Özel ad) (PB)

Oya çiçeği (Türkçe *ōy-a + Türkçe çiçek, çeçek) (DB)

Ömür (Arapça ʿumr) Yeşil. (DS-V, s.3336)

Ördek başı (Türkçe ödirek ~ ödreğ + Türkçe baş) **1.** Yeşille lacivert arası renk: "*Ela değil, yeşil! Ördekbaşı gibi.*" -P. Safa. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1857)

Ördekgagası (Türkçe ödirek ~ ödreğ + *kak-a) **1.** Açık turuncu renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1857)

Öveykır Kır renk. (Türkçe üveyik + Türkçe kır) (DS-V, s.3365)

Pal (?) (Bir cins güvercin) Kahverengi. (DS-VI, s.4635)

Palak (Türkçe bala+ k) Temiz, beyaz tenli (kız için).(DS-V, s.3384)

Palmiye (Fransızca palmier) (KB)

Pamuk (Farsça pabuğ) (PB)

Pamuk şekeri (Farsça pabuğ + Farsça şeker) (İB, İsb, MB)

Papatya (Rumca papadia) (BB, CB, KB, PB)

Papirus (Fransızca papyrus) (CB)

Paris grisi (Özel ad) (BiB)

Paris pembesi (Özel ad) (DB)

Parlak alüminyum (Türkçe *par+ la-k + Fransızca aluminium) (PB)

Parlament mavi (Fransızca parlement + Arapça mā'i) (PB, BiB, DB, CB)

Pasifik (Özel ad) (BB, ÜB)

Pasifik mavi (Özel ad) (PB)

Pasifik okyanus (Özel ad) (ÇB)

Parşömen (Fransızca parchemin) (KB)

Pas rengi (Türkçe *bas + Farsça reng) **1.** Kırmızıyla kahverengi arasında bir renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.1896)

Pastel somon (Fransızca pastel + Fransızca saumon)(KB)

Pastel aşı (Fransızca pastel + Türkçe aşı) DB)

Pastel pembe (Fransızca pastel + Farsça penbe) (BB, FB, ÜB)

Pastel yeşili (Fransızca pastel + Türkçe yeşil) (ÜB)

Patara (Özel ad) (BB, PB)

Pati (?) Sığırların burunlarında olan beyaz leke.(DS-V, s.3412)

Patlıcanı (Arapça bādincāni) **1.** Patlıcan rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1900)

Patul (?) Beyaz. (DS-V, s.3415)

Pedrik (?) Beyaz. (DS-V, s.3421)

Pekmez kefi (Türkçe *bek+ mez + Türkçe *kef ~ kew ~ küf ~köw) Açık doru, kula (at donu için).(DS-VI, s.4643)

Kula ile doru arasında bir at donu.(DS-V, s.3424)

Pekmezköpüğü (Türkçe *bek+ mez + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) **1.** Açık kahverengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1907)

Pembe (Farsça penbe) **1.** Beyaza biraz kırmızı karıştırılmasıyla oluşan açık renk: "*Dantele ve pembeye olan düşkünlüğünü ise mintanında yansıttı.*" -L. Tekin. (TS, s.1909)

...gibi terli ve **pembe** idi.(BSA, s.11)

...ıslak bir **pembelikte**...(BDD, s.30)

...korkusundan **pembeden**...(K, s.59)

...mavi- **pembe** bulutçuklar...(C, s.44)

...**pembe** akşamlar takip etti.(KK, s.66)

...**pembe** beyaz yüzünde...(GH, s.12)

...**pembe** mi ...(GA, s.75)

...**pembe** perdeli bir oda...(GZ, s.33)

...**pembe** peygamber gülünün...(L, s.19)

...**pembe** yanaklı...(İBY, s.4)

... **pembe** yelkenlerini kuğu...(ABB, s.108)

... **pembe** - beyaz bir gül...(MSE, s.5)

... **pembelerin** kan tutuşturucusu...(KA, s.43)

Bu **pembe** güllerin niçin...(Y, s.79)

Pamuğun Acemcesi olan **pembe** dedim...(AH, s.94)

Pembe pembe yanaklarının üst taraflarında...(Ş, s.343)

Şimdi **pembe** buseleri...(Üİ, s.352)

Pembegül (Farsça penbe + Farsça gul) (DüB)

Pembe inci (Farsça penbe + Türkçe yençü) (KB)

Pembeleşmek (Farsça penbe + leş-) Pembe bir renk almak: "*Bu sözleri söylerken elimi tutan elinin titrediğini ve yüzünün rengini değiştirerek pembeleştiğini hissediyordum.*" -E. İ. Benice. (TS, s.1909)

Pembeleşmek ...utangaçlığın pembeleştirdiğı...(KA, s.129)

Pembelim (Farsça penbe + lim) (ÜB)

Pembemsi (Farsça penbe + msı) Rengi pembeyi andıran, pembeye benzeyen, pembemtrak: "*Dağ doruğu gibi yüce, pembemsi bir kaya yükseldi iskelemizde.*" -A. Erhat. (TS, s.1909)

Pembemtrak (Farsça penbe + tırak) Pembemsi. (TS, s.1909)

Pembe şeker (Farsça penbe + Farsça şeker) (ÜB)

Penlik (?) Kulakları sarı, gövdesi başka renkte olan keçi.(DS-V, s.3428)

Peribacası (Farsça peri + Farsça bāce) (FB)

Petek (Ermenice p'et'ak) (KB)

Petrol mavisi (Fransızca pétrole + Arapça mā'i)1. Koyu mavi ile koyu yeşil karışımı bir renk. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.1919)

Petrol yeşili (Fransızca pétrole + Türkçe yeşil) (PB)

Pezik (?) Koyu pembe renk. (DS-V, s.3441)

Pirnal rengi (Yunanca pırnal + Farsça renk) ...darmadağın bir halde bulunan pırnal rengi göğsünü...(Ş, s.170)

Porselen (Fransızca porcelaine) (ÇB)

Portakal (Fransızca portugal) (BiB, FB, PB, DB)

Portakal çiçeği (Fransızca portugal + Türkçe çiçek, çeçek) (İB, MB)

Portakal kırmızısı (Fransızca portugal + Arapça kırmızı)...portakal kırmızısı fırtına bulutları...(C, s.58)

Portakal rengi (Fransızca portugal + Farsça renk) **1.** Portakal kabuğunun rengi. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.1939)

...**portakal rengi** göz akı...(MSE, s.232)

Portakallı akide (Fransızca portugal + Arapça 'akīda) (MB)

Postallı (Farsça postgāll + lı) Bileklerinde beyazlık olan at.(DS-V, s.3474)

Prenses pembe (Fransızca princesse + Farsça penbe) (DB)

Pudra (Fransızca poudre) (PB)

Pudra kahve (Fransızca poudre + Arapça kahve) (BB, FB)

Rezene (Farsça rāziyāne) (BiB, FB)

Roka (Yunanca róka) (KB)

Roma grisi (Özel ad) (PB)

Roma sarısı (Özel ad) (PB)

Romantik (Fransızca romantique) (DB)

Romantik lila (Fransızca romantique + Fransızca lilas/ lilac) (PB)

Rose (İngilizce rose) (FB)

Royal lila (İngilizce royal + Fransızca lilas/lilac) (PB)

Rüya (Arapça ru'yā) (PB)

Safir (Fransızca saphir) (KB)

Safir mavisi (Fransızca saphir + Arapça mā'î) **1.** Koyu mavi renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2002) (BiB)

Safra yeşili (İtalyanca saburra + Türkçe yeşil) **1.** Siyaha çalan yeşil renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2003)

Safran (Arapça za'ferān) (KB, MB)

Sağas (?) Sarı (DS-V, s.3514)

Sahra (Özel ad) (BiB, CB, DüB, KB)

Sahra beji (Özel ad) (PB)

Sahra sarısı (Özel ad) (KB)

Salep (Arapça saḥleb) (FB)

Salkım söğüt (Türkçe sal- k1+ m + Türkçe sök- üt) (BB)

Saltanat kırmızı (Arapça saltanat + Arapça kırmızı)(DB)

Sam yeli (Arapça sāmm + Türkçe yil) (FB)

Samani (Türkçe saman + ı) Sarı renk. (DS-V, s.3532)

Samani (Türkçe saman + Arapça -î) **1.** Saman rengi, açık sarı. **2. sf.** Bu renkte olan. (Ts, s.2023)

Saman rengi (Türkçe saman + Farsça reng) **1.** Açık, soluk sarı renk, saman sarısı. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Arkasında sadakor bir elbise, elinde ona benzer ipekten saman rengi bir şemsiye vardı.*" - Y. Z. Ortaç. (TS, s.2023)

Saman sarısı (Türkçe saman + Türkçe sarı) **1.** Saman rengi: "*Beyaz ipek pantolon, kavuniçi ipek gömlek giyinmiş; saçları saman sarısı, teni pembe.*" -A. Ağaoğlu. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2023)

Saman yıldızı (Türkçe saman + Türkçe yıldız, yıldı) Altın yıldızın benzeri. (DS-V, s.3533)

Samanyolu (Türkçe saman + Türkçe yol) (BiB)

Sapsarı (Pekiştirme eki + Türkçe sarı) Her yanı sarı, çok sarı: "*Mevki hırsından zangır zangır titreyen, sapsarı bir yüzle gezen adam.*" -N. F. Kısakürek.(TS, s.2032)

...benzi **sapsarı** oluyordu. (M, s.162)

...güneşte **sapsarı** parlayan bu ince...(BÖ-2, s.149)

...oradan **sapsarı** dönerek...(Üİ, s.448)

...**sapsarı** kesilmişti.(EB, s.110)...

...yüzü **sapsarı** bir...(C, s.54)

Yüzü **sapsarı**...(BDD, s.4)

Sararmak (Türkçe sarı + ar-) **1.** Sarı olmak, rengi sarıya dönmek: "*Sigaradan sararmış dişleriyle dolgun dudaklarını kemiriyor.*" -A. Ümit. (TS, s.2033)

Sararmak.(TRS-V, s.3313)

Benzi bozardı, saraldı gül'izar

(Yuz. Da. XIV. 20)

...gittikçe zayıflıyor, **sararıyor**.(KK, s.114)

...**sarardı**.(Üİ, s.180)

...**sararıp** kirli aka kesti. (YYM, s.48)

...yerde **sararan** bir şişman.(BSA, s.39)

Karşımda uyanmış gibi bir baktı **sarardı**. (KGK, s.317)

Mısırlar **sararıp** solmak üzere...(C, s.11)

Bencileyin **sararasın** solasın.(DBS, s.175)

Bir gül gibi **sararıp** da solasın.(DBS, s.181)

Rengin gündün güne **sararsın**, solsun.(DBS, s.310)

Senin de gül benzini **sararıp** sola.(DBS, s.318)

Tomurcuk güllerin **sararsın** solsun.(DBS, s.331)

Yaprağın **sararsın**, gönlün yorulsun.(DBS, s.340)

Yaprakların **sararsın** da dökülsün.(DBS, s.340)

Yaz aylarında **sararasın** solasın.(DBS, s.346)

Saray (Farsça sarāy) (CB)

Saray pembe (Farsça sarāy + Farsça penbe) (DüB, MB)

Sargut (Türkçe sarıg +t) Açık saman rengi.(DS-V, s.3546)

Sarı (Türkçe sarıg) **1.** Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Ortalık sarı bir toz bulutu içinde.*" -A. Ağaoğlu.(TS, s.2035), (DB, KB, PB, ÜB)

...bebeklerinde nokta nokta renklerle, yeşil, siyah, **sarı** güller...(Üİ, s.59)

...aklar, **sarılar**...(YYM, s.140)

...altın gelin telleri ve beyaz ve **sarı** ince pullar ile bu yüzü...(JT, s.24)

...ekin gibi **sarı**...(KY, s.50)

...korkuyla **sarımsı**...(K, s.7)

...köylüsü kadar **sarı**...(BSA, s. 23)

...**sarı** altın küreklerle dökülür(KK, s.29)

...**sarı** bir köpekten epeyce...(MB, s.126)

...**sarı** elleri ile titreyerek...(EB, s.20)

...**sarı** gözlerle kendi hayatına bakıyor...(Üİ, s.45)

...**sarı** otlardan yapılmış evleri arı kovanına benzeyen...(BÖ-1, s.58)

...**sarı** saçlı...(AER, s.68)

...**sarı** sarı kükürt parlıyan...(GA, s.15)

...**sarı** beyazlı, kurak...(İBY, s.67)

Ey beyaz İfrit'in **sarı** şeytanı!(AH, s.69)

Kırmızı, yeşil, **sarı** kağıt çiçeklerle süslü... (S, s.71)

Kız vücudun **sarı** güller gibi ter! (KGK, s.341)

Kuyunun dibinde **sarı** güller...(GZ, s.40)

Sarı zeminli, küçük küçük kırmızı çiçekli...(MK, s.30)

Tramvayın ilk **sarı** arabası... (M, s.14)

Yeşil, **sarı** üzüm salkımlarının ve zümrüt gibi yaprakların...(MSE, s.6)

Allıyı aldım koynuma, **sarıyı** sardım sineme.(BAAD-I, s.227)

Alma **sarı**, satma **sarı**, kapındaysa tutma **sarı**.(ADS-I, s.142)

Anam beni bir kız sanır, bir mut **sarıya** az sanır.(BAAD-I, s.230)

Ayağına **sarı** su inmek.(BAAD-II, s.104)

Ayağına **sarı** un inmek.(BAAD-I, s.241)

Biri **kara** biri **sarı**, ondan doğar huri.(BAAD-I, s.66)

Dadıрма **sarı** gelin, dadanır da gene gelir.(BAAD-II, s.36)

Hilekârdan yumurta alan, içinde **sarısını** bulamaz.(ADS-I, s.315)

İki kara, iki **sarı** donuz ölü körü; bir **sarı** bir **kara**, onu her zaman ara.(BAAD-I, s.141)

Kara ile **sarı**, bir sidikli karı.(BAAD-II, s.144)

Kara ile **sarıdan** hörü, **sarı** ile **sarıdan** peri, iki **karadan** elinin körü doğar.(BAAD-I, s.151)

Sakal **sarı**, göz **mavi**, döl azgını; gece ayaz, gündüz bulut, yıl azgını.(BAAD-I, s.184)

Samanın **sarisından**, saçmanın kususundan mayıs dedeye de sakla.(BAAD-I, s.378)

Samanın **sarisını**, odunun kususunu marta alıkoy.(BAAD-I, s.184)

Sarı altının olacağına **sarı** samanın olsun.(ADS-AT, s.77)

Sarı altının olacağına **sarı** samanın olsun.(ADS-I, s.422)

Sarı altının olacağına **sarı** samanın olsun.(BAAD-I, s.185)

Sarı çizmeli Mehmet Ağa.(ADS-AT, s.242)

Sarı çizmeli Mehmet Ağa.(ATDS-II, s.1028)

Sarı inek meleğen olur, kahpe karı güleğen olur.(BAAD-I, s.185)

Sarı kız sancağanlan, yetmiş iki ençeğenlen.(BAAD-I, s.379)

Sarı öküzden dem veren.(BAAD-II, s.162)

Sarı sakız gibi yapışmak.(BAAD-I, s.379)

Sarı samanım, sarı atım.(BAAD-I, s.379)

Sarı samanın altına su koyverir, çıkar üstüne vaz verir.(BAAD-I, s.379)

Sarı yağlar aktı, sarmısaklar koktu mu?(BAAD-I, s.380)

Sarı yağnan yağlıyı, kuyruk yağınan dağlıyı.(BAAD-I, s.380)

Yumurta satsa **sarı**sı bulunmaz.(BAAD-II, s.174)

Sarıgelen (Türkçe sarıg + Türkçe kel-) Sarımsı. (DS-V, s.3547)

Sarıger (Türkçe sarıg + ger) Kulakları ve bacakları arı keçi.(DS- V, s.3547)

Sarıgül (Türkçe sarıg + Farsça gul) (BiB)

Sarılgıt (?) Çok renkli. (DS-V, s.3548)

Sarım (Türkçe sarıg + m) Sarımtırak, sarımsı. (DS-VI, s.4674)

Sarı meşe (Türkçe sarıg + Farsça bişe) (BiB)

Sarımtı (Türkçe sarıg + mtı) Sarımsı, sarıya çalar.(TRS-V, s.3315)

Cağne [Fa.]: Baykuş cinsinden sarı kebe ta'bir olunan kuştur , rengi sarımtık ve gözleri büyük olur, puğudan kebirdir: ba'zılar yapalak kuşu ile de tefsir ettiler.

(Bürh. XVIII- XIX.

203)

Sarımsı (Türkçe sarıg + msı) **1.** Rengi sarıyı andıran, sarıya benzeyen, ssarımtırak: "*Sarımsı, pürüzsüz, meyve tazeliğinde teni meydana çıktı.*" -C. Uçuk. (TS, s.2037)

Sarımsı kahverengi (Türkçe sarıg + ımsı + Arapça kahve + Farsça reng) (BB)

Sarımtırak (Türkçe sarıg +tırak) Sarımsı: "*Sarımtırak kirpiklerinin arasından bana bakan gözleri çivit mavisiydi.*" -Z. O. Saba. (TS, s.2037)

Sarı muhalif (Türkçe sarıg + Arapça muhālif) Açık kahverengi, kirli sarı.(TRS-V, s.3316)

Bir sarı muhalif bir buçuk yaşar katırım sirkat olunup mezkûr Oruç'tan talep iderin.

(Sic. K. XVI. 6, 16)

Sarkanat (Türkçe sarıg + Türkçe kıanat) Sarımsı. (DS-V, s.3549)

Sarmaşık (Türkçe sar-ım+a-ş-ık) (FB)

Saz (Türkçe *sāz) Sarı.(TRS-V, s.3360)

Beni ayruksı hale koydu ol saz

İçim pür-saz kıldı benzimi saz

(Hurş. XIV. 53)

Saz rengi (Türkçe *sāz + Farsça reng) **1.** Soluk, uçuk sarı: "*Üstünde daima saz rengi, hardal rengi... nohudi renklerde veya bunları andıran bir renkte bir esvabı... vardı.*" -A. Ş. Hisar. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.2051)

Yeşilimsi sarı (çok tutulan kilim rengi). (DS-V, s.3565)

Sedef (Arapça şadef) (FB)

Sedef renkli (Arapça şadef + Farsça reng + II) ...sedef renkli bir aydınlık...(İBY, s.184)

Sekil (Türkçe sükül) At, eşekve sığırların ayaklarındaki ak leke.(DS-V, s.3572)

Sekili (Türkçe sükül + i) Ayaklarında ak leke bulunan hayvan.(DS-V, s.3572)

Senfoni (Fransızca symphonique) (BiB)

Senfonik mavi (Fransızca symphonique + Ik + Arapça mā'i) (DB)

Senfonik pembe (Fransızca symphonique + Farsça penbe) (DB)

Seramik (Fransızca céramique) (BB, PB)

Serap (Farsça serāb) (BB)

Serin lila (Türkçe sayrun + Fransızca lilas/ lilac)(DB)

Sıçan kırı (Türkçe sıçğan ~ sıçkan) **1.** Sıçanın tüyünün rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2087)

Sığnak (Türkçe sığ-ın-ak) Boz. (DS-V, s.3605)

Sınav sarısı (Türkçe sına- av + Türkçe sarıg) (DB)

Side mavisi (Özel ad) (BiB)

Siena (Özel ad) FB)

Siklamen (Fransızca cyclamen) **1.** Tavşankulağı. **2.** Kırmızıya çalan eflatun renk. **3. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2109)

Simit (Arapça semid) Kara. (DS-V, s.3639)

Simsiyah (Pekiştirme eki + Farsça siyāh) Kapkara: "*İkili koltuğun kenarındaki bir ufacık, simsiyah delik, bebeği görmeye gelen bir akrabanın sigarasının külünden hatıraydı.*" - E. Şafak. (TS, s.2115)

...biten **simsiyah**... (S, s.306)

...**simsiyah** bir çatı...(BÖ-1, s.27)

...**simsiyah** gözleri vardı. (KA, s.43)

...**simsiyah** kesilmediklerine...(Y, s.79)

...**simsiyah** pahalı güneş...(İs, s.404)

...**simsiyah** üzüm...(İBY, s.4)

Kenya'da **simsiyah** yalnızım.(YK, s.38)

Simsiyah giyinmiş...(İs, s.119)

Sincabi (Farsça sincāb + Arapça -i) **1.** Sincap rengi. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Tatlı bir cızırtı çıkararak çabucak tutuşur, mavi ve sincabi bir buhar bırakarak kül oluverirdi.*" -Ömer Seyfettin.

Sincap rengi (Farsça sincāb + Fransıza reng) **1.** Kahverengi ile kurşun rengi arasında olan renk, sincabi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2115)

Sinil (Türkçe sügöl) Atın ayaklarındaki aklık.(DS-V, s.3643)

Sis (Türkçe sış) (BiB, CB, ÇB, KB)

Sitil (Türkçe su + tul) Kara, kirli, isli.(DS-V, s.3649)

Sis beyazı (Türkçe sış + Arapça beyāz) (PB, ÜB)

Sis bulutu (Türkçe sış + Türkçe bulut) (FB)

Siyah (Farsça siyāh) **1.** Kara, **ak, beyaz karşıtı:** "*İri siyah gözlerini kalın kaşlarıyla beraber kaldırdı.*" -Ö. Seyfettin. **2.** *sf.* Bu renkte olan: *Siyah ekmek.* **3.** Baskıda başka harflerden daha kalın görünen harf türü. (TS, s.2125), (BB, BiB, DüB, FB, İB, KB, PB)

...bebeklerinde nokta nokta renklerle, yeşil, siyah, sarı güller...(Üİ, s.59)

..çuha gibi **siyah**lığı unutulmayarak ...(Üİ, s.26)

...gözleri koyu **siyah**tı.(YYM, s.10)

...gözlerin iki **siyah** karanfil gibi...(YK, s.28)

...ışıklı **siyah** gözler...(MSE, s.9)

...mavi- **siyah** gür saçlarını kısacık kestirmiş...(İs, s.22)

...saç ve sakalı **siyah**... (M, s.33)

...**siyah** bıyıklar... (M, s.103)

...**siyah** bir kamyon ...(KY, s.11)

...**siyah** güderi eldivenler giymiş...(Ş, s.37)

...**siyah** gür kaşları şakaklarına...(İs, s.2)

...**siyah** kaypak külçesine...(AER, s.157)

...**siyah** örtü tülü bir açılırsa...(L, s.94)

...**siyah** saçları, alnına yumuşak... (İs, s.2)

...**siyah** sakalına rağmen...(KA, s.59)

...**siyah** sarıklı... (M, s.14)

...**siyah** takım elbiseli ...(İs, s.163)

...**siyahlı** muharibi gördü.(BÖ-2, s.334)

Beşiktaş, rengi: **Siyah**- beyaz! (İs, s.24)

Kalbimiz beyaz derken biz **siyah** diyemeyiz.(YK, s.54)

Kollarını açtı, **siyah** saçları ...(AH, s.36)

Oh ben **siyah**lara bayılırım! (KK, s.51)

Siyah bonjurlarını giyindi.(EB, s.22)

Siyah çocuk savuştu.(EB, s.125)

Siyah kenarlı bir endem... (M, s.67)

Siyah, kıvrıkcık sakallarının...(BÖ-1, s.60)

Uzun **siyah** saçları...(İs, s.58)

...bu **siyah**, bu gülen...(EB, s.44)

...**siyah** eteği, şalı...(GZ, s.128)

Karga nereye gitse yine **siyah** yumurtlar.(BAAD-II, s.62)

Siyah inekten beyaz sağılır.(ADS-I, s.429)

Siyah saçın **kızıl** kana belene; ben de bu hâllere geldim diyesin.(DBS, s.322)

Siyah saçların dökülsün.(DBS, s.322)

Siyahlara bürünesin.(DBS, s.322)

Siyahımsı (Farsça siyāh + ımsı) Rengi siyahı andıran, siyaha benzeyen, siyahımtırak.
(TS, s.2125)

Siyahımtırak (Farsça siyāh+ ımtırak) Siyahımsı. (TS, s.2125)

Siyahlaşmak (Farsça siyāh+ laş-) Rengi karaya dönmek, kararmak: " *o mor karanlıkların siyahlaştığı yere yaklaşıyordu.*" -Ö. Seyfettin. (TS, s.2125)

Kurumuş ve **siyahlaşmış** etleri yanık...(BÖ-1, s.72)

Soluk sarı (Türkçe solu- k + Türkçe sarı)Soluk sarı ışıklı pencerelerden...(BDD, s.94)

Soluk yeşil (Türkçe solu- k + Türkçe yeşil)...soluk yeşili, şimdi hayal...(K, s.33)

Somon (Fransızca saumon) (PB, BB, BiB, CB, ÇB, DB, DüB, FB, İB, İsB, KB, ÜB)

Sonbahar sarısı (Türkçe song + Farsça bahār) (ÜB)

Söğüt (Türkçe söğüt) (ÇB, ÜB)

Söğüt yeşili (Türkçe söğüt + Türkçe yeşil) (MB)

Su yeşili (Türkçe suw> suv> suğ> su + Farsça yeşil) (CB, KB)

Sufle (Fransızca soufflé) (DB)

Sultani (Arapça sulṭānī) (KB)

Sumak (Arapça summāk) (FB)

Sumasaker (?) Atın alnından burnuna doğru uzanan bel, akıtma, ak benek.(DS-V, s.3696)

Sur (?) Kırmızı, al. (DS-V, s.3700)

Susam (Arapça sisām) (KB)

Susamlı akide (Arapça sisām + II + Arapça 'akīda) (MB)

Sümbül demeti (Farsça sunbul + Yunanca demati) (MB)

Sümela (Özel ad) (PB)

Süphan (Özel ad) (CB)

Süt beyaz (Türkçe süt + Arapça beyāz)**1.** Bembeyaz, çok beyaz: "*O aslan yelesine benzeyen saçlar şimdi süt beyaz olmuş.*" -H. Taner. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.2190)

Süt beyazı uzun gövdesiyle...(GZ, s.9)

Süt mavisi (Türkçe süt + Arapça mā'i) **1.** Çok açık mavi. **2.** sf. Bu renkte olan: "Kalküta'yı süt mavisi bi akşam sisi kaplıyor." -R. H. Karay. (TS, s.2191)

1. Çok açık mavi, mavimsi. **2.** Ten rengi.(DS-V, s.3729)

Gökyüzü **süt mavisi...** (O ,s.28)

Süt rengi (Türkçe süt + Farsça reng) Yüzü kirli beyaz açık mavi **süt rengi** idi.(BSA, s.113)

Sütlü kahve (Türkçe süt + Arapça kahve) **1.** Süt karıştırılarak yapılan kahve: "*Şöyle güzel bir sütlü kahve yapayım da içimiz ısınsın.*" -E. Şafak. **2.** Açık kahverengi. **3. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2191), (BiB, CB, DüB, İB, PB)

Şafak pembesi (Arapça şefak + Farsça penbe) **1.** Güneşin doğduğu anda görülen pembelik. **2. sf.** Bu renkte olan: "*Vücudunun üst yanını şafak pembesi mintanla donattı.*" - L.Tekin. (TS, s.2195)

Şam fıstığı (Özel ad) (KB)

Şampanya (Fransızca champagne) (BB, BiB, CB, ÇB, DB, DüB, FB, İB, İsB, KB, MB, PB, ÜB)

Şampanya köpüğü (Fransızca champagne + Türkçe köbik ~ köbük~ köpük) (CB)

Şalgami (Farsça şelgam + Arapça -i) Gövdesi sarı, kuyruk ve yelesi ak (at için).(DS-V, s.3741)

Şapraksakal (Türkçe çap + ra-k + Türkçe sakal) Akıtmalı (at için).(DS- V, s.3747)

Şarabi (Arapça şerābi) **1.** Kırmızı şarap rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2204), (DB)

Şarap kırmızısı (Arapça şerāb + Arapça kırmızı) (PB)

Şarap rengi (Arapça şerāb + Farsça reng) **1.** Kırmızı şarabın rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2205)

Şayak (Rumca sasagiaki) Pembe. (DS-VI, s.4723)

Şebboy (Farsça şebbūy) (KB)

Şebnem (Farsça şebnem) (FB)

Şebüş (?) Sarı. (DS-V, s.3758)

Şeftali (Farsça şeft + ālū) (DB, DüB)

Şeftali aroma (Farsça şeft + ālū + İtalyanca aroma) (MB)

Şeftali beyazı (Farsça şeft + ālū + Arapça beyāz) (ÇB, FB)

Şeker pembe (Farsça şeker + Farsça penbe) (CB, İB, İsb, KKB, MB)

Şekerrenk (Farsça şeker + Farsça renk) **1.** Sarıya çalan renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2214)

Şelale (Arapça şelāşe) (CB, DB)

Şerbet (Arapça şarba) (MB)

Şeytan kırmızısı (Arapça şeytān + Arapça kırmızı) **1.** Kırmızının parlak bir türü. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2220)

Şirin pembe (Farsça şirīn + Farsça penbe) (DB)

Taba (Fransızca tabac) **1.** Kuru tütün yaprağını andıran kızılımsı kahverengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2236), (BB, İB, MB)

Taflan (Arapça diflāʿ) (FB)

Tahin rengi (Arapça tahīn + Farsça renk) **1.** Kirli, koyu sarı renk, tahinî. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2243)

Tahinî (Arapça tahīni) **1.** Tahin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2243)

Takım yıldızı (Türkçe tak- ım + Türkçe yıldız, yıldı) (ÇB)

Tarçın ((Farsça dārçīn) (BB, CB, DüB, KB)

Tarçın rengi (Farsça dārçīn + Farsça renk) **1.** Sarı ile kahverengi arası bir renk, tarçini. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2269)

...**tarçın rengi** tayyörünün...(GZ, s.128)

Tarçınlı akide (Farsça dārçīn + Arapça ʿaķīda) (MB)

Tarçini (Farsça dārçīn + Arapça -i) **1.** Tarçın rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2269)

Targıl (?) Kirli kül rengi.(TRS-V, s.3762)

Tuhle [Ar.]: Bir rengdir ki anda karalık, bozluk ve biraz aklık ola ki ana targıl derler.

(Bab. XVI. 2, 237)

Tarsı (?) Duman rengi. (DS-V, s.3837)

Tatlı şampanya (Türkçe tat~ tad + Fransızca champagne) (PB)

Tavşankamı (Türkçe tavşan, tabışgan, tabışkan +Türkçe kân) (1. Parlak ve koyu kırmızı renk. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.2289)

Tavus yeşili (Arapça tāvus + Türkçe yaşıl) 1. Tavusun kuyruğunda görülen yeşil, zümrüt yeşili. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.2290)

Telekom yeşili (Özel ad) (PB)

Ten rengi (Frasça ten + Farsça reng) 1. İnsan teninin rengi. 2. sf. Bu renkte olan: *Ten rengi çorap*. (TS , s.2323)

...**ten rengi**, dantelli, dantelsiz...(GZ, s.81)

Tepel (Türkçe *tepe+l) Alnında ak leke olan (inek, öküz vb. hayvanlar) (DS- V, s.3884)

Terakota (İtalyanca terra cotta) (CB, KB))

Tetir (?) (III) Kahverengi. (DS-V, s.3901)

Tibet (Özel ad) (BB, FB, PB)

Tiramisu (İtalyanca tiramisù) (MB)

Tokyo incisi (Özel ad) (CB)

Tomurcuk (Türkçe *to-m+ur+cuk) (BiB, DB)

Tomurcuk yeşili (Türkçe *to-m+ur+cuk + Türkçe yaşıl) (ÜB)

Topkapı (Özel ad) (ÇB, ÜB)

Toprak (Türkçe toprak) (DüB, MB)

Toprak rengi (Türkçe toprak + Farsça reng) 1. Toprağın sarı veya yeşile çalan rengi. 2. sf. Bu renkte olan. (TS, s.2372)

...rengim **toprak rengi**...(BSA, s.71)

Toru (Türkçe torıĝ/ toruĝ) Koyu kırmızı, doru.(DS-V, s.3972)

Toz gri (Türkçe toz + Fransızca gris) (DB)

Tozlurak (Türkçe toz+ lu + rak) Toz renginde, bozca.(TRS-V, s.3842)

Dîje [Fa.]: Ezrak, ya´ni kebud, ya´ni bozrak, tozlurak renkli nesne.

(Caf. XVI. 61- 2)

Toz rengi (Türkçe toz + Fransıca reng) ...toz rengindeki bir kir tabakası gibi örtüyordu.(KK, s.91)

Tozpembe (Türkçe toz + Farsça penbe) **1.** Açık pembe renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (**bir yeri veya bir şeyi**) **tozpembe görmek** aşırı iyimser olmak: "*Fakat aynı adamın bütün sıkıntılarına rağmen kara ufukları tozpembe gördüğü... anlar da vardır.*" -Ş. Rado. (TS, s.2377), (CB, DüB)

...akşamın **toz pembesine** karışmış.(BSA, s.23)

Bir **toz pembelik**.(BDD, s.6)

...zaman ortalığın **toz pembesi** karar verdi. (C, s.54)

Dünyayı **toz pembe** görmek.(ATDS-II, s.740)

Tozpembe görmek (Dünyayı).(ATDS-II, s.1078)

Traktör kırmızı (Fransızca tracteur + Arapça kırmızı) (KB)

Traverten (Fransızca travertin) (BB)

Trianon gri (Özel ad) (CB, MB)

Tropik (Fransızca tropique) (DB)

Tropik mavi (Fransızca tropique + Arapça mā'i) (FB)

Tuğla (Latince tegula) (BiB, PB)

Tuğla kırmızı (Latince tegula + Arapça kırmızı)) (FB, ÜB)

Tuna (Özel ad) (FB)

Tunç renkli (Türkçe tuç + Farsça reng) ...tunç renkli, düzgün...(C, s.16)

Tundra (Fransızca toundra) (ÜB)

Turkuaz (Fransızca tuquoise) **1.** Yeşile çalan mavi renkte değerli bir taş, turkuaz mavisi, turkuaz yeşili, firuze. **2. sf.** Bu taşın rengi. **3. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2387), (BB, DB, FB)

Turkuaz coşkusu (Fransızca tuquoise + Türkçe *cōş- ku) (MB)

Turkuaz yeşil (Fransızca tuquoise + Türkçe yeşil) (BiB)

Turnagözü (Türkçe turna + Türkçe köz) **1.** Berrak ve parlak sarı. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2388)

Turna gözü gibi.(ATDS-II, s.1078)

Turnakırı (Türkçe turna + (Türkçe kır) **1.** Kırmızımtırak gri. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2388)

Turp filizi (Türkçe turna + Yunanca filisa) Turp yeşili. (TS, s.2388)

Turuncu (Farsça turunc + Arapça -i) **1.** Turunc rengi, kızıl sarı renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2389), (CB, FB, KB)

...maviden **turuncuya**, turuncudan maviye kaçan bin bir renk...(MK, s.83)

...**turuncu** kapılarını, inen güneşe pek geniş açtı.(ABB, s.108)

...**turuncu** mayiden genç adamın...(KK, s.204)

Turunculaşmak (Farsça turunc + Arapça -i+ laş-) Turuncu bir renge girmek: *Ufuk turunculaştı.* (TS, s.2389)

Turuncumsu (Farsça turunc + Arapça -i + İmsı) Rengi turuncuyu andıran, turuncuya benzeyen, turuncumtırak. (TS, s.2389)

Turuncumtırak (Farsça turunc + Arapça -i + m+ tırak) Turuncumsu. (TS, s.2389)

Turunç (Farsça turunc) (BB, CB, İB, MB, PB)

Turunç çiçeği (Farsça turunc + Türkçe çiçek, çeçek) (DB)

Tuz beyazı (Türkçe tuz + Arapça beyāz) Yine o tuz beyazı ...(C, s.58)

Tütün (Türkçe *tū+ün) (BB, Bib, DüB, FB)

- Tütün rengi** (Türkçe *tü+ün +Farsça reng) **1.** Taba. **2.** sf. Bu renkte olan. (TS, s.2403)
- Uçuk renk** (Türkçe uç+(g) uk + Farsça reng) ...rengin de çok çok uçuk, neyin var? (YYM, s.48)
- Uçuk sarı** (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe sarıg) (FB)
- Uçuk yeşil** (Türkçe uç+(g) uk + Türkçe yeşil) (ÜB)
- Ufuk mavisi** (Arapça ufk + Arapça mā'i) (ÇB)
- Uğralı** (Türkçe ügra + lı) Burnunun çevresinde beyaz serpinti bulunan (bebek).(DS-VI, s.4029)
- Uğut** (?) Ak. (DS-VI, s.4785)
- Ultamarin** (İngilizce ultamarine) (BiB)
- Ultra mavi** (Fransızca ultra + Arapça mā'i) (CB)
- Uludağ çamı** (Özel ad) (BiB, CB)
- Ürgüp** (Özel ad) (PB)
- Ürgüp beyazı** (Özel ad) (DB)
- Üzüm yeşili** (Türkçe üzüm/ üsüm + Türkçe yeşil) (DB)
- Vaha** (Arapça vāḥa) (BB)
- Vanilya** (İtalyanca vaniglia) (BB, BiB, DüB, FB, İsB, PB, ÜB)
- Vanilya çiçeği** (İtalyanca vaniglia + Türkçe çiçek, çeçek) (MB)
- Vapurdumanı** (Fransızca vapeur + Türkçe tuman) **1.** Koyu gri renk. **2.** sf. Bu renkte olan: "*Fakat bu akşam vapurduman gözlüğü altında parlak ve faal duran gözleri sanki biraz gölgelenmiş, daha ziyade koyulaşmıştı.*" -Ö. Seyfettin. (TS, s.2468)
- Venedik sarısı** (Özel ad) (BiB, ÇB, İB, İsB, MB)
- Verde** (İtalyanca verde) (BB, CB, FB)
- Violet** (İngilizce violet) (DB)
- Vişneçürüğü** (Bulgarca vişna +Türkçe çürü-k) **1.** Çürük vişne rengi. **2.** sf. Bu renkte

olan: "*Vişneçürüğü ipekliden kuş tüyü yastıklara gömülmüş, şaşılacak incelikteki ayak bileklerindeki gümüş halhallar.*"- A. İlhan. (TS, s.2487), (CB, DB, DüB, FB, KB)

...**vişne çürüğü** rengindeki delik çoraplar...(BSA, s.102)

Vizon (Fransızca vizon) (BiB, CB, DB)

Yaban gülü (Farsça yābān + Farsça gul) (İB, MB)

Yağal (?) Yanardöner parlak kırmızı. (DS-VI, s.4118)

Yağız (Türkçe yağız) Esmer: "*Yağız ve kuvvetli, analarının ardı sıra dokuzar onar gürbüz çocuk koşar.*" -Halikarnas Balıkcısı.

Esmer, kara renkli. (DS-VI, s.4122)

Kara. (DS-VI, s.4810)

Alma **alı**, sat **yağızı**, bin **doruya**, besle **kırı**.(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, satma **kırı**, ille **doru**, ille **doru**; **yağızın** da binde biri.(ADS-I, s.141)

Alma **alı**, satma **kırı**, **yağızın** binde biri, ille **doru**, ille **doru**.(BAAD-I, s.40)

Yağlı kara (Türkçe yağ + Türkçe kara) Parlak, koyu esmer. (DS-VI, s.4125)

Yağmur (Türkçe yağ-mur) (KB)

Yağmur ormanı (Türkçe yağ-mur + Türkçe orman) (MB)

Yağ yeşili (Türkçe yağ + Türkçe yaş + ıl) (FB)

Yakamoz (Yunanca diakamós) (DB)

Yakut (Arapça yāḳūt) (BiB)

Yanaklı (Türkçe yanggak +lı) Pembeleşmiş, bir yanı kızarmış (meyve için) (DS-VI, s.4161)

Yaşıl (Türkçe yaşıl) Yeşil. (TRS- VI, s.4379)

Rivayet kılıcılar rivayet kıldı kim Tanrı Tebareke ve Taâlâ kaçan diledi kim gökleri ve yerleri yarada evvel bir yaşıl cevher yarattı.

(Enb. XIV. 5)

Yaşılğan (Türkçe yaşıl+ gan) Yemyeşil.(TRS- VI, s.4381)

Dakr [Ar.]: Dümdüz yaşılğan olan güzel otlı bağça.

(Bab. XVI. 2, 46)

Yaşmaklı (Türkçe yaş +mak+ lı) Başı, boynu ak koyun.(DS-VI, s.4200)

Yalı pembesi (Yunanca yiáli +Farsça penbe) (BiB, PB)

Yalın (Türkçe yalang, yalın) (DB)

Yalın beyaz (Türkçe yalang, yalın +Arapça beyāz) (PB)

Yanık tuğla (Türkçe yā-n-ık + Latince tegula) (BiB)

Yanıkak (Türkçe yā-n-ık + Türkçe *āl) Kahverengi, doruya yakın al. (DS-VI, s.4169)

Yaşal, yanal [yanıl-] (Türkçe yan- al) Kırmızı, pembe, pembeleşmiş. (DS-VI, s.4161)

Yaprak yeşili (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak + Türkçe yaşıl) ...yaprak yeşilinin şavkıdığı...(K, s.325)

Saldım **yaprak yeşili** köprü altı suyuna.(BSA, s.113), (ÜB)

Yaprakkurusu (Türkçe yapırğak, yapırkak, yalbirğak + Türkçe kırkağ, kırug) **1.** Kuru yaprak rengi. **2. sf.** Bu rebkte olan. (TS, s.2530)

Yasemen (Farsça yāsemen) (CB)

Yaşıl (Türkçe yaşıl) Yeşil. (DS-VI, s.4199)

Yavruağzı (Türkçe yavru+ ağ(1)z+ı) **1.** Kavuniçi ile pembe arası bir renk. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2553), (PB, BB, BiB)

Yayla (Türkçe yaylağ) (BiB)

Yayla yeşili (Türkçe yaylağ + Türkçe yaşıl) (DB)

Yaz güneşi (Türkçe yaz + Türkçe kün + eş) (MB)

Yaz rüzgarı (Türkçe yaz + Farsça rüzgār) (ÇB)

Yemyeşil (Pekiştirme eki + Türkçe yaşıl)...sırtı yemyeşil et olur. (S, s.417)

Güneş ışığında **yemyeşil**...(GA ,s.42)

Yeni bahar (Türkçe yangı + Farsça bahār) (KB)

Yeni bayrak kırmızı (Türkçe yangı + Türkçe bayrak ~batrak + Arapça kırmızı) (FB)

Yeni fildişi (Türkçe yangı + Arapça fil + Türkçe *tiş) (DB)

Yeni kesekağıdı (Türkçe yangı + (Türkçe kese + Farsça kâğaz) (DB)

Yeni lacivert (Türkçe yangı + Farsça lācivard) (FB)

Yeni lila (Türkçe yangı +Fransızca lilas/ lilac) (FB)

Yeni somon (Türkçe yangı + Fransızca saumon) (DB)

Yerebakan (Türkçe yer + Türkçe bak-) (ÇB)

Yeşil (Türkçe yaş + ıl) **1.** Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk: "*Memleket isterim / Gök mavi, dal yeşil / Tarla sarı olsun / Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun*" -C. S. Tarancı. **2.** sf. Bu renkte olan: "*Tek başına dolaştığın derin, yeşil ormanlarda / Yaprakları kurutacak sonbaharı düşündün mü?*" -E. B. Koryürek. (TS, s.2582), (CB, DB, DüB, PB)

...bebeklerinde nokta nokta renklerle, **yeşil**, siyah, sarı güller...(Üİ, s.59)

...bir kırmızı bir **yeşil** vay gidi vay.(YK, s.73)

...bir **yeşil** meydanın...(SK, s.10)

...dağ eteklerinde **yeşil** höykürmektedir.(O, s.28)

...kırmızı, **yeşil** bir külah...(YD, s.106)

...parlak **yeşil** rengi...(GH, s.12)

...rengi değişen **yeşil** gözleri...(KK, s.17)

...sırtında **yeşil** renkli bir ipek libas vardı. (AH, s.56)

...soluk **yeşil** gözleri vardı.(BÖ-1, s.70)

...**yeşil** boyalı ufak tahta...(Ş, s.343)

...**yeşil** gözler de eklenince...(KA, s.50)

...**yeşil** gözlü, kumral kızın öyküsünü dinliyordum.(GZ, s.122)

...**yeşil** ışıkları dalga...(ABB, s.109)

...**yeşil** sarıklı bi oğlan... (S, s.42)

...**yeşil** ve kırmızı boyalarla çiçeklendirilmiş...(O, s.87)

...**yeşil** yapraklı ağaçların...(KY, s.12)

...**yeşil** yapraklı kilimini...(GA, s.70)

...**yeşil** yeşil bir şey...(MK, s.101)

...**yeşil** zümrüt kuşunu ...(L, s.34)

...**yeşili** korkmuş bir uçukta...(K, s.7)

...**yeşillenmiş** yer...(S, s.113)

Gözleri **yeşildi**, saçları...(YYM, s.10)

Kırmızı, **yeşil**, sarı kağıt çiçeklerle süslü... (S, s.71)

O, etçi, **yeşil**, mor, koyu mavi sineklerle ilgim yok. (S, s.83)

Yeşil ise kabul edildiniz.(Y, s.42)

Yeşil, sarı üzüm salkımlarının ve zümrüt gibi yaprakların...(MSE, s.6)

Alın yeşilin üstüne döküle.(DBS, s.143)

Alını yeşilini solduramayasın.(DBS, s.143)

Bayram gelse, **al yeşilin** giymesin.(DBS, s.172)

Delinin alı **yeşili** olmaz.(BAAD-I, s.88)

Evine ateş düşse, **yeşil yeşil** dumanı tüte.(DBS, s.222)

Hak seni **yeşiller** içinde çalı etsin.(DBS, s.240)

Karşıdan baktım, **yeşil** türbe; yanına vardım, estağfirullah tövbe.(ATDS-II, s.913)

Yeşil ışık yakmak.(ADS-AT, s.265)

Yeşil ışık yakmak.(ATDS-II, s.1118)

Yeşil ot vardır şifa, **yeşil** ot vardır zehir.(BAAD-II, s.89)

Yeşil yaprak gibi çürüyesice.(DBS, s.350)

Yeşilden yemek.(ATDS-II, s.1118)

Yeşil bej (Türkçe yaş + ıl + Franszca beige) (FB, İsB, PB)

Yeşil çay (Türkçe yaş + ıl + Türkçe *say) (BB)

Yeşilgelen (Türkçe yaş + ıl + Türkçe kel-) Yeşilimsi. (DS-VI, s.4257)

Yeşilirmak (Özel ad) (BiB)

Yeşilimsi (Türkçe yaş + ıl + ımsı) Rengi yeşili andıran, yeşile benzeyen, yeşilimtrak. (TS, s.2583)

Yeşilimsirek (Türkçe yaş + ıl + sirek) Yeşilimtrak. (DS-VI, s.4257)

Yeşilimtrak (Türkçe yaş + ıl + im + ttrak) Yeşilimsi: "*Madenî kol düğmeleri bunları yeşilimtrak bir leke ile kirletirdi.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.2583)

Yeşillenmek (Türkçe yaş + ıl + len-)Yeşil duruma gelmek, yeşil olmak, yeşermek: "*Hayat sanki yeniden doğar, ağaçlar yeşillenir.*" -A. Ş. Hisar. (TS, s.2583)

Yeşim (Farsça yeşm) (FB)

Yeşim taşı (Farsça yeşm + Türkçe tâş) (BB)

Yeşit (Türkçe yaş + ıldan ses değişimiyle) Yeşil, parlak yeşil. (DS-VI, s.4259)

Yıldız (Türkçe yıldız, yıldı) (BB, ÇB, FB)

Yişil (Türkçe yaş + ıldan ses değişimiyle) Yeşil. (DS-VI, s.4282)

Yonca (Türkçe yorunçka, yornçka) (KB)

Yosun yeşili (Türkçe yosun + Türkçe yaş + ıl) (PB)

Yosun (Türkçe yosun) (BiB, DüB)

Yulaf (Arapça alef) (BB)

Yumurta sarısı (Türkçe yumurka + Türkçe sarı) **1.** Yumurtanın ortasında bulunan sarı bölüm. **2.** Bu bölümün rengi. **3.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2615)

Zak zak (Türkçe sag) Tiril tiril, temiz pak, bembeyaz.(DS-VI, s.4347)

Zambak (Arapça zanbak) (CB)

Zarf sarısı (Arapça zarf + Türkçe sarıg) (ÜB)

Zarif lila (Arapça zarf + Fransızca lilas/ lilac)(PB)

Zebellâ (Arapça zebellâ) İriyarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız.(DS-VI, s.4356)

Zehir yeşili (Farsça zehr + Türkçe yaş + ıl) ...zehir yeşili bir şey.(MK, s.101)

Zemheri (Arapça zemherir) (DB)

Zen (Farsça zen) (KB)

Zencefil (Arapça zencebil) (BiB)

Zer [zerd, zerdoy] (Farsça zer) Sarı. (DS-VI, s.4834)

Zerdali (Farsça zer + âlû) (KB)

Zeri, zerî (Farsça zer + Arapça -i) Sarımsı. (DS-VI, s.4834)

Zerrin (Farsça zerrin). **1.** Altından yapılmış. **2.** *a. bit. b.* Fulya. **3.** *a.* Altın rengi, sarı. **4.** Bu renkte olan. (TS, s.2652)

Zeytin (Arapça zeytûn) (BB, PB)

Zeytin karası (Arapça zeytûn + Türkçe kara) Zeytin karası gözleri donuklaştı.(YYM, s.51)

Zeytin rengi (Arapça zeytûn + Farsça reng)**1.** Koyu gri ve siyah arası bir renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2654)

Zeytin yeşili (Arapça zeytûn + Türkçe yeşil) ...zeytin yeşili ormanları ile seyrediyordunuz.(MSE, s.157)

Zeytuni (Arapça zeytûni) **1.** Zeytin rengi. **2.** *sf.* Bu renkte olan. (TS, s.2654), (BiB)

Zifir (Arapça zefir) Kara. (DS-VI, s.4840)

Zifirî (Arapça zefirî) Çok koyu: "*Zifirî siyah üstüne iki tane açık, iki tane de orta koyulukta dört renk serpildi mi gözlerimiz derhâl şahlanıyor*" -B. R. Eyuboğlu. (TS, s.2658)

Zift (Arapça zift) Simsiyah (TS, s.2658)

Zilgara (Pekiştirme eki + Türkçe kara) Kapkara. (DS-VI, s.4840)

Zümrüdi (Arapça zumurrudi) **1.** Zümrüt yeşili. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2666)

Zümrüt rengi (Arapça zumurrud + Farsça reng) Ölümüm zümrüt renginde...(ŞS, s.221)

Zümrüt yeşili (Arapça zumurrud + Türkçe yaş + ıl) **1.** Koyu yeşil. **2. sf.** Bu renkte olan. (TS, s.2667)

...çayırlar **zümrüt yeşili**...(O, s.28)

...sürahide **zümrüt yeşil** bir içki getirdi.(YYM, s.39)

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki ve Anadolu ağızlarındaki renk adlarının etimolojik, morfolojik yapıları ile adlandırma yolları incelenmiştir. Dilimizde geniş bir alana sahip olan renk adlarının tespiti için otuz altı tane roman, hikâye, şiir kitabından oluşan eser, Türkçe Sözlük, altı ciltlik Derleme Sözlüğü, sekiz ciltlik Tarama Sözlüğü, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Dualar ve Beddualar Sözlüğü ve on üç tane boya markası kataloğu olmak üzere altmış yedi kaynak taranarak 1247 tane renk adı tespit edilmiştir.

Renk adları kendi içinde sınıflandırılırken öncelikle yapı bakımından incelenmiştir. Bu kısımda renk adları basit, türemiş ve birleşik yapıli olmak üzere ele alınmıştır. Birleşik yapıli adlar kendi içinde isim, sıfat tamlaması, sıfat – fiil grubu ve renk adlarından türeyen eylemler olmak üzere sınıflandırılmıştır. Yapı ile ilgili bölüme bakıldığında birleşik yapıya sahip olan adların sayıca fazla olduğu görülmektedir. Birleşik renk adlarının da alt başlıklarına bakıldığında en fazla renk adının belirtisiz isim tamlaması bölümünde yer aldığı görülmektedir. Renk adları yapı bakımından incelenirken adların köken bilgileri de yanlarında verilmiştir. Ayrıca renk adlarından türeyen eylemler, kaynaklardan tespit edildiği oranda gösterilmiştir.

Renk adları çalışmanın diğer kısmında köken bakımından incelenmiştir. Bu kısımda tespit edilen renk adları Türkçe; Farsça; Arapça; Fransızca; İtalyanca; Yunanca; Almanca; İngilizce; Ermenice; Rumca; Sırpça; Latince; Farsça ve Arapça; Arapça ve Farsça; Türkçe ve Farsça; Farsça ve Türkçe; Türkçe ve Arapça; Arapça ve Türkçe; Türkçe, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Fransızca ve Farsça; Farsça, Türkçe ve Farsça; Farsça, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Türkçe ve Farsça; Türkçe ve Fransızca; Arapça ve Fransızca; Fransızca ve Türkçe; Türkçe, Arapça ve Farsça; Türkçe ve Yunanca; Yunanca ve Türkçe; Yunanca ve Arapça; Arapça ve Yunanca; Yunanca ve Farsça; Yunanca, Arapça ve Türkçe; Türkçe, Türkçe ve Arapça; Latince ve Türkçe; Latince ve Arapça; Latince ve Farsça; Türkçe ve Latince; Fransızca ve Arapça; Fransızca ve Farsça; Fransızca, Arapça ve Farsça; Türkçe ve Ermenice; Farsça ve Yunanca;

Türkçe ve İtalyanca; İtalyanca ve Türkçe; İtalyanca ve Fransızca; İngilizce ve Fransızca; İtalyanca ve Arapça; İtalyanca ve Farsça; Farsça ve İtalyanca; Türkçe ve Bulgarca; Bulgarca ve Türkçe; kökeni ile ilgili bilgi bulunamayan renk adları olmak üzere sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada sayıca en fazla olan renk adları Türkçe kökenlidir fakat renk adlarını sınıflandırmaksızın toplama baktığımızda sadece Türkçe kökenli olan renk adlarının az olduğunu görürüz. Renk adlarının oluşumunda yabancı dillerin etkisi çok fazladır ve Fransızca, Farsça, Arapça ve Yunancanın renk adlarında oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Yabancı milletlerle ilişkiler sonucu artan alıntı sözcükler renk adlarına da yansımıştır. Farklı toplumlara ait kavramlar dilimize geçerek renk adlarının oluşumuna da etkilemiştir. Çoğu ağızlarda olan bazı renk adlarının kökenlerine ait mevcut kaynaklarda bilgi bulunamamıştır.

Renk adları çalışmanın diğer kısmında adlandırma yolları bakımından incelenmiştir. Bu kısmında renk adları özel adlar, bitki ve bitkiye ait unsur adları, hayvan ve hayvana ait unsur adları, tabiata ait unsurların adları, canlıların fiziksel yapısıyla ilgili unsurların adları, duyularla ilgili unsurların adları, metal, element, taş, maden adları, bir yapının inşaatında kullanılan malzemelerin adları, kozmetik ürünlerinin adları, yiyecek adları, içecek adları, giysi adları, unvanlarla ve yönetimle ilgili adlar, kırtasiye malzemelerinin adları, dini unsurların adları, mekân adları, patlayıcı madde adları, araç adları, yakıcı ve yanıcı madde adları, eşya adları, eşya üzerine yapılan katman adları, meslek adları, sanatla ve uygarlıkla ilgili unsurların adları, topluluk adları, soyut kavram adları, edebî tür adları yolu ile oluşan renk adları ve renklerin tonlamasına göre aldığı adlar, çeşitli kavramlardan etkilenmeksizin var olan renk adları, renk adı veya renk adlarının çeşitlendirmesi için kullanılan sözcükler olmak üzere sınıflandırılmıştır. Renk adlarının adlandırılmasında en fazla bitki adlarından yararlanıldığı görülmektedir. Yapılan sınıflandırmadan da anlaşıldığı gibi renk adları farklı alanlara ait kavramlardan etkilenmiştir ve bu doğrultuda adlandırılmıştır.

Renk adları çalışmanın diğer kısmında, yazı dilimizdeki atasözleri, deyimler, bölge ağızlarındaki atasözleri, deyimler ile kalıp sözlerden olan dualar ve beddualar renk adları bakımından incelenmiştir. Renk adı içeren 532 madde tespit edilmiştir ve listelenmiştir. Bu bölümle ilgili verilere bakıldığında en fazla renk adının deyimlerde geçmekte olduğu görülür. Kalıp sözlerin tamamı incelenmesine rağmen yalnızca dua ve beddualarda renk adları tespit

edilmiştir. İnsanların yüzyıllardan beri kullandığı atasözleri, deyimler ve kalıp sözlerin anlamının kuvvetlendirilmesinde, pekiştirilmesinde renk adları kullanılmıştır ve bugüne gelmiştir. Ayrıca atasözlerinde, deyimlerde ve kalıp sözlerdeki renk adlarının neredeyse tamamının Türkçe kökenli olması oldukça dikkat çekicidir.

Tespit edilen renk adları tüm elde edilen bilgiler ışığında sözlükte birleştirilmiştir. Bu doğrultuda *‘Türkiye Türkçesi Renk Adları Sözlüğü’* oluşturulmuştur. Sözlük kısmında kaynaklardan taranan bütün renk adları alfabetik olarak madde başlarında yer almaktadır. İlgili renk adının kökeni, sözlüklerdeki tanımları, örnekleri, yazı dili ve ağızlardaki deyim ve atasözü örnekleri, kalıp sözlerdeki örnekleri, kataloglardaki örnekler ve bahsedilen renk adıyla ilgili bulunan tüm bilgiler alınan kaynağın sayfa numarasıyla birlikte gösterilmiştir.

Sonuç olarak, insanoğlu var olduğu günden bugüne kadar renklerle her zaman iç içe olmuştur. Sevgisini, başarısını, hırsını, hüznünü, mutluluğunu, sevincini renklerle ifade etmiştir ve bu ifadeler yazı diline ve konuşma dile yansımıştır. Böylece yüzyıllardır varlığını koruyan renk adları kültürün vazgeçilmezi olan dil içinde en önemli basamaklardan birisine yerleşmiştir ve zamanla farklı kavramların etkisiyle geniş bir yelpazeye sahip olmuştur. Kültürün taşıyıcısı olan dilimizin renklerinden birisi de renk adlarıdır. Bu doğrultuda renk adlarını kapsayan dil ile ilgili ayrıntılı çalışma olmaması fikrinden hareketle bu tez ortaya çıkmıştır. "Türkiye Türkçesinde Renk Adları (Yapı – Köken) " adlı tezimizin renk adları sözlüğü oluşturulması yönünde bir adım olacağını ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara da kaynaklık edeceğini düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan. (2006). *Türkçenin Sözvarlığı*. (4. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, Doğan. (2007). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ömer Asım [ve başk.]. (2009). *Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I- II*. (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ömer Asım. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü - Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Aksoy, Ömer Asım. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü -Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Alkayış, M. Fatih. (2007). *Türkiye Türkçesinde Bitki Adları*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Andrews, Ted. (2012). *Renklerin İyileştirici Gücü*. Çeviren: Meriç Vatansever. İstanbul: Yakamoz Yayınları.
- Aydın, Özgür; Akdoğan, Gülser. (1995). “Renklerin Adlandırılması ve Dil- Gerçek Sorunu”. *Ankara Üniversitesi Tömer Dil Dergisi*. Sayı 28. Şubat.
- Ayvazoğlu, Beşir. “Çiçek ve Renk Adlarına Dair”. *Türk Yurdu*. Cilt 21.Sayı 162-163.
- Balabekova, Nazlı. (2004). “Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesindeki Renk Adları Üzerine” *V. Uluslararası Türk Dil Kurumu Bildirileri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Bayraktar, Nesrin. (2013). “Renk Adlarının Türkçede Özel Ad Yapımında Kullanımı”.*Türk Dil Kurultayı Bildirileri.(20-25 Ekim 2008)*. Ankara: Türk Dil Kurumu. .
- Daşman, Ali. (2013). “Zamanı Tanımlamada Kırgızcada ve Türkçede Kullanılan Renklerin Fonksiyonu”. *Türk Dil Kurultayı Bildirileri. (20-25 Ekim 2008)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

- Derleme Sözlüğü I - VI.* (2009). (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ersoylu, Halil. (2012). *Türk Dilince Dualar Beddualar Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki (2004). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. (4. Baskı). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Gabain, Annemarie Von.(1968). “Renklerin Sembolik Anlamları”. Çeviren: Semih Tezcan. *Türkoloji Dergisi*. C.III. Sayı .1.
- Gencan , Tahir Nejat. (2007). *Dilbilgisi*. (1. Baskı). Ankara: Tek Ağaç yayınları.
- Genç, Reşat. (2009). *Türk İnanışları ile Milli Geleneklerde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil*. (4. Baskı). İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Gözaydın, Nevzat. (2003). “Türkçenin Renk Zenginliği”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. Sayı 618. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Günay, Doğan. (2007).*Sözcükbilime Giriş. İstanbul: Multilingual yayınları*.
- Hatıpböğlü, Vecihe. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: TDK yayınları.
- Heyet, Cevad. (1996). “Türklerin Tarihinde Renklerin Yeri”. *Nevruz ve Renkler. Türk Dünyasında Nevruz İkinci Bilgi Şöleni Bildirileri*. (19-22 Mart 1996). Hazırlayan: Sadık Tural- Elmas Kılıç. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kalafat, Yaşar. (2012). *Türk Halk İnanışlarında Renkler*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Kaplan, Mehmet. (2012). *Kültür ve Dil*. (30. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaağaç, Günay. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karabaş, Seyfi. (1996). *Dede Korkut'ta Renkler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karademir, Fevzi.(2007). “Halk Bilmecelerinde Renklerin Kullanım Sıklığı ve İşlevselliği.” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. C. 6, S. 21. Yaz.
- Kaymaz, Zeki. (1997). “Türkiye Türkçesi ve Ağızlarında Renk Bildiren Kelimelerin Kullanılışı ve Sistematiği”. *TDAY, Belleten*. Ankara.
- Korkmaz, Zeynep. (2007a). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. (3. Baskı). Ankara: Türk Dil

Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Zeynep. (2007b). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Küçük, Salim. (2010). “Türkiye Türkçesinde Renk Adları ve Özellikleri”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. C. 3, S. 10, K15.

Nişanyan, Sevan. (2012). *Sözlerin Soyağacı (Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü)*. (6. Baskı). İstanbul: Everest Yayınları.

Özer, Deniz. (2012). “Toplumsal Düzenin Oluşmasında Renk ve İletişim”. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. Cilt 3. Sayı 6.

Öztürk Erdoğan, Arzu. (2004). Özbek Türkçesinde Renk Adları. *V. Uluslararası Türk Dil Kurumu Bildirileri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Rayman, Hayrettin. (2002). “Nevrûz ve Türk Kültüründe Renkler”. *Milli Folklor*. Bahar. Sayı 53.

Saruul- Erdene, Myagmar. (2004). “Moğolca’da Yer Adları ve Renk Simgeciği”. *Milli Folklor*. Sayı 63. Yıl 16.

Tarama Sözlüğü I - VIII. (2009). (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tuncer Gülensoy. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (A- N)*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tuncer Gülensoy. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (O- Z)*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tülek, Ahmet. (2007). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. (6. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Türkçe Sözlük (2011). (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uzun Subaşı, Leyla. (1991). “Deyimleşme ve Türkçede Deyimleşme Dereceleri”. *Dilbilim Araştırmaları* 29-39. Ankara: Hitit.

Vardar, Berke. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul Multilingual yayınları.

Yaman, Ertuğrul (2011). *İletişimin Türkçesi*. (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaman, Ertuğrul; Bacanlı, Eyüp. (2011). “Dil ve Kültür”. *Türk Dili El Kitabı*. (3. Baskı) Ankara: Grafiker Yayınları.

Yüceol Özezen, Muna. (2001). “Türkçede Deyimler Üzerine Birkaç Söz”. *Türk Dili. Dil ve Edebiyat Dergisi*. Sayı 600. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Zülfikar, Hamza. (2014). “Renkleri Adlandırma ve Tanımlama”. *Türk Dili Dergisi*. Sayı 740. Ağustos. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

(www.aktuelpsikoloji.com)

